

रूपरूप-दर्शन

लेखक

प्रकाशक

मुद्रक

मुखपृष्ठ

“अमलभुत”
अनिल छेडेकर;

अमलानंद भजन केंद्र
डोंछिपली पूर्व.
जि.ठाणे.

बाधिका प्रिंटरर्न
डोंछिपली पूर्व.
जि.ठाणे.

मधुवंत;मयुरेश छेडेकर

१०; भाग्यश्री;
बटेट अँकेजपळ;
टिळक बोड;
डोंछिपली पूर्व.
दूरभाष | ०२११-२४४२५३२

१०; भाग्यश्री;
बटेट अँकेजपळ;
टिळक बोड;
डोंछिपली पूर्व.

जि.ठाणे.

प्रकाशन- १५-०८-२००९

{ अर्थ हक्क लेखकाचे व्याधीन }

प्रत मुल्य रू.५० केवल

"Remember, when you are writing, it is not you, but you are writing through THY hand.

Remember, when you are thinking, it is not you, but you are thinking through THY mind.

And it is through HIS HEART that you are feeling and getting inspired through HIS GRACE and LOVE.

" आणल मग तुमच्या हस्ते उतरले जाईल त्यात प्रभन्नता, मांगल्य, चैतन्य, प्राक्षदिकपणा, आवश्यक ते अर्थ येत राहिल.

तुमचा अमर्पणभाव जस जसा जागृत होईल, पाढत जाईल, तसे तसे तुमचे लेखन हे तुमचे न बाहाता त्या परमात्म्याच्या इच्छेचे आणल शक्तीचे अरूप असे प्रगटेल "

अ्यामी अरूपानंद

मजोगत

॥ ॐ श्री अमलेश्वराय नमः ॥

काही महिन्यांपूर्वी माझ्याहातून अचानक मांडुक्य उपनिषदाचे कारिकांसह ओपीषद्ध भाषांतर रुपामीकूपे झाले होते.त्यातील कारिकांचा भाग हा छुड्डीला अकभ खाद्य पुरविणारा अशला तरी त्यामध्ये भक्तीचा ओलावा नाही.त्यामुळे आत्मिक समाधान मिळाले नाही.तेव्हा मी रुपामीची अशी पिनवणी केली की मला ज्ञान आणि भक्तीचा समन्वय होईल असे काहीतरी सांगा.त्यांच्या परम कूपेने रुपामी रुपरूपानंदांचे ओपीषद्ध चरित्र लिहावे अशी रुपरुणा झाली.त्या चरित्राला सुरवात केल्यावर रुपजदृष्टांतामध्ये रुपामी अमलानंदांनी शुभाशीर्वाद दिले.चरित्राचे एक शिखर पूर्ण झाल्यावर माझे गुरुबंधु श्री काटकरे यांच्या हस्ते रुपामी रुपरूपानंदांच्या आशीर्वादासाठी समाधीवर ठेवण्यासाठी दिले.त्यानंतर रुपजदृष्टांतामध्ये रुपामी रुपरूपानंदांचे दर्शन झाले.त्यांनी उत्तमोत्तम आशीर्वादाखरोखरच माझ्या उजव्या नेत्राला रुपर्ष केला.अतिशय दिव्य अशा प्रकारच्या तेजाचा लखलखाटासमवेत मन आनंदांने भरून गेले.हाच रुपामीचा गंधलेखनासाठीचा आशीर्वाद समजून आणि उजव्या डोळ्याला केलेला रुपर्ष ही त्यांनी त्यांच्या चरित्राचे आकलन होण्यासाठी दिलेली दृष्टी असे श्रद्धापूर्वक मानून लिखाणासाठी उद्युक्त झालो.आज त्यांच्याच कूपेने आपणासारख्या साधकभक्तांच्या हातात हे चरित्र त्यांच्याच पुण्यतिथीच्या दिनी १५-०८-२००९ रोजी देताना अतीव आनंद होत आहे.विशेष आनंदाची घटना म्हणजे श्री.काटकरे १५-०८-२००९ रोजी परत पावसला जात आहेत.त्यांच्या हस्ते हे “रुपरूप-दर्शन” रुपामीसमोर आरसा ठेवावा तसे रुपामी चरणी रजु होईल.

हे चरित्र लिहितांना रुपामी प्रज्ञानंद तथा प्रा.म.अ.कुलकर्णी यांचे बहुमोल सहाय्य झाले.लिखाणासंदर्भात त्यांनी केलेल्या उपयुक्त सूचनांचा अतिशय उपयोग झाला.रुपामी सहाजानंदांनी प्रकृती अरुपाध्य अरून देखिल यातील काही शिखरे ऐकली आणि पूर्ण पसंतीची शाखासकी दिली.उभयतांचा लोभ पृष्ठीगत व्हावा ही प्रार्थना.

या चरित्रलेखनामुळे काही नव्या ओळखी झाल्या तर काही ओळखींना नवे परिमाण मिळाले.

प.पू.श्री.चैतन्य भानुदासमहाराज देगलूरकर यांनी प्रवचन दौऱ्यामध्ये व्यक्त असताना देखिल अत्यंत आत्मियतेने वेळ काढून या चरित्राचे अलोकन केले व अतिशय सुंदर पुरस्कार अल्पावधीत लिहून दिला त्याखल त्यांचे आभार मानावेत तेव्हादे शोडेच आहेत.नाथपंथाच्या सिद्धचरित्र गंधाला त्यांचे आजोबा प.पू.धुंडामहाराज देगलूरकर

यांचे आशीर्वाद स्वामी स्वरूपानंदांच्या आग्रहावरून लाभले होते. “स्वरूप-दर्शनाला” भानुदास महाराजांचे आशीर्वाद लाभले हा विलक्षण योग स्वामीकृपेने जुळून आला आहे. त्यांचा असाच लोभ असावा ही प्रार्थना.

प्राचार्य आंखडेकर या अंतर्भाव्य निखळ भजनाचा परिचय आणि बनेह या ग्रंथामुळेच झाला. त्यांनी अर्थ ग्रंथ आत्मियतेने पाचून त्यातील शुद्धलेखनाच्या स्वरंतर अशुद्ध लेखनाच्या चुका निदर्शनास आणल्या. पाटकर महाविद्यालयातून निवृत्त झाल्यावर अंभेच्या आग्रहाखाली त्यांनी आणखी पाच वर्षे काम केले ते केवळ एक रूपया प्रतिदिवशी एवढ्या अत्यल्प मानधनावर. एकविंशत्या शतकात माननीय श्री. बी. डी. देशमुखानंतरचे हे एकमेव उदाहरण असावे. त्यांना मनःपूर्वक धन्यवाद.

प्रा. का. द. समुद्र हे प. पू. गुळवणी महाराजांचे शिष्य. स्वामी अमलानंदांच्या चरित्रलेखनापासून त्यांचा माझा बनेह जुळला. गुरुगीतेवरील भाष्यात त्यांनी प्रत्येक लोकाचा अन्वय लिहिण्याचे मोठे काम केले होते. त्यांचा बनेह कायम राहावा ही स्वामीचरणी प्रार्थना आणि या ग्रंथाची उत्तम शालाका परीक्षा केल्याबद्दल मनःपूर्वक धन्यवाद.

सौ. अलका मुतालिक हे एक डॉ. शिष्यलीतील एक उत्साही व्यक्तिमत्त्व. त्यांचा अंतर्भाव्यताचा प उपनिषदांचा गाढा अभ्यास आहे. त्या डॉ. श्री. द. देशमुख यांच्या अंतरंग शिष्या आहेत. त्यांनी अत्यंत बनेहाने या ग्रंथाला अभ्यासपूर्ण प्रस्तावना लिहून मला उपकृत केले आहे.

प. पू. स्वामी अमलानंदांचे शिष्य श्री. करंदीकर यांनी स्वामी स्वरूपानंदांवर नितांत अंदाज ओढीबद्ध काव्य केले आहे. ते ग्रंथात समाविष्ट करण्याची परवानगी दिल्याबद्दल त्यांचे आभार.

या ग्रंथामध्ये जे जे उन्नत, उदात्त, उत्तम आहे ते ते श्रीगुरुंचे आहे. सांगणारा कितीही चांगला असला तरी लिहून घेणाऱ्यात दोष असतात याची मला जाणीव आहे. तसे करताना काही दोष ग्रंथात राहिले असतील तर आपण पाचक मोठ्या मनाने क्षमा कराव्या अशी खत्री आहे.

“अमलभूत”

अनिल खेडेकर;

डॉ. शिष्यली पूर्व.

॥ पुरस्कार ॥
॥ श्री पांडुरंग ॥

श्री.अनिल ज. षेडेकर यांनी लिहिलेले श्री.श्यामी स्वरूपानंदांचे चरित्र पाहिले.सामान्य पाटले. संतांचा अतार हा मानपी जीवनाच्या परिपूर्णतेसाठी असतो. या जगातील दुःखी जीवांना पाहून त्यांचे अंतःकरण द्रवते आणि त्या दुःखाची कारणे सह निवृत्ती करण्यासाठी संत पृथ्वीवर अवतरित होतात. श्री.ज्ञानेश्वरमहाराजांनी अनुभवामृतमधील 'सद्गुरुवर्णनाच्या प्रारंभी म्हटले आहे "आता उपायवनवसंतु | जो आज्ञेचा अहेय तंतू | अमूर्तचि परि मूर्तु | कारण्याचा ॥" आणि त्या कारणेने त्या दुःखी जीवावर कृपा करतात.

संतांचे कार्य हे आचार आणि विचारयुक्त असते. संत जीवासाठी विचार ज्ञाना सांगतात तसे त्या विचाराचे आचरण कसे करावे हे आपल्या आचारातूनही दाखवून देतात. कारण विचाराशिवाय आचार हा स्वैराचार ठरतो. त्यातून मानपी जीवनाचे अधःपतन होते. म्हणूनच श्री.ज्ञानेश्वरमहाराजांनी 'कर्माचे डोळे ज्ञान | ते निर्दोष होआवे ॥' असे म्हटले आहे.आणि आचाराशिवाय विचार हा निरूपयोगी ठरतो. म्हणून महाभारताने म्हटले आहे 'यः क्रियावान् स पण्डितः' श्री.ज्ञानेश्वरमहाराजांनी म्हटले आहे 'मनश्चुद्धीचा मार्गी | जे विजयी व्हावे येगी | ते कर्म सफलालागी | आळसु न किजे ॥' अशा पद्धतीने संत आचार आणि विचाराने जीवाचे जीवन कृतार्थ करतात. त्यामुळे त्यांचे चरित्र हे जगासमोर आदर्श ठरते.

संतांच्या चरित्राचे नित्य चिंतन करण्याने; पठण करण्याने; तसे चरित्र निर्माण करण्याची प्रेरणा प्राप्त होत असते. श्री.ज्ञानेश्वरमहाराजांनी म्हटले आहे ' तैसे हारपले आपणपे पावे | ते संताते पाहाता विवशावे | म्हणोनि वानावे ऐकावे तेचि सदा ॥' आणि संतांचे असे वर्णन करणे हाच खरा परमार्थ आहे. कारण त्यानेच परमात्मप्राप्ती होते. 'आणि संतांचे वर्णन करणारेच मला अधिक आवडतात असे भगवानच स्वतः ज्ञानेश्वरीत सांगतात.'तेही प्राणापसोते | आवडती मज निरुते | जे भक्तचरित्राते | प्रसंक्षिती ॥'

संतांच्या चरित्रात ज्ञान सामान्य माणसासाठी आचार असतो तसे आपणांस आचरणात आणता न येणारी चमत्कृतीही असते. पण त्या चमत्कृतीच्या मर्यादा आपणास कळल्या पाहिजेत. त्यावरून संतत्व; श्रेष्ठत्व हे ठरत नसते.पण मर्यादेत का असेना त्या चमत्कृतींना चरित्रात स्थान असते.त्या चरित्राला लीला चरित्र म्हणतात.त्याने

चरित्रातील आनंद वाढतो.आणि चरित्रातून अर्थांच्या कल्याणाचे जे नैतिक आचरण समोर येते त्यांस अनुभव चरित्र म्हणतात.त्यासारखे आपण आचरण करायचे असते.ते आपणास संतत्वापर्यंत पोचविणारे असते.

अर्थच संतांच्या चरित्रातून असा पिचार समोर येतो.संतांना आदर्श मानून त्यांच्या वा मयानुसार व चरित्रानुसार वागून संतत्वापर्यंत पोचणाऱ्या अलिकडच्या काळातील महात्म्यामधील अरामी अणरूपानंदांचे हे चरित्र आहे.अरामीचे वर्णन करणे कठीण आहे.' वाचा जेथे पिअरे | ते आधु कथा ||' असे ज्ञानेश्वरीत म्हटले आहे. 'जया लीलेमाजी नीति | जियाली दिसे ||' असे त्यांच्याआश्रितात म्हणावे लागेल.

श्री.अनिल ज.खेडेकर यांनी हे ओपीअड चरित्र लिहिले आहे.ही आपल्या परात्पर गुरूंची श्रद्धाने आंधलेली पूजाच आहे.या पूर्वीही त्यांनी त्यांच्या गुरूंचे, अरामी अमलानंदांचे चरित्रलेखन आणि श्री गुरूगीता, अष्टावक्रगीता यापर ओपीअड भाष्य केले आहे.'वाचे अरपे कवित्प | कवित्पी अरपे अशिकत्प | अशिकत्पी परतत्प | अर्पु जैआ || ' असे या गंधांचे पैशिष्टय आहे.यामुळे श्री.खेडेकरांनी अर्वांना पुन्हा अरामीच्या चरित्राचा आनंद दिला आहे.ओप्या असाळ भाषेत आहेत, भाषा ओघवती आहे, ओपीमागचा भाव श्रुद्ध आहे आणि ते वाचून अर्वांचे कल्याण व्हावे ही तळमळ आहे. त्यांच्या प्रयत्नांना अदगुरू यश देतीलच ! अगतानी, संतांनी त्यांना दीर्घायुसारोग्य द्यावे ही प्रार्थना !

भवदीय,

चैतन्य आनुदासमहाराज देगलूरकर.

॥ प्रस्तावना ॥

प.पू.रामांनी रचरूपानंदांचे “रचरूप-दर्शन” हे दिव्य, अमय चरित्र पाचण्याचा योग या ग्रंथामुळे आला.यात प.पू.रामांचे अगम्य,शास्त्रशुद्ध,कालातीत,विलक्षण मोहक जीवजपट भावपूर्ण शीतीने उलगडला आहे. अंतलीला गाण्याचे-रचण्याचे अद्भुत फारच थोड्या भाषकांना किंवा भिड्यांना प्राप्त होते. ज्यांच्यावर श्रीगुरूंची विशेष कृपा होते त्यांच्या अंतरी अद्भुतचारांची कारंजी उडतात व चिचारांचे तुषार कागदावर चितारून अक्षर पाडमयात विद्यारवतात.अनेक “रचरूप-दर्शन” या ग्रंथाविषयी म्हणता येईल.

अंत चरित्र पोथीला एक शास्त्रीय चौकट आहे. ज्यात श्री.गणेश,शास्त्र, श्रीगुरू,कुलरामांनी यांचे रचण, त्यानंतर प्रतिपाद्य विषय,यासाठी विविध दृष्टांत,व्यवहारातील दाखले व अर्थात म्हत्वाचे म्हणजे रचतेचे कर्तृत्व नाकारून ज्याचे आहे, त्याच्या चरणी नतमस्तक होऊन त्यांच्याच नावाने रचना अमर्षित करणे होय.ज्या साठी दाखोघात श्री अमर्ष म्हणतात,

“ अकळ करणे जगदिशाचे | कवित्वचि काय मनुष्याचे ॥
ऐने अप्रमाण खोलण्याचे | काय घ्यावे ॥”

ही सारी चौकट रचनाकार श्री.अनिल खेडेकर यांनी कांटेकोरपणे सांभाळली आहे. ‘अमलभुत’ या खालभावाने केलेली रचना हृदयाला चटकन स्पर्श करते.प्रत्येक शिखराच्या सुरवातीला वस्तुरूप मंगल केले आहे.निर्गुणाचा निर्देश व अगुणाची लीला याचा उत्कृष्ट मिलाप यात आहे.शेवटी ‘अवतरणिका’-अर्थ शिखरांचा आढावा आहे.

अंत चरित्र गद्यापेक्षा पद्य-ओवीशुद्ध रूपात अधिक भावते.कारण शब्दाआधी अर्थाशी झोळणे भोपे जाते.भाव जागरण व अंतःकरणाचे दृढीभवन हे ही फायदे अहजच पदवी पडतात.पाचकाला भावविश्वाशी एकरूपता साधता येते.म्हणून हीच रचना लेखकाने रचीकारली आहे.नाथपंथाच्या मूळ परंपरेचे जतन करताना माऊली ज्ञानेश्वरांच्या आणि रामांनी रचरूपानंदांच्या जीवनातील आम्यथळे दाखविण्यात लेखक यशस्वी झाले आहेत,यात शंका नाही. “शुद्ध खीजापोटी | फळे रक्षाळ गोमटी ॥” या तुकोबारायांच्या उक्तीनुसार उदंड तपश्चर्येनेच अंतावतार होते हे निश्चित.माऊलीच्या मातोश्री रुक्मिणीबाई यांनी कठोर तपाचरण केले तसेच रामांनीजींच्या आजी गंगाबाईंनी केले

आहे. पिठलपंतांप्रमाणेच पैराग्यप्राप्त परशुरामपंत यांना झालेला दृष्टांत, यतिराजांनी केलेला शोध व गृहस्थाश्रम रीतीकारण्याची आज्ञा व तिचे पालन आणि याच कुळात पू. रवामींचे अवतरण हा कथाभाग बुबेख बंगवला आहे. {शि १}

रवामींचे खालपण बंगवताना ते दैवी गुणभंगदा घेऊनच अवतरले हे खालपणीच्या लीला वर्णन करतांना म्हटले आहे--

“भंध्या गायत्रीमंत्राचे | नित्य पठण करी साचे |
अर्थासहित शुद्ध पाचे | तेणे पाणीस तेज येई ||
मन शुद्धी चित्त | यांची सांगड घालत |

तेणे अचूक निर्णयापत | येई खालपयापाभुनी || २-७२,७४||

याच श्लोखर परमार्थाचा प्राण म्हणजे आनंदी पृतीची मक्तेदारीच होय याची लक्षणोही खालपयातच दिखून येताना म्हटले आहे- “आनंदे आनंदाची ख्राण | आपण लुटापी पूर्ण ||”

जीवरूप थेंबुटयाला (ब्रह्माची व्यापकता) सागराची महानता प्राप्त करून घेण्यासाठी आत्मनिषेदन भक्तीचाच आधार घ्यावा लागतो. ही जाण शिक्षक, सज्जन, नातेवाईक विशेषतः मामा यांच्याकडून मिळाली. रत्नागिरी, मुंछई या साखळ्या शहरी भागातील शिक्षणाच्या मिसे राष्ट्रभक्तीचे व अध्यात्माचे खीज अंतरी रुजले व पाढीसही लागले.

पैशिष्ट्य या शाळेचे | होते नवलपरीचे
अध्यात्म धर्मशिक्षणाचे | तास ठेपिती वेगळे ||
अर्धातास प्रार्थनेनंतर | धर्मशिक्षणाकरिता मुकर

वेदोपनिषदांचे अंतर | समजापिती विद्यार्थ्यांना || ३-५१,५२ ||

याच काळात टिळकांच्या विचारांचा मोठा पगडा खसला. गीतारहस्याचा गहिरा प्रभाव व सखोल चिंतन घडले. राष्ट्रकार्यात सक्रीय सहभाग हा याचा परिणाम होय. लोकजागृती, लोकशिक्षण पावसेत करायची अनुज्ञा मिळाली. प. पू. रवामींच्या अध्यात्मिक जीवनाला रवातंत्र्य लढ्यातील सक्रीय सहभाग ही जणु सुवर्ण महिरप आहे. १५

ऑगस्ट या दिनी अणतार अमाप्ती हा तर याचा कळअच म्हणावा लागेल.गांधी पिचारांचा प्रभाअही त्यांच्या जीवनाअर होता हे दाखपितांना

शुद्ध खादीचे अत | रामचंद्र घेई त्परित

नांअ राष्ट्रीय शाळेत | नौदपिती आपुले || ३-८३ ||

असे अणष्ट केले आहे. या कोअळ्या अयात शिक्षणक्षेत्र, देशकार्य त्याअखरोअर घरातील आढती प्रापंचिक जषाअदारी- श्रीगुरुंची भेट हे आरे पिलक्षण तण्हेने रंगपिले आहे.

“दारीराने निअह मनाचा | हा असे कर्मयोग आचा | येथे आधन अुचितेचा | अडिआर असे || १७ || मनानेच निअह मनाचा | मार्ग अक्तिमार्गाचा | काट्यानेच काटा काढण्याचा | मार्ग आटे अोपा || १८ || पिचारांनेच निअह मनाचा | करणे हा ज्ञानमार्गाचा | पाया मनोहर आचा | परी अभ्याअ कठीण ”|| १९ || शिअर ४ ||

अरील ओप्यांतून कर्म-भक्ती-ज्ञान मार्गाच्या अोप्या अ्याअ्या केलेल्या दिअतात.यात लेअकाचे अणतःचे चिंतन अमजते.त्याच अरोअर प.पू.अपामीच्या जीवनात तिन्ही मार्गांचे पेड उत्तम तण्हेने पिणलेले दिअतात.म्हणुनच श्री.अदगुरु श्री गणेशनाथ रामकृष्ण परमहंआंपमाणे रामचंद्रांची (अपामीची) आट पहाताना दिअतात.

अदगुरु प्राप्तीनंतरचे जीवनात आधनेचा प्रआअ अुरु ज्ञालेला दिअतो. अोऽहं आधनेचे अनेक आरकापे आहेत.अण्टआत्पिक आआचे जागरण कसे होते याचे अर्णनही अुरेअ आहे. अपामीना नाथपंथाची आंपदायिक दीक्षा मिळाली. “क्षणान्तार्थात दीयते इति दीक्षाः |” श्रीगुरुंच्या अतअंकल्पानुआर अनुअह प्रप्त होतो.त्यांच्याच कृपेने तो अहरतो अ त्यांच्याच अनुअने आंपदायिक जषाअदारी येते, हे आरे अहजतेने कसे घडले याचे अुरेअ चित्रण आहे.हे करताना मानअपूजेआरअे आधनही मुक्तपणे दिले आहे.आंपदायिक जषाअदारी पार पाडत अअतांना ‘आपणा आरिअे करिती तत्काळ’ या पृतीचे लोअअ दर्शन आहे.त्रिपिध तापांचे आघात अहन करतांना अ्याधी आलीच.पण तिलाही नियंत्रणाखाली ठेपून आधनेआठी तिचा अदुपयोग करून घेतला.नरदेहाची आर्थकता प्हापी याआठी नित्याचा अभ्याअ, आधना हे ओघाने आलेच.या आटेअर चालत राहून अंतरीची तळमळ आढपून निर्गुण तत्पाला अगुणात दर्शन देण्याअ भाग पाडले हेच अपामीचे अध्यात्मिक अ्रेष्ठत्व होय.पिष्णूंचे आक्षातदर्शन,कुंडलिनी जागृती, अअंगज्ञानेश्वरी, अअंग अमृतानुअय चांगदेअ पाअष्टी इ.भक्ती ज्ञान ओधपर रचना हे आरे लोकपिलक्षण कार्य रंगपताना अपामी चरणांची निष्ठा ठायी ठायी दिअून येते.

अमलानंद, अत्यदेवानंद, माधवनाथ या सारखी अधिकारी गुरुपरंपरा निर्माण करण्याचे अदभाव्य स्वामी अकरुपानंदांना लाभले. गोल्लककर गुरुजी, एस्. एम. जोशी या सारख्या महान व्यक्तींचा परिचय, गोव्याच्या आंदोडकरांसारखे शिष्य याने त्यांचे जीवन नटले आहे. ४० वर्षे एकाच खोलीत देसायांच्या घरी राहून केलेला ज्ञानप्रसार आणि अकरुपारूपी निजधामाला जतांना त्याच शांतवृत्तीने केलेली अपतार समाप्ती हे सारे या ग्रंथात अत्यंत भाषिकतेने मांडले आहे. हे सारे शब्दरूप मांडताना भ.गीता पिपेक चुडामणि अंत षचने कशी षचने ज्ञानेश्वरीतील ओव्या अकरुत सुभाषिते तसेच प.पू. स्वामीची षचने यांची मुक्तपणे पखरण केली आहे. यामुळे लेखकाचा अहुश्रुतपणा पदोपदी जाणवतो.

स्वामींच्या अद्वैत तत्त्वज्ञानाचा, सोडहं साधनेचा सखोल पिचार या पोधीत आहे. देवयान, पित्रयान मार्गाचे षर्णन आहे. चारी षाणींचे सुक्रम चिंतन आहे. पिहंग मार्ग, पिपीलिका मार्गाचे मार्गदर्शन आहे. यासाठी जडभरताप्रमाणे एक साधु प्रपंचाचा त्याग करतो पण मांजराच्या प्रपंचात अडकतो या सारख्या अनेक कथांतून मानवाची फजिती कशी होते हे निदर्शनास आणले आहे. परमार्थ मार्ग म्हणजे पर्यतारोहण आहे यासाठी नवपिधा भक्तीच्या पायऱ्या ओलांडाव्या लागतात, हा पिचार मोहक आहे.

- वेदान्त पिचार -

वेदान्त पिचार अगदी सहजतेने अपतरलेले दिशतात हे या ग्रंथाचे ऐशिष्टय आहे.

“नव्हते तिन्ही काळ | होते अहमचि केवळ | नव्हती माया अगोचर | अपघे अहम कोंदले || अहुस्याम् घातक पिचार | निर्मी माया सुंदर | जी करी निर्धार | अहमांडे प्रसपिण्याचा || मूल माया म्हणजे | एक कल्पना साजे | अतंत्र अरितत्व तिचे | शुषनत्रयी असेना || ५-३,६,१० ||

हा अष्वनीचा आगुलश्रुवा श्रीगुरुकृपेने कसा नाहीसा होतो हे फार छान पटपिले आहे. अमित जीव कसा अज्ञानाने सुलला जातो यासाठी भूतदर्शनाची मजेदार गोष्ट आहे. त्यातून रज्जूअर्प दृष्टांताने पिकारभांती नष्ट कशी होते हे समजापिले आहे. हे अर्थ पटपितांना अरु अंधअरु यातील फरक सुअष्टपणे मांडला आहे. त्यातून लेखकाच्या मनाची परिपक्वता समजून येते. [शिखर ८]

- नाथ संप्रदाय व सोडहं साधना -

नाथ संप्रदायाच्या परंपरेचा अर्थ अभिमान ठायी ठायी दिवतो. अर्थरूप स्थितीत नित्य स्थिरावलेल्या प.पू. अर्थरूपानंदांनी उघडपणे सोडहं साधना अर्थासाठी खुली केली. याचे धारकाचे फार भुब्रेखपणे उलगडले आहेत.

श्राव निश्वासाची | सांगड घालावी कैशी | सः अहं शाब्दाशी | ते उमजून घेती || नाभीपाभून छहमबंधात | हा जो खेळ चालत | त्याचे धर्म भमजून घेत | अर्थः अभ्यासाने || सोडहं भावात | सः अद्वैत निश्चित | अहं जीव मानत | साधक अर्थाद्वे || गुरु साक्षात् परब्रह्म | ही नाथपंथाची शिकवण | गुरुपाचून अन्य | साध्य नसे अतशिष्या || आत्म्याशी आत्मा मिळे | तेथे अद्वैत द्वैत मिळे | एकजिनशी भगळे | होऊन अश्वती || { ६-५५,५६,९५,९६,९०४ }
 अश्वामी प्रत्येक क्षण | याच कामी लावती जाण | आत्मानात्म पिचार करून | अततचा || मनन चिंतन अततचे | करिती पाक्यवृत्तीचे | सोडहं भावाने साचे | न अन्य पिचार || कुंडलिनीची जागृती | कैशी होते अर्पगती | ती मिळता शिवाप्रती | त्याचा अनुभव घेती || { १३-७१,७२,८१ } याच अरोधर शक्तीपात दीक्षा कशा प्रकारे दृष्टी, संकल्प, संस्पर्श या द्वारे दिली जाते याचेही दाखले उदाहरणासह पटविले आहेत.

या पोथीचे अर्थात भावलेले दर्शन म्हणजे साध्या सोप्या सहज शाब्दात्म्येवरच 'अहं' चे पिबर्जन. कोठेही अहंभाव डोकावत नाही. त्यामुळेच यातील शाब्द हृदयी जाऊन अश्वतात. यासाठी काही पिशेष कसबतहि करावी लागली नाही कारण अश्वामी चरणीची म्हणजेच परमगुरु चरणीची अदळ निष्ठा, अश्व व श्रीगुरु अमलानंद यांची कृपा याचा भुब्रेख संगम लेखकाच्या ठायी आहे. आपली लेखनाची भूमिका स्पष्ट करताना त्यांनी म्हंटले आहे-

“अश्वामी अर्थरूपानंदांनी | कृपा केली अर्थनी | म्हणुनी ही मंजुळ पाणी | साळुंखी खोलतसे || शिकविता धनी | अर्थरूपानंद ध्यानी मनी | खोलविता धनी | तोचि असे ||”

आपले कर्तृत्वही पूर्णपणे अद्वैतच्यया हाती आहे हे सांगताना लेखक महोदय म्हणतात- “ज्याच्या हाती पतंगाची दोरी | तोचि देई गती साजिरी | त्याशी आपल्या प्रयत्ने खरी | हे भमजा श्रोतेहो || उडविणासा अर्थरूपानंद | दोरी असे अमलानंद | पशी उडण्याचा आनंद | मिळतसे अमलभुता || { ७-११५,११६ } किंवा “जैसे नळामधुनी | पाणी पाहे अपिबतपणी | वृषा शमविण्याचे कार्य पाणी | करितसे, नळा न महत्त्व || तैसे ग्रंथलेखनाचे | कार्य अद्वैतच्ये |

माझ्यापदवी भाव्य नळाचे | स्वामींनी घातले || म्हणुनी अमलभुत | स्वकृपानंद चरणाप्रत | अनन्य राहात | कृपेच्या वर्षापी ||”{८-११३ ते ११५}

थोडक्यात अध्यात्मशास्त्राने परिपूर्ण अशी,प.पू.स्वामींच्या साधनेच्या सहाय्याने भाषिकांना मार्गदर्शन करणारी ही रसमय रसाळ रचना आहे.कर्ममार्गाने चित्तशुद्धी, भक्तीमार्गाने चित्तशांती व ज्ञानमार्गाने चित्ताचा चैतन्यात लय हे सर्व टप्पे हळुवारपणे स्वामींच्या चरित्रातून मांडण्याचा अप्रत्यक्ष प्रयत्न या ग्रंथात झाला आहे.थोडक्यात गुरुपरंपरेचे आचरण फेडण्याचा हा प्रयत्न निश्चितच अत्यंत उत्तम आहे.खरे तर प.पू.स्वामी स्वकृपानंदंवर उदंड आडमय उपलब्ध आहे.पण तरीही ही रचना काही वेगळा दृष्टीकोन ठेवणारी-शुद्ध परमार्थाकडे नेणारी आहे.यात चमत्कारांचा उल्लेख नाही.पण सातत्याची साधना, अभ्यास, नामसाधना यावर भर आहे.देव,देश धर्म,कर्तव्यपरायणता यावर प्रकाशझोत आहे.एकंदर भाषिकांना अंतर्मुख करायला लावून साधक भूमिकेवर नेण्यास हे पद्य चरित्र निश्चितच मार्गदर्शक ठरेल.थोडक्यात आचनीय अशी ही रचना आहे.हा ग्रंथ म्हणजे भावभक्तीने केलेले शब्दरूपी पूजनच आहे.

या ग्रंथावर काही लिखाण करावे असा माझा कोणताच अधिकार नाही हे मी जाणते.पण तरीही आ.श्री.षेडेकर यांच्या विनंतीला होकार देताना श्रीगुरु तत्त्व एकच आहे व या निमित्ताने गुरुभोवा होईल ह्याच भूमिकेतून चार शब्द लिहिले आहेत.अर्थात् तेहि गुरु आज्ञेनेच.

लेखकावर श्री सद्गुरु व परात्पर गुरु यांची उदंड कृपा आहेच, हे या ग्रंथाच्या रूपाने दिसत आहे.प.पू.स्वामीकृपेच्या कणाचा आटा भक्तीरूपाने माझ्यासह सर्व पाचकांना होवो अशी प्रार्थना प.पू.स्वामींचरणी करून विराम देते.

|| श्रीगुरुदेवार्पणमस्तु ||

श्री. अलका मुतालिक .
डोंडिवली.

॥ श्री ॥

ग्रामचे बनेही, श्री.अनिल जयराम छेडेकर, ह्यांनी “रूपरूप दर्शन” हा ग्रामी रूपरूपानंद यांच्या जीवनावरील छोटा ग्रंथ लिहून पूर्ण केला, य तो कायमरूपरूपी छापण्यापूर्वी मला दाखविला हे मी माझे भाव्य समजतो.त्यासाठी श्री.छेडेकरांचे आभार मानावेत तेवढे धोडेच.

ह्या ग्रंथात एकूण एकवीस प्रकरणे आहेत.लेखकाने प्रकरण ह्या अर्थी शिखर ही संज्ञा वापरली, हे कौतुकार्पदच होय.हा ग्रंथ ओपीषद आहे. ज्ञानोर, मुक्तोर यगैरे संतांनी चालविलेली ओपी परंपरा, श्री छेडेकर ह्यांनी पुढे नेली, हे आजच्या काळात वाखाणण्यासारखेच होय.

ग्रंथात अनेक मान्यवर उल्लेख येतात ते म्हणजे ग्रामी रूपरूपानंद, ग्रामी अमलानंद, गणेशनाथ महाराज यांचे.त्याखरोखर रत्नागिरीचे उपनगर पावसचे उल्लेख आले, तर ते नवल नव्हे.कारण पावस ही ग्रामी रूपरूपानंदांची नुसती जन्मभूमि नव्हे, तर ती त्यांची कर्मभूमीपण होय.ग्रामी अमलानंद य ग्रामी सहजानंद हे रायगड जिल्ह्यातील पेणचे रहिवासी.श्री.छेडेकर पेणला विविध समारंभासाठी जातात, हे अर्थात ओघानेच येते.ग्रामही उभयता तेथेच भेटलो होतो.

सारांशरूपाने एवढे म्हणता येईल की, ग्रामी रूपरूपानंदांचा संपूर्ण जीवनवृत्तांत येथे पहायला मिळतो.शिक्षणासाठी ते रत्नागिरीहून मुंबईतील गिरगांव येथील आर्यन विद्यालयात आले, हे आजही अनेकांना ज्ञात नाही.हा जीवनवृत्तांत कथन करताना लेखकाने भगवान श्रीकृष्णाने अर्जुनाला कथन केलेल्या गीतेतील, कपि कुलगुरु कालीदासाच्या कुमारसंभवातील, ज्ञानेश्वरीतील, तुकोबांच्या अभंगातील तसेच रामदासांच्या उचनातील अनेक संदर्भ उद्धृत केले, त्यातच लेखकाचे ज्ञान किती खोल आहे ह्याची कल्पना येते.आजच्या तरुण पिढीने अशी उपासना आराधना करणे गरजेचे होय.

गंध पाचून पूर्ण झाल्यावर मला कसली आठवण आली असेल तर ती

“श्रवणं कीर्तनं विष्णोः स्मरणं पादस्नेहनम् ।

अर्चनं पंदनं दास्यं भक्ष्यं आत्मनिषेदनम् ॥

या नवविधा भक्तीची.अशा प्रकारे एक उत्तम गंध लिहिल्याबद्दल, श्री.छेडेकरांचे मी मनःपूर्वक अभिनंदन करतो.आणि अशीच गंधसंपदा श्री.छेडेकरांनी निर्माण करावी म्हणून त्यांना मी हार्दिक शुभेच्छा देतो.

डा. डा. आंजर्जेकर

झेजानिवृत्त प्राचार्य

पाटकराजर्जे महाविद्यालय

गोरेगाव प.मुंछर्ड-४०००५२

दूरभाष २४०५०५९६

॥ श्री ॥
॥ पाचे खरये कवित्प ॥

माझे मित्र श्री.अनिल खेडेकर यांनी लिहिलेले 'रामा' 'रूपरूपानंदांचे ओपीखड चरित्र अत्यंत पाचनीय आहे. चरित्र ग्रंथाचे एक एक शिखर चढत चढत एकविभाष्या शिखरावर पोंचल्यानंतर पाचकाला जणु हिमालयाच्या अर्धेच शिखरावर पोंचल्याचे अमाधान होते.

'रामा' 'रूपरूपानंदांचे अनेक चरित्रग्रंथ उपलब्ध असतांना लेखकाने हे चरित्र केवळ 'रामान्तभुखाय लिहिले कारण 'रामा' 'रूपरूपानंद हे त्यांचे परमगुरू म्हणजे गुरू अमलानंदांचे गुरू आहेत. या शिष्याय ज्ञानदेवांनीच "पाचे खरये कवित्प" असे काव्यग्रंथांचे मोठेपण सांगून ठेवले आहे. या शिष्याय या ग्रंथाला 'रामा' 'रूपरूपानंदांच्या तत्त्वज्ञानाचा परतत्परपरीही ज्ञाला आहे. लेखकाने आपले गुरू 'रामा' अमलानंदांचेही ओपीखड चरित्र लिहिले आहे. आता परमगुरूंचेही ओपीखड चरित्र लिहून त्यांनी 'रामा'च आणखी एक शिखर गांठले आहे. या ग्रंथात नाथपंथाचे 'प' 'रामा' 'रूपरूपानंदांचे तत्त्वज्ञान अर्धत्र आढळते 'प' पाचकाला अंतर्मुख करते. पुरुष-प्रकृतीचा अंभाराचा खेळ वर्णन करतांना 'रामा' 'रूपरूपानंदांना 'प' अर्धच साधकांना पडणारा प्र न लेखकाने पुढील अमर्षक शब्दात मांडला आहे.

"आमची काही चूक नसता | या दोघांच्या खेळाकरिता | भोगाये लागे अर्धथा | दुःख गर्भपासाचे || हे नाटक जन्मभरी | आम्हाशी छळे एकभरी | न अंघे परी | केवळ एका जन्माने ||" असे अनेक सुंदर पिचार या ग्रंथात अर्धत्र आहेत. पाचकांनी ते 'रामा'च शोधायेत 'प' अष्ट्यात्मज्ञानानंदाचा अनुभव घ्यावा.

हा अभिप्राय लिहितांना मला एक अपूर्व दृष्य दिवु लागले. आळंदीला ज्ञानदेवांच्या 'रामा' मंदिरात जसे अनेक साधक ज्ञानेश्वरीचे पारायण करतांना दिशतात तसेच पावसाला 'रामा' 'रूपरूपानंदांच्या 'रामा' मंदिरात अनेक साधक श्री. खेडेकरांच्या ओपीखड 'रूपरूपानंदांचे पारायण करित आहेत. कुणी सांगायें मला दिशले तसे प्रत्यक्षातही घडेल.

पा. का. द. अमुद.

अेयानिपृत्त अंस्कृत पिभाग प्रमुख;
जयहिंद महाविद्यालय; मुंखई विद्यापीठ.

२४-०७-२००९

रूपरूप-दर्शन

रूपरूप दर्शन—शिखर पहिले

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अरुणाय नमः। श्री अक्षय्ये नमः। श्री जाने वराय नमः। ॐ श्री
रूपरूपानंदाय नमः ॥

ॐ नमोजी आदिनाथा | शिवाङ्कन मम ताता | नाथपंथाचा उद्गाता | नमन तुज आष्टांगेशी ॥ १ ॥ तुझी कृपा
मच्छिंदनाथा | झालिया उगम नाथपंथा | त्याची भुरभ कथा | सिद्धचित्री पारिणी ॥ २ ॥ त्याच शिवाङ्कती शीजाचा |
लाभ गोरक्षा आचा | झालिया नाथपंथाचा | ध्वज जाई अरुमाजी ॥ ३ ॥ तो ध्वज महाराष्ट्र प्रांती | गहिनीनाथ आणित्ती |
निवृत्तीशी ओपयित्ती | अपार कृपेने ॥ ४ ॥ निवृत्तीने कृपा केली | ज्ञानराजा प्रेममुद्रा दिली | कशी भुव्वाची आठली |
नाथपंथीच्या आधका ॥ ५ ॥ गीतेवरी अनुपम टीका | कशी भावार्थ दीपिका | जी पंथ अर्थ अभ्यासका | जगन्मान्य
असे जी ॥ ६ ॥ आपानुभव अमृतानुभव | जो असे एकमेव | देई अहमानुभव | परमार्थाच्या अभ्यासका ॥ ७ ॥
ज्ञानदेवापाभुनी | शिष्योत्तम देवचुडामणी | त्यांचे शिष्य गुणी | गुंडाख्यादि ॥ ८ ॥ रामचंद्र महादेव रामचंद्र | आणित्ती
शिवायनाथ मुनिंद्र | पुढे गणेशनाथ भद्र | ऐशी ज्ञानपरंपरा ॥ ९ ॥ या परंपरेमाजी | मम परमगुरु रूपरूपानंदजी |
ज्यांची ख्याती जगामाजी | अव्याहत परमलिसे ॥ १० ॥ प्रती ज्ञानेश्वर | ऐशी ख्याती थोर | ज्याशी अनिवार | लाभली
असे ॥ ११ ॥ त्यांचे चरित्र कथन | मम हस्ते पहावे म्हणून | पार्थी अमलानंदन | अमलनाथा ॥ १२ ॥ अमलानंद
शिष्यवरु | रूपरूपानंदांचे आजिरु | मम मस्तकी परदकरु | अपिलंछे ठेपित्ती ॥ १३ ॥ निजगुरुचे चरित्र | तिन्ही
लोकी परम पत्रि | ते ऐकावे अर्थ | ऐसे अदिश्या पाटतसे ॥ १४ ॥ तीच इच्छा अंतःकरणी | माझ्या उदेली म्हणुनि
| अतीव आनंदानि | बुभाशीर्षाद देती मज ॥ १५ ॥ तेणे माझ्या मनाचे | कारंजे उत्फुल्ल आचे | नर्तन कशी नित्य आचे
| गुण रूपरूपानंदांचे ॥ १६ ॥ ज्याचा रीकार केला | शिष्य म्हणुनि भला | त्याच्या गुणदोषाला न पाहती
अंतजन ॥ १७ ॥ प्रसंगी त्याशी शक्ती | देती पहा अपरिमित्ती | शब्दभांडार मोकळे करित्ती | त्यासाठी नित्य नणे
॥ १८ ॥ ऐशा कृपेच्या वर्षावात | मन आनंदे नाचत | उत्सुक झेलण्या अतत | वर्षाव अक्षरकृपेचा ॥ १९ ॥ ऐसे
प्रवचन | करिता अमलानंद हांबून | म्हणती मजलागून | ऐशा शीती ओते हो ॥ २० ॥ आपानुभव नाथपंथीचा | ठेव

आपल्यापाशी आचा | न करी नित्य पाचा | प्रदर्शन जगामध्ये || २१ || चरित्र मम अद्भुतरुचे | परम पावन नित्य आचे
 | घडू दे दर्शन त्याचे | अकळ श्रोत्यांना || २२ || श्रोते परम उत्सुक | होऊनी शैभले देख | त्यांची उत्सुकता आणिक
 | न ताणी पत्ना तू || २३ || चकोर चंद्राचा | चातक पावसाचा | क्षिप्र गुरुभेटीचा | क्षण इच्छी आतुरतेने || २४ || तैभे
 श्रोते अज्जन | शैभले आतुर होऊन | त्यांचे श्रवण पावन | करी आळा वेगे तू || २५ || ऐभी अमृतपाणी | ऐकुनी
 निश्चिंत झालो मनी | आता चरित्रकथनी | वेळ न लागेल || २६ || महिमा नाथपंथीचा | चंद्रमा जणू आकाशीचा | करील
 अमृतकणांचा | वर्षाव तुमच्यावरी || २७ || आता श्रोते सावधान | देऊनी अवधान पूर्ण | करा नित्य श्रवण | चरित्र
 अवरूपानंदांचे || २८ || त्या चरित्रापाभुनि अफूर्ती | घेउनी चालवा अतिप्रीती | जीवननौका ती | गाठण्या मोक्षधामाशी
 || २९ || हा दैदीप्यमान हिवा | अुंदर भाजिवा गोजिवा | पावसाखाणी माझावा | राहिला गुप्तपणे || ३० || परी तेजाची
 पुंजी | ठेविल्या अंधारामाजी | अंधार उजळुनी टाकी जी | आपुल्या दिव्य प्रकाशे || ३१ || तैभेचि येथे झाले | ज्ञानप्रकाशे
 त्रिभुवना उजळले | आपुल्या कर्तृत्वे भले | पहा अवरूपानंदांनी || ३२ || कुलदीपक गोडशोले घराण्याचा | ललामभूत
 झाला आचा | महाराष्ट्र देशीचा | अंतश्रेष्ठ म्हणुनी || ३३ || याची पूर्वपिठीका | थोडक्यात आंगतो ऐका | कथा
 श्रवणाचा लाभ निका | तुम्हा अर्थ होतसे || ३४ || पावन वामी रहिवाअ | दहा पिढ्यांचा खाअ | गोडशोल्यांचा
 मूळ पुरुष | गोपिंदभट नि चये || ३५ || आजोआ अवरूपानंदांचे | परशुरामपंत होते आचे | आधी गंगाआईचे | चरित्र
 होते विलक्षण || ३६ || ती अुरअ आत्पिक कथा | आंगतो जी तुम्हा आता | अवधान त्वरिता | तुम्ही घाणे मजशी
 || ३७ || परशुराम गंगाआई | अनुपम जोडी होती पाही | अनुरक्त अदाही | अशती एकमेका || ३८ || परंतु काळाचा
 पिचित्र महिमा | जो न कळे निगमागमा | अनुभवा येई परशुरामा | अली पडे गंगाआई || ३९ || परशुरामपंतांना एक |
 सावत्र भाऊ असे देख | आजारी अद्वैत निक | प्राश्रदाने असे जो || ४० || रडे पहा रात्रंदिवअ | किरकिरत अर्थ
 दिवअ | त्यामुळे कामात लक्ष | लागेना कुणाचे || ४१ || त्याकाळी ऐभी पद्धत | मूल जर आरखे रडत | तरी त्याअ
 अफू देत | अल्पमात्र झोपण्यासाठी || ४२ || त्यामुळे निश्चिंतीने | आळ झोपे निगुतीने | आकीच्यांना अण्ड नेमाने |
 मिळे पहा कामासाठी || ४३ || एके दिवशी काही कारणाने | गंगाआईशी झाले आंगणे | आळा झोपणी अफूने | काही
 काळपर्यंत || ४४ || अल्लड अय गंगाआईचे | होते दिवअ खेळण्याचे | त्यातून गांभीर्य या कामाचे | तिला कळावे

कोटून ? ॥ ४५ ॥ आपल्या अल्प मतीने | मात्रा निश्चित केली तिने | आळा पाजी प्रेमाने | किंतु न आणिता मनी ॥ ४६ ॥
 ॥ पत्नी अर्थाचा अनर्थ होई | आळ यमभङ्गना जाई | भगळ्यांचा रोष पदरी येई | भुकोमल गंगाभाईच्या ॥ ४७ ॥
 अद्भुतझा खोलती तिला | न पाहती लहान थाला | किंभुना चूकहि कळण्याला | अपात्र होती पहा ती ॥ ४८ ॥
 आभुभाईचा राग अनापत्र | न करिती आराआर पिचार | परशुरामपंता आचार | पचन खोलती कट्ट ऐसे ॥ ४९ ॥
 अश्रुभा पांढऱ्या पायाची | कुलक्षणी कुलटा अश्रुची | आणलीही न पडो हिची | आपुल्या घरापत्र ॥ ५० ॥ आताच
 घराआहेर | हाकलून लायी अत्रपत्र | मी न पाणी पिणार | जोपरी ही घरी असे ॥ ५१ ॥ ऐसी आठपिहीर | परशुराम
 पंतांसी झाली थोर | काय करावे आचार | भुचेना तयासी ॥ ५२ ॥ मनापरी ढगड ठेवून | गंगाभाईसी दिले काढून |
 दैवापरी हणाला ठेवून | हाकलून दिले तिजसी ॥ ५३ ॥ पुढे पंशासी दिवा | अशाया थरवा | म्हणुनी द्वितीय पिवाहा |
 उबरकती उदास बुद्धीने ॥ ५४ ॥ पत्नी प्रारब्धाच्या आमोर | कोणाचाही न चाले जोर | त्या न लाभे भुखी अंभार | प्यर्थ
 होई उठाठेव ॥ ५५ ॥ अंतती होई तीनापत्र | पत्नी अल्पायुषी आचार | द्वितीय पत्नीही अंभार | सोडून जाई परलोकी
 ॥ ५६ ॥ तेणे हताश होती मनी | पद्मचान्तापे अश्रु नयनी | आपुल्या नशीवा कोभुनि | दुःखी राहती अर्थथा ॥ ५७ ॥ प्रथम
 पत्नीची आठपण | नित्याचीच होई जाण | तिच्यापरील अन्याया कारण | आपण झालो म्हणुनी ॥ ५८ ॥ अर्थ मातृभक्तीचा
 | तेथि तिच्या आझेचा | आपण लावला चुकीचा | तेणे यातना होती मना ॥ ५९ ॥ आज्ञा पडील माणसांची | आराआर
 पिचारे आची | पाळावी अदाची | पत्नी अतिरेक करू नये ॥ ६० ॥ ती पाळताना अन्याय | दुःखापरी न होय | त्याची
 आपणा लागे हाय | हा पिचार करावा ॥ ६१ ॥ तो तळतळाट मोठा | त्यासी फुटती आरा आटा | भोगावाची लागे
 अनुठा | त्यासी उपाय नसे ॥ ६२ ॥ ऐसा दुःखी पिचार | रोज करिती त्रिपार | पद्मचान्तापे अंतर | बुद्धी होई तयाची
 ॥ ६३ ॥ झालेल्या चुकीचे परिमार्जन | आता करावे म्हणून | जपजाप्य अनुष्ठान | नित्यची करिती ते ॥ ६४ ॥ असे आता
 आधी गंगाभाईची | हकीकत अत्रलोकू आची | तिच्या झालेल्या परपडीची | कथा पाहू पिषादे ॥ ६५ ॥ आकाश कोअळे
 तिच्यापत्र | कैसा धरावा धीर | कोणापुढे पत्रावा पदर | हे तिची कळेना ॥ ६६ ॥ काय करावे कोठे जावे | की
 देहा त्यजावे | काहीच उमगेना अत्रभावे | आणली अर्थथा ॥ ६७ ॥ एक पिचार ऐसा मनी | माहेरी जावे
 निघुनी | माता पित्याच्या आश्रयानी | दिवस काढावे कसेअसे ॥ ६८ ॥ पत्नी रोजासी पाजासी | टोचून खोलतील निर्धासी |

की परतुनी आली माघारी | दिणे लावून भाभुरपाडी || ६९ || ते पागळ्याण भतत | न झेलपिती मजप्रत | म्हणूनी
 दत्तगुरूप्रत | झारण जाणे हे खरे || ७० || लहानपणापाभून | त्या इष्ट दैवत मानत | त्या आधारा आभूभत | निर्वा
 णीच्या भमयी || ७१ || ऐसी भवति न भवति ज्ञाली | ठामपणे निश्चया आली | दत्तगुरूच भावली | आता देतील मजशी
 || ७२ || नरभोळाच्या पाडीचे | नांय कानावरी भाचे | होते कधीच्या तियेचे | कराारीपणे निघाली तेथे || ७३ || भाव्याज्ञो
 वर्षापूर्वीचे दिवस | झंभर मैलांचा प्रवास | थिकट पाट परी ध्यास | दत्तगुरू चरणांचा || ७४ || अंभाराकडे फिरवावी
 लागे पाठ | पावंपास भरून येत | अंतःकरण भतत | दुःखाने तियेचे || ७५ || थिकट पाट पहिपाट | या जगाची अस्त
 | कुणी न भाव्य करत | पहा त्या भाधणीला || ७६ || पाटेत घनदाट अरण्य | हिंन्न पशु अस्तती निर्दय | परी प्रभुकृपा
 सद्य | तारी मार्गी तियेसी || ७७ || अशला एकपत्रा दीन | अनपाणी चाले रात | अन्नाचीही आठवण | न होई
 तिजशी || ७८ || देहधर्म म्हणून | रानातील फळे खाऊन | कशीअशी ऊर्जा टिकवून | मार्ग चाले दुष्कर || ७९ ||
 पाटेत गावात | आश्रय देवळात | घेउनी रानान जप उबरकत | मार्ग चाले पुढारा || ८० || कोणापुढे हात पभरणे | पाटे
 लाजीरवाणे | पाणी पिऊन निघणे | पुढील मार्गाला || ८१ || करुनी मजल दरमजल | पाडीशी पोहोचे अठेळ |
 गुरूदत्ता पाचुनी ती वेळ | कोण निभ्रू झकेल || ८२ || मोरभटजी नावाचे | सद्भक्त पाडीचे | सदाचरणी भाचे | होते
 पहा एक तेथे || ८३ || अत्यवती पत्नी तयांची | प्रेमळ सुखरूप भाची | गुरूभजनी आस्था जिची | असे पहा भतत
 || ८४ || उभयता गुरूभजनी रत | सदाचेच अस्त | परी मनी खंत | अंततीसुख नसेचि || ८५ || तो त्यांना अघचित |
 गंगाछाई दृष्टी पडत | भावलेल्या हरिणीगत | अग्रस्था जिची असे हो || ८६ || म्लान मुखवदन | देहयष्टी कृश
 जाण | कुंकवाचा करंडा घेऊन | उभी भांभावलेली || ८७ || ऐसी दृष्टी पाहून | आत्मल्य ये उफाळून | लपड सपडी
 जवळी जाऊन | चौकशी करिती साकल्ये || ८८ || कहाणी ऐकून तिची | लोचने पाणावती त्यांची | सद्गना आणून
 तिची | व्यग्रस्था लापिती निजांगे || ८९ || आशीर्वाद देती तियेसी | मनोवांछित प्राप्तीशी | दत्तचरणी आश्रयाशी | ठाव
 देती तियेला || ९० || आता दिनचर्या ठरवून | घेई ती भाधणी जाण | प्रतपैकल्यी निमग्न | राही पहा सार्धदा || ९१ ||
 हजार घाली प्रदक्षिणा | औदुंभरा जाणा | नमन यतिवराजा | नित्यनेमे करितसे || ९२ || पागणे अति मर्यादने |
 तेणे जिंकी उभयतांची मने | पाचून दाखवी नेमाने | धर्मग्रंथ सत्यंकाकुंभी || ९३ || ऐसी आरा वर्षे सेषा | केली

दत्तगुरूदेवा | तो कृपेचा मेधा | पदव्रात पडे तियेच्या ॥ १४ ॥ परशुरामपंतांनी | पहाटेच्या भमयांनी | यतिराज येऊनी
 बघणांनी | आदेडा ऐसा देती हो ॥ १५ ॥ तुझी प्रथम पत्नी | असे पहा भुलक्षणी | आसा असे तपाचरणी | राहिली असे
 पाडींनी ॥ १६ ॥ तिची आणावे त्वरित | तुझिया कुळा उद्धरण्याप्रत | तिच्या पायगुणे प्राप्त | अर्थ पैभव होईल तुला
 ॥ १७ ॥ पुत्र पौत्र यज्ञ कीर्ती | नांदेल अव्याहत रीती | तुझिया कुळाप्रिती | अंत जन्मा येईल ॥ १८ ॥ पुण्याई गंगाभाई
 ची | उद्धरेल अवघे कुळची | अत्पर जाऊन तियेची | मनधरणी कशी तू ॥ १९ ॥ ऐसे बघण पडता | आश्चर्य पाटे
 त्यांच्या चित्ता | मनाची उद्धिग्नता | नाहीशी होई दत्तकृपे ॥ १०० ॥ अधिक वेळ न द्याडिता | जाती पाडींनी त्वरिता |
 तो दत्तकृपे अवघिता | दृष्टी पडे तपस्विनी ॥ १०१ ॥ बघणाची भांगती मात | पद्मचत्तापे होती अद्गदित |
 पिंती करिती तिजप्रत | अद्गदित तेध्या ॥ १०२ ॥ तुला पावणी नेण्यानी | आलो दत्तगुरूंच्या आझेनी | म्हणुनी
 पिंती तुला ऐनी | आता अनमान करू नको ॥ १०३ ॥ घर झाले भमज्ञानप्रत | भुवनिनीचा न फिरता हस्त | म्लान
 झाले आभुवत | तुझिया हस्तपर्या ते ॥ १०४ ॥ हे ऐकून पिंनयझीला | प्रेमे पदली पतिराजाला | न जोडा तुम्ही
 कराला | मजभमोर न योग्य ते ॥ १०५ ॥ मी तुमची अर्धांगिनी | राहते तुमच्या अर्धवचनी | पत्नी ज्या दत्तगुरूंनी |
 मज आश्रया ठेविले ॥ १०६ ॥ त्यांची परवानगी न घेता | जाणे अयोग्यची अर्धथा | तैसेचि माझे धर्माचे मातापिता | अवती
 या ग्रामांनी ॥ १०७ ॥ त्यांचे पर्यतप्राय उपकार | मजवर अवती खरोखर | त्या पिचारल्यापिण तुम्हाअशेअशे | येणे
 अयोग्य पाटे मजनी ॥ १०८ ॥ ऐसे मर्यादशील खोलणे ऐकून | परशुरामपंतांनी समाधान | पद्मचत्तापे अंतःकरण |
 भरून येई तयांचे ॥ १०९ ॥ तुझे खोलणे खरोखर | युक्तची असे भाचार | उभयता नमस्कारून | परवानगी घेऊ
 तयांची ॥ ११० ॥ त्यांच्या कृपाशीर्षादाने | आपणा अंभार करणे | गृहअर्थधर्म र्पीकारणे | नव्याने पुन्हा एकदा
 ॥ १११ ॥ ऐसा एकमताने | उभयता घेती दर्शने | दत्तगुरू यतिराजा चरणे | अर्पिती अतःला ॥ ११२ ॥ तो नवल ऐसे
 होई | बघणाची आठवण येई | तेचि यतिराज दिवती पाही | भाक्षात् तयांना ॥ ११३ ॥ पद्मचत्तापे लोटांगण | अशुंनी
 भिजविती चरण | पारंपार चरणक्षालन | यतिराजांचे करिती ते ॥ ११४ ॥ उभयतांनी ज्ञांत करून | पंतांचे प्रबोधन |
 यतिराज करिती जाण | ऐसाशीती श्रोतेहो ॥ ११५ ॥ मीच बघणदृष्टांत | दिला होता तुजप्रत | दत्तआदेशाने अत्य
 मार्गावरी आणण्यानी ॥ ११६ ॥ तुमचे दुरित आता अरले | दुःख अवघे निघाले | सुखे अंभारा चांगले | करा
 अत्पर- दर्शन

तुम्ही आपुल्या ॥ ११७ ॥ ऐसा उपदेस करून | गंगासाईंनी चोळी खांगडी देऊन | करावया प्रस्थान |
 सांगती उभयतांना ॥ ११८ ॥ गंगासाईंच्या धर्म मातापित्यांनी | आनंद हो बहुषी | भगव कथा ऐकल्यांनी | अशु
 येती लोचना ॥ ११९ ॥ आनंदाने जाणई लेकीला | बुभासीसाई देउनी त्याजला | निरोप जाण्या पावलेला | भगवाने देती
 ते ॥ १२० ॥ अमलानंदे प्रसोदिले | म्हणुनी पाकपुष्प जन्मा आले | प्रेमाने पुढे केले | अमलभुतांनी अर्पणा ॥ १२१ ॥
 अक्षरुपानंदांची महानता | कळण्या नाही योग्यता | म्हणुनी गुरुकृपेने तत्पता | धाडस केले असे येथे ॥ १२२ ॥
 हिमालयाची डंभी | मोजण्या भामर्ष्य नसेचि | मी पामर खचितची | गुरुकृपे धजलो येथे ॥ १२३ ॥ ऐसीच कृपा मजवरी
 | अमीनी करावी खरी | या कृपेची अरी | न ये कसाही ॥ १२४ ॥ पुढील कथा अण | पुढील साखरांनी आपण |
 करुया श्रोते अज्जन | गुरुकृपेने अर्पणा ॥ १२५ ॥

इति श्रीमद् भक्तिदानंद परमगुरु अक्षरुपानंद कथापर्यंतसाखरमालिकायां प्रथमसाखरः ॥
 श्रीमद् भक्तिदानंद परम भद्रगुरु अमी अक्षरुपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

॥ अक्षररूप दर्शन—शिखर दुभारे ॥

श्री गणेशाय नमः॥ श्री महालक्ष्म्यै नमः॥ श्री अक्षररूपतै नमः॥ श्री अक्षरगुरवे नमः॥ श्री जानेअक्षराय नमः॥ ॐ श्री गणेशनाथशिष्याय अक्षररूपानंदाय नमः ॥

परमगुरु अक्षररूपानंद | तेपि तात अमलानंद | उभयता असो पंदन | अमलभुताचे ॥ १ ॥ गुरुकृपेची पाखर | असो अर्थ
दा मजवर | हेच मागणे निरंतर | चरणयुग्मी तुमच्या ॥ २ ॥ गुरुकृपेची गोडी | पणापी तेवढी थोडी | तीच
परमार्थी होडी | भवसागर तरावया ॥ ३ ॥ जोवरी महापाक्याचे पिवरण | अक्षरगुरु न करिती आपण | अक्षरे
अक्षरमुखानं | तोवरी साधना फोल अक्षे ॥ ४ ॥ तो फापटपसारा | अक्षरगुरु दूर करिती सारा | आत्मषोधाचा नगारा |
पाजपुनी जागे करिती ॥ ५ ॥ तो ओध अंतरी ठसला | मग पाण कशाची त्याला | ओऽहंओधे उद्धरिला | जगी प्राणिमात्र
॥ ६ ॥ अंतरीची ज्योत | जागपिती त्वरित | तेणे परमार्थ | सुखद साधकासी ॥ ७ ॥ नपलाय नाथपंथीचा | आठ न ये
परमार्थ साचा | सुखद संसाराचा | मार्ग न लागे ओडाया ॥ ८ ॥ सुखे संसार कराया | कर्मफलाचा त्याग करवा |
मनापासुनी कराया | कर्मफली आस्था नसावी ॥ ९ ॥ जे मिळेल ते फळ | भोगावे आनंदाने सकळ | हरिचिंतनात काळ
| घालवाया अत्यानंदे ॥ १० ॥ मी अहम निष्कळ | ऐसा पिपेक अर्थकाळ | करुनी घालवाया काळ | पद्मपत्राप्रमाणे
॥ ११ ॥ ही ओपी युक्ती | गुरुवर्य अमजावती | श्रोते आपणाप्रती | परम कारुण्याने ॥ १२ ॥ असो काळ चालला | तो न
जराही थांजला | आपणा निघणे प्रसासाला | कथेच्या सांगाती ॥ १३ ॥ दत्तगुरूंची आज्ञा घेऊन | परत येती दोघेजण |
पावसवामाकारण | संसार सुखे करण्यासी ॥ १४ ॥ परशुरामपंत हुशार | असती कर्तव्यगार थोर | त्याकाळी मॅट्रिक
परीक्षा पार | उत्तम शीती करिती ते ॥ १५ ॥ ऐहिक सुख अर्थ प्रकारचे | उभयतांना लाभे साचे | दोन गुणी पुत्रांचे |
मातापिता होती ते ॥ १६ ॥ अक्षरशिष्य आणि पिष्णुपंत | यांच्यावर संस्कार करित | उत्तम शीतीने पाढपित | त्या गुणी
मुलांना ॥ १७ ॥ पिवाह दोघांचे | योग्यपेळी करुनी साचे | सुख नातपंडांचे | भोगिती दत्तकृपेने ॥ १८ ॥ यातील धाकटे
पिष्णुपंत | यांच्या पोटी जन्मा येत | अक्षररूपानंद पिष्यात | पावसचा राजयोगी ॥ १९ ॥ आज्ञा साधवी गंगासाई | सास
वर्षे तप करी पाही | म्हणुनी कुळी जन्म घेई | पावसचा योगीराणा ॥ २० ॥ जिये कुळी गृह- | देवतासंपती |

ऐझी अर्थ त्रिथती | भानुकूल || जियेकुळी अर्थ- | भुखाचा व्यापार | वाढला भाचार पूर्व-पुण्ये || पार्थ योगभ्रष्ट | भुखे
 पावे जन्म | ऐझा चि उत्तम कुळामाजी || अभाग ज्ञानेइपरी अ.६ [८५०-८५२] १५ डिसेंबर १९०३ | पापभव्यामी होई
 जनन | रामचंद्र नाथ ठेपून | पेढे वाटती अर्वांशी || २१ || मार्गशीर्ष मासाला | मंगळपारी पद्य झाडशीला | ७.३९
 सांज पेळेला | जन्म घेई कैवल्यदानी || २२ || शोभन नाम अंतर्दारी | १८२५ शालीवाहन शकाभीतरी | पुत्रजन्माने
 घरी | दारी आनंद पक्षरलासे || २३ || पाणीदार डोळे भव्य कपाळ | गोरा बंग देहयष्टी अळुमाळ | भुकुमार सुंदर
 अकळ | जना भुखणितसे || २४ || कुबळ केडा भरल नाशिका | उंच खांधा मनोहर देख्वा | पाहता आनंदे अकळीका |
 उघाण येई कौतुकाचे || २५ || अवरूप आणि ज्ञानेइपरी | जन्मा येती भूपर | त्यातील भाम्य थोर | इथे आता अणलोकुया
 || २६ || ज्ञानेइपरांचे पिता | घेती अन्याअपता | गृहस्थाश्रमी चालता | अपचित पहा हो || २७ || तेणे पत्नीअ त्रास | होई
 पहा अहुपक्ष | दुःखी असे सांद्रिपक्ष | पतीच्या काळजीने || २८ || अतपैकली निमग्न | अंतमहात्म्यांचे दर्शन |
 अत्संगात घालपून | काळ ती राहातसे || २९ || अश्वत्थ पृक्षाअ प्रदक्षिणा | अथा लक्षांचा नेम जाणा | करुनी देहाच्या
 यातना | भोगी भौभाव्याभाठी ती || ३० || त्याच पिंपळपृक्षाचे | सुवर्ण पिंपळ नामकरण आचे | करिती अत्यंत आदराचे
 | अधान होई आळंदीशी || ३१ || ऐशी अर्षे अनेक जात | तपाचरणी मग्न राहात | तेणे पुण्याचा भाठा अहुत | आपैसे
 निर्माण होई पहा || ३२ || पुण्याची गणना | न करी ती ललना | अताचरणात मना | गुंतपून ठेवीतसे || ३३ ||
 ज्ञानेइपरांचे पिता | आचरती अन्याज्ञाच्या अता | षड्रिपू तत्पता | दूर ते आविरी || ३४ || पेदांच्या महापाक्यांचे | चिंतन
 मनन आचे | सांद्रिन अहमाहमनिम पृतीचे | जागरण करिती ते || ३५ || ऐशी उभयता पतिपत्नी | परमार्थ ध्यानी
 मनी | ठेपुनी अदाचरणी | अत होती अक्षय || ३६ || यतीराजांच्या आशीर्वादाने | गृहस्थाश्रमी परतणे | अज्ञजनांचा त्रास
 भोक्षणे | भाग पडे तयांना || ३७ || परी त्याच पुण्याईने | दिव्य आलका जन्म देणे | घडपी अलौकिक जाणे | या
 अदभुताचा निर्माता || ३८ || अर्थ भावंडे निपृतीनाथादि | पिइपयंध होती आदि- | नाथ परंपरेमधी | उचुंग कार्य करिती ती
 || ३९ || अवरूपानंदांच्या आजी आजोखांची | कथा याच प्रतीची | पिलक्षण तपाचरणाची | आपण अणलोकीली आताच
 || ४० || अथवा योगिनामेव कुले अपति धीमताम् | एतद्धि दुर्लभतरं लोके जन्म यदीदृशाम || {अ.गीता ६-४२} हे गीतेचे
 पचन | खोटे होईल कोटून | जन्म घेण्या अंतअज्जन | उत्तम कुल निपडिती || ४१ || अमलानंद कृपेने | जाणले म्या

पामनाने | ते तुमच्या पदरी प्रेमाने | घातले श्रोते अज्जन ॥ ४२ ॥ हे अर्थ उत्तम शीतीने | अमजाणिले अमलकूपेने | ऐसे
 श्रोते आनंदाने | आंगती मज प्रेमेसी ॥ ४३ ॥ पुलकित झालो अर्पागासी | अतीव आनंद मानसी | श्रोते तुमच्या प्रेमासी
 | पात्र झालो म्हणून ॥ ४४ ॥ अमलानंद उचुंग दिखरे | या चरित्र हिमालयाची आजिरे | दाखणुनी धन्य आवे | करितिल
 तुम्हासी ॥ ४५ ॥ आता कथेच्या छोटा | धरुनी जाणे भुभटा | कथाश्रवणा आतूर आता | जाणुनी श्रोते अज्जन ॥ ४६ ॥
 रामचंद्र नामाभिधान | ठेविले प्रेमे करून | प्यवहारी अप्पा म्हणून | खोलाणिते कौतुके ॥ ४७ ॥ आणखी भायंडे तीन |
 रामचंद्रा होती जाण | त्यांच्या खाललीलेनं | आनंद होई अर्थदा ॥ ४८ ॥ आजी आजोखांचे छत्र प्रेमळ | त्याखाली पाढती
 खालं | काका काकुही प्रेमळ | नित्य कौतुक करिती ॥ ४९ ॥ आई वडिलांचा | जीव की प्राणाचा | अंध असे आचा |
 अर्थ मुलांसी ॥ ५० ॥ ऐशा प्रेमळ पातावरणात | मुले पाढती अमस्त | धार्मिक पातावरणात | काळ जाई सुखाचा
 ॥ ५१ ॥ धन कनक अप्पन्न | परी उदार मन | तेणे अतिथी अभ्यागत जाण | अमती अदाचेच ॥ ५२ ॥ पिढ्यान
 पंडितजन | येती पहा आवर्जून | गोडशोल्यांच्या घरी जाणून | आत्त्विक धर्मपरायणता ॥ ५३ ॥ त्यांची चर्चा अध्यात्माची |
 त्याचा लाभ घडेचि | मुला माणसा आयताचि | तेणे धार्मिकता पाढे ॥ ५४ ॥ गीता ज्ञानेइपरीचे | नित्य पठण व्हावयाचे |
 तेणे मांगल्याचे | पातावरण घरात ॥ ५५ ॥ शिक्षणाचे महत्त्व | अपानुभवाने जाणती अत्य | मुलांच्या निदर्शना नित्य |
 आणिते वडिल आजोखा ॥ ५६ ॥ लहानपणापासुनी | कुशाग्र बुद्धीनी | आर चर्चेचे शोधुनी | पिचार अप्पा करितसे
 ॥ ५७ ॥ झाळेत हुशार पिद्यार्थी | म्हणुनी त्याची होती ख्याती | प्रमेये ऐकता ती | पाठ होती तयाला ॥ ५८ ॥ अभ्यास
 झाळेचा | झाळेतचि पूर्ण त्याचा | होई पहा नित्याचा | मोकळा वेळ भरपूर असे ॥ ५९ ॥ म्हणुनि दंगामस्ती |
 आपापसात होई कुस्ती | खेळाच्या छंदाप्रती | जोपासती नित्य नेमे ॥ ६० ॥ खेळ अगळे मर्दानी | हुतुतु पिटीदांडू
 नित्यनेमानी | आटयापाटया लगोरी जाणी | खेळता अति आनंद ॥ ६१ ॥ नेतृत्वाचे अवघे गुण | आप्याच्या आश्रया जाण
 | आले आपणहून | जैसी मधुमक्षिका फुलाकडे ॥ ६२ ॥ अन्याय कोणापरी | कदापि न करी | अत्याची कास धरी |
 खेळातही अर्थदा ॥ ६३ ॥ अत्य अहिंसेचे | व्रत अयंशुद्धीने आचे | अतिरत अदाचे | घेई आपैसे ॥ ६४ ॥ खोट्याची
 नावड आत्यंतिक | अदाचरणी राहे निक | खालवयातच अथक | अत्याचे व्रत घेई ॥ ६५ ॥ रामरक्षा हनुमत्कवच |
 गीताध्याय निवडक आच | इलोक पठण नित्याचं | आजोखा करून घेती ॥ ६६ ॥ परी रामचंदाचे अमाधान | इतुक्यापरी

न होई जाण | अर्थचे पि लेषण | पिचारी आजोशांशी ॥ ६७ ॥ प्रत्युत्पन्न मती | रामचंदाची होती | सांगितलेल्या
गोष्टी | पिचाराधीन अक्षती त्याच्या ॥ ६८ ॥ शुक्लेंदुपरी भतत | आळ पाढे खचित | कलेकलेने तेज फाकत |
दीप्यमान ज्ञांत ॥ ६९ ॥ आठव्या वर्षी मौंजीशंभनात | रामचंदा अडकवत | तेणे अहमचर्च वत | भुरू होई त्याचे पहा
॥ ७० ॥ त्या वताचे पालन | अत्यंत आवडीने जाण | करी आपणहून | टाळाटाळ न करी ॥ ७१ ॥ अंध्या गायत्री मंत्राचे
| नित्य पठण करी साचे | अर्थासहित शुद्ध पाचे | तेणे पाणीस तेज येई ॥ ७२ ॥ कुठल्याही गोष्टीचे | अंतर्गंग साचे |
प्रयत्न जाणण्याचे | अथक करी ॥ ७३ ॥ मन शुद्धी चित्त | यांची सांगड घालत | तेणे अचूक निर्णयाप्रत | येई
आलवयापासुनी ॥ ७४ ॥ असो चवथी इयत्ता | पावसेशी उतीर्ण होता | पुढील शिक्षणाकरिता | रत्नागिरीस जाई तो
॥ ७५ ॥ वडिल आजोशा दोघांना | आवड असो शिक्षणा | ज्ञाळेत घालती दोघा शंभूना | रामचंद्र महादेव ॥ ७६ ॥ पावस
रत्नागिरीमाजी | महद अंतर होते जी | ज्ञाहर खेड्यामाजी | असो जे ॥ ७७ ॥ पावस गांवात | सगळे एकमेका
ओळखत | मुलामाणसासमवेत | अर्थ गाव माहितीचे ॥ ७८ ॥ परस्परसांविषयी प्रेम | जिव्हाळा आपुलकी परम | व्यवहार
साधा सुगम | अवघ्या गावाचा ॥ ७९ ॥ रत्नागिरी नगर | असो मोठे फार | भव्य इमारती सुंदर | पावसाच्या तुलनेत
॥ ८० ॥ गडअड गोंधळ फार | धावाधाव निरंतर | तुलनेमध्ये साचार | पावसाच्या ॥ ८१ ॥ त्यामुळे गोंधळात | मन
पडे भतत | परी त्या सावरत | ज्ञांत पिचाराणे ॥ ८२ ॥ भावंडांची ओषत | असो रामचंदाप्रत | तेणे मन निघांत | होई
पहा काहीसे ॥ ८३ ॥ रामचंद्राने अल्पावधीत | जम अक्षयिला रत्नागिरीत | मार्ग चालण्या त्परित | शिक्षणाचा ॥ ८४ ॥
अभ्यासु कष्टाळू पृती | रामचंदाची होती | सदा अव्यल गुणप्राप्ती | होई पहा तयाशी ॥ ८५ ॥ ज्ञाळेत शिकताना | लक्ष
असो राजकारणा | लोकमान्यांचे पिचार मुलांना | आकर्षिती त्या काळी ॥ ८६ ॥ स्वातंत्र्य प्राप्तीसाठी | तळमळ पाटे
मोठी | अर्धेसापेमापोटी | पाटे अर्थ त्यागावा ॥ ८७ ॥ चरित्रे शोर पुरूषांची ती | पाचनात सदा अक्षती |
तेणे अंगी आणती | सद्गुण अर्थथा ॥ ८८ ॥ या लहान वयात | रामचंद्र ऐसे ठरवित | की देसाच्या स्वातंत्र्याप्रत |
काया कुसुंदापी ॥ ८९ ॥ तज मन धन आघवे | देसासाठी अर्पावे | स्वातंत्र्य ते मिळवावे | हे ध्येय समोर ॥ ९० ॥
मनाची जडण घडण | ऐसी होई जाण | स्वातंत्र्यासाठी प्राण | लावू पणाला ॥ ९१ ॥ त्या आड लहानपण | न येई
जाण | तळमळती प्राण | एका ध्येयापोटी ॥ ९२ ॥ धुवआळाची कथा | ध्येयासाठी अर्थथा | ठेवित मनाआंतौता |

अथातंत्र्यप्राप्तीसाठी पहा ॥ ९३ ॥ मनापाभुनी अभ्यास करिती | शिक्षणाचे महत्त्व जाणती | परी अथातंत्र्यप्राप्ती | ध्येय
 ठेपिती असोव ॥ ९४ ॥ मराठी पिषय आणडीचा | संस्कृत दुजा अभ्यासाचा | त्यातील काव्य व्युत्पत्तीचा | अभ्यास करिती
 साकल्ये ॥ ९५ ॥ ज्ञापाटून जाती पाचून | सौंदर्यपूर्ण काव्य पाहून | होई अंतर प्रसन्न | मती गुंग होतसे ॥ ९६ ॥
 काव्यातील अलंकार गुण | आपणा आकळावे पूर्ण | म्हणुनी मनापाभून | अभ्यास त्यांचा करितसे ॥ ९७ ॥ आनंदे
 आनंदाची खाण | आपण लुटापी पूर्ण | शिक्षकांच्या सहाय्यानं | म्हणुनी कष्ट करी तो ॥ ९८ ॥ इंग्रजी पाचपी परीक्षा
 | म्हणजे आताची नवपी परीक्षा | उत्तमरीत्या पास आसा | पुढील शिक्षणाची ठेवून ॥ ९९ ॥ ऐसा रीती रत्नागिरीचे |
 आरतव्य संपुष्टात साचे | येई रामचंदाचे | पुढील कार्यासाठी ॥ १०० ॥ बुद्धिमत्ता पिलक्षण | परी अथाव नमतापूर्ण |
 सर्वांचे अंतर साखून | कार्य नेई सिद्धीस ॥ १०१ ॥ त्यामुळे लोकप्रियता | मागे येई तत्पता | सर्वांनी अरोधर घेता |
 कार्य होई सुगम ॥ १०२ ॥ नेतृत्वगुण अयंभूत | त्याच्या अंगी असत | गोड खोलुनी कार्य करित | साखून अहुतांची
 अंतरे ॥ १०३ ॥ गोडखोले आडनाव जाण | असर्पक असे पूर्ण | प्रभु रामचंदाचे गुण | आणपी अंगामध्ये
 ॥ १०४ ॥ चुटपुट लागे परिचितांना | रत्नागिरी सोडतांना | परी उच्च शिक्षणासाठी जाताना | निरोप देती प्रेमाने ॥
 १०५ ॥ एक पर्य रत्नागिरीतील | संपूर्ण होई सकल | आता कथा मुंछईतील | अरण करा पुढील दिवशी ॥ १०६ ॥
 पैश्वरीने अरोधर | शब्द पडती आहेर | परी उगमस्थान मनोहर | परा पाचा ॥ १०७ ॥ ती श्रेष्ठ अरूपकृपा |
 मजपरी झाली आपा | परापाचेचा तासा | घेती परमगुरु ॥ १०८ ॥ म्हणुनी सावधान | ऐका अंतकृपेचा नवलाव पूर्ण |
 कैसे अंतसज्जन | पिचरती जगामाजी ॥ १०९ ॥

इति श्रीमद् अचिदानंद परमगुरु अरूपानंद कथापर्यंतदिव्यरमालिकायां द्वितीय दिव्यः ॥
 श्रीमद् अचिदानंद परम अरुगुरु अरामी अरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

॥ अक्षररूप दर्शन—शिखर तिसरे ॥

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अक्षररूपायै नमः। श्री अक्षररूपे नमः। श्री जाने वराय नमः। ॐ श्री
नाथपंथपथदर्शिन्यामीअक्षररूपानंदाय नमः ॥
यस्य अक्षररूपमात्रेण । ज्ञानमुत्पद्यते अक्षरम् । यस्मात्परतरं नास्ति । तस्मै श्री गुरवे नमः ॥ गुरुगीता ॥ ज्यांच्या नुसत्या
अक्षररूपानी । शिष्य होई आत्मभानी । ज्या ज्ञानाशिष्याय त्रिभुवनी । श्रेष्ठ काही अक्षेना ॥ १ ॥ त्या पातःअक्षरणीय
गुरुराजा । त्रिषार पंढन अधोक्षजा । या चरित्राच्या काजा । होई देवा अक्रिय ॥ २ ॥ पृक्षाचेहि पान । हाले तुझ्याकृपेनं ।
कर्ताकरिता संपूर्ण । तूच एक गुरुराया ॥ ३ ॥ सोडहं अक्षरज्ञाने । पूर्ण होई आत्मज्ञाने । तत्परमभि पाक्याने ।
अन्मार्ग तुचि दापिनी ॥ ४ ॥ अत्थितज्ञानंरूपदाची । मिराशी त्या देवी भाची । अर्थ खल्लिदं अहमाची । अनुभूती देवी
तया ॥ ५ ॥ जो आनंद अक्षरः उपभोगिला । उदारपणे देवी शिष्याला । आपणाभारिखे त्याला । करिनी निःसंशय ॥ ६ ॥
जीवपणाने नुसो देवी । पिइय अहममय करिनी । कोडहं प्रज्ञ सोडपिनी । अनंत जन्मीचा ॥ ७ ॥ ऐसे तुझे उदारपण
। कळे जाणत्यालागून । शरण पदाची येऊन । भयभ्रम फेडितसे ॥ ८ ॥ अनन्यशरण । होताच तुजलागून । हरनी
त्याचे मीपण । करिनी अर्थरुपी तुझाच त्या ॥ ९ ॥ द्वैत गुरुशिष्याचे । आता न राहाययाचे । सुख अद्वैताचे । भोगपिनी
त्यानी अदा ॥ १० ॥ ह्या सुखाचा महानुभव । ज्यानी मिळे त्याचे पैभव । ज्याचा हेवा करित देव । अर्थसुखाचे निधान
॥ ११ ॥ हे सुख अर्थथा अगम्य । अनुभवीच जाणे त्याचे धर्म । इतरा हा अनुभव परम । केपि मिळावा अर्थथा ॥ १२ ॥
महणुनी श्रोते तुम्हाची । पिनंती करितो ऐनी । शरण गुरुपदाची । तुम्ही जाणे त्परित ॥ १३ ॥ अर्थरुपी अक्षररूपंवर
आपण राहाये निर्भर । कर्ता करिता थोर । जाणुनी तयाची ॥ १४ ॥ आर्थक मानव जन्माचे । आपणा अर्पा कराययाचे ।
महणून महत्प गुरुमार्गाचे । धरा हृदयी अतत ॥ १५ ॥ यापिण मोक्षसुखाचा । दुजा मार्ग नसे साचा । हे अत्य त्रिषार
याचा । सांगतसे अमलभुत ॥ १६ ॥ अक्षरगुरु सागरा समाज । आपण थेंष होऊन । जाणे त्यात सामावून । मग पाण
कशाची ॥ १७ ॥ थेंषुटा सागरी खुडाला । तो सागरचि झाला । अक्षरं अक्षरित्प त्याला । उबेल कोटून ॥ १८ ॥ सागराची

महानता | आपैशी प्राप्त होता | थेंबुटयाची लघुता | दूर होई तत्काळ || १९ || किंवा घटाकाज्ञा | पिलीज होता श्रुहत्
 आकाज्ञा | लघुता भाषकाज्ञा | निघून जाई || २० || अस्तित्त्व अतःचे | पिअरून जाण्याचे | तंत्र जमण्याचे | भाध्य
 होता || २१ || ते अपार हाता | लागे अभाषता | मी पणा पिअरता | जो नसे मूळचा || २२ || मी माझे
 मापलो अर्थ | तू तुझे उगणो अता | मी तू पण जगन्नाथा | होणो एकचि तत्पता || ऐशी प्रार्थना | करी अरूपानंद
 राणा | तयांच्याच उदाहरणा | श्रोते जपा मनात || २३ || हे भाध्य होता | अवघा आनंद तत्पता | तो अनुभव येता |
 पिअररूप आपण || २४ || असे हे पिअनांचे | काम अमजापिण्याचे | आपणा कथेच्या ग्रामाचे | आग्रहाचे निमंत्रण || २५
 || रत्नागिरीमधील शिक्षण | उत्तमरीत्या पूर्ण करून | पुढील पिचारालागून | पावसेशी येती पहा || २६ || एवढ्या
 हुशार मुलाला | पुढील शिक्षण घेण्याला | पाठवावे मुंछईला | ऐसा पिचार अर्थ करिती || २७ || रामचंद्रा शिक्षणाचे |
 आकर्षण होते आचे | त्यापरी अरुदेज्ञापेमाचे | पारे अंगी भरले असे || २८ || देज्ञासाठी भव्य देदीप्यमान | काही करावे
 आपण | ही अपृहा प्रथमपाभून | रामचंद्राच्या मनी असे || २९ || अरुदेज्ञापेमाने भारलेले | पातावरण होते भले |
 तरणीशांड मुले | ओढली गेली त्यामधे || ३० || अतरा अठरा वर्षांचे | पय होते रामचंद्राचे | अळअळत्या तारुण्याचे |
 मन भारले अरुदेज्ञापेमे || ३१ || आंधळा मागतो एक डोळा | देव देई दिव्यदृष्टीला | तैसे झाले रामचंद्राला | मुंछईला
 जाण्याच्या कल्पनेने || ३२ || मुंछई मुख्य केंद्र असे | राजकारणाचे आरे फासे | पडती रात्रदिपसे | याच मुंछापुत्रीत
 || ३३ || अर्थ देज्ञाभक्तांचे | आगमन अदाचे | मुंछईत व्हावयाचे | पुढील दिज्ञा ठरविण्या || ३४ || त्याचे मोठे आकर्षण |
 होते तरुणांकारण | अथांत्यसेनानींचे मार्गदर्शन | होई पहा आपैसे || ३५ || मन झाले आतूर | गाठण्या मुंछई नगर
 | जे असे माहेरघर | अनंत चळपळीचे || ३६ || मुंछईत पारतप्याची | भोय असे अनुपमची | देवयोगाने आची |
 गिरगावामधे पहा || ३७ || मोठे अंधु रामचंद्राचे | गणपतराव नांवाचे | नोकरीत होते पोष्टाचे | नुकतेच लागलेले
 || ३८ || त्यांनी गिरगावात | आनंदी चाळीत | केले होते शिन्हाडाप्रत | झाबरी हॉलमध्ये पहा || ३९ || मध्यमवर्गीयांची
 पक्षती | त्याकाळी गिरगावी होती | अथांत्य चळपळीची महती | पटली ज्यांना मनापाभून || ४० || या दोघांच्या
 जेवणाखाणाची | उत्तम भोय व्हावी आची | म्हणुनी मोठ्या मनाची | चुलती येई भोषत || ४१ || मनुताई धाकटी
 शहीण | काकूला भोषत म्हणून | येई आनंदानं | काही दिवसांसाठी हो || ४२ || बुद्धिक्षितांची बुभंभकृत पक्षती | होती

गिरगाथात ती | त्यातून आहमण ळक्षती | तेथे अक्षे पिपूल ॥ ४३ ॥ केक्षरी टिळकांचा | अंदेक्ष कोल्हटकरांचा | ठाण
 घेती मनाचा | देक्षप्रेमी जनतेच्या ॥ ४४ ॥ देक्षभक्तीपर पिपिध पिषय | देक्षभक्तांचा ळर्णिती पिजय | क्षिणाजी राणाप्रताप
 दुर्जय | त्यांची उदाहरणे देती ॥ ४५ ॥ पिपिध देक्षालील अणांतय अंगामांचे | ळर्णन तेथील देक्षभक्तांचे | आकल्ये ळर्णि
 ती आचे | तरूण पिढीला आरण्या ॥ ४६ ॥ तरूणांपुढे ध्येय ठेपिती | अणांतय प्राप्तीचे निचिती | आतावरण आरती |
 अणघे देक्षप्रेमाने ॥ ४७ ॥ या अर्ष आणटळीत | रामचंद्र ओढला जात | मनामध्ये अतत | पिचार देक्षप्रेमाचे ॥ ४८ ॥
 पबंतु आंध पिपेकाचा | मनाक्षी घाली आचा | तयाक्षी अयकर्तव्याचा | पिअर पडला नक्षे ॥ ४९ ॥ प्रार्थना अमाजी आर्यन
 क्षाला | तेथे घेई दाखला | उच्च क्षिक्षण घेण्याला | तत्पर राही अर्षदा ॥ ५० ॥ पैक्षिष्टय या क्षालेचे | होते नलपक्षीचे
 | आणइयक धर्मक्षिक्षणाचे | तार ठेपिती पेगळे ॥ ५१ ॥ अर्षा तार प्रार्थनेनंतर | धर्मक्षिक्षणा केला मुकर | पेद
 उपनिषदांचे अंतर | अमजापिती पिद्यार्षाना ॥ ५२ ॥ अध्याय भगणदगीतेचे | तेपि अनय भक्तीपर गंधांचे | अश्याआ ठेपिले
 आचे | उत्तम अंरकार होण्याआठी ॥ ५३ ॥ अंरकृत पिषय आणडीचा | होता रामचंदाचा | अश्याअ गीताध्यायांचा |
 क्षाला अक्षे घक्षीच ॥ ५४ ॥ अंरकृत काव्याचे आकर्षण | होते प्रथमपाखून | त्यामध्ये पडे भर | क्षालेच्या
 क्षिक्षणाची ॥ ५५ ॥ श्री.घारपुरे नावाचे | ळयोवृक्ष क्षिक्षक आचे | आभिमानी अंरकृतचे | लाभले त्या क्षालेला ॥ ५६ ॥
 त्यांनी रामचंदा हेरले | शुद्धिमतेचे महत्प ओळखले | आत्मियतेने क्षिकले | अंरकृत गंध पिपिध ॥ ५७ ॥ त्यांच्याच
 आठिनध्यात | क्षानेश्वरीची ओढ लागत | दोन्ही गंध अथान निर्मित | मनामध्ये कायमचे ॥ ५८ ॥ अंरकृतचा अणंतर
 अश्याअ | कशाआ हा मानअ | त्याचा लागे कअ | घारपुण्यांच्या अहवाआत ॥ ५९ ॥ गीतारहरय टिळकांचा | लापी अर्ष
 गीतेचा | कर्मप्रवृत्तीपर आचा | तरूण मना चेतपिण्या ॥ ६० ॥ त्या गंधातील तर्कशुद्धतेचा | तेपि खंडनमंडणाचा | पिक्षोष
 अश्याआचा | छंद लागे तयाक्षी ॥ ६१ ॥ अनंत प्रकारे घारपुण्यांनी | दिले ते दोन हरतांनी | घेता आनंद मनी | अक्षे
 गुकर क्षिष्यांच्या ॥ ६२ ॥ देणाआ शुखापला | घेणाआ आनंदला | ऐक्षा या योगाला | म्हणती दुग्ध शार्करा ॥ ६३ ॥ या
 दुग्ध शार्करेत | केक्षराची भर पडत | जेव्हा मित्र मिळत | अमानक्षील ॥ ६४ ॥ पिनायक गोपाळ तथा | काका लिमये
 अर्षथा | मित्र म्हणुनि अंवाद आधिता | आनंद होई अनुपम ॥ ६५ ॥ मनुष्य अक्षे अहुश्रुत | आगणे खोलणे शुअंरकृत |
 आहित्याची आणड अक्षत | तेणे तारा जुळती दोघांच्या ॥ ६६ ॥ काका लिमये आप्पा गोडखोले | यांची मैत्री अगळे |

नापाजती आगळे | आकर्षण दोघांमध्ये || ६७ || राजकारणापासून साहित्यापर्यंत | उत्तम गती दोघांशी प्राप्त | तेणे चर्चा
असे रंगत | त्या उभयतांची || ६८ || ऐसा मित्र लाभता | अंगी आणे अह्युतता | पिचारत रपष्टता | येई उभयतांच्या
|| ६९ || त्यात रामचंद्रा गती | काव्य नाटकी होती | अभिनयासह अंघादफेक ती | त्याला जमे उत्तम || ७० || मग काय
पिचारिता | आनंदा नसे तोटा | काव्य ज्ञानत्र पिनोद पुरता | मैफल रंगतसे || ७१ || कधी अंतर्मुख होऊन | पिचार
करिती राजकारण | लोकमान्यांचे पिचार परिपूर्ण | समजावून घेती || ७२ || लाल छाल पाल | देवाभक्त अथळ | देती
पिचार कृतीचे थळ | देवातील जनतेला || ७३ || ऐसा पिचारे राज्यक्रांती | लाभता तरुणांची ज्ञाक्ती | जथळ येई अती |
देवाभक्तीने || ७४ || एक आंगष्ट एकोणीसशे पीस | हा होई काळा दिवस | लोकमान्यांचा सहवास | अंघे
पृथ्वीतलावरचा || ७५ || अथकळ हिंदुस्थानावर | तेथि लोकांच्या मनावर | अथचित पसरे दूर- | गामी परिणाम जिचे
|| ७६ || घरतील मनुष्य गेल्याचे | दुःख असे अर्थाचे | भुतक पाळे त्यांचे | अथघा देवा दुःखाणे || ७७ || अैरभैर होती
जन | अथळ आधास गेला म्हणून | या दुःखाचे आंतवन | करण्या महात्मा तयार होई || ७८ || अंघांतत्र चळवळीचे
सूत्र हाती | गांधीजी घेती अत्यरगती | अहिंसेच्या प्रताप्रती | देती देवाप्राप्तीयांना || ७९ || रामभाऊ सज्ञान | याचवेळी
होती जाण | चळवळीत आपण | सक्रिय सहभाग घेती || ८० || आपुली आवड साहित्याची | दूर करती साची | कारण
राजकारणाची | निकड भासू लागे त्या || ८१ || राहून पारतंत्र्यात | काव्य गोड न आटत | म्हणुनी कार्यप्रवण होत |
अनुसखन महात्मा गांधींना || ८२ || सुख खादीचे प्रत | रामचंद्र घेत त्वरित | नांघ राष्ट्रीय ज्ञाळेत | नोंदपिती आपुले
|| ८३ || १९२२ सालात | पक्षीक्षा उत्तीर्ण होत | पक्षी त्यांच्या मनात | पिचार अतत देवाचा || ८४ || महापिद्यालयीन
ज्ञाक्षणाचा | आवह अर्थाचा | पक्षी मनात देवाचा | पिचार अर्थप्रथम असे || ८५ || आपले कार्यक्षेत्र पावस | त्यांनी
निपडिले खास | कोणाच्या पिरोधास | न जुमानता || ८६ || आसखडा आपुल्या कार्याचा | मनामध्ये परिपूर्ण साचा |
तयार करुनी अंघावलंथनाचा | मार्ग क्रमिती अत्यादरे || ८७ || जुळवाजुळव त्यासाठी | साधनसामग्रीची मोठी |
करावी लागे आटाआटी | अंघप्रयत्नांची || ८८ || चरखे पेळू तकल्या | होत्या त्यांनी गोळा केल्या | अंघखर्चाने
आपुल्या | कार्यक्षिळीसाठी पहा || ८९ || एकदा झालेल्या निश्चयाचा | पाठपुरावा नित्याचा | उचलले पाऊल मागे
घेण्याचा | प्र न नुरे मानसी || ९० || आस्तव्य मुंथापुशीतील | अंघुष्टात येई सकळ | त्या मोहमयी नगरीतील काळ |

घालयिती पिपेके ॥ ११ ॥ मित्र भव्ये सहोदर | यांशी करिती नमस्कार | यांच्या सहवासे मनोहर | वास्तव्य पाटे मुंछई
 चे ॥ १२ ॥ आदरणीय घासपुरे गुरुजींचे | ऋण कधी न फिटायचे | पुत्रवत् वात्सल्याचे | त्याने मन काभापिभ ॥ १३ ॥
 लिमये मित्रवर | यांची अत्संगती आता नुरे | तळमळती या पिचारे | रात्रंदिन तेधवा ॥ १४ ॥ हा मोहाचा अडभर |
 पिपेके भाविला दूर | दृष्टी ठेवून कार्यावर | जे असे अंगिकावले ॥ १५ ॥ मनात कार्याचे पिचार | आणती पहा वारंवार
 | पिटाळण्या पिचार | मित्र परिवासाचा ॥ १६ ॥ निरोप भगळ्यांचा | भाशू नयने घ्यावयाचा | दिवस ठेपला भाचा |
 प्रस्थान ठेविले ओटीत ॥ १७ ॥ आता मुंछापुत्रीचे दर्शन | तेथि सुहृदांचे मिलन | केव्हा होईल या पिचारानं | होती पहा
 काशापीभ ॥ १८ ॥ पत्नी ध्येय गाठण्याचे | सामर्थ्य अंतरीचे | जळ देई भाचे | भर्ष भाहण्या ॥ १९ ॥ अर्थाद्विपि
 गरीयशी | ऐशा जन्म गावाशी | केव्हा जातो उत्कंठा मानशी | उपजे रामचंद्राच्या ॥ १०० ॥ मुंछईचा किनासा दूर होई
 | तेवढा पावसाचा जळ येई | या पिचाराने हसू येई | रामचंद्राच्या मनाला ॥ १०१ ॥ मनाचे एक निके | देखिले
 गोडिचिया ठाया भोके | माऊलीची ओपी कौतुके | आठवे तयांना ॥ १०२ ॥ पावसाचा परिभर | येई नजरेभमोर |
 खालपण मनोहर | गेले ज्या गावी ॥ १०३ ॥ आठवती आजी आजोषा | आई वडिल प्रेमाचा गाभा | उबाडरी भेटेन कै गा
 | ऐसे होई तयाशी ॥ १०४ ॥ ऐसे ज्ञाण्डांचे रत्न | पिचारांचे धन | लुटपिण्या आनंदघन | तयार अवरूपानंद ॥ १०५ ॥
 तुम्ही श्रोते अज्जन | अपीकारण्या पात्र पूर्ण | सावे उत्सुक होऊन | आमोरे शैभता ॥ १०६ ॥ देणाऱ्या घेणाऱ्याचे |
 अंगनमत झाले भाचे | तेथे मज कोठावळयाचे | काय जाते ॥ १०७ ॥ पूर्ण कृपा अयामीची | श्रोत्यांपत्नी व्हापी साची |
 ऐसेचि मन वांछी | अमलभुताचे ॥ १०८ ॥ हिमालयाचे एकैक शिखर | दापील प्रेमे सुंदर | या मालिकेमाजी मनोहर |
 पावसाचा राजयोगी ॥ १०९ ॥

इति श्रीमद् भक्तियानंद परमगुरु अवसरूपानंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां तृतीय शिखरः ॥
 श्रीमद् भक्तियानंद परम भद्रगुरु अयामी अवसरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

॥ अक्षररूप दर्शन—शिखर चण्डे ॥

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अक्षररूपतयै नमः। श्री अक्षररूपे नमः। श्री जाने वराय नमः। ॐ श्री भवतांशुकाय अक्षररूपानंदाय नमः ॥

ईश्वराकडे जाण्याचे | तीन मार्ग ज्ञानाचे | लक्षात ठेवुनी मार्गाचे | अवलंबून करावे ॥ १ ॥ तिन्ही मार्ग जाती | एकाच लक्षाप्रती | यापिषयी दुष्विती | लक्ष्मात्र अभू नये ॥ २ ॥ तिन्ही मार्गांची प्रतिष्ठा | पत्नी आपुल्या मार्गी अभावी निष्ठा | येथे श्रेष्ठ कनिष्ठा | पाप नाही ॥ ३ ॥ याचे नाव क्रममार्ग | प्रगती होई चांग | आपण अभू तिथून मार्ग- | क्रमणा होई नित्यनयी ॥ ४ ॥ आधकांच्या प्रगतीनुसार | मार्ग आंगती अक्षररूप | म्हणुनी श्रद्धा त्यावर | अपूर्ण ठेवावी ॥ ५ ॥ तुमचे जे काही अदृष्ट | ते अक्षररूप जाणती अमरत | त्यानुसार मार्ग नेमरत | आंगती ते प्रेमाने ॥ ६ ॥ कोण केवढे पजन | पेलेल हे अक्षरे जाणून | त्यानुसार भार टाकून | पैलतीरा नेती ते ॥ ७ ॥ आलेख तुमच्या आधनेचा | जसा गाठेल टप्पा वरचा | तसा अदल आधनेचा | तुमच्या ते करतील ॥ ८ ॥ त्यांची कृपा तुमच्यावर | अद्वैत राही खरोखर | ये पिषयी ज्ञाना निराधार | अज्ञानात्मा पिनडयति ॥ ९ ॥ मुंगीला हत्तीचा भार | पेलेल का आचार | याचा पिचार | करावा अंतर्दामी ॥ १० ॥ योगमार्गाचे आकर्षण | पाटे आंबारी राहून | पत्नी तो अहमचाऱ्याकारण | अक्षे योग्य अर्थथा ॥ ११ ॥ म्हणून या तीनही मार्गाचे पिषेचन | अक्षररूपकृपेकरून | थोडक्यात करू आपण | गैरअमज टाळण्या ॥ १२ ॥ “मन एव मनुष्याणां कारणं बंधमोक्षयोः” ॥ ऐसे अक्षररूप पचन | अमृतखिंदूपनिषदी अभूण | मन हेच कारण | अक्षे अंधाचे ॥ १३ ॥ त्या मनाचे उन्नयन | करण्या ज्ञानाचे कथन | ते हे तीन मार्ग जाण | मोक्ष कारणा ॥ १४ ॥ या तीनही मार्गात | मनोनिग्रहाचीच मात | आंगितली आधकाप्रत | त्यांच्या कल्याणा ॥ १५ ॥ अज्ञानपद्मे करून | आपापल्या मार्गाचे मोठेपण | आंगताती आपर्जून | तेणे आधक पडती अमात ॥ १६ ॥ ज्ञानाने निग्रह मनाचा | हा अक्षे कर्मयोग आचा | येथे आधन बुद्धिनेचा | अडिपार अक्षे ॥ १७ ॥ मनानेच निग्रह मनाचा | मार्ग भक्तिमार्गाचा | काट्यानेच काटा काढण्याचा | मार्ग पाटे ओपा ॥ १८ ॥ पिचारानेच निग्रह मनाचा | करणे हा ज्ञानमार्गाचा | पाया मनोहर आचा | पत्नी

अश्यास कठीण ॥ १९ ॥ अद्गुरुंजा या तीजहि मार्गंचे । आकलन परिपूर्ण आचे । आधकाभाठी योग्य मार्गंचे ।
 पथदर्शक होती ते ॥ २० ॥ गुरुशिष्य अंधंध लक्षण । असे पहा विलक्षण । म्हणुनी टाकभाळीतून । शिष्य तयार न
 होती ॥ २१ ॥ आधनेत विविध टप्यावर । आधक अक्षती खरोखर । त्या तेथुनी उचलुनी अत्पर । चालविती पुढारा
 ॥ २२ ॥ म्हणुनी एकाच अद्गुरुचे । शिष्य वेगळ्या मार्गावरी आचे । दिक्षती त्या कारणाचे । प्रबोधन गुरुकृपे केले
 येथे ॥ २३ ॥ मार्ग अक्षती निशळे । परी लक्ष्य नसे आगळे । एकाची अथाना अगळे । पोचती गुरुकृपे ॥ २४ ॥ येथे
 चालण्याचे महत्त्व असे । न की मार्गंचे खाने । अद्गुरु ओट धरतसे । मार्गावरी अर्थथा ॥ २५ ॥ अद्वा आणि अशुनी ।
 गुरुवरी निष्ठा खरी । तारतसे भवभागी । अद्वा अभापी अपिचल ॥ २६ ॥ अथामी अथरूपानंदांनी । कृपा केली
 अथनी । म्हणुनी ही मंजुळ पाणी । आळुंखी ओलतसे ॥ २७ ॥ शिकविता धनी । अथरूपानंद ध्यानीमनी । ओलविता
 धनी । तेथे असे ॥ २८ ॥ म्हणुनी चरित्र त्यांचे । अपलोकू आचे । नित्य गावे पाचे । गुण त्यांचे अर्थदा ॥ २९ ॥ असे
 मुंई अोडून । पावस गावा आगमन । रामचंदाचे होऊन । अमाजकार्य करितसे ॥ ३० ॥ अथातंत्र्याचे पावे । पाहती
 देवात आरे । अथदेवा प्रेम शिकविण्या खरे । राष्ट्रीय झाळा काढती ॥ ३१ ॥ पन्नास झाळा देवाभर । देवाभक्त काढती
 अत्पर । लढण्या अथातंत्र्य असर । टिळकांच्या नांवाचे ॥ ३२ ॥ परी या झाळा शहरात । नक्षती वामीण भागात । ती
 मुले अंचित शहर । अथ्या शिखणापासून ॥ ३३ ॥ रामचंदा हे जाणवे । अंथामात्री खेडोपाडी न्यावे । म्हणुनी ते जीवे
 भावे । झाळा काढती पावसागापी ॥ ३४ ॥ ही दूरदर्शिता । रामचंदा प्राप्त होता । अथावलंथनाश्रम अर्थथा । अुरु करती
 अपिलंथे ॥ ३५ ॥ खेड्यापाड्यातील पोरं । गोळा करिती अत्पर । अंथकार करिती तयावर । देवाप्रेमाचे ॥ ३६ ॥
 अथावलंथन आणि अथच्छता । यांचे धडे देती अर्थथा । गरीथ मुले जाणून तत्पता । मोफत शिखण देती ते ॥ ३७ ॥ अत
 कातण्याचे । तेथे चरखा चालविण्याचे । अत अथदेशीचे । मुलांना शिकविती ॥ ३८ ॥ तेथे गाणी अथदेवाप्रेमाची । तयांना
 शिकविती आची । भापी पिढी तयार करण्याची । टांकभाळ काढिती ते ॥ ३९ ॥ आपल्या देवाची अंथकृती । टिकापी
 उत्तम रीती । म्हणुनी विविध अतोत्रंपती । शिकविती कौतुके ॥ ४० ॥ चारित्र्य अंपन्न नागरिक । तयार व्हावे
 म्हणुनी एक । यज्ञ आरंभिती अथक । प्रयत्न करुनी ॥ ४१ ॥ त्यांच्या या उपक्रमाची । आरंभी टपाळी आची ।
 झाली परी गावाची । धारणा अदले आपोआप ॥ ४२ ॥ आत्यंतिक प्रामाणिकपण । अौजन्यशील अर्तन । याने मतपरिवर्तन

| गाथाचे होई पहा ॥ ४३ ॥ चारित्र्यसंपन्न तरूण | म्हणून मिळे अन्नमान | अल्पावधीत तयालागून | पापक्षपंचक्रोडीत
 ॥ ४४ ॥ अर्थ सामाजिक कार्यात | लोक घेत त्यांचे मत | आपर्जून तयाप्रत | मान देती आगळा ॥ ४५ ॥ याचा उपयोग
 छान | घेती ते करून | प्रथा खडलून | ग्रामदेवता उत्सवाची ॥ ४६ ॥ तेथि गणेशोत्सव | कोकणात अर्थ | साजरा करी
 गाव | मोठ्या प्रमाणावर ॥ ४७ ॥ कुठल्याही उत्सवाची | तमाझाचा फड खाई | खोलापिती रंजनाची | अर्थ गाथाच्या
 ॥ ४७ ॥ अश्लील अर्थ प्रकार | मोठ्या प्रमाणावर | चालती खरोखर | खेद खंत कोणा नसे ॥ ४८ ॥ उत्सवाचा
 आपश्यक | भाग समजती एक | भोळे भाषडे लोक | अज्ञानामुळे अर्थ ॥ ४९ ॥ पत्नी रामचंद्रांची | कैसे रूचाणे मानची
 | लोक प्रशोधनाची | जो तळमळे नित्यशः ॥ ५० ॥ अर्थरूप उत्सवाचे | खडलून देखणे साचे | घाणे म्हणूनी त्याचे |
 अर्थरूप ठरवी मानची ॥ ५१ ॥ देवाभक्तीपर गाणी | म्हणावीत मुलांनी | म्हणुनी अथक प्रयत्नांनी | गीते लिहीती
 अर्थतः ॥ ५२ ॥ काव्याचा उत्तम गुण | असे प्रथमपावून | त्याचा उपयोग जाण | करिती समाजासाठी ते ॥ ५३ ॥ राम-
 कृष्णाच्या छाललीला | विषय काव्यासाठी भला | निवडीला चांगला | सुसंस्कार करण्यासाठी ॥ ५४ ॥ पीर पुरुष
 शिवाजीची | अफूर्तीगाथा साची | लिहून मेळयाची | उभासणी करिती ॥ ५५ ॥ पंचायती समोर | विषय हा थोर | मांडुनि
 महत्त्व फार | समजापिती त्यांना ॥ ५६ ॥ अथापलंछन आश्रमातील | निवडिती योग्य मुलं | अभिनय गाण्यातील | अर्थ
 द्वािकपिती त्यांना ॥ ५७ ॥ गाथातील उत्साही लोकांची | साथ त्यांना अद्वैतचि | का की महती त्याची | पटे
 अर्थानाच ॥ ५८ ॥ सार्वजनिक द्वािक्षणाचा | श्रीगणेश साचा | गणेशोत्सवाने नित्याचा | करिती ते पावसला ॥ ५९ ॥
 दुर्लभः योजकभूतत्र | याचे देती प्रत्यंतर | अर्थ-आचरणाने समग्र | पावसणाऱ्यांना ॥ ६० ॥ चांगले पिचार | ठेविल्या
 लोकांसमोर | अर्थीकारती साचार | हा येई अनुभव ॥ ६१ ॥ ऐसा प्रकारे उत्सवाची | द्वािक्षत लापिती प्रतिवर्षी | प्रत्यहि
 लोकद्वािक्षणाची | तयार असती अर्थदा ॥ ६२ ॥ अथापलंछनाश्रमातील मुलांना | द्वािकपिती श्रमदाना | त्यांच्या देह मनांना
 | सुसंस्कारिती ॥ ६३ ॥ गाथातील इतर आश्रितात | त्यांचे मत प्रमाण मानत | अद्वैतगुणांची मूर्ती म्हणत | त्यांना
 गावकरी ॥ ६४ ॥ अर्थार्थाचा नसे लपलेडा | समाज उद्वेगधनाची आस | त्यांच्या अतत मनास | तेणे सासवती
 गावकरी ॥ ६५ ॥ प्रसिद्धी पावसच्या श्रीकृष्णमेळयाची | पक्षरे पंचक्रोडी साची | आमंत्रणे प्रयोगाची | अतत मिळती
 त्यांना ॥ ६६ ॥ अर्थतः भूत कातून | ती पत्रे परिधान | करिती खादीचे वत म्हणून | अर्थतः आदर्श ठेपिती ॥ ६७ ॥

आधी केले मग सांगितले | ऐसे वर्तन भले | करूनी आदर्श चांगले | ठेपिती मुलांभमोर ॥ ६८ ॥ ह्या सम्यक् आदर्शाने
 | भावपती पहा मने | मुलामाणसांची यत्ने | आदर्श नागरिक होण्यासाठी ॥ ६९ ॥ अशा प्रकारे समाजकांती | रामचंद्र
 अर्पणे करिती | आदर्श समाजाप्रती | निर्माणाचा करिती प्रयत्न ॥ ७० ॥ तैत्तिरीय कोकणप्रांती | नाटकांची आवड अति | हे
 जाणुनी उत्तमरीती | नाटके लिहिती अर्पणः ॥ ७१ ॥ पत्राक्रमी देशभक्त | त्यांचे चरित्र दाखवत | नाटकातून भमस्त
 राणाप्रताप साजीराव ॥ ७२ ॥ वीरश्रीपूर्ण काव्यमय | ज्याने देशभक्तीचा उदय | ऐसी नाटके निरामय | लिहिती चार
 अंकी ॥ ७३ ॥ गणेशोत्सवी त्यांचे प्रयोग | करिती दाखिण्या भठ्ठमार्ग | इतिहासाची उजळणी चांग | होतसे समाज
 पुरूषाच्या ॥ ७४ ॥ तेणे अर्पांत्यापिषई | तळमळ पाहत जाई | अर्पांच्या हृदयी | तीच आस्था लळाये ॥ ७५ ॥
 ज्ञानेश्वरीच्या अभ्यासाचा | प्रपची उपयोग साचा | करूनी लोकांचा | अभ्युदय करिती पूर्ण ॥ ७६ ॥ पाठिंसा समाजाचा
 | ज्या चळवळीना असे साचा | त्या अर्थ उपक्रमांचा | पाया होई मजबूत ॥ ७७ ॥ पावसासारख्या लहान गावात | वर्त
 मान पत्र नसे येत | भमजण्या खषराथात | नित्य जाती रत्नागिरीला ॥ ७८ ॥ पाचनालय अखर्चाने | काढिती गावात
 जाणे | मनाच्या कक्षा फाकपिणे | हा मूळ हेतू ॥ ७९ ॥ देशाच्या परिस्थितीची | उत्तम जाण असावी साची | पावसाच्या
 लोकांची | म्हणुनी अथक प्रयत्न करिती ॥ ८० ॥ हिंदूधर्माचे संस्कार | विशेषतः व्हाये मुलांवर | म्हणुनी देवळांचा
 परिभर | अर्च्छ ठेपिती अर्पणयत्ने ॥ ८१ ॥ तिथे नियमित तेलपात | तसाच लोकांचा भवसात | असावा म्हणुनी प्रयत्न
 करित | भरपिती अभा तेथे ॥ ८२ ॥ रत्नागिरीतील पुढाच्यांशी | ठेपिती भतत संपर्कासी | माहिती अद्यापत ठेवण्यासी |
 अर्पांत्य संवामाची ॥ ८३ ॥ परिश्रम अर्पिशांत | करिता ते न थकत | समाजाचे उद्वेगोधन करीत | तन मन धनाने
 ॥ ८४ ॥ ऋषितुल्य जीवन | जगती अर्पणःहून | आदर्श निर्माण | करिती लोकांपुढे ॥ ८५ ॥ चार वर्षे पावसेत |
 घालपिती समाजसेवेत | अर्पांगीण पिकास करित | पावसाच्या लोकांचा ॥ ८६ ॥ घरातील परिस्थितीवर | दृष्टीक्षेप टाकू
 अर्पण | जाणण्या परिस्थिती अनिवार | थोडी खूत ॥ ८७ ॥ युद्धय कथा रम्या | या पचनाचे प्रत्यंतर याया | नको
 लांछ जाण्या | रामचंद्राचे उदाहरण असे ॥ ८८ ॥ देशभक्त जन्मावा | शेजाऱ्या घरी खरवा | ऐसे पाटे अर्पा | त्याचे
 येई प्रत्यंतर ॥ ८९ ॥ घरातील आर्थिक परिस्थिती | खेताचीच होती | चोरीने चीजवस्तु ती | नष्ट झाली असे ॥ ९० ॥
 आजोखांच्या मृत्युनंतर | पेन्शनच्या रकमेवर | पाणी पडे निरंतर | गरिबी येई अयाचित ॥ ९१ ॥ घरी खाणाऱी

अहा माणसे | तेव्हाडी आपक नसे | त्यामुळे जमाखर्चा ताल नसे | पंचाईत होई अर्थाची || १२ || आमदनी
 अठन्नी खर्चा रूपैया | ऐसी परिस्थिती चालायया | अंचिताचे खळ नसे या | कुटुंबापाशी पहा || १३ || अपेक्षा
 आप्पाकडून | कुटुंबाच्या होत्या पूर्ण | नोकरी उद्योग कराया म्हणून | पत्नी ती फोल जाई || १४ || व्रत समाजसेवेचे |
 होते रामचंद्रांचे | त्यापाभुनी परावृत्त आचे | होण्या तयार नसे || १५ || घरच्या परिस्थितीची पूर्ण जाण | होती
 रामचंद्राकारण | पत्नी प्रपंची उदासीन | मन राहे अर्थादा || १६ || रामचंद्रांचे वडिल विष्णुपंत | होते निर्वाण चित्त |
 प्रपंची लक्ष न किंचित | देती ते || १७ || आई होती कर्तृत्ववान | तिने विष्णुपंतांना समजावून | धाडिले मुंढई जाण |
 चालविण्या गाडा प्रपंचाचा || १८ || ऐसी दुःस्थिती | जरी घरची होती | तरी रामचंद्र चालविती | अभिधावावत आपुले
 || १९ || त्यांच्या कार्याचे महत्त्व | जरी असे माहित | तरी असे दुःश्चित्त | घरच्यांचे पहा || १०० || काही वेळा अंतापाने |
 लष्कराच्या भाकऱ्या म्हणे | आई अत्यंत त्राग्याने | पत्नी पोटी प्रेम असे || १०१ || अर्थ ज्ञानत्र कला शिकून | न फेडी
 समाजाचे ऋण | त्याचे प्यर्थ जीवन | ऐसे पाटे रामचंद्रा || १०२ || उपयोग अर्थसामर्थ्याचा | दीन दुखळयांसाठी आचा |
 कराया आपण याचा | दृढनिश्चय ज्ञाला असे || १०३ || आई समाजधुरिणांचा | अर्थतःपुढे नित्याचा | ठेविती
 पाटचालीचा | मागोवा घेती अर्थादा || १०४ || देज्ञाच्या कल्याणा | झिजवावे तज आणि मना | अहाव्या यातना | त्यासाठी
 आनंदे || १०५ || ऐशा पिचाराचे आतत्य | रामचंद्रांचे असे निश्चित | दृढनिश्चये कार्य करित | जे अंगिकारले || १०६ ||
 चाळीस पन्नास पिद्यार्थी | ऐज्ञा बीती तयार होती | शिक्षणाची निकड अती | पाटे अर्थांना || १०७ || ऐशा अर्थ व्यापात
 | एक अलौकिक घटना घडत | १९२३ आलात | आयुष्यात रामचंद्रांच्या || १०८ || नरदेहाचे आर्थक | त्या घटनेने
 देख | होई पहा अशेख | रामचंद्रांच्या || १०९ || ती पुण्यपावन कथा | पुढील दिखरी अर्था | आंगेल परमपिता |
 अमलभुताचा || ११० || ती अलौकिक घटना | चक्षुर्ब्रह्मत्यं पहाण्या | करितसे आमंत्रणा | श्रोते तुम्हासी || १११ ||

इति श्रीमद् भक्तिदानंद परमगुरु अरूपानंद कथापर्यंतदिखरमालिकायां चतुर्थ दिखरः ||

श्रीमद् भक्तिदानंद परम भद्रगुरु अयामी अरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ||

॥ अक्षररूप दर्शन—शिखर पाचवे ॥

श्री गणेशाय नमः॥ श्री महालक्ष्म्यै नमः॥ श्री अक्षररूपत्यै नमः॥ श्री अक्षरगुरवे नमः॥ श्री जाने वराय नमः॥ ॐ श्री अनंतनिवासिअक्षररूपानंदाय नमः ॥

अहम अनातन अपिचल | तेथे कैची हालचाल | अक्षरंमग्न भुजि चल | युगानुयुगे ॥ १ ॥ किंअहुना युग कल्पना | अर्था चीन जाणा | अहमांडाची नक्षे कल्पना | तेथे युगाची कोण कशी ॥ २ ॥ नव्हते तिन्ही काल | होते अहमचि केवळ | नव्हती माया अगोचर | अणघे अहम कोंदले ॥ ३ ॥ ऐशिया स्थितीत | एकोऽहं परिअफोट होत | प्रथम पिचारप्रत | अहम येई आजिरे ॥ ४ ॥ तेथे न अिघडे काही | तक्षेही एकटेच राही | इतर कोणा काही | नक्षे त्याचा त्रास ॥ ५ ॥ अहुअयाम् हा दुजा पिचार | तेथे उदभये परअपर | येथुनी गडअड परअपर | भुरू होई ॥ ६ ॥ हा घातक पिचार | निर्मी माया अुंदर | जी कशी निर्धार | अहमांडे प्रअपिण्याचा ॥ ७ ॥ या मायेचा अहम्याक्षी | अंअंध नक्षे परियेक्षी | केवळ पिचार आकृतीक्षी | कशी निर्माण ॥ ८ ॥ जैसा अक्षणीचा आगुलधुवा | भीती दाखवी मानवा | तैसा हा अंअंध अरवा | मूळ अस्तित्त्व काही नक्षे ॥ ९ ॥ मूळ माया म्हणजे | एक कल्पना आजे | अक्षत्रं अस्तित्त्व जिचे | भुवनत्रयी अक्षेना ॥ १० ॥ पक्षी लटकीच अत्ता | काशीज कक्षी अर्थथा | चौदा भुवने अप्त आगवाची आर्ता | उगाच आंगे अर्थाक्षी ॥ ११ ॥ चौप्यांशी लक्षाचा पक्षारा | जगी मांडी आरा | खूष करण्या भ्रतारा | जो अक्षे मानलेला ॥ १२ ॥ पहा कर्तृत्व अक्षीचे | जगी अंआर मांडण्याचे | मुळात नाही ते निर्मायाचे | आमर्थ आगळे ॥ १३ ॥ ऐशा आगळ्या कर्तृत्वाने | माया जखडी अजनीदिने | अर्थ प्राणिमात्र प्रअध्याने | लटक्या अंआराक्षी ॥ १४ ॥ आम्ही अहमस्थितीत | होतो अणघे आनंदात | त्या आनंदा पिअजण लापित | मायाच पहा निअचये ॥ १५ ॥ अक्षेताचे मूळ माया | अक्षेळ अक्षेळी लीलया | हा पक्षारा मांडावया | वेळ न लागे तियेक्षी ॥ १६ ॥ अक्षणात होत्याचे नव्हते | नव्हत्याचे होते | करणी ती अक्षेळते | नक्षता उपअव्याप ॥ १७ ॥ अक्षो ऐशा प्रकारे | अहम मायेने एक पिचारे | कट अचला निर्धारि | तुम्हा आम्हा फअपिण्याचा ॥ १८ ॥ आमची काही चूक नक्षता | या दोघांच्या अक्षेळाकरिता | भोगावे लागे अर्थथा | दुःख गर्भवाआचे ॥ १९ ॥ हे नाटक जन्मअक्षी | आम्हाक्षी छळे एकअक्षी | न अंअं येची पक्षी | केवळ एका जन्माने ॥ २० ॥ तेव्हा यातून आहेंव |

पडण्याचा मार्ग खरोखर | आहे का ऐसा विचार | ज्ञाने करिती || २१ || दिला त्यांनी एकमुखाने | ऐसा निर्णय
 जाणे | की मनुष्य पाण्याने | भद्रगुरूंना शरण जाणे || २२ || या भवभयाचा | अंत करण्याचा | एकचि मंत्र साचा | असे
 त्या करुणाकरापासी || २३ || तो न विचारी मायेसी | अद्वैत राहे अहमविधीतीसी | म्हणुनी माया उल्लंघायसी
 | त्यासी न पडती श्रम || २४ || तो करुणेचा भागर | प्रेमाचा पुतळा खरोखर | कृपेचा पर्णव अर्णव | अहेतुक
 करितसे || २५ || अनन्यशरण त्यासी | होताच अंधनासी | तोडितसे तपसेसी | न अघता काळवेळ || २६ || पसी
 अत्यंत आदराने | त्यासी शरण जाणे | एवढेच मानवाने | करणे आवश्यक || २७ || तो तपसेसी भवअंध तोडी |
 कनयालुपणे गंधी छेदी | परमधामासी धाडी | यद्गत्वा न निवर्तन्ते || २८ || रामचंद्राच्या आयुष्यात | ऐसा अनुषंगयोग
 येत | भेटण्याचा भद्रगुरूप्रत | अकल्पितपणे || २९ || रामचंद्रांचे मन | होते आपुल्या कामी मग्न | तो अवचित
 मामांकडून | येई सांगावा त्यांसी || ३० || केशवराव गोखले | गिरगावात भले | राहात होते चांगले | द्वाका चाळीत
 || ३१ || ही चाळ झोजारी | आनंदी चाळीच्या होती खरी | रामचंद्रांचे वास्तव्य घरी | होते गणपतरावांच्या || ३२ ||
 त्यातून अभावा मामांचा | कनयालु होता साचा | अभ्यास त्यांचा गीतेचा | रामचंद्रा मोह पाडी || ३३ || ज्ञाने पसीचे
 पठण | त्यापसी विचार परिपूर्ण | करिती मनापाभून | त्याचा लाभ रामचंद्रा होई || ३४ || रामचंद्रांचे शुद्ध आचरण |
 सात्त्विक धर्मपरायण | पसी प्रगल्भ विचार पूर्ण | आवडती मामांना || ३५ || ऐसी मामा साच्यांची जोडी | ज्यांना
 परमार्थाची गोडी | असे एकची आवडी | म्हणुनी प्रेम अत्यंत || ३६ || या केशवरावांचे भाग्याने | भद्रगुरूलाभ त्याज
 कारणे | अत्युत्तम होई जाणे | नाथपंथीचा || ३७ || 'जीव अहमैव नापरः' || ऐसा मुख्य विचार | नाथपंथीचा साचार |
 ज्ञानमार्ग खरोखर | विहंगम हा || ३८ || मी देह हा भ्रम | होई जीवाकारण | तेणे आत्म्याचे अनुबंधान | जातसे
 पिलया || ३९ || मी चिदानंद शिषोऽहं | न की जीवोऽहं | हे जाणण्या सोऽहं | अनुबंधान ठेवावे || ४० || हा सिद्धांत
 नाथपंथीचा | जेव्हा कळे भद्रगुरूणाचा | तेव्हाच भोपळा भवभ्रमाचा | फुटे अनायास || ४१ || नुसत्या ज्ञानाभ्यासाने हे
 कळे | पसी अंतरी न पळे | म्हणुनी भद्रगुरूंच्या अळे | हे आकळे मानवासी || ४२ || कृपा आशामहाराज पैदांची |
 गणेशनाथ उपाधी ज्यांची | असे केशवरावांपरी साची | जे अंतरंगीचे शिष्य || ४३ || प्रेम रामचंद्रावर | असे मामाचे
 फार | भद्रगुणांचे माहेर | खरोखर असे जो || ४४ || त्यांनी अत्यंत नम्रपणे | पिनंती केली गुरुकारणे |

अनुग्रहासंभंधाने | रामचंद्रांच्या ॥ ४५ ॥ ऐकून अर्थ माहिती | अद्गुरु प्रसन्न होती | देण्या आतुर होती | अनुग्रह
 रामचंद्राला ॥ ४६ ॥ अतशिष्याचे आगमन | अंतुष्ट करी अद्गुरुमन | ऐसी अनुपम जोडी म्हणून | पंथा भूषण
 ठरतसे ॥ ४७ ॥ ही पार्ता ऐकून | होई रामचंद्रांचे मन | अतिशय प्रसन्न | लगणग जाती मुंछईसी ॥ ४८ ॥
 अद्गुरुसंभंधी | अनेक गोष्टी खोलण्यामधी | केडावनावांच्या आल्या आधी | त्या आठपीती त्यांना ॥ ४९ ॥ निरनिबाळ्या
 ग्रंथातील वर्णन | अद्गुरुंचे परिपूर्ण | इत्थंभूत आठवे जाण | तेणे मन प्रसन्न होई ॥ ५० ॥ आता पर्यंतच्या कार्यात |
 जरी मग्न अस्त | तरी अंतर्दामी अतत | कुतुहल गुरुपिषयी ॥ ५१ ॥ ज्ञानेश्वरी भागवत | तेथे दास्योधांतर्गत | गुरु
 वर्णने आठवित | रोमांच येती अंगासी ॥ ५२ ॥ अर्थ ग्रंथामध्ये एकवाक्यता | गुरुपिषयी वाचता | अनन्यशरणात |
 उत्पन्न होई मनात ॥ ५३ ॥ अद्गुरुंच्या प्रेमाचे | तेथे त्यांच्या शिकवणुकीचे | भरभरून वर्णन आचे | मामांनी केले
 असे ॥ ५४ ॥ शिष्यगणातील मामांचे स्थान | रामचंद्र होते जाणून | म्हणून होता विश्वास पूर्ण | त्यांच्या आंगण्यापिषयी
 ॥ ५५ ॥ हजावपेळा मनात | उजळणी करित | कैसे जावे गुरुप्रत | शरण अर्थव्येसी ॥ ५६ ॥ तद्धिद्धि प्रणिपातेन
 परिप्र नेन श्रेण्या | उपदेक्ष्यन्ति ते ज्ञानं ज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनाः { भ.गीता ४|३४ } “आपणा आरिखे | करिती तत्काळ |
 नाही काळपेळ | तयालागी” ॥ ऐसी अंतांची वचने | आठपिती तत्क्षणे | अत्यंत आतुरतेने | तो क्षण पांछिती ॥ ५७ ॥
 अशो यथावकाश | पोचले मुंछईअ | निघाले पुण्यपतनास | मामांसमवेत ॥ ५८ ॥ शिष्याला गुरुभेटीची | आतुरता
 पिलक्षणचि | परी अद्गुरुंना अतशिष्याची | उत्कंठा अदोदित ॥ ५९ ॥ रामकृष्ण परमहंसांचा | कथाभाग आठवा आचा
 | पिपेकानंद भेटीचा | म्हणजे अवघे कळेल ॥ ६० ॥ पिपेकानंदांहून | दक्षपट उत्कंठा वरी मन | रामकृष्णांचे
 आक्रंदन | होई पहा भेटीआठी ॥ ६१ ॥ रामचंद्रांचे आगमन होता | एकटक पहाती तत्पता | योगभ्रष्ट पुरुष आमोरा
 येता | होई अतिशय आनंद ॥ ६२ ॥ अशाच शिष्यांची वाट | अद्गुरु नेहेमी पाहत | कोळशाच्या खाणीत |
 लखलखाट हिच्याचा ॥ ६३ ॥ अवघेच इच्छिती अंभारासी | तेथे दिभला आत्मलक्षी | उत्कंठित होती मानसी | उपदेश
 द्याया तयासी ॥ ६४ ॥ आत्म्याने आत्म्याला | वरण्याचा क्षण आला | ऐसे जाणून रामचंद्राला | कवटाळिती मनाने
 ॥ ६५ ॥ ये हृदयीचे ते हृदयी | गणेशनाथे घातले अथये | शिष्य दिगंतरा जाये | भेदुनी अवघ्या दिशा ॥ ६६ ॥
 दशादिशांचे भान | रामचंद्रा नुसले जाण | आत्मतत्पी होता मग्न | आनंदी आनंद अर्थत्र ॥ ६७ ॥ भावसमाधी काही

पेळ | लागे रामचंद्रा तेणे काळ | थांजला पाहुनी सुपेळ | ऐसे पाटे सर्पाना ॥ ६८ ॥ परी भावसमाधी | नसते सहज
 समाधी | हे प्रत्यया आधी | येई रामचंद्रांच्या ॥ ६९ ॥ काही काळानंतर | रामचंद्र येत भानावर | समाधीचा काळ सुंदर
 | संपला म्हणुनी दुःखी चिती ॥ ७० ॥ अश्रुपूर्ण नयनांनी | गुरुपदांजुजाचे क्षालन करुनी | पिचारती नम्र पाणी |
 कारण तयाचे ॥ ७१ ॥ ज्या आनंदात | मन होते पिहरत | तो सदैव टिकत | ऐसे करी स्वामीया ॥ ७२ ॥ ज्या
 क्षणाची पाट पहात | जन्मोजन्मी निश्चित | तो अल्पावधीत भरत | भयकंपित मन होई ॥ ७३ ॥ हा अक्षय टिकण्याची
 | गुरुकिल्ली घायी साची | परत संसाराची | आता नको पार्ता ॥ ७४ ॥ माझे मज प्राप्त | झाले होते निश्चित | त्या
 आनंदा पंचित | स्वामी मज करु नका ॥ ७५ ॥ ऐसी पिंती ऐकता | कौतुक पाटे सद्गुरु चिंता | मामां नाही तत्पता
 | आनंद होई अतिशय ॥ ७६ ॥ मस्तकावरी ठेविता हात | कानी सांगता मात | पाये ऐशा स्थितीप्रत | ऐसा शिष्य
 पिरळा ॥ ७७ ॥ तत्परोध क्षणात | ज्यासी अवघा होत | पूर्वजन्मींची साधना फळत | त्याची पहा एकसरे ॥ ७८ ॥
 गणेशनाथ सुहास्यवदनी | समजाविति रामचंद्राकारणी | ही चुणुक तुजलागुनी | दाखविली नाथपंथीची ॥ ७९ ॥ तुझे
 तुज झाले ज्ञान | परी ते टिकावयालागून | तप करावे परीपूर्ण | तरीच ते दृढ होई ॥ ८० ॥ पहा पूर्वसुखीनी | तप
 केले कठोर ज्ञानी | परमपदाची म्हणुनी | मित्राशी त्या मिळतसे ॥ ८१ ॥ दुधाचे होण्या दही | कालावधी लागे पाही |
 परी ते दूधही न राही | परिवर्तन झालेसे ॥ ८२ ॥ वृक्ष उत्तम शीजाचा | होण्या त्या काळाचा | अवधी लागे साचा |
 वरी शिंचन आवश्यक ॥ ८३ ॥ साधकाचे हे शिंचन | म्हणजे भततचे अनुबंधान | सोऽहं भावाचे मनन | ह्याचे नाव
 साधना ॥ ८४ ॥ हा मार्ग शिकट असे | अभ्यासे सोपा भासे | गुरुकृपा सोपान असे | परमार्थ मंदिराचा ॥ ८५ ॥
 राजयोग नाव याचे | सहजयोग नाव दुजे | का की प्राणी सहजे | आसोच्छ्वास करितसे ॥ ८६ ॥ धरिता सो सांडिता
 हं | अखंड चाले सोऽहं | मात्र भावना देहोऽहं | सोडावी तत्क्षणी ॥ ८७ ॥ उपरम हळू हळू | होतसे अलुमाळू | आनंद
 प्रत्यही कळू | लागे पहा आपैसा ॥ ८८ ॥ कुंडलिनी जागृती | हळूवार निश्चिती | होते साधकाप्रती | संतोषीत साधका
 ॥ ८९ ॥ प्रवाह नदीचा | हळुवार पाहे साचा | मळा संतोषाचा | फुलवित काठावरी ॥ ९० ॥ तहानलेल्या प्राण्यांची | तृषा
 भागवित साची | काठावरी आनंदाची | करीत पखरण ॥ ९१ ॥ जी नदी वाहतसे | तीच जीवनादारी म्हणवितसे |
 आपले जीवनाही ऐसे | फुलवावे नि चये ॥ ९२ ॥ नातरी फुफाटत वारी | जी नदी धावे खरी | मार्गातील सासी |

खेडी उध्पस्त करीत ॥ ९३ ॥ तिची महती | कोणी न गाती | दुषणे तिजप्रती | देती अर्धही ॥ ९४ ॥ ओऽहं भाषाने |
 शिवाक्षी मिळणे | पक्षी अंतोषणिते | अकल जना ॥ ९५ ॥ हेच कार्य अंताने | आता आपणा करायाचे | हे ध्यानात
 ठेवुनी साचे | पतये अद्वैत ॥ ९६ ॥ ऐसा जो आगत | त्याच्या घराची पाट पुस्तत | अमाधी ये तपरीत | त्याची नको
 काळजी ॥ ९७ ॥ अहज अमाधीत | आपणा राहायचे अतत | जी न होई पिअर्जित | काळाच्या योगाने ॥ ९८ ॥ नदी
 पाहे अंतोषणत | उभय तीरावरील अमस्त | तैसे कार्यस्त | तुम्ही राहाणे अर्धदा ॥ ९९ ॥ कार्य तुमचे नियत | ते ई
 श्वराचे मनोगत | ऐसे अमजून अतत | कार्यस्त राहा तुम्ही ॥ १०० ॥ अमाजाची बोवा | हीच खरी ईश्वरबोवा | त्या आड
 परमार्थ खरा | कधी न येतसे ॥ १०१ ॥ ऐसा उपदेश ऐकता | धन्य पाटे उभयता | नाथपंथीचे तत्त्व हाता | लागले
 सुदैवे म्हणून ॥ १०२ ॥ अभ्यास अभ्यास आणि अभ्यास | हेच गणेशनाथांचे सूत्र खास | येई पहा अनुभवास | मामा
 आणि भाच्याच्या ॥ १०३ ॥ आरंवार चरणावर | घालती लोटांगण अतवर | नाथपंथीचा खडिवार | अमजापिला म्हणून ॥
 १०४ ॥ अरूपानंदे कृपा केली | हे पाहण्या दृष्टी दिधली | मजवरी कृपाभावली | धरिली पहा निरंतर ॥ १०५ ॥ हा
 अर्थ ओद्य अद्गुरुंचा | तुमच्यापर्यंत पोहोचविण्याचा | अंकल्प अद्गुरुंचा | अमलभुत निमित्त ॥ १०६ ॥

इति श्रीमद् अच्चिदानंद परमगुरु अरूपानंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां पंचम शिखरः ॥
 श्रीमद् अच्चिदानंद परम अद्गुरु अयामी अरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

॥ अक्षररूप दर्शन—शिखर अहाणे ॥

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अक्षररूपतयै नमः। श्री अक्षरगुरवे नमः। श्री जाने वराय नमः। ॐ श्री पावनायामरिधतअक्षररूपानंदाय नमः ॥

एक शुक पंचरंगी | अक्षर मनोहर होता अंगी | पाचेचा अक्षे अक्षररंगी | अक्षररूप पंज्यात ॥ १ ॥ अक्षररूपत त्या पोपटाची | अक्षररूपाने राखिती भाची | त्याक्षी खाण्यापिण्याची | नक्षे दधात यत्किंचित ॥ २ ॥ मक्षत मजेत राही | नाना तक्षेची गाणी गाई | अपुल्या गुणांनी पाही | मोही अक्षर लोकांना ॥ ३ ॥ आला गेला माणूस | कौतुकाने पहात याक्ष | आक्षररूप खाण्याक्ष | याक्षी काही आणतक्षे ॥ ४ ॥ पंज्या अक्षररूपाने | अक्षे अक्षररूप आण्टीचा | किंअक्षररूप अक्षररूपाने | अक्षररूपाने ॥ ५ ॥ आपली तुलना | इतर शुकाने जाणा | कक्षरणी अक्षररूपाने | पावतक्षे अक्षररूपाने ॥ ६ ॥ मालकही प्रेमाने | याक्ष गोंजाक्षी जाणे | त्याने मनी तृप्त होणे | या पक्षीक्षी ॥ ७ ॥ ऐक्षे अक्षी अक्षररूपाने | दिक्षरूप होती प्यतित | अक्षररूपाने कल्पनेप्रत | हा ठरपी दुष्यम ॥ ८ ॥ एके दिक्षरूपाने गाणात | पिद्धान एक अक्षररूपाने | येई पहा अक्षररूपाने | त्याचे प्रक्षररूपाने ठेपिती ॥ ९ ॥ नेमका प्रक्षररूपाने | अक्षररूपाने प्र न निघत | पिषय अक्षररूपाने | अक्षररूपाने ॥ १० ॥ पक्षररूपाने अक्षी | तक्षी ते गोड ॥ ११ ॥ अक्षररूपाने अक्षी | प्रक्षररूपाने देतक्षे ॥ १२ ॥ अक्षररूपाने अक्षी तक्षी | अक्षी अक्षररूपाने अक्षी | त्या अक्षररूपाने अक्षी | न ये केअक्षररूपाने ॥ १३ ॥ पक्षररूपाने अक्षी मिष्टाने | त्यजापीत अक्षररूपाने | जगावे लागे कक्षररूपाने | तक्षी ते गोड ॥ १४ ॥ अक्षररूपाने अक्षी अक्षररूपाने | अक्षर-प्राणांचेही कक्षररूपाने जाण | ऐक्षे आक्षररूपाने पूर्ण प्रक्षररूपाने | ऐकुनी अक्षररूपाने भाक्षररूपाने ॥ १५ ॥ अक्षररूपाने पिषय या अक्षररूपाने | पंचरंगी शुक कक्षी अक्षररूपाने | प्रक्षररूपाने प्रक्षररूपाने | पडे याक्षी पिषय ॥ १६ ॥ जळो जिणे लाजिराणे | ऐक्षे पक्षररूपाने राहाणे | पिषय कक्षी अक्षररूपाने | अक्षररूपाने अक्षररूपाने ॥ १७ ॥ अक्षररूपाने अक्षररूपाने घोष | कक्षररूपाने अक्षररूपाने | तोच एक अक्षररूपाने | लागलाक्षे जीपाला ॥ १८ ॥ अक्षररूपाने अक्षररूपाने पंज्यात | जक्षी तो अक्षररूपाने राहात | फळफळावळ मक्षररूपाने | अक्षररूपाने ॥ १९ ॥ तक्षी अक्षररूपाने पिणे झाल्यावक्षररूपाने | मनात येई पिषय | तोडून अक्षररूपाने अक्षररूपाने | निघून जावे अक्षररूपाने ॥ २० ॥ अक्षररूपाने अक्षररूपाने नामगक्षररूपाने | कक्षररूपाने अक्षररूपाने | तो ऐकुनी पक्षररूपाने | फुटे मालकाला ॥ २१ ॥ अक्षररूपाने अक्षररूपाने | अक्षररूपाने अक्षररूपाने | गमन कक्षी अक्षररूपाने | ऐक्षे

प्रेमे भांगे त्या ॥ २१ ॥ पोपटही आनंदाने | उडून जाई निजमने | आता बघातंत्र्याची भोगणे | फळे बभभरीत अर्धदा
 ॥ २२ ॥ पक्षी नवल ऐसे घडतसे | पोपट पिंजऱ्यामाजी परत येतसे | चोचीने दार लावुनी घेतसे | आणि ओरडे बघातंत्र्य
 बघातंत्र्य ॥ २३ ॥ जगी ऐसी माणसे अहुत | बघातंत्र्याचा पुकारा करित | पक्षी भुखाच्या पिंजऱ्याप्रत | ओडणेना तयासी
 ॥ २४ ॥ इंद्रियांचा पिंजरा | न ओडणे त्यांना बबरा | भोगाक्षर मनाचा आक्षर | न ओडणे तयासी ॥ २५ ॥ शास्त्र
 अंभावाचा पक्षरा | पालथा घालती क्षरा | पोपटपंची पृथा गावा | कालपिती चिब्रल ॥ २६ ॥ आत्यंतिक तळमळ मोक्षाची
 | अजिष्ठात नसे त्याजपासी | पृथा करिती आत्मपंचनेसी | त्यात मानिती आनंद ॥ २७ ॥ न करती साधन | न करती
 इंद्रिय दमन | शमाने न करती मन | आत्यंतिक शुद्ध ॥ २८ ॥ तयासी कैचा परमार्थ | ज्या न भुटे बघार्थ | त्याच्या
 पक्षी अनर्थ | पडे अघघाची ॥ २९ ॥ ज्या परमार्थ करणे | त्याने मनापक्षी अंकुश ठेवणे | अन्यथा मत गजाप्रमाणे |
 मन भटके निरंकुश ॥ ३० ॥ गाढीपक्षी लोलुनी | परमार्थचे गाणे गाडनी | न ये हाता लागुनी | भगवंत तो कधीही
 ॥ ३१ ॥ ज्याचा जो मार्ग असेल | त्या मार्गापक्षी चालेल | दृढमानसी न लावता वेळ | तोच बबरा परमार्थी ॥ ३२ ॥ मन
 पूर्णपणे ठेवण्याचे ठिकाण | ज्याचे नाव अनुबंधान | सतत करून चिंतन | मनासी जखडावे त्यालागी ॥ ३३ ॥ सतत
 भगवंताचे | बभरण करावे पाचे | मी कोण याचे | भान ठेवावे निरंतर ॥ ३४ ॥ श्रोते आपण बभोर | अक्षता निरंतर |
 म्हणुनी पाचेअ अहब | अद्गुरुकृपे येतसे ॥ ३५ ॥ तरी मोठ्या मने | मजसी क्षमा करणे | आपणा तो जाणे |
 बघरूप-दर्शनासी ॥ ३६ ॥ असो पुण्यनगरीत | रामचंद्रांचे पुण्य फळा येत | नाथपंथी अनुग्रह लाभत | गणेशनाथांच्या
 कृपेने ॥ ३७ ॥ अत्यंत प्रफुल्लित मनाने | निरोप घेती भाष्टांग नमने | आपुल्या भाग्यापक्षी जाणे | पिश्वाअ न असे
 रामचंद्रांचा ॥ ३८ ॥ मामा पक्षी भाच्याला | तू अक्षसी धन्य भला | एपडे पिषेचन कोणाला | अद्गुरु न करिती कधी
 ॥ ३९ ॥ ते मितभाषी अक्षत | अद्वा मौनात राहात | ओडहं भाषात अक्षत | अर्धकाळी ॥ ४० ॥ तुज भुकेल्या पाडभाला |
 पाहताच पावहा फुटला | गुरुमाळलीला | प्रभन्नतेने ॥ ४१ ॥ आज कृपेची पर्षा | अपिबत तुझिया शीर्षा | झाली पाहून
 हर्षा | मज होई आत्यंतिक ॥ ४२ ॥ गुरुशिष्यांचे आंतरिक | प्रेमच असे तारक | नाथपंथामाजी निक | हे जाण आळा तू
 ॥ ४३ ॥ ऐसे अपुल्या मामांचे | खोलणे ऐकता प्रेमाचे | मन भरून येई साचे | रामचंद्रांचे आत्यंतिक ॥ ४४ ॥ मामा
 तुम्ही ऋणाईत | आजन्म केले मजप्रत | अद्गुरुंचा पिमलहस्त | तुमच्यामुळे मस्तकी माझ्या ॥ ४५ ॥ एरपी या देहाची

| एषद्वया थोर कुपेची | लायकी नव्हती साची | म्हणुनी पंदिती मामांना || ४६ || आता नवे नाते | जे पवित्र आत्यंते |
 जोडले जाई त्वरिते | गुरुबंधुत्वाचे || ४७ || त्याने आनंद उभयतांना | प्रत्यही मामा भाच्यांना | आनंदाचे उधाण जाणा |
 येतसे मनाला दोघांच्या || ४८ || कार्यक्षिप्तीने आनंदित | मुंछईती येती परत | काय सांगु रामचंद्रांची मात | पूर्वीचे
 उरले नभती || ४९ || अतत पिचार मनात | अद्गुरुक उपदेशाचे येत | तेणे चित्त प्रफुल्लित | अद्गुरु असे तयांचे || ५० ||
 अद्गुरुका प्रत्येक शब्द | साठविला असे हृदयात | त्याजरी पिचार करित | अभ्युदयाभाठी पहा || ५१ || सोडहंची
 प्रक्रिया सुंदर | गुरुवाये मनोहर | दाखविली शिष्यवर | जाणून आपुला || ५२ || ती पहाटेच्या वेळी | करून घडती
 सुवेळी | मामांच्या अमपेत निर्मळ | अंतःकरणाने || ५३ || त्या सोडहं भावाशी | सांगड मनाची कैशी | घालापी हे
 मामांशी | पिचारती अत्यादरे || ५४ || यास निः पासाची | सांगड घालापी कैशी | अः अहं शब्दाशी | ते उमजून घेती
 || ५५ || नाश्रीपाभूम अहमबंधात | हा जो खेळ चालत | त्याचे फर्म अमजून घेत | अतः अभ्यासाने || ५६ || ओखटी
 ही पंच माया | हे अमजावती अद्गुरुवाया | पिपेकाने ती दूर भावाया | खळ देती पंखात || ५७ || मी आत्मा
 पिलक्षण | नसे देहादि जड लक्षण | नसे पंचक अंतःकरण | हे ठसापिती मनाशी || ५८ || कराये नित्य
 अद्गुरुकर्मरण | तोच तारक भवार्णवातून | हे पक्के अमजून | अनन्य शरण राहाती त्यांना || ५९ || चालता खोलता
 हिंडता फिरता | अनुबंधान ठेवावे अर्थथा | अहं अहमात्रिम हे कदा | पिअरोच नये || ६० || अद्गुरु प्रसन्न अंतःकरण |
 अद्गुरु आठवावे अद्गुरुचरण | तो आपणा अवरूपालागून | मिळपी पहा निःसंशय || ६१ || ये पिषयी शंका चिती |
 नसे घापी लपमात्र ती | संशयात्मा पिनश्यति | ऐसे गीतेचे पचन || ६२ || मुंछईत मामांअमपेत | काही दिवस घालवत
 | तो काळ जो मिळत | त्याचा अद्गुरुयोग करिती ते || ६३ || रात्रंदिन चर्चा अतत | मामा-भाच्यांची होत | कैसा आत्मा
 हस्तगत | होई गुरुकूपेने || ६४ || पिषय अत्यंत आपडीचा | जरी उभयता असे साचा | तरी अथापलंखनाचा | वर्ग पाट
 पाहातसे || ६५ || जरी अद्गुरुंची आज्ञा अशी | की न त्यागी अकर्मशी | रत राहावे देशसेवेशी | अ-कर्म आधक
 नसे || ६६ || म्हणून पावशी परतती | अमाजसेवा दिनराती | अप्याहत ते करिती | अद्गुरुंच्या इच्छेने || ६७ || कार्य
 होते पूर्वीचे | अमाज शिक्षणाचे | परी आत्यंतिक अमाधानाचे | पर्य सुरू होई || ६८ || पूर्वी कार्याचे कर्तेपण | होते
 रामचंद्रा जाण | आता ते कर्तेपण | जाई अद्गुरुंकडे || ६९ || आणि हे कर्म मी करीन | अथवा आदरिले क्षिप्ती नेईन

| ऐंभे अंकल्पेही जयाचे मन | पिटाळेना ||{ ज्ञाने.४-१०४ } तो कर्म करी अकळे | परी कर्मबंधा नाकळे | जैंभे न
 भिंपे जळी जळे | पद्मपत्र ||{ ज्ञाने.५-५० } त्यामुळे कर्मफल | उपजताचि नाभे केवल | मी पणाचा तत्काळ | करिता
 त्याग || ७० || ऐंभी ही थोर युक्ती | रामचंद्रा प्राप्त होती | गुरुकृपे निश्चिती | तेणे अवघा आनंद || ७१ ||
 अथावलंभनाच्या कार्यात | अधिक लक्ष घालत | मुलांना अज्ञान करित | भुवंकृत करिती त्यांना || ७२ || परी बोजची
 ध्यान धारणा | तेथि अहमविधतीच्या अनुबंधाना | जागृत ठेवती रात्रंदिना | तेणे आनंद अद्भुत || ७३ || अभ्यास अभ्यास
 आणि अभ्यास | हा गणेशनाथांचा आदेश | अदा प्रत्यही ध्यानास | असे रामचंद्रांच्या || ७४ || अशा प्रकारे वर्षे चार |
 निघून जाती अत्पत्र | अथावलंभनाश्रमाचा अहर | ओसरे कालानुरूप || ७५ || अडगा अवंकृत कायद्याचा | गोरे लोक
 दाखिती आचा | तेणे ओघ मुलांचा | ओसरे राष्ट्रीय शाळेतील || ७६ || मुलांना शिकविण्याचा | मुख्य उद्देश सामान्यांचा
 | असे पहा नोकरीचा | ती हातात अरकाचच्या || ७७ || राष्ट्रीय शाळेतील मुलांवर | अरकाचचा शेष असे फार |
 देशद्रोही आचार | ठरविती तयांशी || ७८ || त्यांच्या पालकांवरही | शेष करिती प्रत्यही | शाळेतील मातृशालांवरही |
 दात धरिती अक्षय || ७९ || सामान्य जनाकारण | हे अक्षय्य होतसे जाण | अरकाचचा विरोध करून | जगणे होई
 अशक्य || ८० || देशभक्त प्रत्येक घरात | कधी न पहा जन्मत | आप्याअसरी पाठ फिरवत | पहा सामान्य लोक
 || ८१ || कथेतील पोपटा प्रमाणे | अथातंत्र्याची आवड जाणे | असे प्रत्येका कारणे | परी त्याचे मोल मोजणे | नको असे
 कोणाशीही || ८२ || अथातंत्र्याची पाठराखण | प्रसंगी त्याग करून | जमणे असे कठीण | अर्थसामान्यांशी || ८३ ||
 त्या पोपटाप्रमाणे | अथातंत्र्याच्या गप्पा मारणे | भोजन आरिल्या जाणे | भुपाशी अशेष || ८४ || हे जसे अर्पाशी | अर्थ
 अथाचा होम करण्याशी | तयाशी नसे मानशी | तो पिंड वेगळा || ८५ || राष्ट्रीय शाळा म्हणून | जनसामान्यांच्या
 पाठिंब्यापिण | अंद पडती एकामागून | एक पहा अपिरत || ८६ || ज्यांच्या आठी शाळा काढिती | तेच पाठ फिरविती |
 हे पाहून दुःख चिती | रामचंद्रांच्या होतसे || ८७ || पहिल्याच भेटीत | अद्गुरु आंगती निश्चित | की आभक्त कर्म
 फलाप्रत | राहू नये कदापि || ८८ || निराभक्त सुद्धीने | अकल कर्म करणे | कर्मफल नाभणे | उपजताचि || ८९ || या
 अद्गुरु उपदेशानी | मन थाप्यावर ये झणी | शाळेशी अंद करूनी | पुढील योजना करिती ते || ९० || १९२७
 सालात | पुण्यनगरीची वाट धरत | अद्गुरुभेटीप्रत | मन उतापीळ झालेसे || ९१ || या चार वर्षात | गुरुभेट कवचित

होत | खुडून अक्षती प्यापात | अथावलंभनाश्रमाच्या ॥ ९२ ॥ परी अंतःकरणात | गुरुभ्रमरण निश्चित | होतसे अद्भुत
 | ते न थांछे कधीही ॥ ९३ ॥ हीच नाथपंथाची | श्रेष्ठ उपासना भाची | गुरुभ्रमरणाची | अखंडित ॥ ९४ ॥ ओऽहं भावात
 | अः अद्गुरु निश्चित | अहं जीव मानत | आद्यक अर्पण ॥ ९५ ॥ गुरु आक्षात् परब्रह्म | ही नाथपंथाची शिकवण |
 गुरुवाचून अन्य | आद्य नसे अतशिष्या ॥ ९७ ॥ अंतरात अद्गुरुचा वास | असे शिष्याच्या रात्रंदिवस | परी दर्शनाची
 आस | कधी न भुटत ॥ ९८ ॥ केव्हा पुण्यनगरात | गणेशनाथांची भेट होत | ऐसे रामचंद्रांप्रत | होई अती आतुरतेने
 ॥ ९९ ॥ गणेशनाथांच्या अदनात | जेव्हा प्रवेश करीत | तो कैवल्याचा पुतळा दिवत | अर्पांगी अद्गुरु ॥ १०० ॥
 अहास्य पदन तेजोराशी | अनेहाळ दृष्टी अभय करावी | पाहून रामचंद्रांशी | भरते येई प्रेमाचे ॥ १०१ ॥ नेत्री अश्रु
 दाटती | हृदयाशी येई भरती | कंप दाटे शरीराशी | गुरुंच्या दर्शने ॥ १०२ ॥ अनन्यशरण चरणाशी | चरण क्षाळिती
 प्रेमेशी | आनंदाश्रु लोचनांशी | येती गुरुभेटीने ॥ १०३ ॥ गणेशनाथांनाही आनंद | अतशिष्याच्या भेटीनं | आशीर्वाद
 अपार प्रेमानं | देती रामचंद्रांशी ॥ १०४ ॥ आत्म्याशी आत्मा मिळे | तेथे अद्वैत द्वैत ठिळे | एकजिनशी अगळे | होऊन
 अक्षती ॥ १०५ ॥ आरब्धा मिळे आरब्धाशी | पाणीच मिळे पाण्याशी | तेथे द्वैताची आर्ता कैशी | अस्तुच होती उभयता
 ॥ १०६ ॥ थोडे येता भानावरी | अद्गुरु हातीची ज्ञानेश्वरी | जीर्ण शीर्ण जिची परी | अवस्था झालीसे ॥ १०७ ॥ कागद
 पिळळा पडला | तुकडे पडती त्याजला | अक्षरे पाचावयाला | पडती श्रम अती ॥ १०८ ॥ काही अक्षरे फाटण्याने |
 फारकत घेती ग्रंथाकारणे | परी नित्यनियमाने | तीच पाचिती अद्गुरु ॥ १०९ ॥ हे अर्प पाहून | दुःख चित्ती दाटून |
 करीत पिचारालागून | नपी प्रत द्यापी अर्पांमिना ॥ ११० ॥ परंतु आजासतील प्रत | द्यापी हे योग्य न पाटत | म्हणुनी
 ऐसे ठरवीत | ज्ञानेश्वरी लिहापी आपण ॥ १११ ॥ याचे एक कारण | ओपळे ओपळे म्हणून | न शिष्यती आहमण |
 छापील कागदाला ॥ ११२ ॥ छापखान्याच्या शार्डत | चरणी मिळत | ऐशी अमजूत | त्या काळी अर्पांची ॥ ११३ ॥
 त्याकाळी अर्तमानपत्रात | या पिषयी लेख येत | की अर्जापा निश्चित | अर्ष छापील कागदाला ॥ ११४ ॥ या पिषयी
 गणेशनाथांचे | मत माहित नव्हते आचे | परी अद्गुरुअपेचे | मोके न ओडी रामचंद्र ॥ ११५ ॥ परंतु हे कार्य अति
 कष्टाचे | अश्रुकपणे करण्याचे | असे अती धीराचे | हे जाणून आपण ॥ ११६ ॥ रामचंद्रा देऊ अण्ड | ज्या कामाची
 त्यांना आवड | कार्य अति अवघड | हे जाणून अतपरी ॥ ११७ ॥ अर्पांच्या कृपेने | हे अर्प अमजावून घेणे | श्रोते

आपणाकारणे | पुढील शिखरी || ११८ || अक्षरूपानंदांच्या चित्रात | डोकावण्याची अंधी मिळत | त्यांच्याच कृपेने
आपणाप्रत | हे ठेवू ध्यानात || ११९ || पुढील शिखर अतिशुंदर | दाखविण्याचे आश्वासन थोर | वेळून उल्लंघी हे
शिखर | अमलभुत || १२० ||

इति श्रीमद् भक्तियानंद परमगुरु अक्षरूपानंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां षष्ठ शिखरः ||
श्रीमद् भक्तियानंद परम भद्रगुरु अग्रामी अक्षरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ||

॥ अक्षररूप दर्शन—शिखर भातये ॥

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अक्षररूप्यै नमः। श्री अक्षररूपे नमः। श्री जाने वराय नमः। ॐ श्री परमगुरवे अक्षररूपानंदाय नमः ॥

मानवाचे मानवपण | मन बुद्धीवर अवलंबून | अर्थ विश्वाचे ज्ञान | होतसे त्यामुळे ॥ १ ॥ निभर्गाची पिपिध रूपे | अमजती साक्षेपे | पृथ्वी तेज वायु आपे | गठण कैसे होतसे ॥ २ ॥ विजय त्यांच्यावरी | मिळवितसे आपुल्यावरी | बुद्धीचा कक्ष निर्धारि | लावून आपुल्या ॥ ३ ॥ भौतिक ज्ञान विलक्षण | होई मानवाकारण | त्याने त्याचे जीवण | होई पहा बुद्धि ॥ ४ ॥ ह्या भौतिक ज्ञानाविण | न चाले जीवण | ते मिळवण्याकारण | अवघी यातायात ॥ ५ ॥ निरनिशळे शोध लाविते | जीवण बुद्धी करण्याप्रती | अहोरात्र त्याभाठी झटती | मानव ते अर्थदा ॥ ६ ॥ जेवढे भौतिक ज्ञान | त्याची अविद्या नामाभिधान | शास्त्रे देती जाण | विद्या ती वेगळी असे ॥ ७ ॥ विद्या भ्रवबंध तोडी | तोडी मायेची खेडी | अंधाराभागी होडी | तीच पैलतीरा जाण्याची ॥ ८ ॥ परा अपरा ज्ञान विज्ञान | विद्या अविद्या नामाभिधान | तीच अष्टधा प्रकृती जाण | नावे अक्षती निराळी ॥ ९ ॥ कोणतेही होण्या ज्ञान | अथूल अक्षम आणि कारण | देह आवश्यक जाण | त्याविण ज्ञान होणे नसे ॥ १० ॥ अथूल अक्षम देहाविण | प्राण्याचे आगमन | पृथ्वीतलावर कोटून | जाण होईल ॥ ११ ॥ आक्षनेच्या अंगे | जन्म घ्यावा लागे | ती आक्षना वेगे | पुरवी अविद्या ॥ १२ ॥ ईशावाच्य उपनिषदी | वर्णन केले असे आदि | विद्या अविद्ये अबंधी | ऐश्वरीती श्रोतेहो ॥ १३ ॥ अविद्येच्या अहाय्याने | ऐहिक जीवण बुद्धी करणे | अमृताची प्राप्ती होणे | विद्येच्या अहाय्ये ॥ १४ ॥ विद्या आणि अविद्या अक्षती | म्हणुनी मानवाची होते प्रगती | त्याविण अन्य गती | मानवाची अक्षेना ॥ १५ ॥ परंतु त्यांचे प्रमाण | ठरविणे अति आवश्यक जाण | अन्यथा अर्थ जीवण | होईल भोगमय ॥ १६ ॥ होणे परब्रह्मप्राप्ती | हेच मानवाचे ध्येय निचिती | फक्त भोगण्या ऐहिक बुद्ध्याप्रती | योनी अक्षती लक्षावधी ॥ १७ ॥ अमन्यय विद्या अविद्येचा | मानवात होणे आचा | हाच उपनिषदाचा | तात्पर्यार्थ असे ॥ १८ ॥ या अमन्ययाने | अर्थांनी अर्थधर्माने वागणे | हेच अपेक्षित जाणे | त्या वि अनियंत्या ॥ १९ ॥ म्हणून कर्म आणि ज्ञान |

यांचा भ्रमव्यय साधून | पाटचाल करावी पूर्ण | परमार्थ मार्गाची || २० || यानेच खलशाली राष्ट्राची | उभावणी होते
साची | ज्ञान आणि विज्ञानाची | पडोनिया गांठ || २१ || म्हणोनी भौतिकशास्त्राखरोखर | अध्यात्मविद्येचा गजर | करिती
उपनिषदे थोर | ईशायाच्यादि || २२ || हे माहीत रामचंद्रांना | प्राप्त करण्या परमार्थ ज्ञाना | शरण गुरुपदांना |
अप्याहत राहती ते || २३ || परी लौकिक शिक्षणासाठी | पाठमय विज्ञानरुद्र पदवीसाठी | अपुले नाव नोंदविती | टिळक
विद्यालयामधे || २४ || आखल्या ओथवे आशा भ्रमंत | आशा देसाई मुलांभोषत | रामचंद्र येती पुण्यात | पुढील
शिक्षणासाठी पहा || २५ || पावसाच्या रवावलंछनाश्रमात | हे विद्यार्थी होते शिकत | परी तो आश्रम अकरमात | छंद
करावा लागलासे || २६ || विद्यार्थ्यांचे नुकसान | न व्हावे म्हणून | त्यांना खरोखर घेऊन | गाठती पुणे तडक ते
|| २७ || त्यांच्या खर्चाचा भार | रगतः घेती अंगावर | न भोडिती पाण्यावर | हा त्यांचा मोठेपणा || २८ || त्यांच्या उचित
शिक्षणाची | भोय निजांगे करिती साची | पुण्यात त्यांच्या राहाण्याची | भोय रगतःखरोखर करिती ते || २९ || खर्च या
भर्वाचा | भागविण्यासाठी नोकरीचा | पर्याय निवडिती साचा | रगतःसाठी || ३० || शिक्षण आणि नोकरी | दोन्हीही
करिती खरी | यासाठीची धडपड सारी | करिती अत्यानंदे || ३१ || पुण्यात राहाण्याचा | खरा उद्देश गुरुभेटीचा |
प्रत्यही दर्शनभुखाचा | लाभ त्यांना होतसे || ३२ || त्या भेटीत गणेशनाथ | कृपेचा वर्षाव करत | चर्चेच्या माध्यमात |
सिद्धांत सांगती नाथपंथीचे || ३३ || त्यांच्या साधनेवर | लक्ष ठेविती सद्गुरुवर | विविध अनुभवावर | प्रकाश टाकिती
रगये त्यांच्या || ३४ || गुरुभावनिध्यात | जो अभ्यास होत | त्याची तूलना खचित | न होई अन्य साधनेची || ३५ ||
अनुभवांचे विविध स्तर | त्वरेने करिती पार | जाणीव नेणीव उल्लंघिल्यावर | साधना होई अनुपम || ३६ ||
आभोष्ट्यासाच्या माध्यमातून | जो खेळ चाले रात्रंदिन | तो प्रत्यही जाणून | अनुभव घेती ओऽहं भावे || ३७ || त्यांची
प्रगती पाहून | आनंदाचे उधाण | येई सद्गुरुकारण | पौरुषेची जैसे सागरा || ३८ || ऐसी विद्या थोर | केवळ
नाथपंथीचा खडिवाव | प्राप्त होता खरोखर | आनंद होई अनुपम || ३९ || जागृती रपट्ण भुषुप्ती | रप-रपरुपाच्या
अनुसंधानाप्रती | प्रयत्न नित्य करिती | दररोज रात्रीला || ४० || जागृतीमधे अनुसंधान | त्याचा कालावधी पाडे जाण |
परी रपट्ण आणि भुषुप्तीमधून | तो अनुभव कठीण || ४१ || मनाचे उन्नयन | हा मार्ग कठीण | परी यत्ने साध्य
जाण | याची अनुभूती येई त्यांना || ४२ || अभ्यास अभ्यास आणि अभ्यास | हे गणेशनाथांचे भूत खास | येई पहा

अनुभवाक्ष | रामचंद्रांच्या ॥ ४३ ॥ गुकंच्या शिकवणुकीचे धर्म | अतःशिष्याभीच परम | अनुभवा येई धर्म | शिष्याचा
 होता तो ॥ ४४ ॥ आप्तवाक्य प्रमाण | गुरुविण परम आप्त कोण | अक्षे शिष्याकारण | माता पिता तोचि अक्षे ॥ ४५ ॥
 गुरुवाक्यापरी श्रद्धा | दूर करील आपदा | लय कषाय अर्थदा | आधना मार्गाच्या ॥ ४६ ॥ गुरुवाक्यापरील श्रद्धेने |
 आधना होई आपुल्या मने | पृथा कष्ट जाणे | न करावे लागती ॥ ४७ ॥ अभ्यास निष्ठेने | करिती रात्रंदिने | अति
 भूक्ष्मतेने | मनाचे पदर ओडविती ॥ ४८ ॥ ओडहंभापी रममाण | किती वेळ आपण | होतो त्याचा परब्रह्मपणे |
 मागोवा घेती अतत ॥ ४९ ॥ जेवतांना ओडहं भावात | आंचवताना तो पिलया जात | अक्षता अन्य कामात | परते पुन्हा
 तो ॥ ५० ॥ ऐसा हिशेख क्षणाक्षणाचा | आधनेत ठेविती आचा | काया मने आणि वाचा | अनुबंधानात राहती ॥ ५१ ॥
 फावला अर्थ वेळ | भगवद्विचिंतनात केवळ | घालविती अकळ | टाळाटाळ न करिती ते ॥ ५२ ॥ कुठलेही काम श्रमाचे
 | न मानिती कमी प्रतीचे | प्रसंगी बख्खालदासचे | काम करिती आनंदे ॥ ५३ ॥ या पिषयीची एक कथा | मौजेने
 आंगतो आता | ती परिभाषी त्वरीता | म्हणजे खरे ॥ ५४ ॥ उपकार्यवाह टिळक विद्यापीठाचे | होते भावे नावाचे |
 मवाळ अश्रभावाचे | तेव्हा पुण्यात ॥ ५५ ॥ यांची एक पिठाची | गिरणी होती आची | आजूआजूच्या लोकांची | ओय त्या
 मुळे होतसे ॥ ५६ ॥ पिघनसंतोषी लोक | अक्षती अमाजात प्रत्येक | त्यातील अद्वगृहस्थ एक | म्हणे कटकट होई
 आम्हा ॥ ५७ ॥ ओय आणि त्रासाचे | त्रैसाशिक मांडावे आचे | त्यातून गणित प्रपंचाचे | ओडवावे माणसाने ॥ ५८ ॥ हे
 न त्यांना कळत | अरेरावीने वागत | भाव्यांना धमकी देत | ऐशापरी ओते हो ॥ ५९ ॥ तुमच्यापुढे पर्याय दोन |
 ठेवितो मी अमान | एक तुम्ही आपणहून | गिरणी खंद करावी ॥ ६० ॥ दुजा पर्याय त्रासाचा | गिरणी उध्वस्तीचा | जो
 आपडेल त्याचा | अक्षीकार तुम्ही करावा ॥ ६१ ॥ हतशुद्ध होऊन | कपाळा हात लावून | अक्षले अक्षे पाहून | रामचंद्र
 करिती पृच्छा ॥ ६२ ॥ अगळी हकीकत अमजून घेती | अन्यायापिरुद्ध उभे ठाकती | अन्यायाची चीड ती | अक्षे
 मनापाभुनी ॥ ६३ ॥ रात्री गुंडांकडून | हल्ला करविती ऐक्षे जाणून | गिरणीचे रक्षण | अक्षे करिती ते ॥ ६४ ॥ आपुले
 अहाध्यायी | ओधरे आमंत देसाई | यांना खरोखर घेती पाही | बख्खाली करती गिरणीची ॥ ६५ ॥ हे काम दोन महिने
 | करती अती निगुतीने | भाव्यांना काळजी मुक्तीने | झोप लागे चांगली ॥ ६६ ॥ ऐक्षे कणखरपण | प्रपंची होते
 म्हणून | आषध परमार्थ करून | उच्च अवस्था पावती ते ॥ ६७ ॥ शठं प्रति शाठ्यं हीच | टिळकांची शिकवण आच |

ती अमलात आणिते सहज | आपुल्या कृतीने ॥ ६८ ॥ पुणे विविध उपक्रमांचे | माहेरघर असे नेहेमीचे | शिक्षणाच्या
 नवनविन प्रयोगांचे | स्थान असे एकमेव ॥ ६९ ॥ व्याख्याने प्रवचने | विद्वान लोकांना पाचारणे | ज्ञानयज्ञ चालविणे |
 असे पुण्याची संस्कृती ॥ ७० ॥ विद्यार्थ्यांना देण्या उत्तेजन | विविध स्पर्धांचे आयोजन | मुद्दाम करिती आपण | विविध
 मंडळे पुण्याची ॥ ७१ ॥ यथाशक्ती सहभाग त्यात | रामचंद्र अण्ये घेत | इतरा उत्तेजन देत | भाग घेण्याची सार्थका
 ॥ ७२ ॥ ऐकशास्त्रोत्तेजक सभा | पुण्यामध्ये होती ख्या | संस्कृत भाषणाच्या लाभा | स्पर्धेतून देती ते ॥ ७३ ॥ पतित
 परीवर्तन | हा विषय देऊन | संस्कृतमध्ये भाषण | करण्या आयोजती स्पर्धा ॥ ७४ ॥ त्या स्पर्धेची तयारी | रामचंद्र
 अण्ये करी | अर्धा तास भाषण करी | संस्कृत भाषेमध्ये पहा ॥ ७५ ॥ मुद्दे त्या भाषणातील | तेथे प्रकृत्याची तळमळ |
 परी भाषा अति निर्मळ | प्रभाव पाडी परीक्षकांवर ॥ ७६ ॥ पहिल्या क्रमांकाचे अक्षिस | रामचंद्र मिळविती खास |
 संस्कृतचा अभ्यास | नित्य करिती ते ॥ ७७ ॥ अशा अनेक उपक्रमांमध्ये | तेथे अत्यांतर्ग चळवळीमध्ये | भाग घेती नित्य
 आधी | अपुला अभ्यास सांभाळून ॥ ७८ ॥ गरजू विद्यार्थ्यांना मदत | आपर्जून सदा करत | कारण शिक्षणाचे प्रत |
 घेतले असे पूर्वीच ॥ ७९ ॥ त्यामुळे पैशांची चणचण | असे सदाचीच जाण | कंत्राटी कामे म्हणून | घेती आय व्यय
 जुळविण्या ॥ ८० ॥ टिळक महाविद्यालयात | वैदिक संशोधन मंडळात | आपडीचे काम मिळत | तेणे संतोष पाटे मना
 ॥ ८१ ॥ याशिवाय म.म. दत्तोपंत पोतदार | इतिहास तज्ञ थोर | ज्यांचे ग्रंथ ग्रंथ फार | इतिहासाच्या अभ्यासका
 ॥ ८२ ॥ त्यांच्याकडे लेखनिकाचे | काम चोख करिती साचे | त्यामुळे त्यांच्या प्रशंसेचे | धनी होती रामचंद्र ॥ ८३ ॥
 रामचंद्रा सभेचे जो काळ | पोतदारांनी घालविला तो निर्मळ | असे हे त्यांनी निर्मळ | मनाने केले कथूल ॥ ८४ ॥
 रामभाऊंचे सुंदर हस्ताक्षर | विषयाची सुष्ठक मांडणी फार | यामुळे हा युष्क मनात घर | करूनी राहातसे ॥ ८५ ॥
 कळीचे सुंदर फुलात | रूपांतर होई खचित | तेथे स्वरूपांनंद प्राप्त | झाला जेव्हा रामचंद्रा ॥ ८६ ॥ तेव्हा आपला
 आदरभाव | त्यांच्याविषयीचे प्रेम अपूर्ण | कथन करिती स्वरूपांने | एका पत्रामध्ये ते ॥ ८७ ॥ परमशुद्ध आचरण स्वरूपांचे |
 खूण अतिशुद्ध भाव साचे | नित्यस्मरण त्यांचे | आदरे मी करितसे ॥ ८८ ॥ ऐसे पिनस उद्वेग | निर्मळ मनाचे
 पोतदार | शुद्ध भावात साचार | काढिती स्वरूपांविषयी ॥ ८९ ॥ असो हे विषयांतर | झाले कथेमध्ये साचार | परी भाव
 तो दाखविण्या थोर | अपरिहार्य असे ते ॥ ९० ॥ इतर विद्वान पंडितांचे | सभेचे ग्रंथ शोधनाचे | काम करिती आनंदाचे

| पत्रकड कमाई होत असे ॥ ९१ ॥ चित्रावशास्त्री भिड्देश्वर | ज्यांना पिद्यानिधी पदवी थोर | काम करिती त्यांच्याअश्लेषर
 | गंधर्वांशोधनाचे ॥ ९२ ॥ आपुल्या कामातील अचोटीने | आकर्षिती अर्पाची मने | तेथि अंगभूत पिनमतेने | ओढ
 लापिती अर्पांशी ॥ ९३ ॥ आचार्य जाण्डेकरांच्या मुलाला | शिकापिण्या जाती घसाला | ऐशा पिपिध कामाला | घेती
 अणतःला जखडून ॥ ९४ ॥ रामचंद्रांच्या खाण्यापिण्याची | अतत आणाल होते आची | हे जाणुनी ओडपिती प्र नचि |
 घडी जेवण्या ओलवून ॥ ९५ ॥ ऐशा पिपिध व्यक्ति आणि अंधथा | प्रेमे जणळ करिती अर्पथा | प्रेमची देता घेता |
 उभयता आनंद ॥ ९६ ॥ म्हणुनी टिळक पिद्यापीठात | उपकार्यवाहाची जागा खाली होत | तेव्हा एकमुखे निणड करित
 | रामचंद्रांची अर्पजण ॥ ९७ ॥ रामचंद्रांच्या कर्तृत्वाचा | आलेख अदा उंचीचा | कुठल्याही अत्कार्याचा | आनंद होई
 तयाशी ॥ ९८ ॥ या अगळया प्यापात | अनुबंधान अखंड राखत | ही तारेपरील कअरत | आंभाळीती अर्पदा ॥ ९९ ॥
 पत्रचेपत्र सिंहावलोकन | आधनेचे करिती जाण | दिवसातून किती क्षण | पाया जाती ते अपलोकीती ॥ १०० ॥
 अदगुरुंच्या आनिध्याचा | आपल्या आधनेआठी आचा | उत्तम उपयोग करिती नित्याचा | अति नमपणाने ॥ १०१ ॥
 एकदा अणड काढून | केला नेम रामचंद्रानं | की महिनाभर रोज दर्शन | अदगुरुकंचे करावे आपण ॥ १०२ ॥
 कुठल्याही उपक्रमाअ | गुरुंची अनुज्ञा आअ | घेती तेणे मनाअ | लाभे अमाधान ॥ १०३ ॥ आपल्या नेमाची पार्ता |
 गुरुंच्या कानी तपविता | घालती अहवाआकरिता | आतुरला जीव ॥ १०४ ॥ परिक्षेपिण अदगुरु | कोणाअ न देती थारु
 | परीक्षा पारंपारु | शिष्याची घेती ते ॥ १०५ ॥ ते आंगती रामचंद्रांना | तू नियमाने येता दर्शना | उपदेशाच्या पारणा
 | नित्य न घालीन मी ॥ १०६ ॥ ओलणेही दररोज | होईल ऐसे न अमज | उगीच गैरअमज | न होऊ देई तुझा
 ॥ १०७ ॥ चकोर भुकेला दर्शनाचा | केणळ असे चंद्राचा | इतर कुठल्या गोष्टीचा | अभिलाष त्याशी नसे ॥ १०८ ॥ तेथि
 आपल्या अेपेचा | लाभ मिळावा मज आचा | याच इच्छापूर्तीचा | आशीर्वाद द्यावा मज ॥ १०९ ॥ गुरुंना अनन्यशरण |
 हेच आधकाचे लक्षण | इतर आअना जाण | न अरुजती तेथे ॥ ११० ॥ ऐसे ऐकता अंभाषण | आनंदे तुकापिती मान | जे
 असे लक्षण | आक्षात् अंमतीचे ॥ १११ ॥ या पाबुनी दिकपण | ओते घ्यावी आपण | अपरा खुन्डीचे प्रदर्शन | न करावे
 गुरुपुढे ॥ ११२ ॥ गुरु अ्रेयअ जाणत | शिष्याचे भलेचि पांछित | म्हणून श्रीड त्याप्रत | घालू नये अर्पथा ॥ ११३ ॥
 पतंग उडे आकाशात | मजेने अराप्या माशीत | लोकांच्या कौतुकाचा पिषय होत | परी ते न कर्तृत्व त्याचे ॥ ११४ ॥

ज्याच्या हाती पतंगाची दोरी | तोचि त्याची गती भाजिरी | देई आपल्या प्रयत्ने खरी | हे श्रोते जाणती || ११५ ||
उडपिणारा अरूपानंद | दोरी असे अमलानंद | परी उडण्याचा आनंद | मिळतसे अमलभुता || ११६ || ऐकीच कृपा
मजपरी | अयामीद्धयांनी करापी खरी | अन्य कशाची जरूरी | नसे अमलभुता || ११७ ||

इति श्रीमद् भक्तियानंद परमगुरु अरूपानंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां भक्तम शिखरः ||
श्रीमद् भक्तियानंद परम भद्रगुरु अयामी अरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ||

॥ रूपरूप दर्शन-शिखर आठवे ॥

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री भद्ररूप्यै नमः। श्री भद्रगुरवे नमः। श्री जाने पराय नमः। ॐ श्री
पांडमयपिशारदरूपरूपानंदाय नमः ॥

एकदा एका माणसाला | काही कामानिमित्त प्रयासाला | निघणे आवश्यक म्हणुनी निघाला | अंधाच्या रात्री ॥ १ ॥
भोळत नसे कोणी | एकटाच निघे झाली | कामाची तातडी मनी | पसे त्याच्या अतिशय ॥ २ ॥ तातडीने मार्ग क्रमित
| उचल्या पावली चालत | तेणे आसोच्छ्वासात | येई जलद गती ॥ ३ ॥ रातातील पाट छिकट | हिंन्न पशूंची भीती
पाटत | रातकिड्याची किरकिर भयात | भर घाली आपभुक्त ॥ ४ ॥ रामनाम आधीला | घेऊन निघे माणूस भला |
भयकंपित मनाला | आथ पाटे जयाची ॥ ५ ॥ हातातील शस्त्र अतत | चाचपून असे पाहात | तेवढाच धीर मनात | येई
त्याच्या पळभर ॥ ६ ॥ चोरा चिलटांची भीती | मनी पसत होती | पाचप हे गणपती | ऐसे आकडे देणाला ॥ ७ ॥ राम
अंपता गावाची पेश | त्या पेशीवर अमज्ञान खास | पडे याच्या दृष्टीस | मग काय पिचारिता ॥ ८ ॥ रामनाम
मोठ्याने | घेई तो प्रवासी जाणे | त्या भीषण जागेने | कापरे भरे शशीरासी ॥ ९ ॥ पाय लटलट कापत | घामाने
शरीर ओले होत | पास न पसे हृदयास | ऐसी स्थिती झालीसे ॥ ११ ॥ इतुक्यात त्याच्या कानी | दोघांचा रूपर येई
जाणी | होतसे पुलकित मनी | भोळत मिळाली म्हणून ॥ १२ ॥ एका झाडाखाली थांबुनी | असे पिशाण्यालागुनी | धीर
येई मनी | मार्ग तो क्रमण्या ॥ १३ ॥ अंधुक प्रकाशात | येणाऱ्यांना अघत | तो त्यासी फेफरे येत | अघून त्या दृष्ट्याला
॥ १४ ॥ लांछ अंतरावर अघता | दोन डोकी दिशती तत्पता | आपापसात पार्ता | करिती मजेत ॥ १५ ॥ परंतु शरीर
एक दिसे | एक पावलांची जोडी दिसे | पदरप ही एकाचाच असे | पाहुनी पळे ओळडी ॥ १६ ॥ पळुनी जाण्यासी |
अळ नसे पावलांसी | दात आपटी दातासी | भीतीने गर्भगळीत ॥ १७ ॥ ऐसे भूत पिलक्षण | पाहून हरपे भान |
त्यावरी अंणादश्रवण | कानी पडे ऐसे त्याच्या ॥ १८ ॥ चला असे झाले | एकाला तरी गाठले | इथेच खाऊ चांगले |

भूक लागली खूहूत ॥ १९ ॥ श्रीतीने आधीच याची | खोखडी पळे कधीची | त्यात भर अंघ्रादाची | पडे तयांच्या ॥ २० ॥
 हातापायातील खळ | नाहीअे झाले अकळ | म्हणुन नाईलाजे ते अथळ | ओडणेना तयाते ॥ २१ ॥ यथापकाश ते भूत |
 याच्याजपळ येऊनी थांअत | तो खरा प्रकार लक्षात | क्षणात येई तयाच्या ॥ २२ ॥ आपाला नव्हते चालपत | म्हणून
 मुलगा पातुंगळी घेत | त्यामुळे डोकी दोन दिअत | घड एकचि दिअे ॥ २३ ॥ अंधुक प्रकाशाची करामत | नव्हते ते
 दाखवित | तेणे आता हभू फुटत | आपुल्या प्रवाशी मित्रा ॥ २४ ॥ अज्जु आणि अर्पाचा | अिद्धांत अर्पमान्य आचा | अअे
 पूर्वीचा | त्याचे कारण भ्रम अअे ॥ २५ ॥ यातूनच पादपिपाद | परमार्थाचे जन्म घेत | अंतीरूप अर्पाप्रत | काय म्हणावे
 यापिषयी ॥ २६ ॥ मूळ मुद्धा हाचि अअे | अंधारामुळे दोरी अर्प आअे | जैअे प्रवाशा भूत दिअे | पशील गोष्टीत
 ॥ २७ ॥ प्रत्येकाचा दृष्टीकोन | अघण्याचा अअे अिन्न | त्यामुळे पाद निर्माण | होती पहा अनापश्यक ॥ २८ ॥
 दोरीपशील अर्प खरा दिअला | जगत् अत्यत्पाचा पाद जन्मला | अर्पाचा भ्रम झाला | तो अअे मायापाद ॥ २९ ॥ अर्प
 नाहीच जन्मला | तेथे अजातपाद उदेलाला | अर्प दोरी एक अमजला | तेथे झाला अर्प अहम पाद ॥ ३० ॥ एकाच
 गोष्टीपरती | निरनिराळे आरोप करती | पृथा पाद घालिती | पंडित अभिमानी ॥ ३१ ॥ आपला अअे अ-अरूप पाद |
 आपणा राहाणे अहमत्रिथीत | उगीच भलत्या पादात | आपणा पडणे नअे ॥ ३२ ॥ गुरुदशित मार्गेण | आपणा
 पाटचाल करणं | याहून अन्य प्रयोजन | नअे आपणाशी ॥ ३३ ॥ तो मार्ग अरूपानंद दाखवित | अन्मार्गा आपण्या
 लावण्याप्रत | त्याच मार्गी आपण अत | राहू गुरुकृपेने ॥ ३४ ॥ एथ पडिल जे जे करिती | तया नाप धर्म ठेपिती | ही
 ज्ञानेश्वरोक्ती | आच करू आपण ॥ ३५ ॥ म्हणून रामचंद्रांच्या कथेचा | मागोवा आपण घेऊ आचा | तोच अरता अन्मार्गा
 चा | हे ठेपू ध्यानात ॥ ३६ ॥ मागील शिखरी आश्वरान | ज्ञानेश्वरी लिखाणाची कथा जाण | आंगेन ओत्यांकारण |
 त्याची करू पूर्तता ॥ ३७ ॥ ओप्या ज्ञानेश्वरीतील | नऊ हजार अअती अकल | १०० ओप्यांची नक्कल | रोज ठरपिती
 आपणाशी ॥ ३८ ॥ या प्रमाणे तीन महिने | अदमाअे ठरपिती निजमने | त्यातही कार्यआहुल्याने | रोज लिहीणे कठीण
 ॥ ३९ ॥ म्हणून निचित कालापधी | चार महिन्यांचा मनामधी | ठरपिती लिहिण्याआधी | तशी करिती योजना ॥ ४० ॥
 काही कारणाने जरी | लिहीणे अशक्य झाले तरी | एक नियम निर्धाशी | करिती आपणाशी ॥ ४१ ॥ ज्ञानेश्वरीचा
 अकरावा अध्याय | तेव्हा पाचती अथाध्याय | जेव्हा होईल अनध्याय | लेखनाचा ॥ ४२ ॥ ऐशी अट मनोहर | लादती

अतःपर | अर्थ पार्थ एकापर | आणलाभे || ४३ || जरी लिहीणे झाले तरी भले | नाही झाले तरी चांगले |
 दोहीकडून लाभ झाले | ऐसा सुखद परमार्थ || ४४ || उत्तम कागद मागिती | शाई अतः तयार करिती | ओरू
 ताभती अतिप्रीती | अदगुरुंचे कार्य म्हणुनी || ४५ || आधीच अक्षर सुंदर | परी गुरुप्रेमाचा भर | सुख करिती अतपर
 | लिखाण ज्ञानेश्वरीचे || ४६ || झपाटलेल्या प्रमाणे | लिहीती अत्यंत प्रेमाने | अदगुरु आठव मनाने | करीत नित्य
 || ४७ || या योगे ज्ञानेश्वरीचा | विशेष अभ्यास होई भाचा | लिहिण्या निमित्ताने रोजचा | जो पुलकित करी मनाला
 || ४८ || इतर पेळी चिंतन | ज्ञानेश्वरीचेच होई मनन | अभ्यास पैशिष्ट्यपूर्ण | होई पहा आपैसा || ४९ || ग्रंथातल्या
 सिद्धांतापर | तेथे भगवंताच्या खोलापर | अतः करिती विचार | समजावून घेण्यासाठी || ५० || लाभ ऐसा दुहेरी |
 एक गुरुनेषा खरी | दुसरा ग्रंथ निर्धारि | आकलन होतसे || ५१ || ऐशा रीती चार महिन्यात | ग्रंथ पूरा होत |
 गुरुचरणी अर्पिण्याप्रत | आतूर होती अतिशय || ५२ || अर्वाची आ चर्य फार | पाटतसे अनिपार | अपार मेहेनत
 भाचार | रामचंद्रे घेतली असे || ५३ || पांडव्या शुभ कागदापर | ग्रंथ होई भाकार | गुरुप्रेम जे अक्षर | त्याचा प्रत्यय
 पदोपदी || ५४ || ग्रंथाचा सुखकपणा | भर पाडी विचारधना | जैसा सुगंध फुलांना | गंधित करी अस्तित्थे || ५५ ||
 डाग नसे कोठेही | लिखाण असे प्रवाही | चहूय दीर्घादि प्याकरणही | ओषत करी ग्रंथाला || ५६ || ऐसा ग्रंथ सुंदर
 अति | अर्पण करण्या अदगुरुंप्रती | अत्यंत विनयाने जाती | अमर्थ अदनी || ५७ || सुंदर रेशमी पेटनात | ग्रंथ
 ठेविला निचिंत | नम्रपणे गुरुंना अर्पित | मस्तक ठेऊन चरणापरि || ५८ || ग्रंथ पाहाता अदभुत | डोळ्यांचे पारणे
 फिटत | गणेशनाथांचे त्वरीत | शिष्यप्रेमे अंतोषले || ५९ || काहीही न आंगता | केवळ गुरुप्रेमाकरिता | केली
 उद्योगश्रमता | याचे कौतुक पाटतसे || ६० || गुरुंना अंतोष होई | तीच खरी गुरुपौर्णिमा पाही | अतरापीचे अमृत
 लपलाही | पाझरे त्यादिपशी || ६१ || ज्याला हा अनुभव येई | तो खरेच धन्य होई | भवषंघ दूर होई | त्याच
 दिपशी त्याचा || ६२ || आता अदगुरुअमरणात | राहाणे अर्थादा निवांत | एवढेच करणे त्याप्रत | अविशिष्ट उरलेसे
 || ६३ || पूर्ण अदगुरुकृपेचा | लाभ ज्या होई भाचा | त्याच्या भाग्याचा | हेण करिती देवगण || ६४ || अत्यंत प्रेमाने
 मिठी | घालती रामचंद्रा अनुठी | जणु प्रेमाची भरती | येई हृत्भागराला || ६५ || डोळ्यात अश्रु येती | त्या
 विधतप्रज्ञाप्रती | शिष्याच्या प्रेमापोटी | येती देहविधतीपर || ६६ || ऐसा आनंदाचा ओहळा | गुरुगृही भोगिला | तेणे

धन्य अथला | मानिती रामचंद्र ॥ ६७ ॥ आनंदाचे डोहात | आनंदाचे तरंग उठत | आनंद आश्रमंतात | पक्षे
 गुक्रशिष्यांच्या ॥ ६८ ॥ तो आनंद अद्भूत | भाठपिती हृदयात | तया अंगे घेत | शिंदोरीभास्वत् ॥ ६९ ॥ या
 प्रसंगानंतर | गणेशनाथांचा रामचंद्रांवर | लोभ जडे अपरंपार | तो न वर्णवे शब्दांनी ॥ ७० ॥ १९३० च्या फेब्रुवारी
 महिन्यात | अहमन्न आरंभत | श्री अद्भुतांच्या उपस्थितीत | पुण्यात आहमणभ्रमधे ॥ ७१ ॥ हे अहमन्न निश्चित
 | शिष्यवर्गासाठी आयोजित | त्यांच्या शंका दूर करण्यात | अहवासात ज्येष्ठ गुकृष्णधुंच्या ॥ ७२ ॥ श्रेष्ठ व्यक्ती
 सांप्रदायातील | पाचारिती आपर्जन केवळ | करण्या मार्गदर्शन अश्ल | नपिन शिष्यगणांनी ॥ ७३ ॥ जेवणेखाणे
 आणि राहाणे | अर्वांनी एकत्रित करणे | ज्ञानेश्वरी पात्रायणे | दिवस होई साजरा ॥ ७४ ॥ अद्भुतांच्या नित्य अहवासा
 हा असे एक उद्देश | शिष्याय शंकासमाधानास | वेळ मिळे चांगला ॥ ७५ ॥ विविध उपनिषदांवर | जाणकारांचे प्रवचन
 थोर | नाथसंप्रदायाची शिकवण सुंदर | त्यावर चर्चा होई ॥ ७६ ॥ शिष्याय अमानशील साधकांचे | मनोमीलन होई
 साचे | विषय विविध अभ्यासाचे | त्यांचे होई आकलन ॥ ७७ ॥ तसेच नव इच्छुकांना | सांप्रदायाची दक्षिणा जाणा
 होतसे अर्वांना | त्यांच्या लायकीप्रमाणे ॥ ७८ ॥ या अर्थ समासभाची | जथाशक्ती आनंदाची | भोपपिती ज्येष्ठ शिष्या
 साची | केशवराव गोखले यांन ॥ ७९ ॥ आपल्या मामांच्या खांद्यावरचा | भार हलका करण्याचा | संकल्प रामचंद्रांचा
 होई पहा अत्यर ॥ ८० ॥ पुण्यातील अपुल्या ओळखीचा | लाभ त्यांना होई साचा | नुसत्या शब्दाने कामाचा | फडशा
 पडे अत्यर ॥ ८१ ॥ या ज्ञानयज्ञाचे आकर्षण | रामचंद्रांना होते पिलक्षण | श्रेष्ठ साधक भेटणार म्हणून | उत्सुक
 माननी ॥ ८२ ॥ या ज्ञानयज्ञात | अनेकांच्या शंका फिटत | शंका समाधानाचे अत्र | असे रोजचेच ॥ ८३ ॥ शिष्याला
 अनुग्रहाविषयी | आतुरता असे नि चयी | परी नपलाय नाथपंथीचा पाही | अद्भुत होती आतूर ॥ ८४ ॥ ये विषयीची
 एक कथा | सांगतो मी तुम्हा आता | अवधान घाणे अर्थथा | इथे तुम्ही श्रोते हो ॥ ८५ ॥ आत्यंतिक तळमळ | हीच
 कसोटी केवळ | मिळण्या अनुग्रह अश्ल | नाथपंथीचा ॥ ८६ ॥ तेथे ओळखी पाळखीचा | प्र न कधी न यावयाचा |
 शुद्ध अंतःकरणाचा | अडिवाय केवळ ॥ ८७ ॥ अखोल परीक्षा साधकाची | नेहेमी गणेशनाथ घेती साची | त्यापिण
 अनुग्रहाची | कृपा साधकावर होईना ॥ ८८ ॥ काही वेळा ज्येष्ठ साधकांनीही | पिनंती करूनही | न देती अनुग्रहा
 पाही | तेथे भीड नसे कोणाची ॥ ८९ ॥ अनुग्रहाची लायक | साधक असल्या आत्यंतिक | त्यावरीच कृपा सात्त्विक |

होतसे गणेशनाथांची ॥ ९० ॥ एक गरीष ळाई | अनुग्रहाशेने येई पाही | परंतु ओळख अर्थथा नाही | कोणाशीही
 ॥ ९१ ॥ शिष्यांच्या गराड्यात | गुरुनाथ अक्षले अक्षत | कैसे पोहोचाये त्याप्रत | अनुग्रह मागण्या ॥ ९२ ॥ काय
 कराये कोठे जाये | हे न कळे अर्थभाये | आणवली अर्थथा पाहे | उभी गोंधळलेली ॥ ९३ ॥ ग्रंथांतरीचे पचन | ऐसे
 आंगे गर्जून | की अद्गुरुपिण | परमार्थ होई फुकाचा ॥ ९४ ॥ म्हणून झाली प्याकूळ | नेत्री अश्रु निर्मळ | उचंछळोनी
 भाव अकळ | मानभ पुजा करितसे ॥ ९५ ॥ ही तिची मानभपुजा | अपीकार करी अद्गुरुराजा | कारण अद्भक्तांच्या
 काजा | अक्षला तेथे तो ॥ ९६ ॥ पाचारुनी तिजनी | अनुग्रहा देती प्रेमेनी | प्रक्रिया तिच्या उच्छाराशी | सुख करती
 निःअंशय ॥ ९७ ॥ एक नारळ दहा खारका | एणढेच आवश्यक देख्वा | अनुग्रह मिळण्या चोखा | अन्य न कशाची
 जरुची ॥ ९८ ॥ नारळ म्हणजे मस्तक | खारका हातांची ओटे देख्वा | जुळपुनी नम्रपाचक | शरण रिघाये अद्गुरुनी
 ॥ ९९ ॥ अनन्य शरणगतता | हेच तत्त्व मुख्यता | गुरुकृपा होता | छेडा पार होतसे ॥ १०० ॥ या उदाहारणाने
 अर्वाक्षी | भावाचे महत्त्व माननी | अमजापिती प्रेमेक्षी | आपुल्या अर्थ शिष्यांना ॥ १०१ ॥ या ज्ञानयज्ञाचा | लाभ होई
 उत्तम आचा | तेणे रामचंद्रांचा | दृष्टीकोन पिशाल होई ॥ १०२ ॥ अनुभवाच्या पिपिध पातळयावर | शिष्य अक्षती तयार
 | चर्चेमुळे आधनामार्गावर | प्रकाश पडे आपैआ ॥ १०३ ॥ आधकांचे पिपिध अनुभव | ज्ञानमार्गाचा प्रभाव | भक्तीमार्गाचा
 अडेजाव | येतसे अनुभवा ॥ १०४ ॥ ऋतंभरा प्रज्ञेक्षी | हे जाणवे माननी | अत्वर जाणती अडथळ्याक्षी | परमार्थ मार्गी
 च्या ॥ १०५ ॥ अहंकाराचे पिपिध प्रकार | जाणपिती खरोखर | तैक्षेचि आत्विक सुंदर | आधकांची भेट होई ॥ १०६ ॥
 ज्याला खरा परमार्थ करणे | त्याने अत्यंत निगुतीने | पाटचाल करणे | उमजून दोष अर्पतःचे ॥ १०७ ॥ अतत
 आत्मचिंतन | कराये आपण | गुणदोषांचे निदान | आपुले आपण कराये ॥ १०८ ॥ उखरेत आत्मना आत्मानम् | या
 उक्तीचे खरे मर्म | परखडपणे आपले कर्म | परीक्षाये आपणचि ॥ १०९ ॥ कठोर आत्मपरीक्षण | क्षणक्षणा कराये
 आपण | अहंकारादि पिकार पूर्ण | दूर ठेवाये अर्थदा ॥ ११० ॥ तरीच प्रगती होते | अळीचे रूपांतर होते | सुंदर
 फुलपाखराते | आधक सिद्ध होतसे ॥ १११ ॥ असो अद्गुरुकृपेनं | झाले प्रकट चिंतन | आधकांक्षी मार्गदर्शन | गुरु
 करती अर्पतः ॥ ११२ ॥ जैसे नळामधुनी | पाणी पाहे अपिरतपणी | तृषा शमपिण्याचे कार्य पाणी | करितसे नळा न
 महत्त्व ॥ ११३ ॥ तैसे ग्रंथलेखनाचे | कार्य अद्गुरुंचे | माझ्या पदरी भाग्य नळाचे | अर्पामीनी घातलेसे ॥ ११४ ॥

महणुनी अमलभुत | अरुपानंद चरणप्रत | अनन्य बहात | कुपेच्या वर्षापी || ११५ || आता श्रोते भाषधान | पुढील
शिखरा जाणे आपण | थोडी विश्रंती म्हणून | घेऊ अद्गुरुचरणांशी || ११६ ||

इति श्रीमद् अच्चिदानंद परमगुरु अरुपानंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां अष्टम शिखरः ||
श्रीमद् अच्चिदानंद परम अद्गुरु अमी अरुपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ||

रूपरूप दर्शन—शिखर नये

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अक्षय्यै नमः। श्री अक्षय्ये नमः। श्री जाने पराय नमः। ॐ श्री
आपपरभाषिनाशकाय रूपरूपानंदाय नमः ॥

शास्त्ररूप गुरुपाक्यरूप अत्युध्याधाराणा । आ श्रद्धा कथिता अक्षय्यैः परतुलभ्यते ॥ { विवेक चूडामणी }जे
शास्त्राने कथिले । तेच गुरुपाक्ये अनुभवा आले । उभयतांनी अत्य आंगितले । हे ठेवाये ध्यानात ॥ १ ॥ शास्त्र आंगे
अत्य अति । शास्त्राधारे गुरु खोलती । त्यात अनुभवाचे ओतती । नवनीत शिष्यांसाठी ॥ २ ॥ आधी केले मग
आंगितले । परमार्थ ओपान चढले । शिष्यांनी सुकर केले । परमार्थी चे मार्ग आरे ॥ ३ ॥ पेढांची महापाक्ये चारी ।
अंतिम अत्यचि पढती आरी । त्याचे प्रत्यंतर दाखिती करी । अक्षय्य हस्तामलकपत् ॥ ४ ॥ मागे आंगितल्याप्रमाणे ।
अर्थाचा मतितार्थ काढणे । शिष्याहाती ओपणिले । एपढेच काम गुरुंचे ॥ ५ ॥ शिष्या कुमार्गी लाविले । ऐसे ऐकिले ना
देखिले । भरतपर्षित भले । या लाखे पर्षित ॥ ६ ॥ पहिली शास्त्रप्रचीती । दुसरी गुरुप्रचीती । मग आत्मप्रचीती । असे
आधकांनी ॥ ७ ॥ अक्षय्यरुंचा इहलोकी पाक्ष । शिष्यां उद्धरिण्या खाक्ष । त्यांचा जन्ममरण प्रपाक्ष । अरलासे आधीच
॥ ८ ॥ शिष्याकडून काही । अर्था येणे नाही । अर्थरूप द्यावयास पाही । अक्षलेले अक्षती ते ॥ ९ ॥ प्रारब्धाचा म्हणती
भोग । केवल अमजाविण्या सुभग । खरे तर शिष्यांचा भोग । अपविण्या प्रयत्नशील ॥ १० ॥ अडेजाव प्रारब्धाचा ।
त्यांच्यापुढे कुठला आचा । पर्वती मार्ग अत्याचा । पुढीलांसाठी पहा ॥ ११ ॥ म्हणुनी शंकराचार्य म्हणती । श्रद्धा
शास्त्रावरती । तेचि अक्षय्यवरती । ठेवापी अविचल ॥ १२ ॥ श्रद्धा तारक एक । भवार्णवातुनि देख । म्हणुनी श्रद्धेचे
कौतुक । शास्त्रे केलेसे ॥ १३ ॥ अविचल श्रद्धा गुरुंवरती । तेणे होई अहमप्राप्ती । अनुभवण्या ती विधीती । गुरुमार्गे
पर्वते ॥ १४ ॥ श्रद्धा आणिले पाक्ष । एकाच नाण्याच्या आजू खाक्ष । अध्यात्मी श्रद्धा खाक्ष । पिले पाक्ष प्यवहारी
॥ १५ ॥ श्रद्धा मूलगामी असे । अनन्यत्यात पसे । पिले पाक्ष अदलत असे । प्यवहाराप्रमाणे ॥ १६ ॥ श्रद्धा प्रभुसत्तेपरी ।
नितांत अक्षापी खरी । पिले पाक्ष मायासत्तेपरी । अवश्य अक्षापी ॥ १७ ॥ श्रद्धा नक्षापी अदलती । एकापक्ष निष्ठा ती ।

अभावी दिनराती | कुठल्याही परिस्थितीत || १८ || आपणा श्रद्धा जपणे | गुरुवाक्यावरून नेमून अक्षणे | परंपरेप्रमाणे
 मार्ग चालणे | आप्याहत || १९ || आणिक एक शंका | परमार्थीच्या भाधका | येतसे नित्यचि देख्वा | त्याचे करून निरक्षण
 || २० || भध्याच्या शुद्धीयुगात | डोळस श्रद्धा ऐशी मात | येतसे कानी त्परित | श्रद्धा शब्द उच्चरिता || २१ || अंधश्रद्धा
 कमी प्रतीची | लोक मानिती भाची | त्यामुळे डोळस श्रद्धेची | महती शुद्धीपंतांमध्ये || २२ || गुरुभी नीट पारखून |
 मग करावा आपण | यामधे द्रुमत नाही जाण | हे अत्यंत योग्य अक्षे || २३ || कलीयुगामधे फक्षगत | होतसे पहा
 अत्यंत | म्हणुनी काळजी घेणे भांपत | जरुनी अक्षे || २४ || रामकृष्ण परमहंस | अपुल्या अर्थ शिष्यांस | आग्रह
 करिती खास | गुरु पारखण्याविषयी || २५ || गुरुभी पारखावा अतत | रात्रंदिपस अष्टोपहारात | अर्थरूप भोपणो
 जयाप्रत | तेथे अंधानुकरण नको || २६ || माझ्या मित्राने अनुग्रह घेतला | म्हणून मानीन त्याच्या गुरुला | माझा गुरु
 म्हणून भला | हे अत्यंत चुकीचे || २७ || परंतु एकदा पारखल्यावर | अश्रद्धा दाखविणे त्यांच्यावर | हे अत्यंत
 अनुचित भाचार | गमणो अत्र आणि परत्र || २८ || पारख श्रेष्ठ रत्नाची | करण्या आवश्यकता ज्ञानाची | अक्षे श्रेष्ठ
 प्रतीची | हे ठेवावे लक्षात || २९ || विवेकानंदांनी पारखला गुरु | म्हणून त्यांचे अंधानुकरण कर | ऐसा टोकाचा
 विचारून | भाधके करून नये || ३० || एकदा वादविवाद प्रसंगी | विवेकानंद जे होते प्यासंगी | अंधश्रद्धेवर एकांगी |
 करून लागले टीका || ३१ || रामकृष्ण हाबून म्हणती | डोळस श्रद्धा कशी ती | अक्षते हे मजप्रती | विस्तारून भांग
 || ३२ || ते ऐकता क्षणात | आपुली चूक डमजत | लाख प्रयत्न करुनी त्याप्रत | भमजाविता येईना || ३३ || श्रद्धा
 अंधच अक्षते | म्हणुनी केवळ गुरुवरते | ती ठेवावी अत्यंत | अनन्य शरण तयाशी || ३४ || या पक्षीची श्रद्धा |
 रामचंद्र ठेपिती अदा | गणेशनाथांच्या शब्दा | खाली न पडू देती ते || ३५ || असो श्रोते तुमच्या निमित्ते | अद्गुरुक
 भमजाविती माते | तुमचे उपकार कसे फेडू ते | भमजेना मजशी || ३६ || गुरुवरांची कृपा थोर | म्हणुनी हा उपदेश
 मनोहर | कानी पडतसे खरोखर | हे आपुले भाग्य || ३७ || असो पुढील कथा | भावध चित्ते आता | परिभाषी विमल
 चित्ता | रामचंद्रांची || ३८ || मूळ हेतु आपला | अंतकथा श्रवण भला | तेणे मार्गदर्शनाला | मिळे आपोआप || ३९ ||
 आणि आपू पुढा जाये | ते घेत पाऊलांची भोये | आळ ये तरी न लाहे | पावो कायी || ही ज्ञाने पक्षीतील श्रोणी | अदा
 धरा हृदयी | जाण्या पैलतीरा ठायी | अद्गुरुभमपेत || ४० || एक गोष्ट लक्षात | ठेवावी परमार्थमार्गात | की

मिळण्या अनुग्रहाप्रत | तयाची लागे षिलक्षण ॥ ४१ ॥ तशी तयाची नभता | भ्रमशान पैराव्य क्षणिक लाभता | परमार्थ
 न ये हाता | हे ठेवावे ध्यानात ॥ ४२ ॥ मागील शिखरी आपण | तीव्र मनीषा अशल्या जाण | न वेळ अनुग्रहालागून
 | हे पाहिले उदाहरणे ॥ ४३ ॥ तीव्र इच्छा काही लोकांची | अशते अनुग्रहाची | ऐसे पाटते तयाची | परी तयाची झाली
 नसे ॥ ४४ ॥ अश्लेषिणी आपण | आताच पाहिले पिरतारानं | त्या पिषयी आस्था पूर्ण | अशापी मनात आपुल्या ॥ ४५ ॥
 ती नशल्या काही काळ | जाऊ द्या निष्कळ | नामभ्रमरणात भर्ष वेळ | फावला घालवावा ॥ ४६ ॥ हा वेळ
 अभ्यासाचा | पुढे काळ परीक्षेचा | ऐसे भ्रमजुनी अशुचिचा | मार्ग आचरावा रचये ॥ ४७ ॥ किंवा तयाची मनाची |
 करून घेणारा शुद्धचि | अशावा म्हणजे खचितचि | परमार्थ लाभ होतसे ॥ ४८ ॥ ये पिषयी एक कथा | सांगतो मी
 तुम्हा आता | तेणे मोठेपणा तत्पता | भ्रमजे रामचंदांचा ॥ ४९ ॥ एक खालमित्र रामचंदांचा | पटवर्धन नावाचा |
 शाळेपाभुनिचा | पावरी राहातसे ॥ ५० ॥ एखादवर्ग मागे पुढे | उभयता होते भले | राहाणे होते चांगले | रामचंदांच्या
 शेजारी ॥ ५१ ॥ त्यामुळे शाळेत जाणेयेणे | दोघांचेही एकत्र शिकणे | मधल्या भुटटीत उषा खाणे | घडे आपभुक
 ॥ ५२ ॥ परंतु रचभावात जमीन अश्रमानाचा | फरक असे उभयतांच्या | रामचंद्र अशेभर साचा | असे भर्ष आश्रित
 ॥ ५३ ॥ पटवर्धन मनाने दुष्टळा | होता रचभावाचे निराळा | भर्ष मुलात आगळा | शामळू असे ॥ ५४ ॥ खेळ आणि
 दंगामरती | त्याच्या गापी अजिशात नव्हती | ययाच्या पिपरीत ती | असे त्याची वागणूक ॥ ५५ ॥ खालमानेने शाळेला
 | जातसे पटवर्धन भला | शांतपणे परतीला | शाळा भुटता लागे तो ॥ ५६ ॥ आईच्या पदराखाली | डोईपरी तिची
 साकली | अखंडितपणे असे भली | पाढ त्याची खुरटलीसे ॥ ५७ ॥ या दोघांचे अंघष्टन | कुतूहलाचा पिषय जाण |
 जणु दोन धुवांचे मिलन | ऐसे पाटे भ्रमरता ॥ ५८ ॥ आयुष्यात काही करावे | मोठेपण मिळवावे | नाथ कमवावे |
 याचे नसे आकर्षण ॥ ५९ ॥ शांत एकमार्गी जीवन | मातृघायेखाली जगे आपण | भ्रममार्गी असे वर्तन | अनायासे
 ॥ ६० ॥ शांतता दुष्टळयाची | ही न प्रतिष्ठा पावायाची | अंगी धमक नसे साची | दुर्वर्तन करण्याची ॥ ६१ ॥ आईच
 एक अश्रधान | होते त्यालागून | अन्य लागेसांधे त्याने | नभती निर्मिलेले ॥ ६२ ॥ शाळाशिक्षणानंतर | रामचंद्र जाती
 मुंशईनगर | अन्य प्यापात प्रचूर | असे जीवन तयांचे ॥ ६३ ॥ अशावलंछनाश्रम आणि इतर | ध्येये त्यांच्यापुढे मनोहर |
 अशती अद्वैत साचार | मग्न कार्यात भर्षदा ॥ ६४ ॥ त्यामुळे जातायेतांना | नभरकार चमत्कार होती जाणा |

ओळखीला नसे त्यापिण | अन्य परिमाण कोणते || ६५ || अथभाष्य मास्तत्रांचा | एककल्ली होता आचा | ओळख
 पाढपिण्याचा | प्र न नसे त्यांच्यालेखी || ६६ || अथतःपिषयी न्यूनगंड | अतिशय होता प्रचंड | मुखदुर्ललता अपघड |
 जागीचे दुखणे || ६७ || पापत्रया प्राथमिक शाळेत | होते पहा शिकवित | तेव्हाच काम करित | ईमानइतखारे
 || ६८ || कालानुक्रमे मातेचे | निधन होई आचे | त्या घोर आघाताचे | परिणाम होती त्यांच्यावर || ६९ || आईशिवाय
 अन्य नाते | मास्तत्रांना माहित नव्हते | निर्माण झालेल्या पोकळीते | कसे भरावे कळेना || ७० || शाळेत कर्तव्य
 म्हणून | जाती अत्यंत नेमानं | शिकविते जीव ओतून | तेहि कर्तव्य म्हणून || ७१ || पत्नी शाळा भुटता | कोमेजून
 जाती तत्पता | एकाकी घरी परतता | आधी नसे कोणीही || ७२ || एकांत एकांत आणि एकांत | गिळावया अघे काळ
 समस्त | तो पैफल्याने नामसमरणात | घालविते अर्थदा || ७३ || ज्ञानेश्वरी पाचती नेमाने | नामसमरणादि करणे |
 अर्थाचा उद्देश जाणे | घालविले वेळ || ७४ || पत्नी हा खरा परमार्थ | होत नसे समर्थ | नेण्या तत्प्रामाप्रत | हे न ते
 जाणती || ७५ || अत्र छुडविले | परत्र न आधिले | या मध्ये आपडले | मास्तत्र केविलवाणे || ७६ || काही नसे
 करण्याप्रत | म्हणुनी परमार्थ करित | तो अर्थ काळ दवडित | अजाणपणे || ७७ || समशान पैराग्याक्षी | खरे पैराग्य
 मानक्षी | तो फसविले मनाक्षी | आपुल्या आपण || ७८ || हया अर्थाचे अवलोकन | मातोश्री करती आपण | रामचंद्रांच्या
 जाण | कळवळा म्हणून || ७९ || त्यांना अनुग्रह गणेशनाथांचा | अहमभत्रात झाला होता आचा | म्हणुनी मास्तत्रांच्या
 अवस्थेचा | प्रत्यय त्यांना येतसे || ८० || रामचंद्रांचा मित्र म्हणुनी | ओळख होती आधीपासुनी | म्हणून कळवळा मनी |
 त्यांच्या दाटलासे || ८१ || मास्तत्रांचा आत्पिकपणा | मोह पाडी त्यांच्या मना | म्हणुनी अद्वैत जाणा | हित त्यांचे
 चिंतीती || ८२ || म्हणुनी अर्थ परिस्थिती | आप्यांना यथायोग्य आंगती | परिस्थितीची जाणीव अती | करविते कुशलपणे
 || ८३ || आप्यांच्या कर्तुत्वापिषयी | आंका नव्हती मनाठायी | तो योग्य ते करील पाही | या पिषयी खत्री असे
 || ८४ || रामचंद्रांनाही अंतःकरणी | अवस्थता पाटे मनापासुनी | मनाशी काही योजना ठरवुनी | कामाला लागती
 अथवे || ८५ || प्रथमतः विश्वास निर्माण | मास्तत्रांच्या मनात आपण | करिते हळुवारपणे | आपणापिषयी || ८६ ||
 ओळखीचे रूपांतर अनेहात | करती अथ-प्रयत्नात | तेणे मास्तत्रांच्या मनात | आपुलकी निर्माण होतसे || ८७ ||
 मास्तत्रांना कीर्तनात | रस होता अहुत | अथतः कीर्तन करित | ताल सुरांसहित || ८८ || रामचंद्रांनाही असे माहित |

की कीर्तन प्रखोधनाचे साधन अक्षत | अमाजाचे उद्धोधन मनात | अक्षे अक्षत त्यांच्या || ८९ || त्यामुळे युक्ती करिती |
 माक्षतरांना करिती पिंनती | की कीर्तन आपणाप्रती | शिकवावे तयांनी || ९० || आनंद माक्षतरांनाही | या प्रक्षतावामुळे
 होई | एकाकी जीवनात पाही | वाटे अक्षंत फुललेला || ९१ || या मैत्रीचे रूपांतर | बुद्धदामधे अक्षतर | होई दोघांचा
 एकचि पिचार | म्हणुनी अंध जुळती अक्षेहाचे || ९२ || गीता उपनिषदे थोर | यांचा अक्ष्याअ तयार | रामचंद्रांचा अक्षे
 फार | अक्षुपातीपाक्षुनी || ९३ || थोडी अक्षमज तालाअक्षुवांची | कीर्तना आवश्यक आची | ती मिळवापी अक्षचितचि |
 माक्षतरांकडून || ९४ || एवढा अक्षल्प उक्षदेश | होता रामचंद्रांचा अक्षार | पक्षी अक्षरा उक्षदेश | माक्षतरांना मक्षत करण्याचा
 || ९५ || ही मैत्रीची पेल फार | अक्षल्पावधीत अक्षहरे अक्षुंदर | मनडोहाचा थांग थोर | लागे माक्षतरांच्या || ९६ || हळु हळु
 निराशेकडून | माक्षतरांच्या मनाचे अक्षुकाणू | पक्षपिती योग्य दिशा देऊन | अक्षहजपणे रामचंद्र || ९७ || तक्षपज्ञान
 पिषयाचा | अक्ष्याअ होता रामचंद्रांचा | गणेशनाथांच्या अनुग्रहाचा | लाभ त्यावक्षी ज्ञालाक्षे || ९८ || अक्षानुभवाची शिद्धोरी
 | त्यांच्याजपळ होती अक्षरी | ती उपयोगात अक्षरी | मित्रप्रेमे आणती || ९९ || अक्षच्या परमार्थ मार्गाचा | तेपि अक्षदुर्गांच्या
 आवश्यकतेचा | अक्षला देती अक्षानुभवाचा | तेणे माक्षतर अक्षंतोषिती || १०० || ज्ञानामृताचे भोजन | रामचंद्र करिती आपण
 | त्याचा थोडा प्रक्षार जाण | नित्य मित्रा देती ते || १०१ || ऐक्षे चारपाच महिने | माक्षतरांना अक्षौद्धिकाने | करिती
 शहाणे | शुद्ध परमार्थाचा अक्षंदाज येई || १०२ || आने त्यांच्याच शाळेत | एक माक्षतर अक्षत | परमार्थाची आवड निक्षित
 | अक्षे तयांक्षी || १०३ || पक्षी कर्म मार्गावक्षी | त्यांची अक्षिअत आक्षी | उपाक्षतापाक्षवक्षी | राहाती निक्षर || १०४ || माळ
 फिरणुनी जप करिती | त्याची मोजदाक्ष ठेपिती | पुक्षतके पाक्षुनी तोडगे शोधिती | परमार्थपिषयक || १०५ || पक्षी हे
 अक्षगळे करण्यात | प्रामाणिकपणा अक्षे निक्षित | परमार्थाची वाट शोधत | आपुल्यापक्षी अक्षजनपणे || १०६ || त्यामुळे
 त्यांचीही मैत्री | उक्षयता मानवे अक्षरी | परमार्थाचे यात्री | करिती चर्चा आपक्षत || १०७ || पक्षी आने माक्षतरांचा | अक्षभाव
 आक्षमपिश्वाक्षचा | लाथ मक्षीन तिथे पाणी काढण्याचा | मनोक्षय त्यांचा अक्षे || १०८ || ऐक्षे हे त्रिक्ुट | अक्षिन्न
 पिचारंक्षकट | अक्ष्यात्माच्या अक्षिकट | शोधिती मार्गति || १०९ || अनुग्रह आक्षामहाराजांचा | मिळवा मित्रक्षया आचा | ऐक्ष
 मानक्ष रामचंद्रांचा | अक्षती प्रयत्नशील || ११० || उक्षरठयावक्षी क्षीप ठेपिला | आत आक्षे प्रकाश पडला | तैक्ष रामचंद्र
 भला | क्षटे दोघांक्षी || १११ || त्या प्रयत्नाने | पुनराक्ष्याअ जाणे | रामचंद्रांचा अक्षमने | होई पहा आपैक्ष || ११२ ||

मित्रद्वयांच्याही पृतीत | निश्चये फरक पडत | आता अनुग्रहाप्रत | उत्सुक होती मानसी ॥ ११३ ॥ परंतु मधेच कधीतरी
 | न्यूनगंडाचे वारे | मनोरथ वारे | तोडिती पटवर्धनांचे ॥ ११४ ॥ अतःशी नालायक | मानती अद्वैत देख | दुष्टळया
 मनाचे खेळ अनेक | दाखविती रामचंद्रा ॥ ११५ ॥ परी रामचंद्रांनी | या बडतवाळुभ घोड्यावरुनी | नेले
 अद्गुरुचरणी | ती कथा अद्भूत ॥ ११६ ॥ बभ्राव्याद त्या कथेचा | पुढील शिखरी वारा | घेऊ ऐसे नम वारा |
 विनयी अमलभूत ॥ ११७ ॥ वामी अरुपांनंद कृपेचा | नित्य वरदहस्त वारा | खोलयी मम वारा | चरित्र परमगुरुंचे
 ॥ ११८ ॥ त्या चरित्रात डोकावण्याची | अंधी मज अततची | केली पाखर कृपेची | अत्यंत औदार्य ॥ ११९ ॥ म्हणुनी
 चरण पदांबुजी | भ्रमरपृती वारे जी | अमलभूत आजी | त्यांच्याच कृपेने ॥ १२० ॥ म्हणुनी वाकपुष्प हे | चरणी
 नमतेने वारे | त्यांच्याच कृपेच्या प्रवाहे | जीवन वार्थक ॥ १२१ ॥

इति श्रीमद् अच्यदानंद परमगुरु अरुपांनंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां नवम शिखरः ॥
 श्रीमद् अच्यदानंद परम अद्गुरु वामी अरुपांनंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

रूपरूप दर्शन-शिखर दहावे

श्री गणेशाय नमः | श्री महालक्ष्म्यै नमः | श्री भद्ररूप्यै नमः | श्री भद्रगुरवे नमः | श्री जाने वराय नमः | ॐ श्री
देवशक्त्याय रूपरूपानंदाय नमः ॥

ढाल आण तलवार | धरुनी गुंतले कर | लडु कैशा भत्पर | न कळे मजशी ॥ १ ॥ जडशीळ ढाल | करी हात
पिकल | दुजा तभाच अक्षफल | तलवारीने ॥ २ ॥ लढावयाशी हस्त | न मोकळे दिभत | हाय हाय करत | झुंजाव तो
॥ ३ ॥ जिरेटोप चिलखत | पजनदार छहुत | घातले अंगाप्रत | न हलये मजशी ॥ ४ ॥ दिले धनुष्य आण | निष्पळ
अगडछंछ जाण | वापरणार कोण | भमजेना ॥ ५ ॥ ते वापरण्या | हात न मोकळे राया | जुलुम जखरदरती करावया
| मीच भापडलो यांशी ॥ ६ ॥ जिरेटोपाच्या भावे | मान मुळी न भावरे | चिलखत जिऱ्हारे | लागतभे ॥ ७ ॥ त्यातून
जोर करुन | जाईन पळून | छळ एकपटून | अंगीचे भावे ॥ ८ ॥ तरी अ वावरी | छापिले भावी | आता कोण करी |
रक्षण माझे ॥ ९ ॥ अंत तुकारामांचा | अभाग हा भाचा | त्याशी ओपीरूपाचा | भाज चढविलाभे ॥ १० ॥ निष्कर्ष या
भगळ्याचा | तुकारामांनी भाचा | काढीला तो वाचा | भांगतभे ॥ ११ ॥ अक्षोनि उपाय | म्हणे हे अपाय | म्हणे हाय
हाय | काय करु ॥ १२ ॥ तुका म्हणे हाचि | रूपये परछट्टमचि | मूर्ख नेणे पर्मचि | अंतचरण ॥ १३ ॥ प्रत्यय या
अभंगाचा | रामचंद्रा येई भाचा | तो कथाभाग पढेन वाचा | हे आश्चर्यन दिलेभे ॥ १४ ॥ ते पूर्णत्वा या शिखरी | नेऊ
आपण भत्परी | श्रोते उत्भुक अंतरी | पाहुनिया ॥ १५ ॥ रात्रंदिवस खनपटीस | पटपर्थन मास्तबांच्या खास |
रामचंद्रांच्या मनास | नभे शांतता ॥ १६ ॥ कार्य रूपये अंगिकारलेले | तेथि मातोश्रींना पचन दिलेले | पुरे करु चांगले
| ऐभे पाटे तयांशी ॥ १७ ॥ फायदे अनुग्रहाचे | तेथि त्यांच्या अनुभवाचे | भद्रा पर्थिती वाचे | पटपर्थन मास्तबांना
॥ १८ ॥ ते ऐकता काही काळ | उक्ताह अंचरे निष्पळ | आता गुरुकृपेचे छळ | मिळवू ऐभे पाटतभे ॥ १९ ॥ पवी
फुगवलेला फुगा | टपटपीत दिभे छद्या | अल्पकाळ भरता अपघा | मलूल होई भत्परे ॥ २० ॥ किंवा वीष्मकाळी

पाण्याचा | ओघ आटे नित्याचा | तैसा पटवर्धन मास्तरांचा | उत्साह ओसरे क्षणात ॥ २१ ॥ मग परत बडगाणे | भुरक
 होई नित्यनेमाने | अतःची लायकी नसणे | हे धुवपद आळषिती ॥ २२ ॥ निरनिराळ्या रागात | हेच पालुपद गात |
 मिळमिळीत अथरात | नित्य रामचंद्रांपाशी ॥ २३ ॥ पटटीच्या शिक्षकाप्रमाणे | न कंटाळता शिकविणे | चालु ठेपिती
 अथिरतपणे | रामचंद्र तेधवा ॥ २४ ॥ अखेर अनंत प्रयत्नांनी | पटवर्धनांना तयार करूनी | असे साने मास्तरांना
 घेऊनी | पातले पुण्यपत्तनास ॥ २५ ॥ त्या अडथळा शर्यतीत | आपुले अर्थअथ ओतीत | जणु तीन पायांची शर्यत |
 जिंकण्या निघाले रामचंद्र ॥ २६ ॥ अथभाव आशामहाराजांचा | होता तुटक ओलण्याचा | पत्नीक्षेपीण न अथीकारण्याचा |
 पहिल्यापासून ॥ २७ ॥ नाथपंथीचे परमोच्च भाधन | न देती पत्नीक्षेपीण | पत्नीक्षा अत्यंत कठीण | भाधकांची घेती ते
 ॥ २८ ॥ येणाऱ्या व्यक्तीचे | आह्यांतर तपासिती साचे | ज्ञान आणि भक्तीचे | प्राखल्य पहाती ॥ २९ ॥ त्याचे गुणावगुण |
 परमार्थाची आस्था पूर्ण | अथलोकिती अपूर्ण | अंतर्मनाचे पत्नीक्षणे ॥ ३० ॥ कोणाही आल्यागेल्याला | येरागथाळ्याला |
 न देती अनुग्रहाला | काटेकोर असती ॥ ३१ ॥ म्हणून रामचंद्र दोघांना | घेऊन येता प्रक्षुब्ध मना | गणेशनाथांच्या
 जाणा | सामोरे जाणे लागतसे ॥ ३२ ॥ अत्यंत रागाने | दूषण रामचंद्रांकारणे | देती प्रक्षुब्ध मनाने | अचानक आले
 म्हणुनी ॥ ३३ ॥ पत्नी दोन जणांना | परअपर आ आसना | देऊनी आणिती अदना | अनुग्रहाभाठी हो ॥ ३४ ॥
 त्यामुळे पटवर्धन मास्तर | अनुत्साही होती फार | कोठुनी या फंदात अनिपार | पडलो ऐसे पाटे तया ॥ ३५ ॥
 आधीच मोठा उल्हास | पत्नी आला फाल्गुनमास | तैसे होई मास्तरास | अनुग्रहा आषतीत ॥ ३६ ॥ मी आधीच होतो
 सांगत | माझी लायकी अथये जाणत | अदगुरुकृपा कैसी मजपत | पहापी अमृताची ॥ ३७ ॥ जरी गुरूंची कृपा न होत
 | त्याने न काही शिघडत | पत्नी अथकृपा न पहापी अथचित | ऐसे पाटे तयासी ॥ ३८ ॥ कधी एकदा इथून | घरा जातो
 पळून | श्रीतीमुळे घर्मशिंदुनी | कपडे अथघे भिजले ॥ ३९ ॥ पत्नी गुरुमाळीचे अंतःकरण | जे दयाळू परिपूर्ण | माहीत
 रामचंद्रालागून | निचंत असती मानसी ॥ ४० ॥ जैसा भिंहाचा छाया | भिंहगर्जने न भयाया | तेथि अदगुरूंच्या
 अथभावा | जाणती रामचंद्र पूर्णपणे ॥ ४१ ॥ म्हणुनी काही न ओलत | राहती चरणसेवा करित | आसंवार प्रार्थना
 मनात | करिती निजगुरूसी ॥ ४२ ॥ रागाचा पहिला पादा | उतरल्या भाजिरा | पुन्हा जोडिती अथकरा | रामचंद्र
 गणेशनाथा ॥ ४३ ॥ रामचंद्रांचा पाहुनी मानस | दोघांपिषयी कळवळा खास | उदय पावे मनास | आशा महाराजांच्या

॥ ४५ ॥ आपल्या परमप्रिय शिष्यांशी | हिंपुटी न करावे मानशी | ऐसे पाटे तयाशी | कृपाळूपणे ॥ ४६ ॥
 अल्पधारिष्टय रामचंद्रांचे | परीक्षा म्हणुनी भाचे | पाहती पढती पाचे | अमृतखोलाशी ॥ ४७ ॥ भुपभाती यापयाशी |
 सांगती तयाशी | आनंदात परिचेशी | निघती परत जाण्याला ॥ ४८ ॥ नमून प्रभुचरणा | अर्घ ठेपिती प्रथाना |
 उदयिक यापया जाणा | मंगल अनुग्रहाशी ॥ ४९ ॥ दुभच्या दिवशी भुपभाती | घेऊनी हार पेदयापती | येती दर्शना
 हर्षे अती | आनंदात उत्साहात ॥ ५० ॥ नमुनी चरणाशी | पाट पहाती अती हर्षी | तो गुरुपर्य रामचंद्रांशी | ऐसे
 पढती ॥ ५१ ॥ कोणातरी एकाला | देईन अनुग्रह भला | ऐशा ऐकुनी उक्तीला | पटपर्धन गडबडती ॥ ५२ ॥
 रामचंद्रांशी पिनपिती | आनेना मिल्हू घा अनुग्रहापती | माझ्यापेक्षा ते निचिती | योग्य अनुग्रहाला ॥ ५३ ॥ ऐशा
 हट्टाग्रह आत्यंतिक | धरुनी बैसती देख | न करिती पिचारा सम्यक | न्यूनगंड उफाळे त्यांचा ॥ ५४ ॥ रामचंद्र
 समजापिती त्यांशी | आधून घ्या या पर्यणीशी | पुन्हा ऐशा अंधीशी | न पावाल आयुष्यात ॥ ५५ ॥ आने अनेक
 खटपटी | करून अनुग्रहापती | मिळवतील कोणत्याही शीती | तुम्हाशी अशक्य ते ॥ ५६ ॥ ऐशा प्रकारे अहूत शीती |
 समजापिती पटपर्धनापती | परी त्यांच्या मनावरती | परिणाम होईना ॥ ५७ ॥ चार-पाच महिने | अधिक प्रयत्नाने |
 योग जुळविला अमाने | तो उधळू पाहे ॥ ५८ ॥ पाच महिन्यांच्या तपाला | दारुण फळ मिळण्याला | मास्तरांचा दुष्टळा
 | अथभाष कारणीभूत ॥ ५९ ॥ तुमच्या अनुग्रहाची | पूर्ण जबाबदारी भाची | मी घेतली कधीची | आता माघार घेऊ नका
 ॥ ६० ॥ बडतबाळ ऐशापरी | अक्षयिला घोड्यापरी | अद्गुरुकृपेची थोडी | कळण्या तयाशी ॥ ६१ ॥ अत्यंत भीरु मन
 | असे प्रथमपाभून | धर्मगंधाचा अभ्यास जाण | झाला असे अर्घथा ॥ ६२ ॥ अगदी प्रथमपाभून | चालू असे नामस्मरण |
 मनाची अतप्रवृत्ती जाण | जाणवे अद्गुरुकराजा ॥ ६३ ॥ कल्मषाचा आगरू | आंतीचा आगरू | पटपर्धन मास्तरू | होता
 जरी ॥ ६४ ॥ तरी दयाळू अंतःकरणाने | शिष्या पैल नेणे | अद्गुरुचे कार्य जाणे | केले असे गणेशनाथे ॥ ६५ ॥
 ओऽहं गुज कानी पडता | प्रभंजनाची मात कळता | मिळे आनंद तत्पता | पटपर्धन मास्तरांशी ॥ ६६ ॥ ऐशा शीती
 मित्रकार्यते | पूर्ण करुनी रामचंद्राते | घोडे न्हायल्या गंगेते | ऐसे समाधान मिळे ॥ ६७ ॥ पुन्हा अंध्याकाळी | जाता
 दर्शनाशी अगळी | आनेमास्तरांपरी कृपेची आळली | करी तो दयाघनू ॥ ६८ ॥ मातेशी दिल्या पचनाची | गुरुकृपे
 पूर्तता भाची | होता रामचंद्रांची | आनंदित चित्तवृत्ती ॥ ६९ ॥ अनुग्रहाच्या दोन्ही कथा | श्रोत्या ऐकविल्या तत्पता |

त्यामागे उद्देश होता | प्रशोधन करण्याचा || ७० || जिथे कोमल भूमी असे | श्री रूजण्याची शक्यता दिसे | तिथे
 गुरुकृपा असे | श्रावणभरीपरी || ७१ || तेथे लहान थोर काळा गोरा | हा भेद नसे खरा | योग्यताची बदल सारा |
 घडणुनी आणी शिष्यामधे || ७२ || तरी अभ्यासाची काही | अर्था दुष्कर नाही | या खोलाची पचिती पाही |
 घेण्या तयार मातबरद्वय || ७३ || असो या आध्यात्मिक कार्याखरोखर | अपांतत्र्य संवामाचे कार्य थोर | अत्यावहीखरोखर |
 चालू असे पूर्ण वेगे || ७४ || पुण्यातील टिळक महाविद्यालयातून | अत्यावहीचे पथक समरभून | आहेर पडे जोषपूर्ण |
 प्राचार्य रणडेसमवेत || ७५ || अकरा लोक समवेत | ऊन पावसाची पर्वा न करत | पायी मार्ग आक्रमत | पिलेपावल्या
 पर्यंत || ७६ || गावोगावी मार्गात | जनजागृती करत | लोकांना उद्युक्त करत | अत्यावहासाठी || ७७ || आपेशापूर्ण
 प्याख्यानांची | सपय रामचंद्रांची | कामी पडे साची | जनजागृतीसाठी हो || ७८ || तिथून मिठाच्या अत्यावहासाठी |
 रत्नागिरीस धाव घेती | चक्र लागल्यासारखे फिरती | गावागावात || ७९ || तहानभूक पिभरून | राहाती कार्या
 निमग्न | आशा देसाई खरोखर राहून | साथ त्यांना करितसे || ८० || गं. आ. सरदार | कार्यकर्ते होते थोर | त्यांच्या
 मार्गदर्शनाबुद्धी | कार्यमग्न राहती ते || ८१ || १४ मे १९३० ला | शिरोड्याला अत्यावह झाला | त्यावेळी
 लाठीमाराला | खळी पडले कार्यकर्ते || ८२ || रत्नागिरीच्या अत्यावहामधे | रामचंद्रा अटक त्यामधे | २० दिवस
 तुरुंगामधे | रवानगी होई त्यांची || ८३ || या तुरुंगवासात | सोडहं ध्याना वेळ मिळत | तासंतास त्या अपरथेत |
 राहती ते नि चल || ८४ || अरूपानंदाची गोडी | मनास मोहात पाडी | म्हणुनी राहती आपडी | समाधी ध्यानात
 || ८५ || या अटकेनंतर | खंडीहुकुम त्यांजवर | लादती पावसआहेर | जाण्या खंडी असे || ८६ || भाग न घ्यावा
 राजकारणात | राहावे पावस निघांत | छिटिशांना त्रास न देता | ऐसा हुकुम होतसे || ८७ || त्याच दिवशी हुकुम
 मोडून | जाण्या निघती वेस ओलांडून | तो अटक पुन्हा करून | दाखविती पोलीस कोठडी || ८८ || तीन महिने
 कारावास | या पन्नास रूपये दंडास | न्यायाधीश करिती खास | छिटिश धार्जिणे || ८९ || मातेची समजता हे वृत्त |
 हातातील पाटली देत | सोडविण्या मुलाप्रत | तत्काळ ती पोलीसा || ९० || आजच्या काळापिपरीत | पोलीस ती पाटली
 पिकत | उरलेले सोने आणून देत | माऊलीस परत || ९१ || हे वाचणाऱ्यांचा पि वास | आज न खरेल खास | लाच
 न खाणावा पोलीस | सांप्रत पिरळा || ९२ || असो अत्यावहानिमित्त | रामचंद्र पुण्यास जात | तेथेही त्यांना अटक होत

| येरपडा कारागृही डांशीती ॥ ९३ ॥ या कारागृहात महाराष्ट्राचे | परीष्ट नेते श्रेष्ठ प्रतीचे | अक्षती, अहवासात त्यांचे
 | रामचंद्र येती हो ॥ ९४ ॥ रावभाहेष पटवर्धन | एम्.एम्.जोशी अज्जन | अमपेत शंकरराव देव जाण | अरकारी
 पाहुणे ॥ ९५ ॥ याही तुरंगात | शंकरराव देवांअहित | दोन ताअ ध्यानमग्न राहात | रामचंद्र प्रत्यही ॥ ९६ ॥ या
 मुळे रामचंद्रांपिषयी | आदर पाडीअ लागे पाही | त्यांना मुनी अ्यामी प्रत्यही | म्हणू लागले अर्पजण ॥ ९७ ॥ या
 अक्तीच्या पिशांतीत | आराआर पिचार करत | ज्येष्ठ लोकांअी चर्चा कशीत | राजकारणापिषयी ॥ ९८ ॥ कुठेतरी
 काहीतरी | चुकते पाटे निर्धात्री | मूळापाअून पिचारी | चूक पहा शोधिती ॥ ९९ ॥ तो ऐअे आले ध्यानात | ज्यांना
 नेते म्हणुनी गौरवत | त्यांच्याही पिचारात | गलत अअे अरोअर ॥ १०१ ॥ नक्की अ्यातंत्र्य कोणत्या मार्गाने | मिळेल
 हे न कोणी जाणे | अंधारात अतत मारणे | हातपाय ॥ १०२ ॥ गांधींच्या मार्गापिषयी एकवाक्यता नव्हती हृदयी |
 मेंढरागत जाती पायी | उगीच त्यांच्या मागोमाग ॥ १०३ ॥ अत्याग्रहींमध्ये भरती | हौअे नवअे गपशांचीच होती |
 प्रामाणिकपणा कार्याप्रती | कोणाचा अअेना ॥ १०४ ॥ अत्यंत तळमळीने | करिती आत्मपरीक्षणे | पिचारात अपष्टता तेणे
 | त्यांच्या पहा येतअे ॥ १०५ ॥ अर्थ पर्थ आणि परमार्थ | यांचा वाअतपिक अर्थ | त्यांच्या येई लक्षात | अतत पिचारांने
 ॥ १०६ ॥ पिचारचक्र रामचंद्रांचे | अर्तुळा पूर्ण करी आचे | परमार्थाच्या पिचारांचे | प्राखल्य होतअे मनात ॥ १०७ ॥ ती कथा
 पुढील शिअरी | आपण अलोकू अरी | त्यांच्याच कृपेने आजिरी | श्रोते अपुल्या भाग्याने ॥ १०८ ॥ गुकराया अहम
 म्हणून | पेदांमध्ये अर्पण | ते तुझेच जाण | ऐअी निष्ठा माझी ॥ १०९ ॥ तुज अेहाळ आगवाअरी | लाट म्हणुनी
 क्रीडा करी | तुझियाच अंगाअरी | पिलीन होतअे तुझ्यामध्ये ॥ ११० ॥ माझे अअितत्व अतंत्र | नअे पहा अणुमात्र | अत्र
 तत्र अर्तत्र | अरला तूचे तू ॥ १११ ॥ या चरित्र लेखनाच्या मिषे | तूच क्रीडा करितअे | मज अनाथा अनाथ करितअे |
 चरित्र आपुले दापून ॥ ११२ ॥ म्हणुनी अमलअुताअी | धरावे हृदयाअी | चरित्र गावयाअी | तुझेच अनुपम ॥ ११३ ॥

इति श्रीमद् अच्चिदानंद परमगुरु अरूपानंद कथापर्यतशिअरमालिकायां दशम शिअरः ॥
 श्रीमद् अच्चिदानंद परम अद्गुरु अ्यामी अरूपानंदार्पणमअु | शुभं अतु ॥

रूपरूप दर्शन—शिखर अकरावे

श्री गणेशाय नमः | श्री महालक्ष्म्यै नमः | श्री भद्ररूप्यै नमः | श्री भद्रगुरवे नमः | श्री जाने पराय नमः | ॐ श्री ध्यानमठनाय रूपरूपानंदाय नमः ॥

एक भाधक बहुश्रुत | एका गाथात राहात | धर्मवंशाते वाचत | अष्टोप्रहर ॥ १ ॥ पिपिथि वंशातील उतारे | मुखोद्गत अभती भारे | चालता खोलता कोष भारे | अध्यात्म ज्ञानाचा ॥ २ ॥ प्रपंच माया ओखटी | तुभती षड्रिपंची दाटी | करावी लागे आटाआटी | रिपुदमना ॥ ३ ॥ जो प्रपंची राहीला | परमार्थ कैसा भाधे त्याला | तळमळे रात्रंदिपशाला | नेत्री निद्रा न ये त्याच्या ॥ ४ ॥ गाथातील पिडनाप्रत | हाच प्र न पुभत | उपाय काय म्हणत | जो भेटे तयाशी ॥ ५ ॥ नाना प्रवचनकार | पोटभरू कीर्तनकार | घालती याच्या ज्ञानात भर | भर्ष आपापल्यापरी ॥ ६ ॥ ही प्रपंचाची खेडी | कैशी तोडावी शेकडी | याचा पिचार तातडी | तो करी भर्षांगी ॥ ७ ॥ आता काही तरी ठोस पाऊले | त्वरित उचलावी हे चांगले | म्हणुनी नि चया येई भले | संन्यासाच्या ॥ ८ ॥ घरी भरलेला संभार | आई षडिल आयको पोरं | माळरान गुरढोरं | अभती बहुवशी ॥ ९ ॥ म्हणतात तसा प्रखर | पैराग्याचा अंगी संचार | कलीमलदहना तत्पर | जीव आवूर झालाभे ॥ १० ॥ एके दिवशी प्रातःकाळी | नाती गोती गुंडाळी | संभार त्यजून भळळी | रानाकडे निघालाभे ॥ ११ ॥ अपरिवह षृतीचा | रूपाकार करुनी भाचा | मार्ग संन्यासाचा | त्वरित आक्रमे ॥ १२ ॥ आहार कंदमुळे फळे | नेशण्या घेई पळले | एकांतवासतात खळे | अडकपी रपतःला ॥ १३ ॥ लोकात न मिसळे | कोणी दृष्टी पडल्या तेशुनी पळे | पैराग्याचा ज्वर उभळे | भर्षांगात तयाच्या ॥ १४ ॥ भाधु म्हणोनी त्याची कीर्ती | पभरे अवती भोवती | महाराज महाराज म्हणती | भर्ष लोक तयाते ॥ १५ ॥ लोकांनाही अशा भाधूंचे | वेड लागे भारे | खळे शोधिती तयाचे | ठिकाण निवासचे ॥ १६ ॥ ज्याशी एकांत हवा | त्याच्यामागे खरवा | जनभमुदायाचा धावा | हैराण करिती तयाला ॥ १७ ॥ असो ऐशा रीती | बहुत पर्षे जाती | राना भेपी अतिप्रीती | तो भाधू ॥ १८ ॥ रानात आडोशाला

| आंधिले झोपडीला | चंद्रमौळी छप्पराला | उभासी कसेलसे || १९ || दाही दिशा अंशर | तयासी आचार | भूमि शय्या
 त्यावर | निजे रात्रीला || २० || राणातील जनापरांची | भोषत अंगत आची | मौन हीच पैखरीची | भाषा असे || २१ ||
 ऐसे पैखर्य प्रखर | न जुमानी मायेचा खडिपार | अंगत तयासी थोर | एकांताची असे || २२ || एकदा इंद्राचा राणावर
 | कोप होई भयंकर | रात्रंदिवस वर्षा थोर | त्या रात्री होतसे || २३ || थंड वारे दशदिशात | अहोरात्र पाहात | थंडीने
 कांपसे भरत | अर्धप्राणिमात्रांसी || २४ || ऐशा भयंकर प्रसंगात | एक मांजरीचे पिल्लू येत | थंडीने अतिशय कांकडत |
 रूदन करी केविलपाणे || २५ || चिकटे आधुच्या अंगासी | थोड्या उषेच्या आशेसी | दया उपजे चित्तासी | अवस्था
 त्याची खडून || २६ || धुनीच्या शेजारी | त्याची प्रतिष्ठापना करी | अर्धंग कोरडे करी | आपुल्या छाटीने || २७ ||
 पिल्लू लहान सुंदर | डोळे निळे मनोहर | पाहाताच लुभावे अंतर | पाहाणाऱ्याचे || २८ || अंग पिपळसर छान | जसे
 केवड्याचे पान | गुळगुळीत अंग खडून | मन लुभावे तत्क्षणी || २९ || आपाज असे अति छान | मियाँव म्हणता तृप्त
 कान | एका दृष्टिक्षेपात मन | अपतःकडे खेचतसे || ३० || आकर्षणाचे अवघे गुण | पिल्लामधे ठाबून | भरले अक्षती
 जाण | पाहता मन आनंदे || ३१ || अतत आधुच्या पायात | राही पहा घुटमळत | न भोडी तयाप्रत | क्षणभरही मोकळे
 || ३२ || त्याच्या खाण्यापिण्याची | लागे चिंता अततची | काळजी घेई तयाची | आधू तो दिनरात्र || ३३ || गावामधे कधी
 नव्हे ते | जाई पहा भिक्षेते | आणि मागे दुधाते | त्या पिल्लासाठी || ३४ || जेथि भर्तृहरीला | पिंगलेचा लळा लागला |
 तेथि या आधूला | पिल्लू प्रिय अतिशय || ३५ || पिल्लासाठी गावात | बोज भिक्षा मागत | त्याच्या मनी ऐसे येत |
 दुधासाठी गाय पाळायी || ३६ || बोजची वणवण | त्यातून निवृत्ती जाण | मिळेल आपणालागून | गाईच्या पालनाने
 || ३७ || शेणगोठा गाईचा | तेथि प्रबंध तिच्या चाऱ्याचा | करावा लागे बोजचा | तेणे उषग येई मना || ३८ || आधना
 उपाधना | नित्य खुडतचि जाणा | तेणे यातना मना | होती पहा अतिशय || ३९ || म्हणुनी पिचार करी | आयकोते
 आणावे घरी | गाईची जख्खदारी | भोपवायी तिच्यावर || ४० || आणि आपण आधना | करावी पूर्ववत जाणा | तेणे
 चित्ताते अमाधाना | लाभेल नि चये || ४१ || पत्नी कशाचे काय | आणि फाटक्यात पाय | अशी अवस्था होय | त्या
 आधुमहाराजांची || ४२ || अर्ध अंभार पूर्ववत् | त्वरित उभा राहात | मग कशाचा परमार्थ | अत्र परत्र गमावित || ४३ ||
 या मायेची पिचित्र लीला | न कळे परमात्म्याला | तेथे काय कळे मानवाला | अल्पबुद्धी || ४४ || अपतःचा अंभार

भोडिती | राष्ट्राचे कार्य करिती | पत्नी राष्ट्र कल्पना ती | अन्ने मायिक ॥ ४५ ॥ या षट्मांडाच्या पक्षाच्यात | अनंत
 कोटी विश्वे अक्षत | सूर्य मालिका अनंत | तेषु देशाची काय वार्ता ॥ ४६ ॥ अथातंत्र्य पारतंत्र्य | नित्य येत जात | विश्वाच्या
 कालौघात | स्थिती खडलतन्ने ॥ ४७ ॥ इतिहास जगाचा पहाता | साम्राज्ये झाली आताहता | पत्नी या विश्वाचा नियंता |
 कधी न खडललात्ने ॥ ४८ ॥ श्रिटिश्रांच्या साम्राज्यावर | कधी न माणले सूर्य | ऐत्नी ख्याती दिगंतत | त्याची होती
 पक्षरली ॥ ४९ ॥ आज जगाच्या नकाशावर | एक टिंख खरोखर | दिक्षतन्ने लहान साचार | सामर्थ्य नन्नेची ॥ ५० ॥
 तीच रशियाची स्थिती | देशाची शकले होती | भारताची परिस्थिती | वेगळी नन्ने त्याहून ॥ ५१ ॥ आधी एकच होता |
 त्याचे दोन झाले तत्पता | पुढे पाकिस्तानही फुटता | तीन देश तयार झाले ॥ ५२ ॥ केल्या विचार आघांती |
 सूक्ष्मदृष्टीने सांप्रती | कळोन येईल तुम्हाप्रती | पैतथ्य अथातंत्र्य पारतंत्र्याचे ॥ ५३ ॥ गोष्टीतील संन्याशाने | त्यजून
 अथ-प्रपंच जाणे | मांजराचा प्रपंच करणे | हे साध्य केलेत्ने ॥ ५४ ॥ मानवाचे ध्येयकारण | अथ-अथरूपी होणे
 सममाण | ते सोडून राष्ट्रकारण | करिती जन अज्ञाने ॥ ५५ ॥ त्यामधेही अहंकार | फणा काढे थोर | साझाची मार्ग
 खरोखर | ऐत्ने प्रत्येका वाटतन्ने ॥ ५६ ॥ अशा प्रकारे विचार | रामचंद्र करिती थोर | तुस्कंगामधे साचार | चिंतन
 चालतन्ने ॥ ५७ ॥ व्यक्तिगत संसार त्यागून | राष्ट्राचा विचार करून | न पावती ते स्थान | अक्षय्यीचे ॥ ५८ ॥ हा
 संखोल विचार | श्रोत्यांनी करावा खरोखर | हा खरा सूक्ष्म विचार | परमार्थाचा ॥ ५९ ॥ परमार्थाच्या विचाराला |
 अव्यक्रम देती भला | सोडहं भावी समण्याला | अनुसंधान ठेपिती ॥ ६० ॥ तासंतास ध्यान समाधीत | रामचंद्र घालवत
 | तेणे अपार आनंद प्राप्त | झाला अन्ने तयांन्नी ॥ ६१ ॥ अनुभवाच्या विविध पायच्या | पादाक्रांत करिती खच्या |
 अमृतानुभवा साजिच्या | प्राप्त करिती ते ॥ ६२ ॥ अभ्यास अभ्यास आणि अभ्यास | हे गणेशनाथांचे सूत्र खास | घेती
 त्याच्या अनुभवास | आत्यंतिक श्रोते हो ॥ ६३ ॥ अनुभव सहज समाधीचा | त्यांना आता लाभे साचा | परमार्थाच्या उच्च
 अवस्थांचा | प्रत्यय सतत ॥ ६४ ॥ अहं षट्मासि स्थितीचा | अनुभव नित्याचा | त्या उल्लंघोनी विश्वरूपाचा | अनुभव
 त्यांना येतन्ने ॥ ६५ ॥ ज्ञानेश्वर प्रणित चिद्विलास | विश्वात परमेशाचा आस | येई त्यांच्या प्रत्ययास | अखंडितपणे
 ॥ ६६ ॥ सद्गुरुची कृपा पूर्ण | झालीया प्राप्त सधन | अपिअत आनंद वर्धमान | सदाचाच ॥ ६७ ॥ आत्माराम संतुष्ट |
 सदाचाच अक्षत | सुख संतोष प्राप्त | अक्षय्यीचा ॥ ६८ ॥ आपपरभाव नाहीसा | सर्व आत्माच ऐसा | भाव होई आपैसा

| राहती मग्न त्यामधे ॥ ६९ ॥ मायेचे ओखटे खंधन | पिलया जाई मूळापाभून | अणये अहमरूप होऊन | जमी
 पिचरती अणानंदे ॥ ७० ॥ आनंदे आनंदाची खाण | लुटावी आपुली आपण | त्या खाणीचे अणयंपूर्ण | मालक आपणाचि
 ॥ ७१ ॥ मी पण पिलया गेले | तू पणही माणले | एकलेचि राहिले | अहमरूप ॥ ७२ ॥ पैखरी मध्यमा पाणी | यांचे
 काम नुरले जाणी | पश्यंतीही झाली मौनी | परेची काम नुरे ॥ ७३ ॥ अनिर्घचनीय आनंदात | आयुज्य मुक्ती अनुभवत
 | देहाचे भान नभत | अक्षय पदी विश्वावले ॥ ७४ ॥ केवळ प्राख्य म्हणून | देह अणतःची आंभाळून | राही पुढल्या
 समाधान | मिळावे यासाठी ॥ ७५ ॥ ही अनाकलनीय अलौकिक आत | गुरुकृपेने प्राप्त होत | हा अणुभवाचा प्रांत |
 अणुभवा जाणती ॥ ७६ ॥ याचे करणया वर्णन | वेदही मौनावले जाण | तेथे अमलभुत कोण | वर्णावया अमर्थ
 ॥ ७७ ॥ अद्गुरुंची पूर्ण कृपा | थोडके वदवी आपा | लंगडयावरची अनुकंपा | अमर्थ पर्यताबोहणा ॥ ७८ ॥ ऐसा
 अनुभव येता | काव्य प्रगटे आपापतः | रत्नखाणीतील तत्पता | नऊ रत्ने निवडिती ॥ ७९ ॥ त्या रत्नांचा नवरत्नहार
 | अणामीना अर्पिती आदर | एकेक रत्न थोर | पृथ्वीमोलाचे ॥ ८० ॥ या नवरत्नहाराचे वर्णन | मजची न करणे जाण |
 म्हणून तो आदर अंपूर्ण | आपल्यापुढे ठेवितसे ॥ ८१ ॥ श्रोते मर्मज्ञ चतुर | जाणतील त्याचे अंतर | जो असे अहज
 अुंदर | अहजावरी लिहिलेले ॥ ८२ ॥ काव्य अुंदर मनोहर | तेथे फक्त अनुभवाचा अडिआर | शाब्दाने ते अपार |
 कवळिण्याचा प्रयत्न असे ॥ ८३ ॥ ते अद्गुरुकृपेचे लेणे | शोभे त्यांनाच जाणे | परवर्या भूषणणे | जैसा हिशु अुवर्ण
 कोंदणी ॥ ८४ ॥ अथवा नाभी कस्तुरी | मृगाक्ष शोभे खरी | मैलोगणती प्रवास करी | अुवास तयाचा ॥ ८५ ॥ किंवा
 आधीच पतिव्रता अुलक्षणी | वरी मंगलभूत धारिणी | जैसी दिसे प्रियदर्शिनी | तैसा हार शोभे अणामीना ॥ ८६ ॥

जय जय जी जगदात्मया | अचिदानंद सूर्या /
 अणामी अमर्था अद्गुरुवारा | गणेशरूपा ॥ १ ॥
 करोनि आत्मत्वे पंदन | घातले चरणी लोटांगण /
 अहजे आले लीनपण | कृपा-अळे ॥ २ ॥

जी प्रभु आपुला म्हणितला | तेणे संभार मोक्षमय झाला |
 देखे उन्मेष उद्वैजला | नित्य नया ॥ ३ ॥
 तुटला पिषयांचा लाग | निमाला जन्म-मरणाचा भाग |
 फिटला जीवदशा-पांग | भामरवर्ये ॥ ४ ॥
 देही अहंता नुरली | पृती अरुपी पिराली |
 द्वैताद्वैत गिळोनि ठेली | अखंडत्वे ॥ ५ ॥
 भरली कर्माकर्म -पिपंचना | की आपैरी साध्य-साधना |
 उबे करोनि अकर्तेपणा | ठाईचा चि ॥ ६ ॥
 खोली अखोलता जहालो | सहजभुखे भुखावलो |
 धन्य धन्य देवा पावलो | परम सिद्धी ॥ ७ ॥
 अरुपी विश्व-रूप देखिले | विश्व-रुपी अरुप सामावले |
 अरुपा विश्वरुपा आगळे | नित्य तत्त्व ॥ ८ ॥
 अरामीचा अेपकु जहालों | तें येतुले भाव्य लाधलो |
 अक्षय पदी लाचावलो | ह्याची लागी ॥ ९ ॥
 नव पोषिया नववत्नहार | अरामींस अमर्षिला भादर
 तेणे संतोषोनि अभय-कर | ठेविला माथा ॥ १० ॥

ऐसा तो हार शुभलक्षणी | गणेशनाथा अर्पिताक्षणी | शिष्ये गौरविले गुरुदक्षिणी | ऐसे तया वाटतसे ॥ १७ ॥
 मनुष्याणां सहस्रेषु कश्चिद् यतति सिद्धये | यततामपि सिद्धानां कश्चिन् मां वेत्ति तत्पतः | { भ.गीता ७-३ }
 सहस्रावधी माणसात | एखादा अरुपाची इच्छा करत | त्या इच्छाधारी लोकात | पिरळा जाणे अरुपा ॥ १८ ॥
 या अरुप गंगेत | अनेक लोक प्रवेशत | परी एखाद्याशीच अवगत | पैल पोहोचणे ॥ १९ ॥ प्रत्येक अद्गुरु |
 अरुप-दर्शन

मागतसे ऐसा करु | ऐसा एकतरी शिष्यकरु | देई मजसी ॥ ९० ॥ ऐसा शिष्य लाभणे | गुरुंचे भाग्य जाणे | केल्या
 श्रमाचे फळ तेणे | पडे भद्रगुरुंच्या पदरात ॥ ९१ ॥ धन्योऽहं धन्योऽहं ऐसे | गुरु म्हणतसे | शिष्याच्या लाभाभरसे |
 प्रमुदित मानसी ॥ ९२ ॥ शिष्य अपतःला धन्य माने | अपरूपज्ञान गुरुकारणे | नि चये ज्ञाले ऐसे म्हणे | पंढी अतत
 गुरुचरणा ॥ ९३ ॥ गुरु-शिष्यांची जोडी ऐसी | पिरळाच मिळे खघावयासी | जो आनंद उभयतासी | तो न मसी वर्णये
 ॥ ९४ ॥ आत्मानुभव ऐकल्यापरी | प्र न नुबे अंतरी | अहमविधतीचे वर्णन करी | शिष्य म्हणून ॥ ९५ ॥ जो अनुभव
 गुरुसी | तोच लाभे शिष्यासी | म्हणून चर्चेसी | तेथे पाप नसे ॥ ९६ ॥ शिष्ये अनुभव सांगितला | गुरुसी पुनःप्रत्यय
 आला | दोघेही आत्मानंढाला | कपटालिती नि चये ॥ ९७ ॥ जैसा अमृतानुभव ज्ञानेश्वरे | वर्णिला निवृत्तीनाथांसी आदरे |
 तैसा अपानुभव रामचंद्रे | कथिला गणेशनाथांसी ॥ ९८ ॥ आपणाभारिखे गुरुवर | करती शिष्य तयार | या
 तुकारामांच्या उक्तीचा आदर | अनुभव येई उभयता ॥ ९९ ॥ गणेशनाथे अत्यानंदे | मिठीत घेतला अपानंदे | उपाधी देत
 अपरूपानंद | आपुल्या अहमज्ञानी शिष्याला ॥ १०० ॥ सांप्रदायिक अधिकार | करण्या मुमुक्षुंचा उद्धार | त्यांना देती
 अत्यर | आपुला उत्तराधिकारी म्हणुनी ॥ १०१ ॥ आता नाते गुरुशिष्याचे | सांपुष्टात आले साचे | आता एकात्मतेचे | नये
 नाते निर्माण ॥ १०२ ॥ ऐसे ऐकता अपरूपानंदांना | खेद पाटे अंतःकरणा | उन्मळून पडती जाणा | भद्रगुरुचरणापरी
 ॥ १०३ ॥ लाटांचा सागरावर | खेळ चाले निरंतर | सागराचाच आधार | असे पहा त्यांना ॥ १०४ ॥ तैसा भद्रगुरुंच्याच
 अंकापरी | शिष्य पाटे अत्यरी | माय आप नाती सासी | अक्षती भद्रगुरुंचीच ॥ १०५ ॥ भद्रगुरुपीण नाते दुसरे |
 अतशिष्यासी नुबे | परअहमाचे दुसरे | रूप असे भद्रगुरु ॥ १०६ ॥ म्हणून गणेशनाथ चरणांसी | पिनंती करिती
 ऐसी | गुरु-शिष्याच्या नात्यासी | तुम्ही राखावे अक्षय ॥ १०७ ॥ तुम्ही असावे भद्रगुरु | मी आपुलाच शिष्यकरु | हे
 नाते कायम करु | अक्षयीचे ॥ १०८ ॥ आता आपण मजसी | नका दूर लोटू नि चयेसी | द्वैत न खंडिता अद्वैतासी |
 आता नको भंग ॥ १०९ ॥ हे ऐकुनी गणेशनाथा | कौतुक पाटे तत्पता | अति हर्षे ओध आता | करु म्हणती शेवटचा
 ॥ ११० ॥ गणेशनाथ म्हणती हांबून | आता तुझे माझे ऐक्य जाण | न भंगायाचे कदापि म्हणून | अंशय रहित करी
 चित्त ॥ १११ ॥ देहाची उपाधी परवरची | त्याची आधा न आत्म्या साची | द्वैताची भाषा मायेची | आपण ज्ञालो अहमरूप
 ॥ ११२ ॥ जैसे गंगा सागर म्हणून | नाये अक्षती दोन | परी मूळ पाणीच जाण | तैसे ज्ञाले आपणासी ॥ ११३ ॥

आता हे देह दोन | पर्वत बुद्धे भिन्न | ब्यलकालात पर्वतमान | आणि भविष्यात ॥ ११४ ॥ पती ऐक्य अंतरीचे | आता
 अक्षे कायमचे | कां की आता ब्यरूपाचे | ठायी आपण मग्न ॥ ११५ ॥ बुद्ध-अंतोषरूप ऐक्षे ऐकता | ब्यरूपानंद
 होती तत्पता | आता झैताची नुबे पार्ता | उभयता ब्यरूपी मग्न ॥ ११६ ॥ एका दिव्याने दुजा लापिला | त्यात भेद कोठे
 उबला | आता देणे प्रकाशाला | अज्ञ जनाक्षी ॥ ११७ ॥ हेच नियत कार्य तुमचे | आता आधकांभाठी जगायचे | आधिकारी
 उत्तम लाभाचे | त्यांना कशापयाक्षी ॥ ११८ ॥ तेव्हा पाभून रामचंद्रांना | अधिकृतपणे ब्यामी जाणा | म्हणू लागले
 सन्माना | असती पात्र म्हणून ॥ ११९ ॥ जो अनुभव तुम्हा मिळाला | तोचि मिळे अमलभुताला | ऐक्षे पिनी निर्वा
 णिला | पादपक्षी तुमच्या ॥ १२० ॥ या अहमभावाचे पर्वन | करण्या अर्धब्यी अपात्र जाण | पती अमलभुता निधान |
 लाधले गुरुकृपेचे ॥ १२१ ॥ त्या गुरुकृपेच्या प्रकाशात | चालू आपण पाट त्वरित | आपणा जाणे मुक्कामाप्रत | जो
 गाठला गुरुंजी ॥ १२२ ॥ आता पुढील शिखरी | कथा सांगेन निर्धात्री | गुरुकृपेच्या अळावरी | सांगणे ऐकणे आपणा
 ॥ १२३ ॥

इति श्रीमद् भक्तिदानंद परमगुरु ब्यरूपानंद कथापर्वतशिखरमालिकायां एकादश शिखरः ॥
 श्रीमद् भक्तिदानंद परम भद्रगुरु ब्यामी ब्यरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

रूपरूप दर्शन—शिखर आराधने

श्री गणेशाय नमः | श्री महालक्ष्म्यै नमः | श्री अरूपरूपै नमः | श्री अद्भुतरूपे नमः | श्री जाने वराय नमः | ॐ श्री आत्मतृप्ताय रूपरूपानंदाय नमः ॥

श्री महादेव नटेश्वर | महिमा जयाचा थोर | कैलास पर्यती निरंतर | अशला अहमभुखात ॥ १ ॥ भ्रुष्टी निर्मितीचे कार्य | भोपयिले अहम्यावर | प्रतिपालनाचे कार्य | दिले पिष्णुनी ॥ २ ॥ ऐसी कामाची पाटणी | करुनी झाला निपांत मनी | करुनी मायेची आटणी | अर-रूपरूपी मग्न ॥ ३ ॥ कार्य भ्रुष्टी पिनाशाचे | युगभमाप्तीला करायेचे | आताच तातडीचे | काम नसे त्याच्याकडे ॥ ४ ॥ अर-भुखात आनंदात | अशला होता निपांत | खळखळ कुठलीही मनात | नसे त्याच्या ॥ ५ ॥ कैलासाचे पवित्र पातावरण | अतिभुखद तापमान | अशलासे पांघरून | प्याघचर्म ॥ ६ ॥ ख्राण्यापिण्याची तयासी | नंदी निजांगे करी | भुखात कमतरता खरी | नसे कोणतीही ॥ ७ ॥ गंगेचे कराये अनाज | वरी अरमाचे लेपन | फिरण्या नंदी पाहन | ऐसा होता निचिंत ॥ ८ ॥ भुख पाहता जणापाडे | हे त्याच्या लेखी न घडे | मजेत ज्ञानवल्ली ओढे | भाधण्या निज निपांतपण ॥ ९ ॥ ऐसा अतिशय भुखात | कैलास पर्यती राहात | तो गोष्ट घडे अवचित | आयुष्यात तयाच्या ॥ १० ॥ हिमालय पर्यताची | मुलगी होती लाडाची | पार्यती नावाची | अतिशय सुंदर ॥ ११ ॥ काय कसे न कळे | या निःसंगाकडे मन वळे | चित्त तिचे आवळे | प्रेमात पडे शिवाच्या ॥ १२ ॥ ख्राणे पिणे न भुचे | नित्य शिवानाम घेईं पाचे | तयाच्याच चित्राचे | दर्शन अद्भोदित ॥ १३ ॥ वयात आलेली पोर | आपाच्या जीवा लावी घोर | हिमालयाचे अंतर | तळमळे तिजसाठी ॥ १४ ॥ तो तसेही अरसंशोधन | करीत होता जाण | तो अचानक अर म्हणून | शिवा ठाकला आमोरी ॥ १५ ॥ चौकशी रीतीप्रमाणे | त्याने शिवाची केली जाणे | तो निराशा पदरी पडणे | आले तयाच्या ॥ १६ ॥ अिनभाड्याच्या जागेत | अर्धदा असे राहात | अथावर जंगम मिळकत | नसेची काही ॥ १७ ॥ गृहस्थाचे एकही लक्षण | नसे त्याच्या जवळी जाण | ऐसे भाच अघून | चिंता होई त्याचे मना ॥ १८ ॥ मुलगी पाढविली लाडात | ती कैसी द्यावी भणंगाप्रत | ऐसे पाटे अमरत | आपांप्रमाणे तयासी ॥ १९ ॥ अत्रीहट्ट आलहट्ट राजहट्ट | याहुनी श्रेष्ठ कन्याहट्ट | हे लगेच प्रत्यया येत | अिचाण्या पित्याच्या ॥ २० ॥ एकतर्फी प्रेम त्यातून | शिवा

२५- भुखात मग्न | हे पाहून चिंतामग्न | हिमालय होतसे ॥ २१ ॥ पार्वती शिवाच्या ध्यानात | असे मग्न रातत | न
 पाही दुंकून किंचित | शिवा तो तिच्याकडे ॥ २२ ॥ म्हणून मदनाच्या मदतीने | शिवाचे हृदय जाणे | आकर्षिले पार्व
 तीने | हा भगळा इतिहास ॥ २३ ॥ दंड भेद आम दामे | शिवाची वैभवापिला गृहस्थाश्रमे | पार्वती भुखाने प्रेमे | नांदु
 लागली शिवाघरी ॥ २४ ॥ मदनाच्या जाळ्यात | शिवा अडकत | तैसे अवरूपानंदाप्रत | झाले असे एकदा ॥ २५ ॥ जे
 जे घडले चरित्रात | ते ते भांगाणे इत्थंभूत | ऐसी इच्छा प्रकट | केली अवरूपानंदे ॥ २६ ॥ लोकोत्तर पुरुषांच्या चरित्रात
 | जे जे असे घडत | त्याने मार्गदर्शन होत | पुढील अर्थ पिढ्यांना ॥ २७ ॥ अन्यथा ही घटना | अल्पायुषी होती जाणा
 | परंतु मायादेवीच्या खेळांना | कोण बोकू शके ॥ २८ ॥ या घटनेच्या अंती | ज्या अनुभवाची प्राप्ती | त्यांना झाली
 निश्चिती | आहती विधतप्रज्ञ बुद्धीने ॥ २९ ॥ ज्या घटना निश्चित | घडती मानवाच्या आयुष्यात | फक्त असे दृष्टीत |
 अंतांच्या आणि आपुल्या ॥ ३० ॥ आध्यात्मिक घटना | ज्या कदापि न चुकती जाणा | आधिदैविक घटना | अक्षती
 देवाधीन ॥ ३१ ॥ तैत्तिरीय आधिभौतिक घटना | अंकित मानवी प्रयत्ना | कार्य कौशल्य मानवाचे जाणा | यश देती
 तयाला ॥ ३२ ॥ पहा शिवाच्या आश्रितात | आध्यात्मिक घटना घडत | पार्वतीशी लग्न होत | अनुभवी निःसंग ॥ ३३ ॥
 आधिदैविक घटना | घडती टळती जाणा | अतपैकलये उपासना | करूनी देवतांच्या ॥ ३४ ॥ आधिभौतिक घटना |
 औषधोपचाराच्या योगे जाणा | यत्नसाध्य मानवाना | हे ठेवावे लक्षात ॥ ३५ ॥ अवरूपानंदांच्या आयुष्यात | न टळणावी
 घटना घडत | प्रेमाचा अंकुर फुटत | पुण्यात अक्षताना ॥ ३६ ॥ एक तरुणी आत्पिक सुंदर | आकर्षून घेई त्यांचे अंतर
 | पिवाहळू होण्याचा पिचार | येई त्यांच्या मनात ॥ ३७ ॥ पुण्यात रथायिक व्हावे | एखादे अर्तमानपत्र चालवावे |
 सुखे संभारात समावे | ऐसा पिचार होई त्यांचा ॥ ३८ ॥ कपि मनाचे अवरूपानंद | या घटनेची रूपांतरित | उत्तम
 काव्यात करत | हृदयस्पर्शी ॥ ३९ ॥ त्या तरुणीचीही संमती | या प्रेम संबंधा होती | रामचंद्रांच्या कार्याची महती |
 तिला माहीत उत्तम ॥ ४० ॥ त्याच राष्ट्रकार्यात | तिचा सहभाग अक्षत | दोघांच्या मनोमिलनात | पाटा राष्ट्रप्रेमाचा
 ॥ ४१ ॥ रामचंद्रांच्या ध्येय धोरणाची | झाली होती एकरूपशी | पैचारिक समतेची | आंधील दोघे जण ॥ ४२ ॥
 संभारात राहून | राष्ट्रकार्य दोघे जण | करू मनापासून | या पिषयी खात्री असे ॥ ४३ ॥ या प्रेमसंबंधाचे | अर्णव
 काव्यात्मक साचे | केले अवलोकन त्याचे | आता करू थोडके ॥ ४४ ॥ यामधे पैषयिकता | जराही नव्हती तत्पता |

याची वषाही अर्पणा | देती आपुल्या काव्यात || ४५ || दोनशे आक्यांचे | हे खंडकाव्य उच्चप्रेमाचे | पद्यदर्शी असे आचे
 | कवितेच्या अभ्यासका || ४६ || त्यातील थोडका भाग | आपण पाहू भुभग | खऱ्या प्रीतीचा माग | काढाया कारणे
 || ४७ ||

अन्योन्य प्रेमांकुस्र संभय कसा अंतरी झाला |
 तिला मला या कसा कुणाला येईल आंगायाला ||
 प्रेमाचे प्रत्यंतर पटले परिचय झाला पूर्ण |
 पाणिग्रहणी परस्परंती तदा आंधिली खूण ||
 शीलाची शोभती कंकणे ती प्रीतीच्या हाती |
 तेथि विवाजे तदीय करिं ती भुवर्ण कंकण दीप्ती ||
 पापविकारे कर निरखाया विचार जो मनी याया |
 पापात्म्याच्या परि त्या तेजे अहजे नेत्र दिपाया ||
 विकार ते नच परमात्म्याची प्रणय-स्वरूप लीला |
 करात कर घालुनी म्हणाली अखंड फुगडी खेळा ||

काव्य असे मधुर सुंदर | असे देयी प्रेम अनिवार | परी त्याचा मार्ग खंडतर | प्रारब्ध योगे झालासे || ४८ ||
 पांडमय विशारदची | परीक्षा देऊनी आची | घडी आंभाराची | अक्षयायी || ४९ || परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यावर | चांगल्या
 नोकरीचा विचार | आपण करू आचार | ऐसे पाटे तयांशी || ५० || त्यामुळे उत्साहात | अभ्यास सुरू करत |
 अडथळे दूर आरित | मार्गीचे आरे || ५१ || एका नव्या उन्मेषाने | जगाकडे अघणे | जग अवघे सुंदर आरणे | पाटे
 रामचंद्रा || ५२ || अभ्यास करण्याशी | परत येती पावसेशी | पटवर्धन मारतरांशी | आंगती मनोगत || ५३ || त्यांनाही
 आनंद याचा | मनापासुनी आचा | होई समाधानाचा | उत्तम गृहस्थाश्रम || ५४ || मातेलाही या अंकल्पाचा | अत्यानंद
 होई आचा | देशप्रेमाच्या भुताचा | च्हास झाला म्हणुनी || ५५ || चारचौघांभारखे सुखाचे | जीवन असावे आप्पाचे |

उगीच षणषण फिरण्याचे | अशु नये त्याच्या नशीली || ५६ || आपणांही नातवंडांचे | शुद्ध मिळावे कायमचे | मार्गी
 लागता अंभासाचे | रामचंद्र || ५७ || ऐसे मनोरथ बहुअंगी | प्रत्येकजण करीत त्याप्रसंगी | शुद्ध अमाधाने वंगी |
 आप्पांच्या पिवाह निर्णये || ५८ || शुकोमल कमल पुष्पात | भ्रमर अडकला खचित | म्हणे होता सुप्रभात | आहेंर पडू
 यातुनी || ५९ || तोच कमलपेलीला | तोडी मदोन्मत गजलीला | तेणे मनोरथ ठारीच जैभला | तैसे पाटे रामचंद्रा
 || ६० || पापभच्या मुक्कामात | आठ पंधरा दिवस जात | तोच त्यांना ताप येत | मलेरियाचा || ६१ || दोन चार
 दिवसात | तो पहा उतरत | परी थकवा अकस्मात | गांठे तयांसी || ६२ || त्याचा करण्या परिहार | औषध इंजेक्शनचा
 भडिमार | देहा भोगावा लागे थोर | त्याने खरे पाटे कांहीसे || ६३ || थोडेसे फिरल्यावर | ताजे तयाने भाचार | पाटेल
 म्हणुनी निर्धार | करती फिरण्याचा || ६४ || उमेद मनाची | जरी असे अदाची | परी साथ शरीराची | न लाभे तया
 || ६५ || थोडेसे फिरल्यावर | प्रचंड थकवा भानावर | आणि तयांना अत्वर | अपभान गळालेसे || ६६ || एक
 चढण छोटीशी | पर्वतप्राय तयांसी | पाटे पिगलीत शरीरासी | म्हणुनी घाबरती थोडेसे || ६७ || थोडीशी पिशांती
 घेऊन | करू मार्गक्रमण | म्हणुन दगडावरी टेकून | शरीरा उभासी देती || ६८ || पिशांती शरीरासी | नामस्मरण
 मनासी | उभासीच्या कामासी | प्रयत्नशील || ६९ || परी कंप हातापायाचा | क्षणही न थांछे भाचा | भाता हृदयाचा |
 चाले अति जोराने || ७० || आणि आज्ञा मनाची | न पाळे शरीरचि | अर्थ अळ होई खच्ची | शरीराचे || ७१ || एक
 पाऊल चालणेना | अंधेरी द्यासीतसे नयना | होती अत्यंत यातना | रामचंद्रांसी || ७२ || पिगलीत अपरधेत | काही काळ
 पडून राहत | काळाचे भान अमरत | गेले तयांचे || ७३ || शेवटी कसेतरी | रडत खडत येती घरी | घरची मंडळी
 आरी | घाबरती अतिशय || ७४ || आषा देसाई यांना | जे आयुर्वेद विशारद होते जाणा | धाडिती आमंत्रणांना | तत्काळ
 येण्यासाठी || ७५ || हे आषा देसाई | रामचंद्रांचेच पिद्यार्थी पाही | जख्खरीचे अत्याग्रही | मीठाच्या अत्याग्रहात || ७६ ||
 अत्यंत तातडीने ते हि | लगळग येती पाही | त्वरीत उपचारानाही | करिती सुरवात || ७७ || त्यावेळची परिस्थिती |
 अत्यंत शीषण होती | प्राण जाती कि थांछती | कोणासी कळेना || ७८ || अळे पाभोच्छपासासी | करावे लागे शरीरासी
 | नाडीच्या नियमित गतीसी | मंदपणा येई अत्वर || ७९ || शरीराचा उखदारपणा | होई नाहीसा अत्वर जाणा |
 जडशीळ थंडपणा | येई अर्वांगासी || ८० || तशाही परिस्थितीत | आषा देसाई धीर देत | अर्वांसी नामस्मरणात |

राहा ऐंने सांगती ॥ ८१ ॥ गाथात ही धार्ता | पोहोचताच आर्तता | अगळ्यांना यांने अर्थथा | काळजीने विकल होती
 ॥ ८२ ॥ लोभ रामचंद्रावरी | अर्थ गाथाचा निर्धारि | सामाजिक कार्य करी | म्हणून होताच ॥ ८३ ॥ जो तो आपुल्यापरी
 | अग्नीष्टचिंतन करी | जपजाप्य नपन्न करी | रामचंद्रांसाठी हो ॥ ८४ ॥ विष्णुसहस्रनाम विष्णुपंतांनी | आर्त अर्थे
 भुक्क करूनी | परमेशाची आळवणी | भुक्क केलींने ॥ ८५ ॥ जगदंछेची करूणा | मातोश्री भाकती जाणा | करून
 नपन्नाना | अनेक प्रकारे ॥ ८६ ॥ अर्थः रामचंद्रांनाही | जीपीताचा भरणभा न राही | प्राण पाटे झाला प्रवाही | जाण्या
 तत्त्वामात्री ॥ ८७ ॥ ऐशा कठीण परिस्थितीत | अद्गुरुकृपा अनुभवत | मन स्थितप्रज्ञ अवस्थेत | राहातने अर्थदा
 ॥ ८८ ॥ श्रीतीचा लवलेहाही | मना न अर्पण कधीही | शांत अर्थरूपमग्नता हि | अखंडित ॥ ८९ ॥ प्राणाचे गमनागमन
 | आक्षीदृष्टीने अवलोकन | जणु दुःसत्याचा देह अमजून | अंतर्दामी स्थिर राहती ॥ ९० ॥ अखंड अोऽहंभाय | मानत्री
 राहे अपूर्ण | शरीरभाय नाभती अर्थ | ज्योत जागती अखंड ॥ ९१ ॥ मरणाची श्रीती नने | भक्तीचा अपूर्ण उदय होतने
 | अंतर्दामी सहजे | अर्थरूपानंदांच्या ॥ ९२ ॥ मृत्युच्या श्रीतीवरी | हस्त हस्त मात करी | अर्थरूपानंद अंतरी | राहे
 त्यांच्या निरंतर ॥ ९३ ॥ असो अधिक प्रयत्नांनी | मृत्युवरी मात करूनी | यश दिले आशा देसाईनी | जणु गुरुदक्षिणा
 दिलीने ॥ ९४ ॥ या उद्भवलेल्या आजावाने | खिलवून ठेविले सहा महिने | अर्थरूपानंदांशी जाणे | अतत अंधारुणाला
 ॥ ९५ ॥ उपयोग या आजावाचा | इष्टापत्तीत खरोखर साचा | करूनी अोऽहं भापी रामण्याचा | अभ्यास अतत करिती
 ते ॥ ९६ ॥ आपुला अर्थ भार | ई पत्रावरी हा निर्धार | अनंते ठेविले तैने साचार | राहण्याचा नि चय करिती ॥ ९७ ॥
 त्यामुळे आशा निराशेचा | खेळ जो मनाचा | तोचि राही नित्याचा | दूर त्यांच्यापाभुनी ॥ ९८ ॥ अोऽहं भावात राममाण |
 भगवद्धर्चिंतनात मग्न | त्या अनुपम आनंदाचे वर्णन | करिती साकी पृत्तात ॥ ९९ ॥ ते अमृतधारा नावाने | प्रसिद्ध केले
 अंधेने | ते मुळातून पाचणे | ऐसी साच पिंती ॥ १०० ॥ या काव्याची रचना | अकल्पित होई जाणा | जगदंछाच या
 रचना | अर्थे करितने ॥ १०१ ॥ ऐने पाटे तयात्री | अदोदित मानत्री | अलिप्तता हृदयात्री | अने अदोदित ॥ १०२ ॥
 साक्या लिहीती एकदोन | अतिशय काप्या हातानं | तेपढ्यानेही दमून | जाती ते अर्थथा ॥ १०३ ॥ छोट्या बुट्या
 कागदावर | एक एक साकी सुंदर | लिहून ठेविती अलुवार | पोथीप्रमाणे कागद ठेविती ॥ १०४ ॥ या सहा महिन्यात
 | काही सिद्धी प्राप्त होत | अकस्मात त्याप्रत | ते अर्थ अनुभवती ॥ १०५ ॥ कोणत्याही वेळेला | अचूक सांगती

भमयाला | तास आणि मिनिटाला | डोळे खंद अक्षताना ॥ १०६ ॥ काही दिवस हा खेळ | अनुभवला सर्वांनी पेळ-
 अपेळ | दृष्टीभमोर घडयाळ | दिक्षतसे त्यांच्या ॥ १०७ ॥ हे लक्षात आल्यावर | थांछिती तो सत्वर | भिड्डीचा पापर |
 त्यांना नको पाटतसे ॥ १०८ ॥ कोणी काही पिचारल्यास | अचूक उत्तर मिळे त्यास | पिषय कोणताही खास | असला
 तरीही ॥ १०९ ॥ भेटाय्यास कोणी | मनुष्य आल्या अंगणी | तयासी ओळखती झणी | दूर असताना ॥ ११० ॥ अक्षरूप
 त्याच्या कामाचे | तेथे त्याच्या भावाचे | हुशेहुश वर्णन करिती भाचे | अभून अंशरूपात ॥ १११ ॥ एखादे पिशिष्ट फळ
 | खाण्याची इच्छा केवळ | झाल्या निचित ते फळ | मिळे तयांना आवर्जून ॥ ११२ ॥ अचानकपणे आहेरगावाहून | ते
 फळ घेऊन | कोणीतरी आवर्जून | हजर होई दारासी ॥ ११३ ॥ अनुभव नित्य नव्या भिड्डीचा | या प्रमाणे येता भाचा
 | आठव सद्गुरूंचा | सद्बोधित करिती ते ॥ ११४ ॥ सद्गुरूंच्या पदकमलावरती | सार्थ भिड्डी अर्पण करती | निरासक्त
 मन करती | भिड्डी न पावती कधीही ॥ ११५ ॥ कारण भिड्डीच्या मोहात | साधूपण पिलया जात | त्या अये
 अटकाव करित | अक्षरूपानुबंधानी ॥ ११६ ॥ अ्यामीच्या आज्ञापणात | अनेक घटना घडत | त्या आंगेन इत्थंभूत |
 श्रोते सार्थ तुम्हासी ॥ ११७ ॥ म्हणुनी पुढील शिखरासी | आपणा जाणे येगेसी | असेअस सद्गुरू असल्यासी |
 चढण्याचे श्रम न जाणवती ॥ ११८ ॥ म्हणुनी प्रार्थना चरणासी | न्या आम्हा शिखरासी | ज्यावरी पिराजमान
 तुम्हासी | नित्य भेटी घडेल ॥ ११९ ॥ त्याचि लाभाला | अमलभुत लाचावला | आता सद्गुरूभेटीला | उशीर न लागेल
 ॥ १२० ॥

इति श्रीमद् भक्तियानंद परमगुरु अक्षरूपानंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां द्वादश शिखरः ॥
 श्रीमद् भक्तियानंद परम सद्गुरु अ्यामी अक्षरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

रूपरूप दर्शन—शिखर तेराये

श्री गणेशाय नमः | श्री महालक्ष्म्यै नमः | श्री अरव्युत्तै नमः | श्री अद्वैतरूपे नमः | श्री जाने वराय नमः | ॐ श्री सोऽहंभावावरुढाय रूपरूपानंदाय नमः ॥

देव भक्त अक्षे द्वैत | क्रममार्गियाने त्यागणे उचित | द्वैताश्रयाने जो जगत | त्या कृपण मानती पेढांती ॥ १ ॥ म्हणूनी अजन्मा एकजिनशी | अहमाचे वर्णन परियेक्षी | जे नटले अनंत रूपाक्षी | जन्मा आल्यापिण ॥ २ ॥ शरीरा जन्म मरण | आत्मा तो अमर जाण | शरीराच्या नाशानं | आत्मा तो अक्षाधित ॥ ३ ॥ शरीर मन खुद्धी अंघात | अर्पणत माया निर्मित | ज्याक्षी माझे म्हणत | ते अनित्य अर्पण ॥ ४ ॥ अनाकलनीय आत्म्याचे | नेति नेति वर्णन आचे | करण्या खंडन द्वैताचे | आत्माचि एक अत्य अक्षे ॥ ५ ॥ अंकल्प विकल्पाची खेडी | आत्मानुभवी तोडी | ग्राह्य अग्राह्याची पाक्षोडी | तेथे पांघरणे नक्षे ॥ ६ ॥ ज्ञाता ज्ञान ज्ञेय त्रिपुटी | मावळे होता अहमपात्ती | कारण अहमाची प्राप्ती | अहम होऊनी होतक्षे ॥ ७ ॥ निगही निर्विकल्प विषेकअंपन्न | मनाचा व्यापार अभ्यासपूर्ण | करावा जो सुषुप्तीपासून | भिन्नची अर्थथा ॥ ८ ॥ मनाचे उन्मनीकरण | ई परी अवस्थेप्रत परिपूर्ण | करावे विषेकपूर्ण | अतिदक्ष राहुनी ॥ ९ ॥ जअरदरतीने मनोव्यापार | थांअविल्या घातचि होणार | हे आवध चित्ते आचार | आधके ध्यानी धरावे ॥ १० ॥ अंपूर्ण शरणागती | केल्याने ई अरप्राप्ती | जे जीवभाव राखती | तयाक्षी आयुज्यमुक्ती न मिळे ॥ ११ ॥ निर्भयता दुःखक्षय आत्मज्ञान | प्राप्त मनोनिग्रहाने | मनाला सुकलून मारणे | अर्थथा अयोग्य ॥ १२ ॥ मनाशी मैत्री करून | तयाला प्रेमे चुचकारून | भक्त ठेपी नियंत्रण | मनावरी अर्थकाळ ॥ १३ ॥ आत्मानात्म विषेकाने | मनावरी नियंत्रण ठेवणे | तया अयाधीन करून सुखाने | आत्मानंदी लीन व्हावे ॥ १४ ॥ अहमपदी न कशाचे चिंतन | तेथे ना त्याग ना अपीकारणं | आत्मतत्वी विश्व होऊन | रमणे आत्मतत्वी ॥ १५ ॥ तरी अभ्यासाक्षी काही | अर्थथा दुष्कर नाही | हाच विचार पाही | ज्ञानेशे कथिला अक्षे ॥ १६ ॥ ऐसा अम्यक विचार | आजारपणी आचार | रामचंद्र अरचेअर | अतःशी करिती पहा ॥ १७ ॥ आजारपण देहाला | तो अक्षे माझा भला | त्या सुस्थितीत राखण्याला | औषधोपचार घेती अर्थ ॥ १८ ॥

शरीरमाद्यम् | खलु धर्मसाधनम् | {कुमारभंभय ५-३३} म्हणुनी काळजी भत्यम् | घेती तयाची ॥ १९ ॥ पत्नी ते
 पत्नीक्षेची | वेळ पारंपार भाची | आणिता अपयेची | काळजी पाटे भर्षांना ॥ २० ॥ शरीरातील भर्ष छळ | खर्ची होई
 केळळ | प्रातर्षिधी भकळ | होती अंधरूणात ॥ २१ ॥ बनान भंध्यादि पंदन | करणे अशक्य जाण | जरूरीचे खाणं
 पिणं | भर्ष शय्येपत्नी ॥ २२ ॥ वेगवेगळे उपचार | करिती पैघ डॉक्टर | हट्टी नाठाळ शरीर | दाद न दे तयाला
 ॥ २३ ॥ भहा महिने उलटून गेले | भर्ष नपभ भायाभ झाले | पत्नी अशक्तता तनूची भली | न जाई कशाने ॥ २४ ॥
 भर्ष आयुष्य अंधरूणात | काढण्याचे भय पाटत | पैघ डॉक्टरा सहित | घरच्या लोकांना ॥ २५ ॥ पुढे महिन्यांनी काही
 | अपतःचे करण्यापुरती पाही | ताकद शरीरी येई | त्यांच्या थोडीशी ॥ २६ ॥ पत्नी तोळामाभा प्रकृती | रामचंद्रांची होती
 | मरण झारातुनी परतती | त्यांच्या बुद्धे ॥ २७ ॥ शेवटी अण्णा देसाई | त्यांना भांगती पाही | एका खोलीत
 लपलाही | पडून राहणे न चांगले ॥ २८ ॥ आता काही दिवस | आमच्याकडे मुक्कामास | तुम्ही राहावे खास | ह्या
 पालट होईल ॥ २९ ॥ जरा वेगळ्या पाताळरणात | आशांच्या भहवाभात | तसेच औषधोपचारात | खंड न पडे तुमच्या
 ॥ ३० ॥ वेगळ्या मुला माणसात | बमेल जीव निचित | म्हणून आग्रह तुम्हाप्रत | चला घरी आमुच्या ॥ ३१ ॥
 कोणाच्याही कौशल्याने | भत्पर उजाडणे | हेच महत्वाचे जाणे | पाटे रामचंद्रांना ॥ ३२ ॥ इतुक्या उपायानंतर | हा
 ही उपाय भत्पर | करून शघु भाचार | ऐसे पाटे भर्षांनी ॥ ३३ ॥ म्हणून एके दिवशी | जाती देसाईच्या गृहाशी |
 तळेत ती बुधारण्याशी | प्रयत्नपूर्वक ॥ ३४ ॥ फेष्टुपारी महिन्यात | एकोणीसशे पत्नीस भालात | ह्यापालटाभाठी
 जात | घरी देसायांच्या ॥ ३५ ॥ आरदाना देसायांचा | मोठा मुलामाणसांचा | राखता नोकरा चाकरांचा | असे पुष्कळ
 ॥ ३६ ॥ त्यामुळे प्यवस्था रामचंद्रांची | ते चोख ठेपिती भाची | भर्ष प्यवस्था खाण्यापिण्याची | ताई आनंदे ठेपितसे
 ॥ ३७ ॥ ताई मुलगी अण्णांची | पति निधने दुःखी भाची | आशांच्या बुहदाची | देखभाल करितसे ॥ ३८ ॥ ही सेवा
 आयुष्यभरी | तिच्या बुद्धे लाभली खरी | भयामी भवरूपानंदांची भाजिरी | तिच्या प्रारब्धयोगे ॥ ३९ ॥ लाभ अंतांच्या
 सेवेचा | भाग्यवंताशीच व्हावयाचा | या ताईच्या उपकाराच्या | ओझ्याखाली आम्ही भर्ष ॥ ४० ॥ लाभ भद्रगुरुसेवेचा
 | आपणा व्हावा भाचा | हाच असे नित्याचा | धावा गुरुचरणाशी ॥ ४१ ॥ ती सेवा अनायासे | ताईच्या हस्ते होतसे |
 हे आयुष्यभराचे व्रत असे | त्यांच्या भाठी निचित ॥ ४२ ॥ असो दिनक्रम रामचंद्रांचा | देसायांच्या घरचा | आता

अणुलोकू भाचा | मार्गदर्शनाभाठी हो ॥ ४३ ॥ अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीत | मनाचा भ्रमतोल राखत | त्याचा मागोवा घेत | आपल्या लाभाभाठी ॥ ४४ ॥ मार्गी अंधाभ्रिभा | पुढे देखणाही चाले जैभा | रामचंद्रांचा अनुभव तैभा | आपणा मार्गप्रदीप ॥ ४५ ॥ जन्म जरा आणि मरणे | कदापि न चुकणे | अर्थ अजीवांशी जाणे | देहधारी ॥ ४६ ॥ परी मनाची शांतता | कैशी टिकवावी अर्थथा | हे जाणण्या अमर्था | -चे पाय धरावे ॥ ४७ ॥ अणुरूपानंद कापडी | या मार्गाचे या घडी | आपणा होती पैलधडी | नेण्याशी अर्थथा ॥ ४८ ॥ म्हणुनी उचलत्या पावली | त्यांच्याभ्रमपेत पाट भली | चालण्याची सिद्धता केली | श्रोते आपण अर्थानी ॥ ४९ ॥ मनपण मुदल कैसे जाय | त्या अश्याभाची शोय | करतील निजांगे पाह्य | या शिखरी आपुली ॥ ५० ॥ अनुभवभुख मनाशी | कैसे दावावे अतिहर्षी | हे आणतील अनुभवाशी | आपुल्या ते श्रोते हो ॥ ५१ ॥ म्हणुनी त्यांचा मागोवा | आपण अर्थ घेऊ श्रवा | मिळोनी कथेच्या प्रवाहा | एकचिते ॥ ५२ ॥ म्हणुनी दिनक्रम त्यांचा | देसायांच्या घरचा | अणुलोकुया भाचा | आपण मार्गदर्शनाशी ॥ ५३ ॥ अ्यामीची प्रकृती | आता तुलनात्मक शरी होती | अणुःच्या प्यणहारापुरते | अशती ते अक्षम ॥ ५४ ॥ मुख्य म्हणजे चिंता उद्याची | असे जणाशदारी जगदंशेची | याच भावनेने भाची | पाट चालत नित्य ते ॥ ५५ ॥ मानवाच्या मनाचा | ताशा घेत नित्य भाचा | पिचार भूत-भविष्यकाळाचा | पिनाकारण ॥ ५६ ॥ प्रारब्ध अंचिताचा | पिचार त्यागावा भाचा | फक्त क्रियमाणाचा | पिचार करणे मानवाशी ॥ ५७ ॥ मुख्य काल जो अर्तमान | तो कैसा घालवावा शुजाण | याचाच पिचार जाण | करिती अ्यामी अर्थदा ॥ ५८ ॥ कालाचा क्षण नि क्षण | भविष्य भूत अर्तमान | श्रदल होई क्षणक्षण | हे भान ठेपिती ॥ ५९ ॥ भूत भविष्यावरी | आपुली अत्ता न खरी | काय करणे ते करी | अर्तमानात ॥ ६० ॥ होऊन गेलेल्या गोष्टींचा | पिचार करणे अततचा | मानवा उपयोग त्याचा | नसे यत्किंचित ॥ ६१ ॥ त्यात आता श्रदल | करणे अशक्य केवल | पाया दण्डणे वेळ | पृथा अर्थथा ॥ ६२ ॥ येणाऱ्या काळावर | अत्ता नसे अणुमात्र | म्हणुनी त्याचा पिचार | न करावा कदापि ॥ ६३ ॥ अमोअ अशलेला क्षण | आपणा नपनिर्माण | करावयाभाठी जाण | भगवंते दिला असे ॥ ६४ ॥ हाच क्षण आपुला | तो पकडा चांगला | परमार्थीचा पिचार भला | करण्याभाठी हो ॥ ६५ ॥ या वेगळा परमार्थ | तो अर्थदा करी अर्थ | मग जीवनामधे अर्थ | न उरे अुजनहो ॥ ६६ ॥ म्हणुनी निरोध पिचारांचा | महावाक्याप्यतिरिक्त भाचा | आपणा करणे अदाचा | या नेमक्या क्षणात ॥ ६७ ॥ या पिचाराप्यतिरिक्त | जे पिचार अश्रित | येती आपल्या मनात |

ते क्षणक्षणा दूर आराधे ॥ ६८ ॥ एक दोन तीन क्षण | हाचि विचार वर्धमान | करित राहावे आपण | यालाच अभ्यास
 म्हणती ॥ ६९ ॥ हा हातातल्या क्षणाचा | अद्भुतयोग निचिताचा | अतत अनुसंधानाचा | हाच राजमार्ग ॥ ७० ॥ अणामी
 प्रत्येक क्षण | याच कामी लापिती जाण | आत्म अनात्म विचार करून | अततचा ॥ ७१ ॥ मनन चिंतन अततचे |
 करिती वाक्यवृत्तीचे | ओऽहं भावाने भावे | न अन्य विचार ॥ ७२ ॥ प्रातर्षिधी आटोपल्यावर | देखाईनी दिल्या जागेवर
 | ओऽहं भावात वरचेवर | मग्न राहती तासंतास ॥ ७३ ॥ पाठीचा ताठ कणा | ठेणुनी अक्षती ध्याना | कोणी आल्या
 गेल्याचा पत्ता ना | लागे त्यांशी ॥ ७४ ॥ तेजाची आवर्तने | पाहती मिटल्या नेत्राने | एकामागोमाग आतत्याने | अपूर्व
 ऐशी ॥ ७५ ॥ विविध नादातून | अंकासचीच जाण | येते हे निदान | होतसे त्यांचे ॥ ७६ ॥ अर्थ विश्वात | जो भरला
 ओतप्रोत | तोच विराजे माझ्यात | ही जाणीव होई त्यांशी ॥ ७७ ॥ अहं अहमादिमचे भान | अदाचेच असे जाण | तेच
 अहम परिपूर्ण | विश्वात भरले असे ॥ ७८ ॥ ही जाणीव वरचेवरी | आवर्जून होई खरी | चिद्विलासाची शीत न्यासी |
 येतसे त्यांच्या लक्षात ॥ ७९ ॥ माझा देह ही भ्रांती | नाहीशी होई अड्वैती | अर्थ माझीच वक्षती | ऐशी जाणीव होई
 त्यांना ॥ ८० ॥ कुंडलिनीची जागृती | कैशी होते अर्पगती | ती मिळता शिवापती | त्याचा घेती अनुभव ॥ ८१ ॥ त्या
 जागृतीचे विविध प्रकार | अनुभवास येती आचार | मार्गक्रमणा तिची थोर | अतः अनुभवती ॥ ८२ ॥ कधी मुंगीच्या
 वेगाने | कधी दुर्दुस्राच्या उडीने | कधी चक्राकार गतीने | जागृत होई भगवती ॥ ८३ ॥ एकेक चक्र उमलपीत | तेथील
 शक्तीकेंद्रे भेदीत | शिवाच्या ओढीने अतत | मार्गक्रमणा करितसे ॥ ८४ ॥ त्यावेळची आनंदप्राप्ती | जाणत्याशी कळे
 निचिती | म्हणून आपणापती | जाणता होणे आवश्यक ॥ ८५ ॥ ज्या आनंदाची प्राप्ती | झाली अवरूपानंदापती | तोच
 आनंद निचिती | प्राप्त होणे आम्हाशी ॥ ८६ ॥ ऐशी वर-प्रार्थना | अवरूपानंद चरणांना | करितसे अमलसुत जाणा |
 आपल्या अर्थाच्या वतीने ॥ ८७ ॥ तोचि आनंद परमपिता | देईल अर्थ अदभक्ता | म्हणून त्यांच्या पावलावरता | मार्ग
 नसे आपणाशी ॥ ८८ ॥ मी अहमची असे | देहादि यत्किंचित नसे | या भावनेअससे | जगी काही असेना ॥ ८९ ॥ मी
 अहम ही प्रकृती | मी देह ही विकृती | पंचमहाभूतादि आकृती | मिथ्या मानाव्या ॥ ९० ॥ एकदा झाल्या अहमाची
 निचिती | तेथे कैची अज्ञान भ्रांती | सुखसमाधान निचिती | अक्षय्यीचे ॥ ९१ ॥ जागृतीचे अत्य | अतः पाटे अत्य |
 ज्या गोष्टी आदिअंतर्गत | भूझ मानती मायापी ॥ ९२ ॥ व्यक्ति अक्षता जागृत | नाना पदार्था अर्ष कशीत | अर्थ अक्षता

अशाश्वत | मानी शाश्वत अज्ञाने ॥ ९३ ॥ तीच अवस्था ब्रह्मज्ञी अज्ञे | ब्रह्मज्ञानांमधे शाश्वत भावे | जरी ती मिथ्या अज्ञे |
 अज्ञानमिथे शाश्वत ॥ ९४ ॥ जेवी आगुलधुवावर | विश्वाज्ञे आलक अनिवार | परि मोठा झाल्यावर | आगुलधुवाचे
 अस्तित्त्व नसे ॥ ९५ ॥ फुलजाजी अज्ञता गतिमान | आपोआप आकार निर्माण | गती थांबता आकाराचे मरण | ऐज्ञे तो
 होणे नसे ॥ ९६ ॥ जन्मच मुळी अधिद्याभ्रंती | तेथे कैची मरणप्राप्ती | जन्म मरण हीच भ्रंती | ज्ञाने दूर होतसे
 ॥ ९७ ॥ मनाची विषयाकडे प्रवृत्ती | तादात्म्यामुळेच निश्चिती | अज्ञत् पत्तूंची अज्ञानात्ती | मना पळवी ब्रह्मरूपाकडे
 ॥ ९८ ॥ विषयाचे ग्रहण अपरिमित | मन अज्ञाचेच अतृप्त | परमानंदा करी आपृत्त | दुःख पाडी उघडे ॥ ९९ ॥ म्हणुनी
 ब्रह्मप्रकाशित | आत्मतत्त्व ज्ञाकले राहात | आधका अनुभूती न येत | अहंजी आत्मतत्त्वाची ॥ १०० ॥ उत्पत्ती स्थिती
 लयब्रहित | स्थिती जी पूर्ण अद्वैत | ती एखाद्या होता प्राप्त | दुजी ईच्छा कशाची ॥ १०१ ॥ जीवाच्या जागृतावस्थेत |
 विषय ज्ञानेंद्रिय संपर्क होत | परी ज्ञानावस्थेत | प्रत्यक्ष संपर्क नसे ॥ १०२ ॥ विनय अहमज्ञान्याचा | तेथे इंद्रिय
 दमनाचा | अहंज ब्रह्मभाव अज्ञे त्याचा | शांतीअहम ब्रह्ममेव ॥ १०३ ॥ हेच उपनिषदांचे आर | हाच शुतीचा विचार |
 जाणावया अहम अगोचर | अहंज्ञानाच्या कृपेने ॥ १०४ ॥ ही अतिशय उच्च अवस्था | ब्रह्मरूपानंदा प्राप्त होता | अर्धत्र
 आनंदची तत्त्वता | लाभे त्या अनिवार ॥ १०५ ॥ ही अतिशय उच्चावस्था | अमजण्याची नाही पात्रता | हे जाणून अर्धथा |
 शरण गेलो ब्रह्मरूपानंदा ॥ १०६ ॥ त्यांना केली विनंती | हे आपणच अमजाया अतिप्रीती | तेणे ग्रंथाची आपुर्ती | होईल
 उत्तम ॥ १०७ ॥ हा अवघा ज्ञानाचा प्रांत | अमलभुत अज्ञानी निश्चित | परी तुम्हाशी शरणागत | अज्ञे अर्धब्रही ॥ १०८ ॥
 शरणागताशी अभयदान | हे श्रीद प्रथमपाभून | परी विद्यावंशी नातू जाणून | कृपा केली ब्रह्मरूपानंदे ॥ १०९ ॥
 म्हणुनी हा लाभ परम | आपणा ज्ञाला अत्युत्तम | पुढील शिखरा उत्तम | आता जाणे आपणाशी ॥ ११० ॥

इति श्रीमद् भक्तिदानंद परमगुरु ब्रह्मरूपानंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां त्रयोदश शिखरः ॥
 श्रीमद् भक्तिदानंद परम भद्रगुरु ब्रह्मानी ब्रह्मरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

रूपरूप दर्शन-शिखर चौदावे

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अरुणाय नमः। श्री अक्षय्ये नमः। श्री जाने वराय नमः। ॐ श्री शिष्यप्रियाय रूपरूपानंदाय नमः ॥

एका नगरात | एक भिकाशी राहात | श्रीक मागुनी जगत | कशाखशा शिचारा ॥ १ ॥ पदरी पोरे लहान | कच्ची खच्ची अक्षती दोन | कक्षेखक्षे जगती जीवन | लोकांच्या दयेवरी ॥ २ ॥ अत्यंत हलाखीत | आला दिवस लोटत | देवाची करुणा भाकत | दिवस पालटावे म्हणुनी ॥ ३ ॥ रात्रंदिवस श्रीक मागण्याचे | तंगडतोड चालण्याचे | अम करिती कष्टाचे | तरी अर्धपोटी राहती ॥ ४ ॥ ऐसा अमून भागून | देवळाच्या कडेला दमून | खेजे तो भिकाशी जाण | चिंता कशीत पोटाची ॥ ५ ॥ तो देवळामधील कीर्तन | अहज कानी पडे म्हणून | ऐके कान वेऊन | चिंता विभारण्यासाठी ॥ ६ ॥ तो खुषा अतिशय रंगवून | भगवदभक्तीचे आख्यान | लापिती ते ऐकून | विचार कशी अतःशी ॥ ७ ॥ आपण श्रीक मागण्यासाठी | तोंड पेंगाडतो आहुकार शेटी | परी हाडुत हुडुताची गोठी | कानी येई नेहेमी ॥ ८ ॥ अनिच्छेने अर्धही | भिक्षा पावती अदाही | एक प्रेमाचा शब्दही पाही | गोड कानी न येतजे ॥ ९ ॥ मिष्टान्नाची आणि जिभेची गांठ अदावर्तीच पडायची | एवढी फाकेच पडायची | अंघय लागे पोरांना ॥ १० ॥ हा खुषा म्हणतजे | ई वर उदार अजे | अर्धा मदत करितजे | केवळ भावभक्तीने ॥ ११ ॥ पैसा अडका खर्चापा | तेथे न लागे खरपा | फुकटचा भक्तीचा धावा | कशावा लागतजे ॥ १२ ॥ म्हणुनी भगवंताचे भजन | कशावे टाळ पाजवून | चार पैजे अधिक मिळवून | करु परमार्थ फुकाचा ॥ १३ ॥ वुक्षतीच श्रीक कोणी | न घाले म्हणुनी | हा नया मार्ग चोखाळुनी | पाहू म्हणतजे ॥ १४ ॥ तेवढ्याने भगवंत | जरी प्रसन्न होत | तरी कृपेची ओडत | लागली भाग्याने ॥ १५ ॥ ऐसा अत्यंत हुशारीने | विचार अर्धेखाजूने | कशी तो भिकाशी जाणे | लागला भजन कशाया ॥ १६ ॥ नेहेमीपणे शिष्य पार्वती | निघाली भमणापती | तो हा भिकाशी अरुणवरीती | भजन म्हणता दिवसतजे ॥ १७ ॥ त्याच्या अरुणातील आर्तता | हृदयातील तार छेडीता | अर्धा गी करुणेने तत्पता | पार्वती म्हणे शिष्याक्षी ॥ १८ ॥ याच्यावर आता कृपा | कशावी गणपतीच्या आपा | ऐजे पाटे मज अर्धधा | ऐसी कशी विनवणी ॥ १९ ॥ तुझे आपले काहीतरी | भलते अक्षते निर्धाशी | त्याच्या प्रारब्धाची अरी |

अत्परी भोगू दे तयात्री ॥ २० ॥ त्यात आपण ढपळाढपळ | न करावी उगाची अथळ | आहो म्हणुनी केपळ | ऐसे
 मज पाटतसे ॥ २१ ॥ त्रीहडाभमोरी | कोणाचे न चाले निर्धात्री | शिवा पार्यती भूमीपरी | प्रगट झाली छत्रपे
 ॥ २२ ॥ अतिशय बुंदर जोडपे पाहाता | धांषे अभाग म्हणता | पोटात्री काहीतरी आता | घा म्हणे तयात्री ॥ २३ ॥
 मुलेषाळे तुमची | पांडुरंग बुखी भाची | ठेपील निचतचि | म्हणुनी करुणा भाकी ॥ २४ ॥ ते ऐकता हाभून | त्या
 म्हणती दयाघन | आम्ही शिवा पार्यती अबून | प्रभन्न तुझ्या भक्तीने ॥ २५ ॥ तुला आम्ही एक पत्र | देऊ ऐसा
 निर्धार | तरी मागे अत्पत्र | काय पाहिजे ते ॥ २६ ॥ ते ऐकता पिचार | करी तो प्राणी अत्पत्र | पायपिटीने साचार |
 जीव मेटाकुटी येतसे ॥ २७ ॥ हौभ मुलाशाळांची | तसेच त्यांच्या आईची | आता पुरवू भाची | या एकाच पत्राने ॥ २८ ॥
 त्यांची हौभमौज होईल | माझी पायपीट पाचेल | ऐसी हुशारीची चाल | आता चालापी आपण ॥ २९ ॥ ऐसा आघांती |
 पिचार करी प्रीती | देवात्री म्हणे अत्पत्रगती | एक मोटार घापी मज ॥ ३० ॥ दिवभभर पायपिटीने | शारीर थकते
 श्रमाने | आता मोटारीत अबून ऐटीने | भीक मी मागेन ॥ ३१ ॥ पेढ शाब्रे पुत्राणे | गर्जून सांगती मानवाकारणे | तू
 अथेचि अहम जाणे | आता चिंता कशाची ॥ ३२ ॥ परी शरीराच्या मोटारीत | अबून भीक मागत | कल्पनेच्या
 दारिद्र्याप्रत | उपाय नसे कोणता ॥ ३३ ॥ अद्गुरुही पोटतिडकीने | तत्पत्रमक्षि पाक्याने | हेच शिष्याकारणे | सांगती
 भमजापून ॥ ३४ ॥ तो शाब्रार्थ भमजून | पागती अर्धजण | महापाक्यांचे भ्रमरण | होतसे ध्यान प्रसंगी ॥ ३५ ॥
 दिवसातील काही पेळ | अहं अहमभिम केपळ | इतर अर्थ पेळ | प्रथळ देहोहं ॥ ३६ ॥ मायेची मिठी गोजिरपाणी |
 पाटे जीवा लागुनी | त्याच मिठीत गुरफटोनी | राहे मानव आनंदे ॥ ३७ ॥ जपजाप्य तीर्थयात्रा | अडचणी
 निवारण्याकरता | तो भ्रमेचि तत्पता | न अन्य हेतू असे ॥ ३८ ॥ मी धरिले संसासारी | संसारे न गुरफटले मरी |
 ऐसा पिपेक मानत्री | न करी प्राणिमात्र ॥ ३९ ॥ कोळ्याच्या जाळ्यात | कीटक फसे अलगद | भुटण्याचा प्रयत्न
 करीत | तो गुरफटे अधिकाधिक ॥ ४० ॥ कीटकाला आपण जाळ्यात | फसलो हे असे माहित | परी मनुष्यप्राण्याप्रत |
 हेहि उमगेना ॥ ४१ ॥ कधी एखाद्या दुचित क्षणी | करी अघा पिचार जाणी | परी पत्रिध्रिती पालटताक्षणी |
 पिभरुनी जाई अर्थचि ॥ ४२ ॥ हे अघे अपती भोवती | दिसे अरुपानंदांप्रती | पालटण्या ही विधती | प्रयत्न करिती
 ते अथे ॥ ४३ ॥ भुरघात आत्याआईपाभून | करिती अति निगुतीनं | त्यांना गीतेचे पठण | करपिती नित्यनेमे ॥ ४४ ॥

दोनतीन इलोक दिपभभरात | भांगती अर्थाभहित | पाठ करपून घेत | भुजाणपणे ॥ ४५ ॥ त्यामुळे ब्रोजच्या कामात |
 अनुभंधान राहात | ज्याला महत्त्व अत्यंत | नाथपंधात ॥ ४६ ॥ त्याच्यापरील भुरम्य टीका | माऊलीची भावार्थदीपिका |
 भमजापिती आत्याषाईना देखा | अत्यंत भोप्या शाब्दात ॥ ४७ ॥ ब्रोज गीतेचे पठण | अन्वय अर्थाभहित जाण | परी
 ज्ञानेश्वरी प्रपचन | भुषोध भ्यामीचे ॥ ४८ ॥ ऐसी ज्ञानगंगा भतत | होती पहा पाहत | नित्य पापभ गामात | अंत
 निपासी ॥ ४९ ॥ देसायांच्या घरात | रामचंद्र पक्षती करत | ध्यानमग्न अण्ब्रथेत | तारांताभ ॥ ५० ॥ भुगंध कस्तुरीचा
 | मैलोगणती भाचा | पक्षरे पिनायाभ भाचा | तैभे होई भ्यामीचे ॥ ५१ ॥ कोणी ज्ञानपिपासू भाधक | येत अपचित देख
 | मनी शंका अनेक | परमार्थपिषयीच्या ॥ ५२ ॥ त्यांचे करावे निरभन | योग्य तो भल्ला देऊन | त्याच्या योग्य मार्ग
 दापून | पाठपावे तयासी ॥ ५३ ॥ आता एक गोष्ट | होई अती भुरपष्ट | की शारीरिक ताकद नष्ट | होई अती
 वेगाने ॥ ५४ ॥ जन्मभर आधाबापर | दुःखाच्या निर्भर | राहावे लागणार | हे येई प्रत्यया ॥ ५५ ॥ प्रकृती
 भुधावरयाची गती | येई हळूहळू शुन्यावरती | आता भोगणे प्रारब्धाची गती | एवढेच राही हातात ॥ ५६ ॥ मानवी
 उपाय भगळे | आता बहुधा भंपले | ही पस्तुद्विथी भले | ओळखती भर्ष ॥ ५७ ॥ ते अत्यंत शांतपणे | र्पीकारिती
 र्पामी जाणे | खिन्नता जराही र्पमने | येऊ न देती किंचित ॥ ५८ ॥ भुखी भंतोषा न यावे | दुःखी पिषादा न
 भजावे | ही शिकवण र्पभावे | शिरोधार्य मानती ॥ ५९ ॥ आपण आत्मानंदात | राहती भतत | त्या अपीट आनंदात |
 खंड पडु न देती ॥ ६० ॥ दुःख असे शरीराचे | ते प्रारब्धयोगे भाचे | भोगता अलक्षाचे | पिभमरण न होई कदा
 ॥ ६१ ॥ मी आत्मा भंगपिरहीत | याचे भान भतत | राहे त्यांच्या अंतरात | देहाचे भान नसे ॥ ६२ ॥ जरूरीपुरते
 ओलणे | देह धारण्या खाणे | भदैप एकांतात राहणे | अभुनी जनात ॥ ६३ ॥ र्पामीच्या मनाची द्विथी | तुम्हा
 भमजापिण्याप्रती | एका भाधूची गोष्ट ती | ऐका भ्रोते भज्जन ॥ ६४ ॥ पिदेही अण्ब्रथेत | एक भाधु असे फिरत |
 जखमी अण्ब्रथेत | एका गावामधे पहा ॥ ६५ ॥ जखमी झालासे हात | त्यातून रक्त पाहात | चामडी असे लोळत |
 हातावेगळी होऊनी ॥ ६६ ॥ गावातील कुत्री भमभत | त्यामागे लागत | चामडीचा लचका तोडत | खाण्याच्या आशेने
 ॥ ६७ ॥ त्या भाधुसी भोयर भुतक | याचे काही नसे देख | तो निजानंदाचे भुख | भोगीत असे शांतपणे ॥ ६८ ॥
 पाहुनी हाल त्याचे | दयाळू अंतःकरणाचे | लोक भांगती पावे | निपासा त्या कुत्र्यांना ॥ ६९ ॥ भाधु ओले शांत मानसी |

माझा अंधंध नसे चामडीशी | चामडी आणि कुत्रे त्याशी | खूण घेतील परस्पर || ७० || ऐशी देहातीत अणुस्था |
 र्यामी भोगती रपतः | देहाचा भोग तत्पता | देह भोगे आपण || ७१ || आपण अचिदानंद | भोगू केवळ परमानंद |
 आपणा देहाचा अंधंध | नसे थोडकाही || ७२ || त्यामुळे प्रकृतीची चिंता | करिती मायथाप अर्थथा | तिचे सुखदुःख आता
 | नुरले र्यामीना || ७३ || आता ईश्वरे आपणाशी | पाठविले ज्या कार्याशी | तेचि निरलरपणे करू प्रयत्नाशी | ऐसे
 ठरपिती रपये || ७४ || जरी जाहले आत्मज्ञान | तरी उद्धराया जन | करिती अखंड प्रयत्न | ईश्वराचे कार्य भमजुनी
 || ७५ || भाषिक जनांशी आधार | देऊनी त्यांचा उद्धार | करण्या प्रक्रिया भाचार | देती सुरू करोनी || ७६ || याच
 उद्देशाने | पावन करिती अनुग्रहाने | आत्याथाईना प्रथम जाणे | एकोनचाळीस भालाशी || ७७ || इथपासुनी सुरपात |
 अनुग्रहाची होत | परि शिष्या पारखून घेत | अत्यंत कसोशीने || ७८ || ये विषयीची एक कथा | परिभा श्रोते अर्थथा |
 अलोकिये गाथा | अंतचरित्राची || ७९ || पटवर्धन मास्तर | र्यामींचे मित्र खरोखर | जिण च-कंठ च भाचार | अरती
 प्रथम पासुनी || ८० || र्यामींमुळे त्यांना | गणेशनाथांची कृपा जाणा | मिळाली तो कथाभाग मना | आणा श्रोते भजन
 || ८१ || श्री.भा.म.परांजपे | मेहुणे पटवर्धनांचे | होते पहा र्यामींचे | भक्त पहिल्यापासून || ८२ || र्यामींची
 अलौकिकता | पटवर्धनांकडून ज्ञात होता | तेहि दर्शना आता | येऊ लागले नियमित || ८३ || शिक्षण चार यत्नांचे |
 झाले असे त्यांचे | त्यामुळे अणजड ग्रंथांचे | आलोडन झाले नसे || ८४ || परमार्थातील विविध अंजा | यांची ओळख नसे
 अनभिज्ञा | परी जिज्ञासा परिपूर्ण | असे त्यांशी नित्यचि || ८५ || सहज खोलणे र्यामींचे | हिनोपदेशचि पाटे साचे |
 परांजप्यांना नित्याचे | अनुभव ऐसे येती || ८६ || पुस्तके एक दोन | त्यांना नित्य देऊन | परमार्थविषयक जिज्ञासा
 पूर्ण | र्यामी पाठपिती || ८७ || त्याचे फलित म्हणून | शिक्षणाचे महत्त्व जाणून | दोन वर्षे इंग्रजीचा अभ्यास पूर्ण |
 करिती मुंछईत || ८४ || समग्र गीता अर्थासहित | तैसेचि दासखोधाचे पारायण होत | परी पटवर्धनांशी चर्चा होत |
 अध्यात्मविषयक || ८५ || एकदा पटवर्धन मास्तरांनी | परांजपे मुमक्षु जाणुनी | केली विनंती र्यामीचरणी |
 अनुग्रहाविषयी || ८६ || परी आंतरिक तळमळ | अनुग्रहाशी आणश्यक केवळ | त्याची पूर्तता निश्चळ | झाली नसे
 परांजप्यांची || ८७ || अनुग्रहाची तयारी | झाली नसे गोजरी | हे जाणून अत्परी | आंगती ज्ञानेश्वरीतील ओवी
 || ८८ || जें सायासे रतन्य सेपी | तें पक्काने केपि जेपी | म्हणोनि खळका जैशी नेदापी | धनुर्धरा || {ज्ञा.३-१७२ }

या खोलण्यातील मतितार्थ | उभयतांच्या ध्यानी येत | म्हणुनी त्याधिषयी आवहात | न पडती ते || ८९ || परंतु आपली पात्रता | पाढण्याची आवश्यकता | परांजप्यांच्या ध्यानी येता | प्रयत्नरत राहाती ते || ९० || त्याभाठी भद्रगंधांचे पाचन | पाढपिती आपण | अंतचरित्रांचे जाण | पात्रता पाढण्याभाठी हो || ९१ || त्या पाचनाने त्यांची | आंतरिक तळमळ पाढताचि | पढरात रूपामीकूपेची | ओंजळ त्यांच्या पडतसे || ९२ || १९३९ सालात | जेव्हा रूपामीभेटीप्रत जात | तेव्हा अनुग्रहाचे आश्वाभन त्या देत | रूपामी अतीव कूपेने || ९३ || आजपाभूनी १४ महिन्यांनी | नाथभंप्रदाय अनुग्रहालागुनी | पापाल निचिंत मनी | राहा तुम्ही आपुल्या || ९४ || ऐसे शब्द पडता कानी | पिनंती करिती चरणी | की गुरुकूपेची पाखर झणी | पडावी माझ्यावर || ९५ || रूपामी म्हाणती हांभून | हा अधिकाऱ्याचा प्र न जाण | म्हणून न करी आवहालागून | आता तू मजशी || ९६ || असे १४ महिन्यांना | १४ दिवस अक्षताना | कळपिती पराङ्काचे परांजप्यांना | रूपामी अनुग्रहाधिषयी || ९७ || ज्ञानेश्वरीचे पाचन | तैसेचि गीतापठण | करुनी अनुग्रहालागून | याचे माघ पद्य एकादशीला || ९८ || आंगितल्या प्रमाणे | अनुष्ठान आनंदाने | करिती उल्लसित मनाने | परांजपे आपुल्या घरी || ९९ || त्या पुण्यपावन दिनी | गुरुपरंपरा आंगोनी | मस्तकावरी हस्त ठेपुनी | बोऽहं गुज आंगती त्यांशी || १०० || चित्तवृत्ती उल्लसित | तत्क्षणी परांजप्यांच्या होत | लाभुनी अनुग्रहाप्रत | दिव्य नाथपंथीचा || १०१ || लोकांच्या उद्धाराची | येथून प्रक्रिया आची | अुरु होई रूपामीची | भगवंताच्या इच्छेने || १०२ || ऐसी अरूपानंदाची | खाण लुटपिती अयेचि | अमलभुता लेखनाची | पर्यणी लाधलीसे || १०३ ||

इति श्रीमद् भक्तियानंद परमगुरु अरूपानंद कथापर्यतशिखरमालिकायां चतुर्दश शिखरः ||
श्रीमद् भक्तियानंद परम भद्रगुरु रूपामी अरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ||

अपरूप दर्शन—शिखर पंधरावे

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अक्षररूप्यै नमः। श्री अक्षरगुरवे नमः। श्री जाने वराय नमः। ॐ श्री गोडबोलेकुलभूषणाय अपरूपानंदाय नमः ॥

नाथपंथाचे महिमान | आधका पोचणी तत्धाम | जेथून येणे परतून | नसे मानवा ॥ १ ॥ अहमैक्य जीवाचे | हेचि तत्त्वज्ञान नाथपंथीचे | म्हणून ओऽहं भावाचे | अनुभरण करिती ते ॥ २ ॥ अक्षररूपाचे ज्ञान | हेच अर्थश्रेष्ठ जाण | आकीचे आधन | मोक्षाची न उपयोगी ॥ ३ ॥ इच्छा फक्त मोक्षाची | ज्या आधका असे आची | तेणे अपरूपज्ञानाची | कास धराणी गुरूकृपे ॥ ४ ॥ देवयान पितृयान | हे दोन मार्ग जाण | मृत्युनंतर गती मिळणं | अघाधीन या मार्गाच्या ॥ ५ ॥ उत्तम मार्ग देवयान | ऐसे म्हणती अर्धजण | अहमलोकावतरण | या मार्गे होतसे ॥ ६ ॥ परी निःश्रेयसाची प्राप्ती | न होई अहज रीती | आड येई प्रारब्धगती | ज्ञानेश्वरमाऊली आंगतसे ॥ ७ ॥ इतुक्याहीपरी झाल्या प्राप्ती | तेथेचि राहें, त्याची मुक्ती | मिळतसे कल्पांती | अहमदेवाअरोअर ॥ ८ ॥ वर्षे आठ कोटी लाख चौअष्ट | अहमदेवाचे अहोरात्र अक्षत | ऐशा १२० वर्षापर्यंत | आयुष्य असे अहम्याचे ॥ ९ ॥ त्याच्या अरोअर क्रममुक्ती | जीवाची लाभे परमगती | त्याची थोरणी गाणी कीती | ज्याचे त्याने ठरवावे ॥ १० ॥ पितृयान मार्ग निकृष्ट | या दोन्ही मार्गात | जीव मृत्युलोकात | परते नित्यनेमे ॥ ११ ॥ नेहेमी चंद्रलोकापर्यंत | हा ये-जा करत | जन्म-मरणाच्या फेऱ्यात | आपडे निरंतर ॥ १२ ॥ उत्तरायण दक्षिणायन | देह केव्हा ठेवावा जाण | हे अर्धरूपी प्रारब्धाचे अघीन | अघांत्य नसे थोडकेही ॥ १३ ॥ अलोकता अमीपता अपरूपता | अळवाअरचे पाणी तत्त्वता | आयोज्य मुक्ती अर्धधा | श्रेष्ठ मानिली अंतांनी ॥ १४ ॥ तिलाच जीवनमुक्ती | अथवा अघोमुक्ती | शास्त्रकार आणडी म्हणती | अतीश्रेष्ठ अपरब्धा ती ॥ १५ ॥ न योगेन न आंब्येन कर्मणा नो न विद्यया | अहमात्मैकत्वओधेन मोक्षः सिध्यति नान्यथा ॥ {विषेकचूडामणि ५८}

नाथपंथीचे परमार्थनवल | रोकडा परमार्थ केवल | आधका उपदेशिती अर्धकाळ | तोडण्या भयअंधाची ॥ १६ ॥ आधका होता ज्ञानप्राप्ती | देहातच लाभे अक्षरगती | मार्गामार्गचे आंकडे त्यापती | लुबे येतुलेही ॥ १७ ॥ अंचित आणि क्रियमाण | त्याचे जाई जळून | होई अहमाची अंलग्न | देहधारी अक्षतांना ॥ १८ ॥ ते वेळी म्हणितले ते नव्हे | पाया अपचटे

काय पाणे | देह जाऊनि वस्तु होआणे | मार्गेचि की || तरी आता देह असे अथवा जाणे | आम्ही तो केवळ वस्तुचि
 आहो | कां जे दोरी अर्पण पाणे | दोराचि कडुनि || { झा.८-२४७, २४८ } ज्ञान विज्ञान निजअंपती | जाहलियाधिण
 माझी प्राप्ती | कोणास नव्हे अरूपपरिधती | मत्पदी गती ज्ञान विज्ञाने { ए.भा. } मेल्यानंतर अहमप्राप्ती | हा
 उधारीचा परमार्थ निचिती | मुख्य असे ज्ञानप्राप्ती | जीवंतपणी || १९ || नामदेवांची महती | भक्तश्रेष्ठ म्हणुनी गाती |
 पांडुरंगभाषणे खेळती | अर्पणगी म्हणुनी || २० || परी त्यांनाही शरणागती | गुरुपदी भांगती | पिठठलचि निचिती |
 अहमज्ञान होण्यासाठी || २१ || चांगदेव महात्मा पिलक्षण | चौदाशे वर्षे आयुष्य भोगून | मृत्युपरी हुकमत अंपूर्ण |
 दाविली जयाने || २२ || परी अर-अररूपाची जाण | मुक्ताई देई करून | ज्यापुढे त्रिखंडाचे ज्ञान | प्यर्थ होई आपैसे
 || २३ || अर-अररूपाचे अनुअंधान | ही अर्पणश्रेष्ठ आधना जाण | त्याचीच देती शिकवण | महापाक्ये तत्त्वमस्यादि
 || २४ || नाथपंथाची पारंपारिक शक्ती | नाथगुरु शिष्यांशी देती | ही अनुपम शिकवण ती | तोडी शिष्याचा भवभ्रम
 || २५ || ऐसी अर्पणश्रेष्ठ शिकवण | शिष्या करूनी पदान | देव पितृयानाचे भय निर्मूलन | शिष्याचे करिती ते
 || २६ || आता गुरुदर्शित मार्गाने | त्याशी प्रवास करणे | गुरुपरी नितांत श्रद्धा ठेवणे | एवढेच उरे त्याशी || २७ ||
 या अलौकिक मार्गाचे | अधिकारी असती मोजकेचि | आधन चतुष्टयाची | पूर्तता ज्यांनी केलीसे || २८ || म्हणुनी निपट
 शिष्याची ती | कसोशीने अद्गुरु करती | श्रोत्या याची प्रचिती | मागील अध्यायी आली असे || २९ || अ्यामी
 अररूपानंदांनी | परांजप्यांकडुनी | याचीच तयाशी झणी | करूनी घेतलीसे || ३० || जे योग्य अतनपाना | त्याशी
 जिलषी पचेना | म्हणुनी पटपर्थनांना | तत्काळ अनुग्रह न देती || ३१ || मनाची योग्य जडण घडण | शिष्याची
 करिती आपण | अंतर्भाव्य शुचिर्भूत जाण | करिती तयाशी आधीच || ३२ || अमृत ते ठेवण्याची | जागा शुवर्णपात्रची |
 मृत्तिकेच्या पात्राची | योजना तेथे करणे नसे || ३३ || जो येईल त्याला | देती खिन्नापतीला | परी मुक्तहस्ते देण्याला |
 नाथानुग्रह नसेचि || ३४ || हे जाणुनी अर्पांनी | आपुली पात्रता वाढवुनी | तयार व्हाणे झणी | अनुग्रहासाठी हो
 || ३५ || जेथि जमीन नांगरूनी | तण कचरा काढुनी | शेत तयार करूनी | जलवर्षावाची वाट पहाती || ३६ || तेथि
 आधकाणे | आधन चतुष्टयाने | आपणा सिद्ध करणे | अद्गुरुकृपेसाठी || ३७ || मग अद्गुरुकृपाघन | वर्षाव
 अपिरत जाण | कशील शिष्यावर दयाघन | असे मूलचाच जो || ३८ || आपणा झाले अहमज्ञान | तरी शेष प्रारब्ध अजून

| उरतभे ज्ञान्याकारण | जगदोद्धाराचे ॥ ३९ ॥ महत्त्व त्याच कार्याचे | अवरूपानंद जाणती साचे | महत्त्व देहधारणाचे |
 असे त्याचसाठी ॥ ४० ॥ शांतपणे देसायांच्या घरात | निरलक्षपणे कार्य करित | देहाकडे दुर्लक्ष करित | निजकार्य
 साठी ॥ ४१ ॥ देसाई कुटुंबियांचे मोठेपण | येथे येई अमजून | आंभाळीती अरामीकारण | अनेकानेक वर्षे ते ॥ ४२ ॥
 केवळ एक समाज भेदक | एवढेच त्यांना असे माहित | साधू म्हणून पंचक्रोशीत | नाव नव्हते झालेले ॥ ४३ ॥ अशा
 परब्रह्माधीन पुरुषास | आपुल्या घरी बसास | पाहूणा म्हणुनी आस | करण्या देती आनंदे ॥ ४४ ॥ त्यांची भेदा शुश्रुषा
 आनंदाने | आपुलाच मानुनी मनाने | करिती अती निगुतीने | हे त्यांचे मोठेपण ॥ ४५ ॥ अन्यथा मुक्काम पाहण्याने |
 पाढविला काही कारणाने | तरी आडून खोलण्याने | जाणविते तयासी ॥ ४६ ॥ तेथे वर्षानुवर्षे रामचंद्रांची | खरे
 होण्याची आशा नसताची | बुद्ध मानुनी साची | भेदा करिती अभिलाषा विरहीत ॥ ४७ ॥ अनन्याचिंतयंतो माम | ये
 जनाः पर्युपासते | तेषां नित्याभियुक्तानां | योगक्षेमं प्रहाम्यहम् ॥ {भ.गीता ९-२२} या गीतेतील वचनाचे | येई प्रत्यंतर
 साचे | करणे भगवंताचे | ऐसे असे अनुपम्य ॥ ४८ ॥ कोणाचे तरी हृदयात | भगवंत प्रेरणा देत | तो ब्रह्मच भाग्यवंत
 | ज्याचे नशिबी संतभेदा ॥ ४९ ॥ हळूहळू कीर्तीचा सुगंध | साधक भ्रमरा आकर्षित | करुनी पावसी आणत | त्यांच्या
 परम भाग्याने ॥ ५० ॥ अरामीची देह प्रकृती | जरी तोळामासा होती | तरी साधकांचे अभ्युदयाप्रती | अक्षती नित्य
 जागरूक ॥ ५१ ॥ निरनिराळ्या श्रेणीचे | साधक येती परमार्थीचे | गुज जाणण्या साचे | अरामीपायी नित्यनवे ॥ ५२ ॥
 जैसी जयाला उचित | तैसी साधना त्या देत | अरामी होऊनि कृपावंत | अहरेरती न कोणासीही ॥ ५३ ॥ अहमज्ञान
 झाल्या प्राप्त | अर्थ मार्गाचे आकलन होत | साधकांचे मनोगत | अमजे पिनासायासे ॥ ५४ ॥ आपणास व्हावी
 ज्ञानप्राप्ती | या अदिच्छेने गोळा होती | चातकाप्रमाणे निचिती | घनवर्षावासाठी हो ॥ ५५ ॥ अरामी अवरूपानंदांची |
 अपिबत कृपा साची | खोली मज प्रेमेची | जरी मी अर्थथा अपात्र ॥ ५६ ॥ म्हणुनी श्रोत्यांसी करी पिनंती | अपधान
 द्यावे पूर्ण रीती | माझिया खोलाप्रती | जरी खोले खोखडे ॥ ५७ ॥ अरामीचेच पिचारधन | प्रकटे मम मुखानं | परमार्थीचे
 वय लहान | म्हणून दुर्लक्ष करू नका ॥ ५८ ॥ इथे माझे काहीच नाही | अर्थ अरामीचेच पाही | पाणी आणण्या गृही
 | पात्राची मदत घेती ॥ ५९ ॥ माझा अहभाग इतुकाच साचा | अरामीच्या अमृतखोलांचा | रतीख आपुल्या घरा नित्याचा |
 पोचवावा आनंदाने ॥ ६० ॥ ऐसे अत्यंत नम्रभावे | श्रोत्यांसी प्रतिपादताहे | तो साधु साधु अभावे | वदे एक श्रोता

॥ ६१ ॥ तुम्ही आतापर्यंत | अप्यामीचरित्रात | गोष्टी सांगितल्या अमित | त्यांच्याच कृपेने ॥ ६२ ॥ देण्यान आणि पितृयान
 | या मार्गाव्यतिरिक्त जाण | अन्य मार्गाचे पिपेचन | करावे आम्हाशी ॥ ६३ ॥ हे दोन्ही मार्ग अनिचित | याची जाण
 निचित | झालीने आम्हाप्रत | टाळावे वाटे अर्था ॥ ६४ ॥ तशी ऐशी काहीतरी युक्ती | सांगे आम्हाप्रती | ज्यामुळे पावू
 षट्मरिथती | अपिलंखे आम्ही अर्थ ॥ ६५ ॥ ऐकून श्रोत्याचे भाषण | त्याच्या शंकेचे करण्या निरसन | अपरूपानंदांचे
 पावन चरण | धरू आपण अर्थजण ॥ ६६ ॥ ते ज्ञानाचा कुरुठा | ज्ञानपिपासुंचा पाणवठा | आपणा योग्य वाटा |
 दाखितील नि चये ॥ ६७ ॥ लावण्याची परिशीमा | हा अद्गुरु पावलांचा महिमा | अतत नमावे गरिमा | त्यांचा
 अनुपम्य ॥ ६८ ॥ त्या पावलांची करण्या सेवा | श्रीकृष्णानेही अवतार घ्यावा | श्रीसामांचा ध्यास श्रवा | असे तोचि
 ॥ ६९ ॥ ऐसे महात्म्य गुरुचरणांचे | म्हणुनी काया मने वाचे | नित्य त्या अंशुजांचे | अमरण करावे आपण ॥ ७० ॥
 त्यांची कृपा अर्तमान | असे अदोदित जाण | भूतकाळाची लागण | त्या नसेचि ॥ ७१ ॥ कृपेपीण अन्य काही | त्यांना
 माहितच नाही | म्हणून कृपा होती ही | मिथ्या शोली ॥ ७२ ॥ अर्थ भावे त्या शरण | होताची आपण | उघडिती
 ज्ञानाची खाण | अपिलंखे अर्था ॥ ७३ ॥ म्हणून त्यांच्या अमृतशोला | परिभावे या सुवेळा | म्हणजे आपुल्या शंकेला |
 जागा न राहिल ॥ ७४ ॥ देण्यान पितृयान | या पंथांचे प्रयोजन | मेल्यावरी असे जाण | जिवंतपणी न अंशंध त्यांचा
 ॥ ७५ ॥ परमार्थ साधण्याचे | दोन मार्ग अशती साचे | जीवंतपणी आचरावयाचे | त्याचे करू अर्णन ॥ ७६ ॥ पिपीलिका
 मुंगी पावलांचा | एक मार्ग असे साचा | दुसरा असे पिहंगाचा | गमनाचा आकाशमार्गे ॥ ७७ ॥ उंच झाडावरचे फळ |
 मिळते मुंगीला केवळ | अथक परिश्रमाने निवळ | हे जाणावे अर्था ॥ ७८ ॥ मुंगी कोमल पावलांनी | हळू हळू
 मार्ग चालुनि | वाटेतील अडथळ्यांना लंघुनी | प्रयत्न करी अतत ॥ ७९ ॥ हे काम अति कष्टाचे | तैसेचि अति अशूरीचे
 | ज्या मध्ये अतत पिघनांचे | अय असे मानशी ॥ ८० ॥ काळ काम वेगाचे | भिंतीवरील पालीचे | गणित ना सुटायाचे |
 मागे पुढे करतांना ॥ ८१ ॥ परंतु पिहंगामार्ग सुकर | राजहंसांचा मार्ग केवळ | एका झडपेत इच्छित फळ | मिळे पहा
 साधकांशी ॥ ८२ ॥ आकाशमार्गी गुप्त पंथ | जाणती योगिये अमर्थ | इतरांस हा गुह्यार्थ | अहसा न कळे
 ॥ { द्वाभशोध ६.१ अ.१ } सायुज्य मुक्तीच्या | ह्या पिहंगामार्गाचा | आदिनाथ साचा | असे उद्गाता ॥ ८३ ॥ परी हा
 मार्ग कठीण | अक्षिधारावत जाण | सोडहं भावाचे अनुबंधान | करावे लागे अततचि ॥ ८४ ॥ सोडहं आत्मा

२५) अनंदघन | अजन्मा तो तूं चि जाण | हें चि भाधूचे णचन | बुद्ध धराये || महापाक्याचे अंतर | तूं चि छहम निबंतर |
 ऐशिया णचनाचा पिअर | पडों चि नये || अद्गुरुक शोध जेव्हा झाला | चौदेहाअ अंत आला | तेणे निजध्याअ लागला |
 अरुपरुपी || { द्वाअशोध ६.८ अ. ८ } ह्या मार्गाचा अधिकार | असे अर्पाअी आचार | पत्नी पात्रता लागे थोर | आधन
 चतुष्टयाची || ८५ || त्या आठी कठोर | पत्रिश्रम लागती थोर | अश्याअाने निबंतर | अमजापिण्या मनाला || ८६ ||
 तादात्म्य देहाअी | मी माझे पिचार मानअी | अदाचा असे तो आयाअी | आरावा आजूला || ८७ || अशा णताचा अभिमान
 | द्यावा दूर फेकून | मी आत्मा अनंदघन | ऐअी भावना करापी || ८८ || गुरुगम्य हा मार्ग केवळ | गुरुकृपा
 अशल्या अशळ | राजहंभाचे राऊळ | आंपडे अतिप्रयत्ने || ८९ || म्हणुनी या मार्गात | अद्गुरुकंची कृपा होत | तारक
 आधकाप्रत | निःश्रेयआच्या प्राप्तीआठी || ९० || गुरुकृपेची अगाध शक्ती | तारीतसे शिष्याप्रती | एकनिष्ठा मात्र ती |
 अआपी अद्गुरुचरणी || ९१ || नाथपंथाचे अळ | अद्गुरुकृपा केवळ | गुरुगीता निष्पळ | आहिली या पिषयाला
 || ९२ || तिचे कराये पठण | आपुले अर्तन चोख ठेवून | करा मार्गक्रमण | गुरुदर्शित मार्गाने || ९३ || या मार्गाची
 महती | अर्ष अंत गाती | ओडहं भावाप्रती | अअती अद्वैत जागरूक || ९४ || अहमज्ञानाची प्राप्ती | या मार्गेच
 निचिती | ऐअी ज्ञानाची महती | असे या मार्गात || ९५ || चिदानंद रूपाची | पुनर्ओळख पटायची | आधक असे
 अयेचि | अहमरूप || ९६ || गुरुमुखे उद्वैजले | ते अतः अनुभवले | शिष्यांअी प्रओधिले | लावला दिव्याने दिवा
 || ९७ || प्रतिष्ठा अनुभवाची | न की शब्द पांडित्याची | अनुभूती लाभल्याची | पावती मिळे येथे || ९८ || याचिदेही याची
 डोळा | परअहमाचा अनुभव आला | मग कोण पुसे देहाला | अशाश्वत मूळचा जो || ९९ || एकदा झाल्या अहमज्ञान |
 मार्गामार्गचे प्रयोजन | त्याअी उबे कोटून | मुक्त तो अदाची || १०० || त्याचा देह पडे दक्षिणायनी | खग्रअ अूर्य
 ग्रहण लक्षुनी | तो येथेचि मुक्ती लाधुनी | अहम होई अयमेव || १०१ || उत्तरायण दक्षिणायन | हे आधक जीवाअी
 जाण | जीवदशा उल्लंघून | जाई त्याला नसे ते || १०२ || अंचित आणि क्रियमाण | नुबेचि त्यालागून | आअना जाती
 जळून | त्याच्या पूर्णपणे || १०३ || आअनेच्या अंगे | जन्म द्यावा लागे | ती जळल्या निजांगे | पुनर्जन्म कैआ
 || १०४ || म्हणुनी या मार्गाचा | पुअकार आचा | करिती नित्याचा | नाथपंथी अत्पुरुष || १०५ || अ्यामी अरुपानंदांनी
 | कृपावंत होऊनी | ही फोड केली जाणी | अति गुह्यतम || १०६ || म्हणुनी याची देही याची डोळा | भोगावा मुक्तीचा

भोहोळा | ऐसी आर्तता मनाला | लागली माझ्या निःभंशाय ॥ १०७ ॥ ते ही आपल्या नातयाची | म्हणजे अमलभुताची |
इच्छा पुरवतिलचि | ही माझी श्रद्धा असे ॥ १०८ ॥ म्हणुनी नमुनी चरणा | प्रार्थितसे करुणाघना | तुला येणे माझी
करुणा | पादपेळ झालासे ॥ १०९ ॥ तैसेचि श्रोते अज्जनांना | गुरुभेटीच्या आशीर्षचना | देणुनी त्यांच्या अद्वेषना |
पुरवाण्या ऐसे प्रार्थितसे ॥ ११० ॥ मुक्तीपरील भक्तीची | आर्तता अवरूपानंदांची | पुढील शिखरी पहाण्याची | आपणा
श्रोते अज्जन ॥ १११ ॥ म्हणून प्रार्थना तुम्हासी | पूर्ण अवधान घाणे मजसी | या कथा श्रवणासी | अंतश्रेष्ठ
अवरूपानंदांच्या ॥ ११२ ॥

इति श्रीमद्भक्तिकानंद परमगुरु अवरूपानंद कथापर्यतशिखरमालिकायां पंचदश शिखरः ॥
श्रीमद् भक्तिकानंद परम भद्रगुरु भयामी अवरूपानंदार्पणमस्तु | इति भवतु ॥

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अक्षय्यै नमः। श्री अक्षय्यै नमः। श्री जाने वराय नमः। ॐ श्री सिद्धाय
रूपरूपानंदाय नमः

ज्ञान आणि भक्ती | अशाची चाके निचिती | परमार्थ अथ त्यावरती | चालवावा गुरुकृपे || १ || आधी अगुण मग
निर्गुण | मग अगुणच अगुण | ऐसे परमगुह्य जाण | आंगती रूपरूपानंद || २ || हीच मुक्तीवरील भक्ती | आजिरी
गोजिरी अंदर ती | जयाची प्रशंसा करिती | अर्थ अंत अज्जन || ३ || पूर्ण ज्ञानप्राप्ती | झालिया निचिती | पराभक्ती
ती गोमटी | येतसे अनुभवा || ४ || तैक्षेचि ज्या आधकांनी | पांडुरंग आकळला मनी | त्यांना खचितचि आत्मज्ञानी |
व्हावे लागे निचये || ५ || म्हणुनच पिठ्ठलाने | नामदेवा धाडिले गुरुभदने | पूर्ण करण्या कारणे | त्या भक्त
श्रेष्ठाक्षी || ६ || जयाक्षी झाले आत्मज्ञान | त्याचे भक्तीमय मन | करी तो दयाघन | ताऱण्या भाषिकांना || ७ ||
म्हणून भक्ती आणि ज्ञान | एकाच नाण्याच्या आजू जाण | दिशती दोन म्हणून | वेगळ्या त्या मानू नये || ८ ||
भक्तीक्षी व्यापकता | ज्ञानेचि येते अर्थथा | ज्ञानाक्षी परिपूर्णता | येतसे भक्तीने || ९ || जयाक्षी झाले आत्मज्ञान | तो
अहमचि होई अथये पूर्ण | मग अहमाचे जे अफुरण | तेच होई तयाक्षी || १० || एकोऽहं अहमयाम् | हेच अहमाचे
अफुरण | पडला प्रेमात आपण | आपुल्याचि || ११ || दुजा अहल्याधिण | प्रेमसुख भोगावे कोठून | ती अमृताची गोडी
जाण | चाखावी कैक्षी || १२ || तैक्षेचि आत्मज्ञाक्षी | अफुरण होतसे मानक्षी | ही गोडी चाखण्याक्षी | अहुत व्हावे
आपण || १३ || शिष्यांच्या मिषाने | अथतःक्षी अहुत करणे | त्यांच्याअथे अथतः वरणे | अक्षय अहमभावात || १४ || जो
शिष्यांक्षी दे अहमज्ञान | मी परमात्मा त्या अधीन | अहमज्ञात्याच्या ओले जाण | वित्रयादि शूद्रजन मी उद्धरी ||
देऊनिया परअहम | जो मद्भक्ताक्षी करी निष्कर्म | त्याचा अंकित मी पुरुषोत्तम | तो प्रिय परम मजलागी || जैसा मी
अथताक्षरी | तैसाच तोहि अथताक्षी | त्या आणि मजमाझाक्षी | नाही तिळभर अंतर || { ए.भा. } त्या परमात्म्याची
इच्छापूर्ती | करण्याआठी निचिती | मुक्तीवरील भक्ती | करिती ते महात्मे || १५ || शिष्या देती अहमज्ञान | 'तत्त्वमसि'
वाक्येकरून | अहमार्गा लापिती जन | अयोद्धाराअरोअर || १६ ||“ अहमभक्ती पैराग्यज्ञान | अथये आचरोनि आपण |
देखी लावावे इतरजन | लोकअंग्रह या नांव || पावोनिया अहमज्ञान | अथये उद्धरिला आपण | न करिची दीनोद्धारण |
रूपरूप- दर्शन

हे भेडपण ज्ञात्याचे ” ॥ या निर्भीड शब्दात | एकनाथ महाराज भांगत | करण्या लोकसंग्रहाप्रत | आत्मज्ञानी पुरुषाची
॥ १७ ॥ अन्यथा ज्ञाले आत्मज्ञान | आता कोणाची काय देणंघेणं | ऐशा पिचारे निर्माण मन | होईल आत्मज्ञाचे ॥ १८ ॥
म्हणुनी मुक्तीपरील भक्ती | परमकारणये प्रेरिली अंती | अतपुरुषांच्या मनात ती | करण्या जगदोद्धार ॥ १९ ॥
ज्ञानोत्तर भक्ती | करुनी आकळिला श्रीपती | आणि उद्धरिले लोकांप्रती | त्यांची नाथे भांगतो ॥ २० ॥ श्री पिपेकानंदांशी
| दिधल्या समाधी अनुभवाची | श्री रामकृष्ण परमहंशी | त्यातच निमग्न राहती ते ॥ २१ ॥ नित्य समाधी स्थिती |
सर्वोत्तम मानती | अखंड निजानंदाप्रती | राहती चिकटलेले ॥ २२ ॥ त्या समाधी अवस्थेतून | आहेर आल्या दुःखी मन
| होतसे त्वरित जाण | काही बुचेना तयाची ॥ २३ ॥ याच अवस्थेत | ठेवाथे मजप्रत | ऐशी परमहंसाप्रत | पिनपणी
करिती हीनपणे ॥ २४ ॥ परी रामकृष्ण तयांशी | दुषणे देती रागेची | तू अपार्थीच असशी | म्हणुनी हे मागतोशी
॥ २५ ॥ अवाप्तकार्योऽभि पत्रां गतिं गतः न तेऽभित किंचित्करणियमप्यपि | पिहाय तस्मादिह कार्यमात्मनः कुरु
स्थिरात्मन्परकार्यमप्यथो ॥ { भौंदरानंद } आता तुझे पांछित | प्राप्त ज्ञाले तुजप्रत | आता लोककार्यानिमित्त | काम करी
निलेपपणे ॥ २६ ॥ जगाच्या उद्धारासाठी | तुझा जन्म असे निचिती | भोडुनी अपार्थपरायणता ती | अन्मुख व्हाथे
लोककार्या ॥ २७ ॥ आता समाधी पेटीची | चापी सांभाळीन मीचि | तुझे कार्य संपताचि | मिळेल तुझी तुला ॥ २८ ॥
आता असंख्य लोकांप्रती | त्या उद्धराथे निचिती | जगनिनयंत्याच्या कार्याप्रती | व्हाथे जागरूक तुवा आता ॥ २९ ॥
नंतरचा सर्प इतिहास | माहित असे तुम्हा खास | आधुनिक युगाचा अतपुरुष | म्हणुनी ख्यात पिपेकानंद ॥ ३० ॥
संत एकनाथाची | करुनी शोध तत्त्वमशी | जनार्दने अष्टमरूपाशी | मेळविले त्वरित ॥ ३१ ॥ केवळ लोकसंग्रहासाठी |
पिपूल साहित्य मराठी | प्रसविले जगजेठी | कृपेकरून ॥ ३२ ॥ मायमाऊली ज्ञानेश्वर | अज्ञैतानुभव घेऊन साचार |
जना उद्धरी लोकोत्तर | कार्य करुनी जगामाजी ॥ ३३ ॥ ऐसे सांगाथे किती | सांगता पाटेल ग्रंथ-गभस्ती | थोडके
सांगता समस्ती | परीक्षावा भात शितावरुनी ॥ ३४ ॥ कसाशी भोने थोडकेचि | लापी भोनात्र नित्यचि | परी परीक्षा
पूर्ण दागिन्यांची | त्या होतसे ॥ ३५ ॥ तैसे श्रोते चतुर | नेटके सांगता साचार | ओळखतील सर्प | सार माझ्या
सांगण्याचे ॥ ३६ ॥ तैसेचि भगुण साक्षात्कार | संत मांदियाळी थोर | पावल्या आत्मानुभवावर भर | देती पहा साकल्ये
॥ ३७ ॥ राष्टसंत रामदास | नामदेव पिठठलदास | संत अहिणासाईस | आत्मानुभव आलासे ॥ ३८ ॥ या सर्पाचे

अश्रंग | अश्याश करता श्रांग | येई प्रत्ययाश चांग | अनुभव अद्वैताचे ॥ ३९ ॥ ह्या शर्य प्रस्तावनेचे कारण | करणे
 श्रोत्यांचे शमाधान | मुक्तीपरील भक्ती जाण | शमजापी शर्यांना ॥ ४० ॥ आता पुढील कथाश्रवण | उल्हाशे करावे
 आपण | पराशक्तीची खाण | श्यामी उघडतील आपणासाठी ॥ ४१ ॥ शपरूपानंदांच्या अनुभवाने | आपण होऊ शहाणे |
 शुद्ध भक्तीचे लेणे | मिरवू श्रंगापरी ॥ ४२ ॥ शमाधीमग्न अवशेयत | श्यामी होते निजानंदात | ओडहं पलीकडील प्रांत |
 अवलोकिते श्रानंदांने ॥ ४३ ॥ ओडहं तेहि अवतपले | विश्व अहममय झाले | त्या श्यानंदात भले | होते पहा पिहवत
 ॥ ४४ ॥ चराचर प्यापुनी | उरला श्रंगुष्ठमात्रेरुनी | त्या शच्चिदानंदाचे दर्शनी | मन लोभापले अतिशय ॥ ४५ ॥ तो
 शच्चिदानंद आपण | ही भावनाही पिशेन | शुद्ध परतु आपण | हे भान उरलेशे ॥ ४६ ॥ ऐशा दिव्य श्रानंदात |
 श्यामी होते पिहवत | तो अचानक मनात | एक भाव उदेलाले ॥ ४७ ॥ तो कुठुनी कशा आला | माहीत नशे कोणाला |
 परी त्याचा उदय झाला | हे निःशंशय ॥ ४८ ॥ आपण पहावे अहुत | ऐशे इच्छा अहमाप्रत | कैशे झाली न लागत |
 अनुमान कोणाशेही ॥ ४९ ॥ तैशेचि येथे झाले | निरीच्छ चित्ती भान उदेले | शगुण दर्शन पहावे भले | आपणा
 जगनिशयंत्याचे ॥ ५० ॥ ऐशे भावना होता चित्ती | अत्यंत आ चर्य पाटे तयाप्रती | पाठलाग करी तळमळ ती | भावने
 मागोमाग ॥ ५१ ॥ शतत मनाचा मागोवा | ती तळमळ घेई अरवा | आत्यंतिक मृदु भावा | उत्पन्न करी मनामाजी
 ॥ ५२ ॥ रूपानंतर त्या तळमळीचे | झंझावातात होई श्राचे | शगुण दर्शनाचे | लागे पिशे तयाशे ॥ ५३ ॥ न शुचे
 ध्यान धारणा | तेथे कैची शमाधी जाणा | एकचि ध्याश रात्रंदिना | शगुण दर्शनाचा ॥ ५४ ॥ शी पिशूचे मनोहर
 रूपडे | केधवा दृष्टी पडे | ऐशे शतत श्रांकडे | पडे मनाशे ॥ ५५ ॥ दिन रात्र हरीचे | चिंतनात जावयाचे | शतत
 श्यामीचे | हरहर लागे चित्ताशे ॥ ५६ ॥ चालता शेलता | खाता जेपिता | नुरे दुशरा श्रांतौता | पिशय श्यामीशे
 ॥ ५७ ॥ भक्तिभावे रात्रंदिनी | राहात हरीचे चिंतनी | हरी नाम पडावे कानी | पाणी गर्जे हरीनाम ॥ ५८ ॥
 भगवददर्शन ज्यांना झाले | त्यांची पंदापी पाऊले | आदर्श मानावे आपुले | नित्य त्यांना शहजचि ॥ ५९ ॥ ते श्रावळे
 रूप शुकुमार | पाहाया जीव श्रातूर | नयन उतापीळ श्राचार | होती त्याशे पहाण्या ॥ ६० ॥ त्या श्रावळ्या श्रुंदरा |
 शीड घालती शत्वरा | तू माळली मज पोरा | जपळ घे शत्वरा ॥ ६० ॥ माझा कळपळा | का न ये दयाळा | आहतशे
 पेळोपेळा | तुजलागी ॥ ६१ ॥ तुझ्या दर्शनाची | आश माझ्या हृदयाची | पुरपी काशापीश जीवचि | झाला माझा

पेल्हाळा ॥ ६२ ॥ दाटला हा गळा | लागेना तो डोळा | तुज माझा कळपळा | का न येई ॥ ६३ ॥ अर्पांगी कंप उठे |
 डोळा पाणी दाटे | मनाचे भान बुटे | प्याकूळ दर्शनाभाठी ॥ ६४ ॥ मना तुजशी पिंनंती | अदा आठवावा श्रीपती |
 भाषे भेटतो रमापती | ऐसे भांगती अंतजन ॥ ६५ ॥ हरीच्या चरणांशी | आपण राहावे अक्षयेशी | भ्रमर होऊनी
 पदकमलाशी | गुंजन करावे नित्यनेमे ॥ ६६ ॥ अंध मोक्षाचे कारण | मन एकले जाण | भांगती अंतअज्जन | खुणे
 उपनिषदांच्या ॥ ६७ ॥ म्हणुनी माझ्या मना | अण-हित साधना | हरीच्या दर्शना | जाई येणे ॥ ६८ ॥ अणनातीत तुझा
 वेग | धरी हरी चरणांचा लाग | न व्हावे तुवा अलग | क्षणभर त्यापाभुनी ॥ ६९ ॥ आता न धरवे धीर | मना ओढ
 अनिवार | लागलीसे साचार | हरी दर्शनाची ॥ ७० ॥ रूप तुझे देवा | दाखवी केशवा | मुकुंदा माधवा | नाशायणा ॥
 अच्युता अनंता कृष्ण दामोदरा | गोपिंदा श्रीधरा हषिकेशा ॥ हरी जनार्दना रक्तिमणी रमणा | देवकी नंदना पाभुदेवा
 ॥ अपामी म्हणे मज हाचि निदिध्यास | पूर्ण करी आस दर्शनाची ॥ { अं. गाथा } आपुल्या अदगुरूंना | नित्य करिती
 प्रार्थना | भेटवावे रमा-रमणा | आतूर जीव झालासे ॥ ७० ॥ तुमचा वशिला लावून | भेटेल तो दयाघन | अंतांच्या
 अधीन | असे जो अर्पदा ॥ ७१ ॥ दिलेत मजशी अहमज्ञान | आता भेटवा नाशायण | अंकाशतील द्वितीय प न | ओडवा
 अदगुरू दयाळा ॥ ७२ ॥ दुधाची तहान ताकावर | भागवती जन चतुर | म्हणुनी आणुनी तक्षीर | पिष्णूची ठेपिती
 जणळ ॥ ७३ ॥ ते नयन मनोहर रूप | पाहुनी पाटे अपूप | प्रत्यक्ष दर्शनाचे सुख | पांछिती मनी आपुल्या ॥ ७४ ॥
 ताअंतास तक्षीर | न्याहाळिती सुंदर | पि पपालाचे मनोहर | साठपिती रूप हृदयी ॥ ७५ ॥ परी अतत भाजावर |
 राहती अनिवार | की न पिशाचे मनोहर | पिष्णू अवरूपामाजी ॥ ७६ ॥ अहमाचे सुंदर ज्ञान | झाले अहम होऊन |
 तैसे पिष्णू रूपात लीन | न व्हावे आपण ॥ ७७ ॥ कारण द्वैतापिण | भक्तीचे सुख कोटून | भोगावे पिलक्षण | हे तो
 अशक्त्य ॥ ७८ ॥ कारण ज्ञानेशोक्त ओपी | ठरली असे हृदयी | की अरूपता अणभापी | मिळे भक्ताशी ॥ ७९ ॥ भक्ताचा
 दुखावा | न भोगावे केशवा | आपुल्या रूपाशी अरवा | मेळपिती तयाशी ॥ ८० ॥ “ तया ज्ञानाचेनि प्रकाशे | फिटले
 भेदाभेदाचे कण्डसे | मग मीचि झाला अमरसे | आणि भक्त तेपीची ” { ज्ञाने. } म्हणुनी देव भक्त असे द्वैत | भोगावे
 इत्यंभूत | ऐशा वाअने पिष्णूपत | आळपिती नित्यशः ॥ ८१ ॥ ऐसी ओढ भगवद्दर्शनाची | नित्यचि वाढे भाची |
 तळमळ आत्यंतिकचि | लागे अपामीच्या मनाला ॥ ८२ ॥ ऐसी मनाची अपरथा | पाहाता करुणा भगवंता | येई तपरेचि

त्याकरता | दर्शनभुव्व देऊ म्हणती ॥ ८३ ॥ ती भगवद्धर्शनाची हकीकत | भाठपू अपुले हृदयात | तेणे भुव्वचि अत्यंत
 | होईल मना आपुल्या ॥ ८४ ॥ रात्री वहाचा भुमार | र्पामी होते अपुल्या पलंगावर | तो दृष्यपालट भत्पर | होई
 त्यांच्या समोर ॥ ८५ ॥ पिष्णू दर्शनाचा ल्हास | जागृत होई हृदयास | त्या हृदयस्थ हाकेस | प्रतिभाद देती भगवंत
 ॥ ८६ ॥ त्या पिलक्षण अवस्थेत | दिवस रात्रीचे भान नुसत | त्यांना ऐसे जाणवत | आपण आहो देवघरात ॥ ८७ ॥ उभे
 देवाभंनिध | मेजावर काही लिहित | तो इतुक्यात कडकडाट | पिजांचा जाणवे त्यां ॥ ८८ ॥ दिव्य सुंदर प्रकाश |
 पसरे भरे अवकाश | दाही दिशा भावकाश | दिव्य तेजे कोंढाटती ॥ ८९ ॥ त्या प्रकाशाचा भत्पर | परिणाम होतसे
 मनावर | आनंद होई अनिवार | त्या दिव्य तेजाने ॥ ९० ॥ आभरीहून मधुर रपर | कानी येती भत्पर | धन्य नाद
 रपरगीय सुंदर | खुलपी चित्ताभी ॥ ९१ ॥ तो दिव्य रपर अंतर्मनात | गुंजन करी भ्रमरागत | र्पामी मग्न त्या नादात
 | तो शब्द कानी येती त्यांच्या ॥ ९२ ॥

यो गोडखोले किधर है ? जिभने ज्ञानेश्वरी लिखा !

त्या शब्दांचा मागोवा | नेत्र घेती खरपा | तो अवचित अपूर्ण | पाहाती ते ॥ ९३ ॥ ते अगुण परात्पर | अर्थ अंतांचे
 माहेर | उभे दिसे समोर | भाक्षात त्यांच्या ॥ ९४ ॥ प्रथम देखिले चरण | त्यांना कोटी प्रणाम करून | पावती
 जन्मोजन्मीचे समाधान | पिलक्षण मानसी ॥ ९५ ॥ अनेक जन्मांचा तृषित | अमृतधारा वर्षावात | भुव्व पावे जे अमित |
 ते ज्ञाले र्पामीना ॥ ९६ ॥ पदकमलावरील दृष्टी | मोठ्या कष्टाने काढीती | समग्र दर्शनाप्रती | जीव ज्ञाला आतूर
 ॥ ९७ ॥ दिव्य पीतांबर लखलखीत | भासे नेत्र दीपवित | दिव्य दृष्टी प्रदान करीत | रूप हरीचे पाहण्या ॥ ९८ ॥
 जी दिव्य दृष्टी अर्जुना | दिली पिश्वदर्शना | तिचाच लाभ र्पामीना | ज्ञाला असे नि चयेसी ॥ ९९ ॥ गढा भय्य मनोहर
 | जिने भयकंपित अरूर | ती येता दृष्टीसमोर | आनंद होई त्यांना ॥ १०० ॥ जी दुष्टांभी भयकारी | तीच भक्ता
 भुव्वकारी | भूष्टी पालना मुसारी | असे तत्पर ॥ १०१ ॥ शनैः शनैः दृष्टी | हलुवार घेती परती | तो शंख चक्र
 पदम हस्ती | दिसे गढे समवेत ॥ १०२ ॥ चौ आहू अति देखणे | हस्ती सुपर्ण कंकणे | परी आहू भूषणे | अती
 शोभायमान ॥ १०३ ॥ उत्तरीय परत्र किरमुजी | हलतसे अनिलासंगे जी | मंद मंद सळसळे माजी | भुगंध चंदनाचा

॥ १०४ ॥ नेत्र अक्षल्याचे अमाधान | अ्यामींशी होई पशीपूर्ण | होता भगवंताचे दर्शन | आकल्येअी ॥ १०५ ॥
 मुखमंडलाची शोभा | जे आक्षात् चैतन्याचा गाभा | मंदबिमत भक्तलाभा | करीतअे आपडीने ॥ १०६ ॥ त्या अतिदिव्य
 प्रभेअरून | नेत्रद्वय न हटती अयेकअून | राहती तेथेचि खिळून | अनिमिषपणे ॥ १०७ ॥ अरूपअौंदर्यपानात | अ्यामी
 होती मग्न त्परित | काळपेळाचे भान नभत | अ्परथेत भारलेल्या ॥ १०८ ॥ मकरकुंडले कानी | गळा कौअुभमणी |
 शोभा ळाढपी आननी | मूळचेच अुंदर जे ॥ १०९ ॥ माळ गळा पैजयंती | जिची पअरलिअे ख्याती | अतनअचित दिव्य
 अति | शोभा ळाढपी आपादमअतक ॥ ११० ॥ मअतकी अुअर्णमुकुट | ज्यातुनी कुअळ कुंतल डोकाअत | आनना शोभा
 आणत | अतिशय ॥ १११ ॥ ऐअी अय्य दिव्य मूर्ती पाहून | अ्यामींचे हारपे भान | घेती अनिमिष नेत्रानं | दिव्य दर्शन
 आरंआर ॥ ११२ ॥ या मनाचे एक निके | देखिले गोडीचे ठायी अोके | त्याचे प्रत्यंतर निके | अ्यामींना येई तत्काळ
 ॥ ११३ ॥ हा दर्शन अोहळा | जो अ्पे अति ळिरळा | न अंपाआ आगळा | ऐअे आटे तयांअी ॥ ११४ ॥ तो अ्पचित
 भानाअर | येती पहा अतअर | आरा देखाआ मनोहर | अदृश्य होई त्यांच्यापुढे ॥ ११५ ॥ पाहती तो पडपीत | आपण
 अैअलो अ्पअचित्त | प्रेमे आनंदअरित | दर्शानाने भगवंताच्या ॥ ११६ ॥ ते अूप चिती ठआणिले | मन आनंदअिअोर झाले
 | आटे अमाधान आगळे | कल्पनातीत ॥ ११७ ॥ अर्ष अंतांनी केलेले | भगवंताचे अर्णन भले | फिके आटू लागले |
 प्रत्यक्ष पाहाता मूर्ती ॥ ११८ ॥ प्रत्यक्ष भगवंत अर्णनातीत | हे उपनिषदे प्रमाणगत | आटे आच अचित्त | दर्शन होता
 अिषणुचे ॥ ११९ ॥ तेजअी नील कांती प्रभुची | अुअखे नेत्रांअी अचित्तचि | एकला नेत्राला अिषयचि | झाला जो अुंदर
 ॥ १२० ॥ ते दर्शनअुअ आरंआर | जे चिती आठणिले अ्पार | आठअ येता गहिअर | दाटे हदयी आगळा ॥ १२१ ॥
 आनंदाने अर्ष शरीर | प्रेमाची गोड लहर | अर्षांगी अूक्ष्म अरथर | जाणवे त्यांना अतिशय ॥ १२२ ॥ जो ध्याअ घेतला
 भक्ताने | तो भगवंते पूर्ण करणे | या आपुल्या अीदाकारणे | जागती दयाघन ॥ १२३ ॥ अदगुकंचा आठअ | चित्ता येई
 अदैअ | त्यांच्याच कृपेने केशअ | दर्शन देती अ्यामींना ॥ १२४ ॥ गुरू गोअिंद ढोऊ अडे | कांके लागू पाय | गुरू
 अलिहारी आपने | गोअिंद दिन्हो अताय ॥ हे कशीरांचे अचन | त्याचा अनुअय घेऊन | धन्य आटे गणेशाअंदन |
 अदगुकंना करती ते ॥ १२५ ॥ गणेशानाथे कृपा केली | मज अनाथाअरी माय ळोळीली | भगवददर्शनाची आऊली |
 धरिली प्रेमे मजअर ॥ १२६ ॥ ऐआ दर्शनअुअअोहळा | अ्यामींच्या हदयी अरून उरला | तो अ्रोत्या आटला |

अमलभ्रुते गुरुकृपे ॥ १२७ ॥ अ्यामीना जो लाभ झाला | तो प्हावा झानी भक्तांसी भला | ऐन्ने प्रार्थून चरणाला | शिखर
दर्शन अमाप्ती करितन्ने ॥ १२८ ॥ पाच्यामुळे आगारावर | लाटा उठती मनोहर | पाटती कर्णमधुर | येता गाज कानी
॥ १२९ ॥ पदी तो अनिल | नामानिराळा केपळ | पाटे गर्जे आगरल | अयनामर्थे ॥ १३० ॥ पदी श्रोते मर्मज्ञ चतूर |
जाणती अ्यामी कृपा थोर | मज पदपे निरंतर | अहेतुक प्रेमाने ॥ १३१ ॥ एरवी अमलभ्रुत आणळा | नन्ने कोणत्या
कामा भला | अ्यामीनी अंगिकावले मला | म्हणुनी पदे थोडके ॥ १३२ ॥

इति श्रीमद् अच्चिदानंद परमगुरु अरूपानंद कथापर्यतशिखरमालिकायां षोडशाः शिखरः ॥
श्रीमद् अच्चिदानंद परम अद्गुरु अ्यामी अरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

रूपरूप दर्शन—शिखर अतःराजे

श्री गणेशाय नमः | श्री महालक्ष्म्यै नमः | श्री अरव्युत्तै नमः | श्री अद्वैतये नमः | श्री जाने पराय नमः | ॐ श्री गौरांगाय रूपरूपानंदाय नमः ||

श्री विष्णुंच्या दर्शने | सुखापले तन | आनंदित मन | अर्धरूपेनी || १ || भगवंताचे दर्शन | चित्ती ठभले म्हणून | अभाग होई निर्माण | तो अणुलोकु आता || २ ||

रूप चतुर्भुज सुंदर आपले / अजि म्या देखिले श्रीहरीचे || १ ||
चरण सुकुमार कांभे पीतांबर / पैजयंती हाव कंठी बाजे || २ ||
सुहाव्य पदन राजीव लोचन / मन्तकी भूषण मुकुटाचे || ३ ||
शंख चक्र गदा पद्म कवी शोभे / अन्मुख हे उभे स्वामी म्हणे || ४ ||

ऐसे सुंदर रूपचितीचे | काव्य प्रभवे पिनासायाभे | नेटके वर्णन श्रीहरीचे | असे ज्यात ग्रथित || ३ || जी खळखळ रात्रंदिवस | मनात होतसे अपिमत खास | तिचा उपशम त्या क्षणास | दर्शने होई श्रीहरीच्या || ४ || पापटळ अरताचि | शांत भासे अर्धचि | किंवा पादळाची | पूर्तता शांतीने || ५ || ज्ञान आणि पराभक्ती | यांचे ऐक्य होता त्वरिती | खळखळ जी माजली चित्ती | परमशांत होतसे || ६ || आता रूप भगवंताचे | अर्धत्र खघायाचे | त्याचेच गुण गावयाचे | भक्तीप्रेमात रंगून || ७ || कार्य भगवंताचे | गुरुदर्शितमार्गे करायाचे | निरलक्षणे साचे | हे येई ध्यानात || ८ || मी माझे माणवो अर्ध | तू तुझे उगवो अता | मी तू पण जगवनाथा | होवो एकचि तत्त्वता || देव भक्त असे द्वैत | अद्वयत्व न खंडिता | दाखवी देव देवेशा | प्रार्थना ही तुला अता || ऐसी परप्रार्थना | करिती श्रीहरी चरणा | जगज्जियंत्याचे कार्य जाणा | करिती निरलक्षणे || ९ || श्री विष्णुंनी ज्ञानेश्वरीचा | उल्लेख जो केला साचा | ओहळा दर्शनाचा | झाल्या प्रसंगी || १० || शिष्याय हिंदी भाषेत | खोलले पैकुंठनाथ | त्याचे मर्म निचित | आपश्यक जाणणे || ११ || नाथपंथाचा विस्तार | उत्तरेकडे अधिकतर | झाला असे साचार | तेथे असे हिंदी भाषा || १२ || त्यामुळे नाथांच्या मुखत | हिंदी भाषा शोभत | अहु काव्य प्रभवत | हिंदी भाषेमध्ये || १३ || गोरखानी आदि काव्य | तेथे नाथपंथीचे

आदेश अर्थ | देती नाथ हिंदीपर्व | बुरु प्रथमपाशुनी || १४ || त्या श्रेष्ठ नाथपंथाचा | उल्लेख होता कशाचा |
 म्हणुनी खोलती हिंदी पाचा | न अन्य हेतु कोणताही || १५ || अमोल ठेवा नाथपंथाचा | अखंड अद्गुरुक्षेत्रा करण्याचा
 | तो ज्ञानेश्वरी लेखनाने साचा | करिती अक्षरपानंद || १६ || उल्लेख त्या क्षेत्राचा | भगवंत करिती साचा | कारण त्याच
 क्षेत्राने श्रीगुरुंचा | कृपालाभ त्या होई || १७ || शिष्याय आणखी एक हेतु | भगवंतांचा निश्चित | या कृतीमाजी दिशतु
 तो पहा ऐशाशीती || १८ || एक मोठे कार्य संपन्न | पहायचे होते हातून | अर्षामी अक्षरपानंदांकडून | अभाग ज्ञानेश्वरीचे
 || १९ || सातशे वर्षापूर्वी माऊलीनी | गीतेपर टीका लिहूनी | गीता सामान्यजनी | दिली उपलब्ध करून || २० ||
 इतकी गीतेपरिल अनुपम टीका | दुसरी अघाण्या न मिळे निका | मराठी भाषेची गौरवगाथा | म्हणुनी आखाणती
 जियेनी || २१ || नाथ भाषार्थदीपिका | सुंदर मनोहारी टीका | ज्ञानेश्वरी नामे प्रसिद्ध देखा | झालीने महाराष्ट्रात
 || २२ || माऊली ऐनी ख्याती | या टीकेमुळे निश्चिती | पारकऱ्यांची आई होती | भक्तांचे प्रेम अपार मिळे || २३ ||
 सातशे वर्षात | भाषेमध्ये अदल होत | म्हणुनी दुर्धोष होत | नवीन पिढ्यांना || २४ || भाषेची दुर्धोषता घालणून |
 परी गोडी कायम ठेवून | अभाग पृत्तात ओवून | अक्षरपानंद कार्य करिती || २५ || हेच कार्य महान |
 अक्षरपानंदांहातून | पहाण्याचे म्हणून | ज्ञाने परी उल्लेख केला भगवंते || २६ || काळाचा प्रवाह अखंड | पाहातो
 गोलाकार म्हणून | भूत अविष्य वर्तमान | नसे भगवंतासाठी || २७ || आपल्या बोयीसाठी मानवाने | काळाचे तीन
 तुकडे जाणे | केले अक्षती निजमने | परी भगवंता काळ एकचि || २८ || सूर्य मालिकेसह अर्थ | गोलाकार फिरे
 विश्व | तैसाच काळाचा अक्ष | वर्तुळाकार धावतसे || २९ || त्यानी न मागेपुढे जाण | अर्थ घटना प्रवाही म्हणून |
 भगवंत ज्ञानेश्वरीचा उल्लेख जाण | अविष्यातील करिती || ३० || असो हे गणित काळाचे | जैसे मज जाणविले साचे |
 तैसेच मी वदलो पाचे | अद्गुरुकृपेने || ३१ || परा पाणीचे स्थान | अद्गुरुंच्या अधीन | तेथे अर्थ निर्माण | होई
 त्यांच्या कृपेने || ३२ || ते येई पैखरीत | आपणुक घबंगळत | ते अर्थ अमलभुत | उमटणे कागदापरी || ३३ || या अर्थ
 लिखाणात | एवढाच सहभाग अक्षत | श्रीकृपे निश्चित | जाणा श्रोते अज्जन || ३४ || भगवद्दर्शनानंतर | काव्याची गंगा
 निरंतर | पाहू लागली दुधडीभर | जन प्रबोधनासाठी || ३५ || राजापुरच्या गंगेप्रमाणे | जी लुप्त झाली निजमने | ती
 आठ वर्षाने | पुन्हा होई प्रगट || ३६ || अमृतधारा पाहायाची | भगवती आदेशे थांखली साची | ती भगवंतकृपेने

अधिरतधि | पाहू लागली अचानक || ३७ || गीतेतील एका लोकावर | चिंतन करीत अज्ञात भुंदर | साकी पृत्तात
 मनोहर | रचना रफुदली तयांशी || ३८ || ती रफुर्ती जागृत | राहीली त्यांच्या मनात | १० भाक्या दिवसभरात |
 लिहिती पहा नेमाने || ३९ || एवढेच देह प्रकृती | करण्या देई अनुमती | ऐशा प्रकारे निचिती | भावार्थगीता
 लिहून होई || ४० || सहा भात महिन्यांचा | कालावधी लागे साचा | गोड रसाळ रचनेचा | जी रपर्श गीताप्रेमीना
 || ४१ || गीतेचे यथोचित भाषांतर | अर्थभंडोच अथवा भर | न घालता अति भुंदर | होई रपामीकडून || ४२ || संस्कृत
 काव्य आशयघन | थोडक्या शब्दात अर्थ पूर्ण | परी गीता उपनिषद्प्रमाण | देववाणी परियेरी || ४३ || प्रवक्ष्यामि
 लोकार्धेन | ऐसे शंकराचार्य खोलती पचन | परी समजण्या अर्थ जाण | ग्रंथ कोटि कमी पडती || ४४ || एका
 लोकाचा अर्थ समजाविताना | प्रसंगी दहा साकी रचना | कराव्या लागल्या रपामीना | तेणे भाव पूर्ण होई || ४५ ||
 भावार्थगीता काव्याचे | पचन करावे नित्याचे | तेणे गीतार्थ समजण्याचे | भाव्य पडेल पदरी || ४६ || तैसेचि संजीवनी
 गाथा | ही अभंगरचना अर्थथा | रवानुभवाची गाथा | मार्गदर्शक परमार्थी || ४७ || ऐरी भावार्थगीता | आणि संजीवनी
 गाथा | या अनुपम रचना अर्थथा | तयार अमृतधारेसह || ४८ || परी ही ज्ञानगंगा | उगमापाशीच रतथ छटा | परमार्थ
 पिपासूंच्या अंतरंगा | राहिली अरपर्श || ४९ || श्री पिडलराव जोशी म्हणुनी | प्यासंगी गृहस्थ जाणी | आले दर्श
 नालागुनी | श्री रपामीच्या || ५० || त्यांचा अधिकार जाणुनी | रपामींनी अपुली काव्य संजीवनी | दाखविली तयालागुनी
 | प्रासादिक जी होती || ५१ || रपामीची साधी राहाणी | उच्च पिचारसरणी | आणि परमार्थिक अधिकार जाणुनी |
 लुथ्य होती जोशीखुवा || ५२ || ह्या जोशीखुवांचे कामानिमित्त | फिरणे रत्नागिरी मुंछईत | ते सहजगत्या रपामीसंछंघात
 | खोलती अति आदराने || ५३ || हे रपतः अनुग्रहीत | पुण्याच्या अपलियाचे अज्ञत | आषामहाराज सहस्रशुद्धे यांप्रत |
 लोक खोलती आदरे || ५४ || यांच्या गुणवाही रपभावामुळे | रपामीची प्रशंसा अर्वाजवळ | करिती आधुनिक संत निर्म
 ळ | म्हणुनी जोशीखुवा || ५५ || तैसेचि रपामीच्या काव्याची | मोहिनी मनावर साची | उद्युक्त करी तयांशी | ते प्रसिद्ध
 करण्या || ५६ || त्या काव्याची महती | हे मुक्तकंठाने गाती | परी रपामीमाहात्म्य वर्णती | जैसे जाणविले तयांशी
 || ५७ || ऐशाप्रकारे सिद्ध आणि साधक | मुंछई पुण्यात झाली साची | त्यामुळे तेथील साधकांची | वर्दळ पाहू लागली
 || ५८ || ऐशाप्रकारे सिद्ध आणि साधक | यांची गांठ पडे देख | परमार्थाच्या साळ्ळात | पावसवामासी || ५९ ||

पापक्षच्या पापान भूमीत | पूर्ण समाधान पावत | प्रसन्न हृदयी बाधक जात | परत आपुल्या ग्रामाक्षी || ६० || ज्याच्या
 त्याच्या अधिकारानुसार | उपदेश पावती थोर | शंकासमाधान सत्पर | स्वामीकृपे होतसे || ६१ || विहंगमार्ग
 नाथपंथाचा | स्वानुभवे दाखविती साचा | योग्य बाधकांचा | उच्चार करिती त्याद्वारे || ६२ || परी पापस गावात |
 स्वामींना भ्रमिष्ट मानत | भूते पछाडले यापत | ऐसे म्हणती काहीजण || ६३ || गावचा जोगडा परगावचा सिद्ध |
 ऐसी म्हण कोकणांपांतात | ती येई सांपत | अनुभवान्न स्वामींच्या || ६४ || परी ते अर्थशा अलिप्त | होते पद्मपत्रागत |
 निरलक्षणे कार्य करित | भगवंताने ओपविलेले || ६५ || विष्णुपंत गोडखोले | पिताश्री स्वामींचे भले | निर्वाण पावले |
 अल्प आज्ञानंतर || ६६ || त्याउपरांत मातोश्रींची | व्यथस्था योग्य लाविती साची | श्री पटवर्धन मासतसांची | ओष्ठत
 त्यांना देती हो || ६७ || वार्धक्य मातोश्रींचे | शक्यतो समाधानात साचे | जावे म्हणुनी योग्य व्यथस्थेचे | आयोजन
 करिती ते || ६८ || ऐशा घटना घडत | जरी व्यथहारात | तरी मनःशांती न ढळत | अणुमात्र स्वामींची || ६९ || ते
 असती निजानंदात | तो आनंद इतरा वाटत | होऊनी परम कृपावंत | योग्य त्या बाधकावरी || ७० || स्वामींचे ग्रंथ
 प्रकाशित | व्हावे म्हणून प्रयत्नरत | काही मंडळी असत | प्रथमपासुनी || ७१ || या ग्रंथांची अपूर्वता | जाणवे ज्यांच्या
 चित्ता | त्यात भाऊ देसाई प्रथमता | होती आकर्षित त्याकडे || ७२ || हे शाखा देसाईचे | धाकटे शंघु साचे | त्यांच्या
 अतीव आदराचे | स्थान असती स्वरूपानंद || ७३ || यांना लहानपणापासून | स्वामींचा सहवास जाण | त्यांच्या परम
 भाग्येकरून | लाभला नित्याचा || ७४ || भावार्थ गीतेचे महत्त्व | प्रासादिक कवित्व | ग्रंथाचे अनन्यत्व | भुरळ पाडी
 त्यांच्या मना || ७५ || हे शब्दरत्नधन | अर्थसामान्यालागून | मिळावे म्हणून | भावार्थगीतेचे प्रकाशन करिती || ७६ ||
 १९५१ सालात | हा अद्वितीय ग्रंथ प्रकाशित होत | भव्य ओहळा पावसेत | देसाई शंघु करिती पहा || ७७ ||
 त्यामागोमाग गाथा संजीवनी | स्वामींची अभंगवाणी | प्राप्त झाली बाधकालागुनी | मार्गदर्शन मिळावया || ७८ || या
 ग्रंथांच्या प्रसिद्धीमुळे | स्वामींचे नाव अर्थतोमुखी झाले | दर्शनार्थ अंत सज्जन भले | येऊ लागले पावसेक्षी || ७९ ||
 एका विशिष्ट काळानंतर | गुरुंची पृती अनावर | होतसे येई गहिबर | सतशिष्य लाभाकारणे || ८० || स्वामी
 रामकृष्ण परमहंस | गच्चीवरी जाऊन खास | पाचारिती आपुल्या शिष्यांस | विरह त्यांचा साहसेना || ८१ ||
 विवेकानंदादि शिष्यांसाठी | कासापीस पहा होती | केव्हा एकदा भेटती | ऐसे होई तयांना || ८२ || या स्वार्थाच्या

आजासत | केव्हा आत्मलक्ष्मी दिवत | याची पाट पहात | रामकृष्ण अति आतुरतेने ॥ ८३ ॥ कालीमातेची प्रार्थना |
 करिती क्षणक्षणा | भेटणी मज शिष्यराणा | गुज हृदयीचे आंगण्या ॥ ८४ ॥ देवा ऐसा शिष्य देई | अहमज्ञानी निपूण
 पाही | तुका तुका हाका मारी | माझ्या पिठोआच्या दारी ॥ ऐसी प्रार्थना तुकारामादि अंत | पिडल चरणी करत | त्याचे
 हेच इंगित | आपणाआरब्बा दुजा व्हावा ॥ ८५ ॥ आपण व्हावे अहुत | ऐसे अद्गुरुकृती पाटत | तेच ईश्वराचे मनोगत |
 हे जाणुनी अर्थथा ॥ ८६ ॥ या व्यथहारी जगात | एक शिष्य तरी अमलचित | लाभावा त्वरित | ऐसे पाटे तयाची
 ॥ ८७ ॥ ऐसीच उर्मी अवरूपानंदांशी | निर्माण झाली मनाशी | म्हणून शोध घेती मानशी | त्या शिष्यवरांचा ॥ ८८ ॥
 तो चातकापरी घनवर्षावाची | पाट पाहे कधीची | ऐशा एका शिष्याची | गांठ पडे चित्तत ॥ ८९ ॥ हा जीव भोळा
 भावटा | गुरुशोधनी झाला वेडा | गुरुच अपुला वेडा | पार करतील म्हणून ॥ ९० ॥ अयामी अक्षती पावशी | हा जीव
 मुंअईशी | गाठ पडावी कैशी | ऐसे झाले अयामीना ॥ ९१ ॥ अत्यंत आतुरतेने | काहीतरी युक्तीने | भेटावे त्याकारणे |
 गुज हृदयीचे आंगण्या ॥ ९२ ॥ लक्ष्मण रामचंद्र फडके | ऐसे यांचे नाव देखे | दादरला चाळीत एके | राहती
 अहुभाल ॥ ९३ ॥ जीव अत्यंत आतुरला | अद्गुरुभेटीआठी भला | काय करावे गांगरला | बुचेना काहीच ॥ ९४ ॥
 काय करावे कोठे जावे | हे तो कळेना अयभावे | परी पिलक्षण आतूर भावे | प्रार्थिती गुरुराणा ॥ ९५ ॥ दोघांची
 तळमळ एकचि | भेटावे एकदुजाशी | परी लौकिक अंतराची | अडचण होतसे ॥ ९६ ॥ ऐसी कर्मे आम्यदशा | होय जेथ
 धीरेशा | तेथे अद्गुरु आपैसा | भेटेचि गा ॥ हे ज्ञानेशांचे पचन | खोटे होय कोठून | अद्गुरुंना येई करुणा | या
 शिष्यवराची ॥ ९७ ॥ श्री पिडलराव जोशांमार्फत | त्यांना अनुग्रह देत | अनुग्रहाचा कागद शीर्षाप्रत | ठेवता अमाधी
 लागे तया ॥ ९८ ॥ मावळले देहभान | मी तू पणाचे अवधान | झाले अमाधीमग्न | तीन ताक्षपर्यंत ॥ ९९ ॥ पहा
 नपलाव नाथपंथीचा | अंकल्पमात्रे अनुग्रह आचा | देऊनी अनुभव कृतार्थतेचा | लक्ष्मणरावा देती अयामी ॥ १०० ॥
 आपणाआरब्बे करिती तत्काळ | याचा अनुभव देऊनी निवळ | भवभ्रमाचा अडदर अकळ | दूर केला शिष्याचा
 ॥ १०१ ॥ २५-०९-५२ शी | अंकल्पमात्रे दीक्षेची | देई लक्ष्मणरावांशी | पावभचा योगीराणा ॥ १०२ ॥ हेच लक्ष्मणराव
 पुढती | अमलानंद नामे प्रसिद्ध होती | नाथ अंप्रदाय चालपिती | पेणेची राहुनी ॥ १०३ ॥ गुरुपदाशी अनन्यशास्रणता |
 हेच नाथपंथीचे श्रीद तत्पता | शिष्या थोरपणा अर्थथा | देती नाथगुरू ॥ १०४ ॥ त्यांनी अत्यंत थोर मनाने | जवळ

रूपरूप दर्शन—शिखर अठरावे

श्री गणेशाय नमः | श्री महालक्ष्म्यै नमः | श्री अरव्यै नमः | श्री अद्गुरवे नमः | श्री जाने वराय नमः | ॐ श्री शान्तभावाय रूपरूपानंदाय नमः ||

श्री महाविष्णूचे दर्शन | तेणे तृप्त अंतःकरण | लोकभंग्रहा दिशा मिळून | स्वामी कार्य भुरू होई || १ || भगवंताच्या आदेशाने | महत्वाचे कार्य करणे | त्याचा श्रीगणेशा होणे | ज्ञानेश्वरीच्या भाष्याने || २ || अगुण दर्शन भगवंताचे | जेव्हा झाले होते आचे | तेव्हा काही लेखन स्वामींचे | चालू होते देवघरात || ३ || त्यावेळी बहुधा स्वामी मग्न अभंग ज्ञानेश्वरी लेखनी | म्हणुनी श्री विष्णूनी | ज्ञानेश्वरीचा उल्लेख केला असे || ४ || कुठल्याही मोठ्या कार्याला | निमित्त लागे होण्याला | तसे अभंग-ज्ञानेश्वरी लेखनाला | निमित्त होई आद्येच || ५ || श्री आशीकाका लिमये नावाचे | एक शिष्य स्वामींचे | होते प्रथमपावुनीचे | स्वामींच्या आनिध्यात || ६ || श्री अनोपंत दांडेकरांनी | आर्थ ज्ञानेश्वरी प्रकाशुनी | ज्ञानेश्वरी भक्तांची ओय जाणी | आत्यंतिक केलीसे || ७ || त्या आधी जी प्रकाशाने होती | ती कठीण शब्दार्थ देती | परी प्रत्येक शब्दा अडती | भाषिक जन खरोखरी || ८ || ती वाचण्यासाठी अत्यंत परिश्रम करावे लागत | तरीही भाषार्थ लक्षात | न ये कोणाच्या || ९ || ती उणीव लक्षात घेऊनी | ओपीचा भाषार्थ देऊनी | तसेच आवश्यक स्पष्टीकरणी | ग्रंथ अजपिती दांडेकर || १० || त्यामुळे ती वाचताना | भुलभ अर्थ ये मना | तसेचि काव्य भौंदर्याचे भाज | येतसे आपैसे || ११ || हे फार मोठे उपकार | करती दांडेकर अर्थावर | ओप्यांचा आशय मनावर | ठाविण्या ज्ञानेश्वरीचा || १२ || त्या ग्रंथाची एक प्रत | लिमये आदरे घेत | स्वामींना दाखविण्याप्रत | आणती पावभला || १३ || तो अर्णागभुंदर ग्रंथ | पाहून स्वामींना आनंद होत | रत्नाचे मोल जाणत | खरा रत्नपाखरी || १४ || श्री लिमये पिंती | स्वामींना ऐसी करती | आशीर्वादपर काही उक्ती | लिहाव्या ग्रंथावर || १५ || स्वामीही कौतुकाने | तुकापिती मान | जे आक्षात लक्षण | असे भंमतीचे || १६ || काय लिहावे त्यावर | विचार करती अत्वर | तो अचानक मनोहर | ओप्या स्फुरती तयांना || १७ || त्या मुळातुनी | ऐकाव्या श्रोतुजनी | ज्ञानेश्वरी भक्ता सुखणुनी | अभ्यासा तत्पर करती ज्या || १८ ||

श्री ज्ञानेश्वरी ग्रंथ गहन | गुरुपुत्रांसी भुगम बोपान |
 भाषे घडता अण मजन | लाभे समाधान अखंडित ॥ १ ॥
 उपासना मार्ग सांपडे | योगसाध हाता चढे |
 उघडती ज्ञानाची कपाडे | अहज घडे निष्काम कर्म ॥ २ ॥
 होषोनि अंतबंग आधिकासी | भाषे अपलोकिता ज्ञानेश्वरी |
 साक्षात् प्रकटे भगवान श्रीहरी | स्वये उद्धरी निजभक्ता ॥ ३ ॥
 नित्य अंतरी ज्ञानदेव | सर्वाभूती भगवद्भाष |
 देव-भक्ता एकचि ठाव | अपूर्व नपलाव अनुभवावा ॥ ४ ॥
 ॥ हरी ॐ तत् सत् सोऽहं हंसाः ॥

ओष्या ऐशा स्वानुभवपर | भगवद्कृपे कागदापर | जैसे हंस मानसरोपरापर | उतरती डौलाने ॥ १९ ॥ ज्ञानेश्वरीचे
 पाचन | तिचेच चिंतन मनन | करता प्रकटे भगवान | साक्षात् भक्तापुढे ॥ २० ॥ ऐसे स्वानुभवीचे आशीर्षचन | देती
 पाठकालागून | स्वामी समर्थ दयाघन | गृह्य प्रकट केलेसे ॥ २१ ॥ ज्ञानेश्वरीतील गणेश पंढन | करती त्यापर
 चिंतन मनन | अतत दिवस तीन | चपथीचा चंद्रोदय होतसे ॥ २२ ॥ अभंगरूपात ज्ञानेश्वरी | प्रगटे त्यांच्यासमोरी |
 नव पत्र धारण करी | सुषोध्य अर्थाचे ॥ २३ ॥

आत्मरूपा तुज | करी नमस्कार | तुझा जयजयकार | असो देवा ॥ १ ॥
 ॐकार स्वरूपा | तूं चि सर्वा मूळ | व्यापोनि सकळ | साहिलासी ॥ २ ॥
 सर्व सर्वातीत | तूं चि सर्वात्मक | विषय तू एक | पेढालागी ॥ ३ ॥
 ' नेति नेति ' ऐसे | खोलती जे पेढे | स्वरूप अगाध | तुझे देवा ॥ ४ ॥
 जाणावयाजोगा | आपणा आपण | म्हणोनिया मौन | पेढांसी ही ॥ ५ ॥
 आत्मरूपा देवा | तू चि गणाधीश | बुद्धीचा प्रकाश | सकलांच्या ॥ ६ ॥

ऐसे प्राक्षादिक भाषांतर | होई ज्ञानेश्वरीचे मनोहर | रोज दहा ओप्यांचे अंतर | प्रकट होई अंभंगात || २३ || प्रकृती
 तोळामाभा होती | परी त्यावर मात करिती | अनध्याय न होऊ देती | एकाही दिवसाचा || २४ || अडीच वर्षे अप्याहत
 | ज्ञानेश्वरीचे भाषांतर करीत | हेच भगवंत बुचपीत | दर्शनप्रसंगी || २५ || हेच कार्य महत्त्वाचे | होते लोकसंग्रहाचे |
 अपार लोकप्रियता ग्रंथाते | मिळे अपूर्व || २६ || नाथपंथीच्या ग्रंथाला | अंभंग भाज चढविला | पाठका बुगम केला | ग्रंथ
 ज्ञानेश्वरी || २७ || हजारे लोक पासायण | या ग्रंथाचे करिती जाण | परमार्थ ओपान | बुगम केला असे जेणे || २८ ||
 या कालावधीत | अपामीचे अनुग्रहित | शिष्य झाले अहूत | रत्नागिरी शहरामधे || २९ || ते नियमित दर्शनार्थ |
 आपल्या गुरुंच्या येत | दर्शनानंद लुटत | पापभला नित्यशः || ३० || अपामीच्या आज्ञापणानंतर | अदमासे आधीस
 वर्षे ग्रामांतर | केले नसे आचार | राहाती पापभला कायम || ३१ || रत्नागिरी आठ मैल दूर | परी अपामीना हे हि
 अंतर | पाटे अत्यंत दूर | प्रकृती अप्पारथ्याने || ३२ || त्यामुळे अनेकांनी | अनेकवेळा आग्रह करूनी | पाचारिले
 रत्नागिरी अथानी | परी अपामीना पाटे ते अशक्य || ३३ || गिर्याबोहणा आरखे कष्टप्रद | रत्नागिरीस जाणे पाटे
 आपदा | शरीर प्रकृती अपर्णदा | होती दासळत || ३४ || मोठ्या कसोशिनने | अंधरूणावर उठून अक्षणे | प्रातर्षिधीस
 आरणे | हे हि तापदायक || ३५ || खोलीच्या आहेर पडणे | दुःखापासत जाणे | अपर्ण प्यवहार तेणे | होती तेथेचि
 || ३६ || परी आग्रह अप्पारकांचा | रत्नागिरीस येण्याचा | मोडणेना तयाशी आचा | आल हट्ट माताच पुरवितसे || ३७ ||
 तेथे पर्वा अमांची | आ शारीरिक प्याधीची | मनोअले उल्लंघायची | हेच ठाऊक तियेला || ३८ || त्यामुळे अखेरीस |
 रत्नागिरीला जाण्यास | मिळविते मान्यतेस | भक्त रत्नागिरीचे || ३९ || ताशी पाच मैल वेगाने | मोटारीने प्रवास
 करणे | परी तेवढ्याही अमाने | थकती अपामी पहा || ४० || तास दोन तास पिशांती | घेऊनी कार्यप्रवण होती |
 गुरूमाऊलीच ती | लाड पुरवी शिष्यांचे || ४१ || दीड महिना रत्नागिरीत | राहती अप्पारगुणनाथ | अप्पारकांच्या घरात |
 पिषिध ठिकाणी || ४२ || अप्पारकांचा उभळे अहर | प्रवचन कीर्तने होती थोर | परी पिडलाचा नामगजर | दुमदुमली
 रत्नागिरी || ४३ || काही भाग्यवंतास | लाभ अनुग्रहाचा आस | होतसे पारमार्थिक जीवनास | बुध्दात त्यांच्या तेथआ
 || ४४ || अपामीची अहोरात्र काळजी | भक्तगण घेती पहाजी | डॉक्टर आआ देसाईजी | दिमतीस त्यांच्या नित्यचि

॥ ४५ ॥ अनेकांच्या घरांना | अग्रामींनी भेटी जाणा | आर्षजून देताना | पाटला आनंद अद्भुत ॥ ४६ ॥ परी हे उधारीचे
 अग्रभान | अधिक काळ टिके कोटून | आत्यंतिक अमालागून | करती ते दृढनि चये ॥ ४७ ॥ अर्षांना सुखपून |
 करिती पावसवामी आगमन | अभाग ज्ञानेश्वरीच्या छपाईकारण | जोर आता येतसे ॥ ४८ ॥ या छपाईचा भार | न पडो
 कोणावर | म्हणून खारीचा पाटा अत्यर | उचले प्रत्येकजण ॥ ४९ ॥ मोठी देणगी कोणी | दिल्यास नाकारती झणी |
 अर्षांनी गोवर्धन उचलुनी | श्रेय ते साधावे ॥ ५० ॥ म्हणून प्रत्येक साधकाकडून | ऐच्छिक देणगी जाण | पंचपीस
 रूपये ठरवून | भार न पडू देती ॥ ५१ ॥ एककरकमी रूपये पंचपीस | देणे अशक्य पाटल्यास | महिना दोन
 रूपयास | अर्षीकारती ॥ ५२ ॥ त्यामुळे अहभाग अर्षांचा | या कामास लाभे साचा | ठेवा आनंदाचा | शुभ कार्यात
 सासखा ॥ ५३ ॥ या कामात पुढाकार | देसाई अंधूंचा खरोखर | पिडलराव जोशादि मान्यवर | अशती मदतीला
 ॥ ५४ ॥ मुद्रणप्रत तयार करण्यापासून | छापीलप्रत तपासण्यापर्यंत जाण | प्रत्येक कामात लक्ष पूर्ण | अग्रामी देती
 व्यक्तिशः ॥ ५५ ॥ या कामाचा अनुभव पूर्ण | असे अग्रामींच्या गाठी म्हणून | अर्ष कामावरी लक्ष पूर्ण | देती अग्रामी
 अथतः ॥ ५६ ॥ छपाईच्या तपशिलात शिरून | कागदाची निपड करून | छपाईचे अक्षर मोठे ठेवून | पृष्ठांची सोय
 खघती अथतः ॥ ५७ ॥ ग्रंथ अणजड न व्हावा म्हणून | दोन भागात छपाई करून | पाचकांची सोय खघून | व्यपहार
 ही साधती ॥ ५८ ॥ ग्रंथाचे अंतर्ग | तैसेचि अहिर्ग | पाहता भक्तीचे तरंग | उठावेत पाचकांच्या ॥ ५९ ॥ म्हणुनी
 यथायोग्य चित्राते | त्यात घालती अस्यक् ते | पाचताना भक्तीते | मिळावा उजाळा ॥ ६० ॥ अंशंधित व्यक्तींना | पत्रद्वारे
 मार्गदर्शना | निरंतर करूनी जाणा | ग्रंथ उत्तम छापून घेती ॥ ६१ ॥ ही पत्रे मूळातूनी | अथश्य पाचापी पाचकांनी |
 अन्वय छापली जाणी | अग्रामींच्या पाठमयात ॥ ६२ ॥ अतिशयोक्ति थोडकीही | या चरित्रात केली नाही | हे पाचकांच्या
 लपलाही | येईल ध्यानात ॥ ६३ ॥ जे मूळचेच अुंदर | त्यानी अलंकार | न घालावे लागती थोर | तेज त्याचे अथयंभू
 ॥ ६४ ॥ अर्षांनी कौण शोभायमान | अुंडुनी आपडे कोटून | अंतर्भाव प्रकाशमान | तो असे अथयेचि ॥ ६५ ॥ तैसे
 अर्ष कार्य अग्रामींचे | असे अथयंपूर्ण साचे | त्यानी अन्य आभूषणांचे | नसे प्रयोजन ॥ ६६ ॥ अर्षांगअुंदर अभाग-
 ज्ञानेश्वरी | ज्यानी आशीर्वाद परमेश्वरी | अुजाण पाचकासमोरी | येण्या असे उत्सुक ॥ ६७ ॥ त्याचा प्रकाशन सोहळा |
 भव्य दिमाखात केला | ऐसा समासंभ पावसेला | न झाला कधीही ॥ ६८ ॥ या समासंभासाठी | अुंई पुण्याहून भक्त
 अथरूप- दर्शन

येती | ब्रह्मागिरी पंचक्रोशी ती | झटे या भोहोळ्यासाठी || ६९ || भुमाचे पाच भातशे लोक | अत्युत्साहे जमले देख |
मुखावरी आनंद अलौकीक | असे अर्षांच्या || ७० || आधीच ज्ञानेश्वरी ग्रंथ | ज्ञान-ईश्वराचेच मनोगत | त्याला नव पत्र
लेखित | स्वामी स्वरूपानंद || ७१ || त्या पिषयी उत्कंठा होती | परी स्वामींच्या हस्ते प्रती | मिळणार भाधकाप्रती |
ऐसे केले आयोजन || ७२ || स्वामींनीही तेवढ्या प्रतीपत्र | स्वये स्वाक्षरी आशीर्वादपत्र | करुनी अंतोषणिले शिष्यपत्र
| तेथि अन्य लोकही || ७३ || अनईच्या मंगल भुवांनी | पापक्षेला जाग येई | स्व-गृहीचे कार्य पाही | पाटे अण्ड्या
पापक्षेला || ७४ || या मंगल प्रसंगी गावातील | अर्ष देव देवतांचे पूजन | यथाभाग करुन | पाचारिती भामांभा
|| ७५ || श्री केशवराव गोखले | स्वामींचे मामा भले | आणर्जून उपस्थित राहिले | या भमरांभासाठी || ७६ || जुन्या
आठवणींना उजाळा | या निमित्ते मिळाला | कृत कृतार्थता मामांना | पाटली अतिशय || ७७ || त्यांच्याच कृपेकरुन |
स्वामींना गणेशनाथांचे दर्शन | झाले पूर्ण पुण्येकरुन | आर्षकता मनुष्यदेहाची || ७८ || धन्योऽहं धन्योऽहम् || ऐसे
मिठीत घेऊन | एकमेका थोपटून | उद्गार काढती तृप्त मन | कृतार्थतेने || ७९ || दासभोध आत्मास्वामी दर्शन |
रामदास स्वामींचे होते अजून | हेच ग्रंथ भद्रभक्ताकारण | दीप होती मार्गीचे || ८० || तैसेच स्वामींना शोधणे | त्यांच्या
ग्रंथातच जाणे | परा शब्दांचे लेणे | असे हे अपूर्ण || ८१ || ग्रंथ प्रकाशनाचा भोहोळा | भगळ्यांच्या भ्रमरणात कोरला
| परी ग्रंथ आग्निध्याला | असे स्वामींचा || ८२ || स्वामींचे आ पासन | ग्रंथी हरी-दर्शन | त्याची श्रोते आपण |
घेऊया प्रचीति || ८३ || अंतांची शिकवण | भद्रा हृदयी ठेवून | शिष्या मिळविणे ते स्थान | यद्गत्या न निर्वर्तन्ते
|| ८४ || अन्यथा केवळ जयजयकार | पूण्यतिथीचे उत्सव थोर | करुनी न लागे पार | गुरुपचनाचा || ८५ || शिष्य
असावा अहमज्ञानी | ऐसे असे भद्रगुरुंच्या मनी | आपणाभारिखा करुनी | कृतार्थता भद्रगुरुला || ८६ || मिश्रविण्या
स्वतःचे मोठेपण | गुरु न स्वीकारिती शिष्यालागून | त्याला मोठा करावा म्हणून | घेती लटके मोठेपण || ८७ ||
ज्याला अहमपदाची मिश्राशी | तो तुच्छ मानी राजपदाशी | लौकिक मानभन्मानाशी | तो असे पराडमुख || ८८ ||
स्वरूपानंदांचे हे अंतर | आपण जाणून अत्यत्र | त्यांनी दाखविल्या मार्गावर | पाटचाल करावी || ८९ || झटून करावा
अभ्यास | स्वामींचे पाठवळ खास | असेचि या वृढनि चयास | कधी न भोडावे || ९० || अभ्यास अभ्यास आणि अभ्यास
| हे गणेशनाथांचे भूत्र खास | ते आणावे अनुभवास | श्रोते आपण अर्षानी || ९१ || उद्यमेन हि सिध्यन्ति | कार्याणि

न मनोरथैः | न हि भुप्तस्य सिंहस्य | प्रपिशन्ति मुखे मृगाः ॥ हे संस्कृत भुभाषित | अद्वा ठेपाये ध्यानात |
पोहोचण्या ध्येयाप्रत | गुरुंनी दिलेल्या ॥ ९२ ॥ मी अहमचि केवळ | निरामय नि चळ | ऐसा भाव अखळ | सार्वत्रिक
अभावा ॥ ९३ ॥ ओऽहं भावाच्या अनुसंधानात | आपण राहाये अदोदित | तेणे अहमपद निचित | पावू आपण अर्थही
॥ ९४ ॥ दोन्ही आहू उभासून | आपणा देती आ पासन | नाथसिद्ध अरूपानंद जाण | त्याचे करू सार्थक ॥ ९५ ॥
ग्रंथप्रकाशानंतर | पावसची पर्दळ फार | पादू लागली निरंतर | स्वामीच्या मार्गदर्शना ॥ ९६ ॥ अर्थ पंथोपपंथांचे |
पांथस्य येती साचे | अलौकिक मार्गदर्शनाचे | निमित्ताने ॥ ९७ ॥ मार्गदर्शना तहानलेले | साधक तृषित भुकेले | मार्ग
दर्शने समाधान पावले | परतती आनंदात ॥ ९८ ॥ सांप्रदायिक अभिनिवेश | जराही त्याचा लेश | स्वामीपाशी नसे
खास | अर्था समान पागपिती ॥ ९९ ॥ अत्युच्च शिखरावर | पोहोचल्या साचार | अर्थ मार्ग खरोखर | दिशती आपेसे
॥ १०० ॥ तैसे ज्याच्या त्याच्या मार्गावर | मार्गदर्शन करती थोर | अळ देती होण्या पुरस्सर | त्याच मार्गावर साधका
॥ १०१ ॥ क्रममार्गाप्रमाणे | निरनिराळी साधने | ज्याच्या त्याच्या मगदुस्राप्रमाणे | स्वामी त्यांना देती हो ॥ १०२ ॥
पांगुळगाडा लहान मुलांना | घावा लागतसे जाणा | तो न उपयोगी मोठ्यांना | हे ठेपाये लक्षात ॥ १०३ ॥ लहानांनीही
त्याशी | त्यजाये ही उच्छ मानशी | देणाऱ्याच्या असे खाशी | शक्यतो लयकर ॥ १०४ ॥ म्हणून उपदेश अद्गुरुंचा
| ज्याचा त्यालाच लाभायाचा | तो न प्रकार भुभाषिताचा | हे ठेपाये लक्षात ॥ १०५ ॥ हे आपश्यक असे सांगणे |
म्हणुनी अद्गुरुंचाशी अतः जाणे | गुरू-शिष्य मार्गदर्शनाकारणे | अनुग्रह आपश्यक ॥ १०६ ॥ प्रकाशन
सोहळयानंतर | मगन राहती वर्षभर | करण्या भाषांतर | चांगदेव पासष्टीचे ॥ १०७ ॥ अमृतानुभव ग्रंथ थोर |
ज्ञानदेवांचा चिदपिलासावर | अणुभव मनोहर | अर्थ खल्पिदं अहमाचा ॥ १०८ ॥ तोच अरूपानंदांशी | अनुभव
नि चयेशी | एकत्व जग जन आणि जनार्दनाशी | याचा येई प्रत्यय ॥ १०९ ॥ अभंग रूपाचे कोंढण | या दोन्ही
ग्रंथांशी जाण | चढपिती आपण | स्वामी अरूपानंद पावसचे ॥ ११० ॥ तेणे शब्दअहमाची खाण | खुली करती
साधकालागून | लुटावयाशी जाण | माल तो धन्याचा ॥ १११ ॥ अर्जुनाच्या अक्षय्य भात्यापरी | शब्दरत्नांचे आण आहेरी
| पडून पिंधती अत्वरी | पाचकांचे हृदय ॥ ११२ ॥ परी या आणांचे नवल | आनंदोर्मिच केवळ | उत्पन्न करती अकळ
| हृदयांमाजी ॥ ११३ ॥ शिष्यमंदिराच्या आहेर | गोमुख असे सुंदर | त्यातून पडे मधूर | तीर्थ प्राशित्ती भक्तजन

॥ ११४ ॥ भाग्य त्या गोमुखाचे | अ्यामी मम पदरी भाचे | टाकिते पाटपाचे | तीर्थाच्या कारणी ॥ ११५ ॥ तैत्तिरीय चरित्र
अ्यामीचे | आंगण्या भाधन मम मुखाचे | करुनि सुखपिती भाचे | अ्यामीच अमलभुता ॥ ११६ ॥ तीर्थ आहेर पडताना |
त्याची ओल सुखपी मना | तेवढ्यापरीच अंतुष्ट जाणा | अये अ्यामी कृपेने ॥ ११७ ॥

इति श्रीमद् अच्चिदानंद परमगुरु अ्यरूपानंद कथापर्यतशिखरमालिकायां अष्टादश शिखरः ॥
श्रीमद् अच्चिदानंद परम अद्गुरु अ्यामी अ्यरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

श्री गणेशाय नमः | श्री महालक्ष्म्यै नमः | श्री अक्षय्यै नमः | श्री अक्षय्यै नमः | श्री जाने वराय नमः | ॐ श्री
पिष्णूप्रियाय अथरूपानंदाय नमः ||

अभंग ज्ञानेश्वरीचे प्रकाशन | अमृतानुभवाची माधुरी जाण | अक्षे पाचकांच्या मनालागून | तेणे वृत्त होती ते || १ ||
अतिशय भोप्या शब्दात | गहन आशय व्यक्त | झाला अक्षे वंधात | म्हणुनी संतोष पावती || २ || आता ज्ञानेश्वरीचा
अभ्यास | झाला अक्षे सुगम खास | अर्पणामान्य लोकांस | त्याचा आनंद घेता येई || ३ || चांगदेव पावळी
अमृतानुभव | जो संतांचा अणुभव | समजण्या अवघड अर्थ | आमामान्य लोकांस || ४ || तो पिषय अति कठीण |
त्यातील काढती काठिण्य | भोपी प्राभादिक रचना करून | अणामी अथरूपानंद || ५ || त्यामुळे वंधांचे अभ्यंतर |
समजणे झाले सुकर | जैसा आवळा हातावर | घावा परीक्षेची || ६ || त्यामुळे अणामीची कीर्ती | पसरली महाराट् प्रांती
| दर्शनोत्सुक लोक अती | येऊ लागले पावलेला || ७ || महत्त्व तीर्थस्थळाचे | पावसागावा येई साचे | नाव पावस
गावाचे | होई अर्पणोमुखी || ८ || अतपुरुषांमुळे गावाची | महत्त्व येते परियेची | जैसे गजानन महाराजे शोभावाची |
महत्त्व आणले अपूर्ण || ९ || अहमांडनायक अनंतकोटी | विधवापले अकलकोटी | शिरडीची महत्त्व देती | केवळ साई
आशांमुळे || १० || तैसे अनन्यत्व पावलेला | आणि अथरूपानंद नावाला | आले जनसमुदाय लोटला | मार्गदर्शनासाठी
अणामीच्या || ११ || पिषिध प्रकारचे मार्गदर्शन | अपेक्षिती अणामीकडून | या जनसमुदाया दर्शन | देणे कठीण
अणामीची || १२ || त्यांच्या शंका पिषिध असती | मार्गदर्शन करावे कीती | दिवसभरात धकून जाती | या सततच्या
भेटीने || १३ || म्हणुनी केली ऐसी युक्ती | आलेल्या साधका सांगती | अक्षय्यांचे पान अवचिति | उघडावे तयाने
|| १४ || त्या पानातील मजकूर | त्याने पाचावा अपिस्तव | त्याच्या प्र नाचे उत्तर | त्यात अक्षे वडलेले || १५ || ही
अलौकिक शक्ती | अणामीना प्राप्त होती | भक्ताची काळजी ती | एकमेव भगवंता || १६ || या प्रमाणे अनेकांना | होई
पहा मार्गदर्शना | तेणे अणामीचे श्रम जाणा | कमी होती काहीसे || १७ || नुसत्या हस्तस्पर्शाने | भाव जागृत होणे |
साधका समाधान लाभणे | होऊ लागले पावलेची || १८ || केवळ वृष्टीने भरण पोषण | होई कासपीसमान |

अदभक्तांचे जाण | काही न लागे पिचाराणे || १९ || मोठमोठे आधुसंत | केवळ दर्शने वृत्त होत | ऐसी अलौकिक
 अवस्था अपामीप्रत | प्राप्त होई भगवदकृपे || २० || अदा ओडहं भावात | अपामी सममाण होत | राहती अहज
 समाधीत | अखंड भावयुक्त || २१ || शरीराचे आज्ञापण | भोगती अलिप्त राहून | मनाचे समाधान | न भंगे कदापि
 || २२ || मी अहम निर्गुण निष्कल | ही जाणीवही मावळे केवळ | अदवस्तुची होऊनी निखळ | राहती आत्मानंदी
 || २३ || देह धारणेसाठी केवळ | दोन घासांची ओंजळ | अर्घ्यासमान निव्वळ | देती शरीराशी || २४ || अर्थ भार
 भगवंतापरी | सोपयुनी निर्भय अंतरी | निपांत नि चळ असोपरी | राहती हंस होऊनी || २५ || आधेपणा अपामीचा |
 आकर्षे जना आचा | धोरपणा पिचारांचा | भुरळ पाडी मनाला || २६ || अपामीच्या दर्शना जाणे | त्यांचेच होऊनी राहाणे
 | मनोमन जीवे भावे | ऐसे होई कितीकांना || २७ || अदसागरी गटांगळ्या खात | दिशाहीन होतो भटकत |
 अपामी दीपगृहागत | होती आधार अर्षाना || २८ || आलेल्या माणसाचे मनोगत | ओळखती पहा त्वरित | पिचाराणे न
 लागत | काही एक त्याशी || २९ || कोणी विशेष अतिथी | येणार अदल्या आधीच सांगती | नावा गावाअहित निचिती
 | ऐसे होई अनेकदा || ३० || कोणी दुष्ट पिचारांचा | मनुष्य भेटायया आचा | येता अर्षागाचा | दाह त्यांच्या होतसे
 || ३१ || त्याला आहेरच्या आहेर | जाण्या सोपेकच्या अद्वार | सांगती पैशाचिक पिचार | अहन न होती त्यांना
 || ३२ || एकदा एका षेत्रेने | वंदिले चरणअपर्शाने | परमहंस रामकृष्णाकारणे | तो आग होई पायांची || ३३ || शुद्ध
 आत्त्विक शरीरास | न आहे अपर्श | पाप पंकी प्यक्तीस | दूर करिती आधीच || ३४ || परी त्या प्यक्ती | प चात्तापे
 शरण येती | तरी न अद्वेरिती | संतपुरूष कधीही || ३५ || त्यासाठीच ईश्वराने | त्यांना पाठविले पिचाराणे | पाप्यांचा
 उच्चार करणे | हेच मुख्य कार्य || ३६ || कोणी पिद्धान पंडित | खरा जिज्ञासु असत | त्याशी मार्गदर्शनाप्रत | करिती
 प्यक्तिशः || ३७ || काही शुद्ध आत्त्विक प्यक्ती | आल्या अपामीना भेटण्याप्रती | त्यांचे आनंदाने अपागत करिती |
 आरखा मळे अदख्याशी || ३८ || त्यात प्रमुख असती | माधवराव गोळवलकर निचिती | अदसंधचालक अंधाप्रती |
 राष्ट्रीय अदयंशेवक अंधाच्या || ३९ || यांची पूर्वपीठिका | सांगतो थोडकी ऐका | परमार्थी बत अघा | होते
 पहिल्यापासून || ४० || ध्यान धारणा नियमित | आस हिमालयाच्या कुशीत | चिन्मयानंदांच्या असपेत | तपोवनात
 || ४१ || आर्थक मनुष्यजन्माचे | आत्मज्ञानेच उहाय्याचे | म्हणून अतत प्रयत्नाचे | आधीन असती || ४२ || परी

अतपुरुषांची प्राबल्य गती | निराळीच ठरपी नियती | श्री हेडगेवात्र याप्रती | हेरती आपल्या कार्यासाठी || ४३ ||
 अथदेशप्रेम जागृती | यांचे मनात जागृती | देशाची कठीण परिस्थिती | अर्थिती आकल्ये || ४४ || समाजपुरुषांनी
 जागृत | अर्थत्यागे निश्चित | करावे हाच धर्म अक्षत | उत्कृष्ट या समयाची || ४५ || गतवैभवं हिंदुस्थानाचे |
 मिळविणे हेच कर्तव्य प्रत्येकाचे | प्रक्षेपण या विचारांचे | करती गोळपलकरांच्या अंतःरात || ४६ || अम्यक विचार करती
 | आधक आधक त्यावरती | आणि ठाम नि चयाक्ष येती | समाज कार्याच्या || ४७ || मी आहे परब्रह्मचि | ती स्थिती न
 पालटायची | फक्त एका जन्माची | आहुती घापी राष्ट्रसाठी || ४८ || अर्थ नेतृत्व अंघाचे | करिती काम
 राष्ट्रभारणीचे | निरलक्षणे आचे | अकर्तव्य मानुनी || ४९ || ऐशा खऱ्या राष्ट्रप्रेमींची | आज देशा निकट आची |
 देश करण्या अमृच्छि | मिळविण्या गतवैभवं || ५० || म्हणून आतुरता अर्मीची | गोळपलकरांच्या भेटीची | भेट
 अत्पगुणी पिंडाची | होतसे म्हणून || ५१ || यथायोग्य आगत | गोळपलकरांचे करत | अर्मीभेटी त्यांस नेत | देशाई
 अंधू || ५२ || चांदीची गणेशमूर्ती | अर्मीना भेट देती | प्रसंगाची आठवण ती | अर्मी म्हणून || ५३ || अर्मी ती
 अर्मीकारीती | शुभचिंतुनी परत देती | प्रसाद म्हणुनी अर्मीकारिती | गोळपलकर गुर्जी || ५४ || अंजीवनी गाणेची प्रत
 | अर्मी गुर्जीस देत | उघडण्यास आंगत | कुठलेहि पान || ५५ || जे पान अहज उघडिले | त्या पानावरती भले |
 गोळपलकरांचे जीवनकार्य भले | असे पहा ग्रथित || ५६ ||

ध्येयासाठी जगू नोवू अखंडःखे / ध्येयासाठी अखे पेचू प्राण || १ ||
 अत्यासाठी मारू अर्थापरी लाथ / लौकिकाची मात दूर ठेवू || २ ||
 हविसाठी करू अर्पणाचे दान / सुगावू अंधन अहंतेचे || ३ ||
 अर्मी म्हणे देह ध्येयी अमर्पून / होळंघि आपण ध्येयवप || ४ ||

याहून चांगल्या शब्दात | गोळपलकरांचे कार्य ग्रथित | करणे अक्षभाष्य निश्चित | ऐसे मज वाटतसे || ५९ ||
 परब्रह्मकांच्या भेटीचा | आनंदोत्सव आचा | आजरा करिती तेथे पाचा | मौन पावे || ६० || श्री श्रीधरअर्मी रामदासी |
 आले भेटण्या पावसेसी | जाणती एकमेकांच्या अंतःरासी | तेथे वैखरी मौन पावे || ६१ || परमेश्वराच्या कृपेने | नियत
 कार्य करणे | हेच आधू जाणे | अर्तता अंभारात || ६२ || आधू दिवती वेगळाले | परी अंतरी मिळाले | याची प्रचिती

मिळे | श्रीधरश्यामीच्या भेटीत || ६३ || म.म.दत्तो यामन पोतदार | प्रसिद्ध इतिहासज्ञ थोर | ओळख असे पूर्वापार |
 येती श्यामी भेटिला || ६४ || श्री एम्.एम्. जोशी | निस्पृह राजकारणी ऐसी | ज्यांची ख्याती परिवेसी | ते येती
 भेटिला || ६५ || यांच्यासोबत नुरंगेत | श्यामी होते चळवळीत | त्याचा आठव करित | उभयता भेटीत || ६६ || काणे
 महाराज खेळगावचे | श्यामीदर्शना येती साचे | त्यांना बहस्य सोडहंचे | श्यामी सांगती उलगाडून || ६७ || दांपत्य
 पिलायतचे | डॉक्टर अलन नावाचे | दर्शना येई श्यामीचे | थोर अंत म्हणुनी || ६८ || दर्शन होताच श्यामीचे |
 भाव अनापव होती त्यांचे | दर्शन येशु ख्रिस्ताचे | होई त्यांना भमक्ष || ६९ || करुणा येशु ख्रिस्ताची | नयनात दिसे
 अत्यची | श्यामी अवरूपानंदांची | महानता भमजून येई || ७० || ऐसे आणि कितीतरी | नापे सांगाठी कोठपरी |
 श्यामीच्या ओढीने खरी | पाट धरती पावसेची || ७१ || भमज काही लोकांचा | ऐसा घड असे साचा | की कागद
 अनुग्रहाचा | मिळता अनुग्रह होतसे || ७२ || शिष्याच्या डोक्यापरी हात | जेव्हा अदगुरू ठेवत | तेव्हाच झाला ऐसे
 भमजत | अनुग्रह आपणासी || ७३ || सिद्धसिद्धांत गंधी | अनुग्रहाच्या पद्धती | साकल्ये दिल्या अशती | त्या अवलोकू
 आपण || ७४ || सिद्धसिद्धांत पद्धती गंध | नाथपंथाचा आद्य गंध | म्हणुनी त्यातील लोकार्थ | आपण पाहू साकल्ये
 || ७५ || केवळ अवलोकन | अदगुरूने शिष्याचे करिता जाण | नेत्राद्वारे शक्तिभंगमण | शिष्याच्या होतसे तत्काळ
 || ७६ || महावाक्य कथन | किंवा अपर्शद्वारा अवरूपभान | श्री गुरू करती आपण | परिविद्यतीनुसार || ७७ || श्री
 गुरूसेवा संपूर्ण | जो करी शिष्यगण | तेणे संतुष्ट होऊन | प्रसाद देती अनुपम || ७८ || शिष्याय केवळ संकल्पाने |
 ज्यासी गुरू आपुला म्हणे | त्यासी ठाव गुरूचरणे | लाभे पहा तत्काळ || ७९ || अमृतखिंदूपानाने | जरा मरण
 चुकणे | अमृतसागरी नाहता तेणे | अधिक लाभ कैसा होई || ८० || हे अर्थ सांगण्याचे कारण | असे मजेशीर जाण |
 श्री श्यामीची कृपा पावून | तृप्त झाले दोघेजण || ८१ || ती सुरभ कथा | अवधारा श्रोते आता | गुरूकृपेसी तत्पता |
 अवडंथर नसेचि || ८२ || सुरेश भावे आणि निवृत्ती लाखण | या जोडगोळीची श्रद्धा जाण | अशली श्यामीवर म्हणून |
 पावसची पारी सुरू केली || ८३ || दर रविपारी | कामे आजूभ सारून सारी | येऊ लागली देसायांच्या घरी | दर्शन
 घेण्या श्यामीचे || ८४ || प्रेमाने दर्शन घ्यावे | पडेल ते काम करावे | तृप्त मनाने घरी जावे | हा नेम तयांचा
 || ८५ || नियमितपणे येणासी | म्हणून मुक्तप्रवेश श्यामीद्वारी | असे यांसी खरोखरी | अटकाव नसे कोणाचा || ८६ ||

रूपामीही अत्यंत आपुलकीने | यांना जणू खेळपिती जाणे | इतरांना अनुग्रहाने | पापन करिती यांच्याभमोर ॥ ८७ ॥
 आडपडदा काहीच नव्हता | होती पारदर्शकता | त्यामुळे अनुग्रहाची अंहिता | यांना पूर्ण माहीत ॥ ८८ ॥ यांचे
 रूपामीकडे मागणे | किंवा अध्यात्मिक शंका पिचारणे | काहीच नव्हते मनाने | तृप्त होते दोघेही ॥ ८९ ॥ देणे घेणे
 काहीच नाही | अग्रघा प्रेमाचा व्यग्रहार पाही | तेणे रूपामीकृपा लपलाही | झालीसे त्यांच्यावर ॥ ९० ॥ ये हृदयीचे ते |
 हृदयी घातले होते | अलौकिक व्यग्रहाराते | कोण जाणू शकेल ॥ ९१ ॥ ऐसे गेले काही महिने | दृढतर अर्द्धा झाली
 जाणे | त्यांचे रूपावरचे येणे | झुरू होते अव्याहत ॥ ९२ ॥ एके दिवशी मनात | पिकल्प त्यांच्या ऐसा येत | की
 रूपामी अनुग्रहाप्रत | का न देती आपणाशी ॥ ९३ ॥ मनात ऐसा पिचार करती | आपली लायकी निचिती | नसेचि
 म्हणुनी अनुग्रहाप्रती | न देती रूपामी आपणा ॥ ९४ ॥ पक्षी भाष्यांशी | चैन पडेना मनाशी | हिर्या करुनी रूपामींशी
 | पिचारिती त्यापिषयी ॥ ९५ ॥ रूपामीना मनापाभूनी | हभू येई तत्क्षणी | यांचे अज्ञान पाहुनी | कौतुकी पाटे त्यां
 ॥ ९७ ॥ त्यांना जणू खोलपुनी | पाठीवरी हात फिरपुनी | आंगती कौतुकानी | अनुग्रहाची जरूर नसे ॥ ९८ ॥ लोक
 अर्थ ध्यानाचे | पाठ अक्षती तुमचे | रामकृष्णहरी जपाचे | महत्त्व तुम्ही ओळखता ॥ ९९ ॥ ज्यांना हे नसे माहित |
 त्यांना अनुग्रह होत | माझी कृपा तुमच्यावरती | आहेच अदाची ॥ १०० ॥ त्याभाठी आहयउपचारांची | गरज तुम्हा
 नसेचि | जरूर नसे कागदाची | तुम्हाला अनुग्रहाच्या ॥ १०१ ॥ गुरुशिष्यांचा अंधंध | हा असे मनाचाच अंधंध | त्याभाठी
 उपचारांची गरज | नसे कोणत्याही ॥ १०२ ॥ क्रममुक्तीप्रमाणे | सोऽहं वा नाममंत्र देणे | शिष्याला वर उचलणे
 | अध्याच्या रिथतीपाभून ॥ १०३ ॥ शनैः शनैः प्रगती | शिष्याची अवश्य होते | गुरु अग्रयं धरुनी हाते | त्या
 चालपितसे ॥ १०४ ॥ पूर्ण अर्द्धा अर्द्धगुरुवरी | शिष्याने ठेवापी निर्धारि | गुरुची नौका आगरी | असे भ्रात्या
 ॥ १०५ ॥ आंप्रदाय पिस्ताराचे | जोमाने कार्य आचे | चाले अवरूपानंदांचे | नाथपंथी सिद्धपुरुष ॥ १०६ ॥ जो असे
 तहानलेला | त्याला जीवन देण्याला | अर्द्धगुरु पाणपोईला | घालती अतिशय आनंदे ॥ १०७ ॥ आधकांच्या त्रिपिथ
 तापाला | हरती देऊनी अनुग्रह भला | जो योग्य पाटे त्याला | करिती मार्गदर्शन आत्मियतेने ॥ १०८ ॥ हेच कार्य
 अंतांचे | या भाठीच जीवन त्यांचे | राखी भगवंत आचे | पत्रोपकारार्थ अतां पिभूतिः ॥ १०९ ॥ ऐसे कार्य जीवनमुक्तांचे |
 प्रभुआज्ञेने फुलायाचे | आधक भ्रमर भोवती तयांचे | जमती आमंत्रणापिना ॥ ११० ॥ जे जे पावरी येती | ते ते तृप्त होती

| परमार्थरत्न भेषिती | कृपेने अरूपरूपनाथांच्या ॥ १११ ॥ या षिषयीच्या निपडक कथा | श्रोते तुम्हा सांगेन आता | ऐशा
 कथांनी भाव लळावता | मार्ग भुकर भाधकांचा ॥ ११२ ॥ या कथा निपडताना | एक भूत्र धरिले मना | ऐहिकाच्या
 कथांना | न दिले स्थान इथे ॥ ११३ ॥ शुद्ध परमार्थाकरिता | जे आले तत्पता | अणामीपाशी अर्पथा | ऐशा कथा
 निपडिल्या ॥ ११४ ॥ अणामीकृपे धन मान | प्रतिष्ठा पावले पूर्ण | पत्नी त्याना दृष्टीआड करून | पारमार्थिक कथा
 निपडिल्या ॥ ११५ ॥ कारण शुद्ध परमार्थी | वाढापी भाधकांची रती | हेच अरूपरूपानंद पांछिती | देण्या आनंद
 अरूपरूपाचा ॥ ११६ ॥ अणामी होते त्रिकालज्ञ | जाणती भूत भविष्य वर्तमान | याची भाक्ष म्हणून | एक अनुभव
 अवलोकुया ॥ ११७ ॥ श्री भद्राशिष्य हेर्लेकर | पत्नी मुलाखरोषर | अणामी अनुग्रहाशेने भाचार | आले पावत्र ग्रामात
 ॥ ११८ ॥ अणामीना अत्यादरे नमस्कार | करूनी ईच्छा कानावर | घालती पहा अत्पर | आपुली अनुग्रहाची ॥ ११९ ॥
 क्षणभर डोळे मिटून | त्या सांगती प्रेमाने | आपणा अनुग्रह देणे | अशक्य असे आम्हासी ॥ १२० ॥ त्यांच्या त्या
 नकाराने | भरून येई हेर्लेकराकारणे | अतिशय खिन्न मनाने | कारण पुत्रती अणामीसी ॥ १२१ ॥ अतिशय शांत
 शब्दात | अणामी हंभूनी पढत | खालपणीच आपणाप्रत | अनुग्रह असे झालेला ॥ १२२ ॥ आपण आठ वर्षांचे अस्तताना |
 गेला षडिलांखरोषर दर्शना | आणामहाराज पैघांच्या जाणा | तेव्हा झाला असे अनुग्रह ॥ १२३ ॥ अनुग्रह एकदाच होई
 | एकदाच जीज पेरले जाई | तेथेच जन्मा येई | गोब्रक्ष ब्रक्षागारी ॥ १२४ ॥ ऐसी नाथपरंपरा | आता शर्धीने अभ्यास
 करा | करू नका उशीरा | तो आधीच झालासे ॥ १२५ ॥ अणामी गणेशनाथ | माझेही भद्रगुरू अस्त | आपण
 गुरूबंधु निचित | त्यांच्यापदी रत राहू ॥ १२६ ॥ अनुग्रह नाथपंथाचा | एकदाच होतो भाचा | तो न खेळ डोंडाच्याचा |
 रोज नित्य नथा ॥ १२७ ॥ आता भेषाया एकांत | रमाये ओडहंभापी निचित | दक्ष राहाये भाधनात | उर्वरीत आयुष्यी
 ॥ १२८ ॥ म्हणजे आर्थक दानाचे | भद्रगुरूंच्या होईल भाचे | अन्यथा हे मोलाचे | दान जाईल फुकट ॥ १२९ ॥ हे
 ऐकता कानी | लोटांगण अणामीचरणी | घालती नि चय करूनी | अतत अभ्यासाचा ॥ १३० ॥ पहा अणामीचे अगाध
 ज्ञान | न लागता एक क्षण | ओळखिती विथी जाण | अमोर आलेल्या भाधकाची ॥ १३१ ॥ भाधकांचे मनोगत |
 अणामी जाणती त्वरित | आणि मार्गदर्शना करित | अतिशय योग्य शब्दात ॥ १३२ ॥ त्या शब्दामागे | नाथसामर्थ्य असे
 उभे | शब्द भुटता लागवेगे | कार्य संपन्न होतसे ॥ १३३ ॥ घड्याळाच्या काट्यावरी | जग धावे निर्धासी | पत्नी त्या

काट्यांना खरी | ताकद असे यंत्राची ॥ १३४ ॥ तैसा अमलभुत निर्धात्री | काट्याप्रमाणे प्रदास करी | परी त्याच्या
अंतरी | खेळे अद्गुरुभक्ता ॥ १३५ ॥ चापीच्या खेळण्यापरी | होती कार्ये खरी | परी चापी हातामाझारी | अद्गुरुंच्या
॥ १३६ ॥

इति श्रीमद् अच्चिदानंद परमगुरु अक्षरानंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां एकोनविंशती शिखरः ॥
श्रीमद् अच्चिदानंद परम अद्गुरु अयामी अक्षरानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

श्री गणेशाय नमः। श्री महालक्ष्म्यै नमः। श्री अरुणाय नमः। श्री अद्भुतये नमः। श्री जाने वराय नमः। ॐ श्री
 त्रिकालदर्शिरूपरूपानंदाय नमः ॥
 अमीच्या दर्शना पाही | नित्य नयी यात्रा येई | त्यातील निवडकांना अनुग्रही | अंतुष्ट करिती रूपरूपानंद ॥ १ ॥
 जैसा असे ज्याचा भाव | तैसा पावे अमीराय | शुद्ध परमार्थीना ठाय | देती पढी आपुल्या ॥ २ ॥ तेथे नसे वर्णभेद |
 अथवा रत्री पुरुष अंशंध | श्रीमंत गरीब हा भेद | नसे थोडकाही ॥ ३ ॥ मुख्यमंत्री गोप्याचे | श्री दयानंद आंदोलकर
 साचे | उपासक महालक्षादेवीचे | येती अचानक दर्शना ॥ ४ ॥ रत्नागिरीस काही कामानिमित्त | त्यांचे येणे असे होत |
 कानावरती अमी कीर्त | असे त्यांच्या आधीच ॥ ५ ॥ मुख्यमंत्री पद सत्तेचे | भोंदू साधू गोळा होण्याचे | परी सात्त्विक
 पृथीचे | अक्षती आंदोलकर ॥ ६ ॥ त्यांना या भोंदू साधूंचा | उल्लेख येई साचा | खऱ्या अंत भेटीचा | लाभ उहावा पाटे
 त्यांना ॥ ७ ॥ श्री. नागेश नाईक नावाचे | अनुग्रहित अमीचे | मित्र अक्षती आंदोलकरांचे | अनेक वर्षांपासून ॥ ८ ॥ ते
 अमानुभव आपुला | आंदोलकरांच्या कानावर भला | घालती बुद्धद आपुला | म्हणुनी प्रेमाने ॥ ९ ॥ अचानक मुख्यमंत्री |
 अमी-दर्शना येती | तेणे गडबड अति | उडे देसायांच्या घरात ॥ १० ॥ लयाजमा पोलीस फाटा | मुख्यमंत्र्यांसमवेत
 होता | त्यांना परत पाठवुनी त्वरित | अमी दर्शना जाती अथये ॥ ११ ॥ आधीच सात्त्विक पृथी | आंदोलकरांची होती |
 अमी भेटीने मावळती | आशंका आधीच्या ॥ १२ ॥ दृष्टीक्षेप अमीचा | विश्र्वी अहं साचा | अनिमेष अमी
 दृष्टीचा | प्रभाव पडे त्यांच्यावरी ॥ १३ ॥ दिव्य प्रकाशाचा ज्ञोत | अर्थांग व्यापी त्वरित | आपोआप जुळती हात | प्रचीति
 येता दिव्यत्वाची ॥ १४ ॥ भारावलेल्या अवस्थेत | खडीसाखर प्रसाद घेत | पंदन करुनी आहेर येत | शब्द फुटेना
 वाचेनी ॥ १५ ॥ भाऊ देसाई पिनंती करती | भोजनप्रसाद घेऊनी निचिती | परत जावे गोप्याप्रती | ऐसे नम्र वाचेने
 ॥ १६ ॥ अमीच्या व्यक्तिमत्त्वाचा | सात्त्विकतेच्या तेजाचा | प्रभाव पडे अतिशयाचा | आंदोलकरांवरी ॥ १७ ॥ भाऊ
 देसाईच्या कानावरी | अनुग्रहाची ईच्छा खरी | घालती अत्परी | न ठेवता आडपडदा ॥ १८ ॥ अमीना पिनंती करता
 | तेहि देती मान्यता | उच्चारुनी सुखेळ तत्पता | येई आंदोलकरांची ॥ १९ ॥ भोजन करताना | विश्र्व करती अथमना |

निर्गुण निराकाराचे ध्याना | कसे निभाऊ आपण ॥ २० ॥ मी अगुण आधक निर्धारी | भगवती महालक्ष्मीचा खरोखरी |
 माश्यापिण भोजन भारी | ऐसे तो होणे नसे ॥ २१ ॥ केपि ओऽहं आधना | माझ्याकडून होईल जाणा | ऐशा पिचारे
 नाना | अंशयग्रस्त होती ते ॥ २२ ॥ हे अर्थ ओळखून | यामी षडती त्यांकारण | माझे खाल्ले म्हणून | शिघटत
 नसे काहीही ॥ २३ ॥ तो तुमचा शरीर धर्म | आणि भौतिक कर्म | त्याची आधा आत्म्याकारण | नसे यत्किंचित ॥ २४ ॥
 मनाद्वारे उन्नतीचा | आपुला मार्ग ओऽहंचा | त्याग पिषयाभक्तीचा | करावा आराधार पिचारे ॥ २५ ॥ उकल न पिचारिता
 | अर्थ प्र नांची होता | भावापुनी जात त्वरिता | दयानंद आंदोडकर ॥ २६ ॥ आता मनातील खळखळ | माणवली अकळ
 | प्रसन्न मनाने गुरुखळ | प्राप्त करिती अनुग्रहाचे ॥ २७ ॥ दिव्य प्रकाशाचा ज्ञोत | मन गात्रे पुलकित करित |
 अत्यानंदे घरा जात | गृह्य भमजोनी नाथपंथीचे ॥ २८ ॥ प्रभु आणि मायेच्या अत्तेत | जो लीलया पाववत | तोचि परमार्थी
 खचित | गृह्य भमजले तयाशीच ॥ २९ ॥ परमार्थ आणि व्यग्रहार | यांची योग्य आंगड चतुर | आधक घाली खरोखर
 एकाच नाण्याच्या दोन आजू ॥ ३० ॥ आपुल्या अर्थ शिष्यांना | हेच भमजापी अरूपपराणा | पिपिध पत्रातून मार्गदर्शना
 | अग्रशयमेव करितसे ॥ ३१ ॥ त्यांचा अहुतेक पत्रव्यग्रहार | काव्यात्मक आचार | थोडक्या शब्दात आशय भरपूर
 व्यक्त करता येत असे ॥ ३२ ॥ आमन्य आधकापाभून | अमलानंदादि शिष्य थोर | त्यांना मार्गदर्शन मनोहर | पत्ररूपे
 करिती ते ॥ ३३ ॥ आपुल्या पगावातून | दहा रूपये अचत करून | ठेवावी पोष्टात आठवून | ऐसे अुचपिती एका
 आधिकेसी ॥ ३४ ॥ प्रपंच करावा नेटका | जो मूळचाच फाटका | त्या अचतीने घालून टाका | करावा अुखकर
 ॥ ३५ ॥ ऐशा आमन्य उपदेशापाभून | ध्यान अमाधीचे अर्णन | त्यातही अहज अमाधीचे जाणून | महत्त्व आंगती
 आधका ॥ ३६ ॥ हा अर्थ पत्रव्यग्रहार | अरूप पत्र-मंजुषेत आचार | असे ग्रथित अुंदर | अंपादक अत्यद्वेषानंद
 ॥ ३७ ॥ आधकांना प्रलोधपत्र | ग्रंथ असे अुंदर | पिपिध टप्प्यांच्या आधका मनोहर | मार्गदर्शन असे ज्यात ॥ ३८ ॥
 हे पत्ररूप अमृत | प्राशापे आधके त्वरित | अंभार पिषयअुख-जनित | जन्म मरण टाळण्यासी ॥ ३९ ॥ या पत्रातील
 मार्गदर्शन | अक्षयीचा भाता जाण | अंभार दुःखावर ओडून आण | पीडा हरावी अयतःची ॥ ४० ॥ मार्गदर्शन अयामीचे
 | अ-क्षररूपे आहायाचे | तापत्रयी प्रलोधनाचे | कार्य करित अतत ॥ ४१ ॥ त्यांच्या गद्य पत्रांचा | अभ्यास करिता आचा |
 त्यांनी घेतलेल्या कष्टांचा | उमग पडे आपणासी ॥ ४२ ॥ काम क्रोधादि षडपिकार | यांचा अूक्ष्मातिअूक्ष्म पिचार |

मांडिती पत्रात थोर | अपुल्या मित्रांच्या || ४३ || ही दीर्घपत्रे खरोखर | भाधकांनी अभ्यासाची निरंतर | षडरिपूंपरी विजय
 थोर | मिळवण्यासाठी पहा || ४४ || रवामींच्या पद कमलांचा | आपण मागोवा घेता भाचा | अल्पथचि आपडावयाचा |
 आपणाची नि चये || ४५ || अंत अज्जनांच्या उपदेशाचे | करावे मनन नित्याचे | त्या जोडीला चिंतनाचे | जळ घावे
 नित्यनये || ४६ || अंत पोचले ते बंधान | तत्थाम म्हणून | तिथेच आपणा जाणं | हे भाधके विभरू नये || ४७ || तरी
 अभ्यासाची कांही | अर्थथा दुष्कर नाही | माऊलीची ओपी ही | अतत ठेवावी ध्यानात || ४८ || अंत चरित्र ना काढंजरी
 | ती अनुभवांची खाण खरी | त्यातील नवरत्नांची परी | अनुभवाची आपण || ४९ || आपणासारिखे करणाला | ते
 अक्षती उताविले | परी आपली तळमळ | कमी पडतसे || ५० || परब्रह्म गुरू भाक्षात | हे जाणुनी त्वरित | शरण
 विघावे त्याप्रत | त्यांच्या सारखे व्हावे म्हणून || ५१ || चरित्रांच्या पासायणातून | हाच ओध ठरवून | मनाचे करावे
 उन्मन | हाच मार्ग नाथपंथीचा || ५२ || रवामी रवरूपानंदांनी | परम कृपा करूनी | ओध ठरविला मनी | तो उतरे
 कागदावर || ५३ || हे रवामींचे मोठेपण | मज पामराच्या मुखानं | उपदेश करिती जाण | आपणा उद्धरण्या || ५४ ||
 आपण अर्थजण | तो मस्तकी धारण | अतीव आदराने करून | साधू मोक्ष लागवेने || ५५ || १९७३ सालात |
 रवामींची प्रकृती क्षीण होत | उठून ज्ञाने कष्टप्रद | अतिशय वाटे तयाची || ५६ || खोलणे होई दुर्मिले | शरीर
 होई निर्मिले | कोणताही कोलाहल | अहन होईना तयाची || ५७ || प्रवेश रवामींच्या खोलीत | अंद करिती भाधकांप्रत
 | दर्शन साहेरून मिळत | अर्थ अक्तांनी येथुनी || ५८ || तेवढ्या दर्शनानेही | लोकांची कामे होती पाही | त्यामुळे
 दर्शना श्रीड होई | रवामी रवरूपानंदांच्या || ५९ || केवळ रवामींच्या दर्शने | मनोवृत्तीत बदल होणे | चित्तवृत्ती
 उल्लासणे | होतसे भाधकांप्रती || ६० || आता जन्म मृत्यूचा प्रवास | वेळीच थांबावा खास | ऐसे वाटे रवामींस |
 कष्ट होती अपार || ६१ || आता आपराआपरीची | भाषा रवामी करिती साची | कार्य करूनी भगवंताची | इच्छापूर्ती
 झालीसे || ६२ || आता देह साखण्याचे प्रयोजन | त्यांना नुबतसे जाण | विश्वी विश्वाकार होऊन | साहावे ऐसे वाटतसे
 || ६३ || भगवतीच्या इच्छेने | दिले कार्य पूर्ण होणे | आता तिच्याच आश्रया जाणे | अवश्य वाटे तयांनी || ६४ ||
 प्राबुध्याच्या योगाने | देहाचे येणे जाणे | परी रवामी मनाने | अलिप्त राहती अर्थदा || ६५ || प्राबुध जीवनमुक्ताला |
 नसे ऐशा मताला | मांडिती अपरोक्षानुभूतीला | श्रीमदाद्य शंकराचार्य { अप.९०-९१ } || ६६ || त्याचे धर्म हेच असे |

जीवन्मुक्ता जाण नसे | शरीर सुखदुःखाचे पिसे | मिथ्या असे त्याच्यालेखी || ६७ || चिदाकाशात गमनागमन | त्याचे
 असे नित्य जाण | त्या आनंदात रममाण | अदा तो राहातसे || ६८ || त्याशी प्रारब्धाचे देणे घेणे | लवमात्र नुरे जाणे |
 नित्य 'त्या' आनंदा भोगणे | एवढेच उरे त्याच्यासाठी || ६९ || शरीर क्लेशाचे वर्णन | आमन्यांचे आमन्यांसाठी जाण
 | शरीराचे अंधन | नसे जीवन्मुक्तासाठी || ७० || जो आधीच झाला मुक्त | त्याशी मानी अंधनात | अज्ञानवश मनुष्यमात्र
 | मात्र अवस्था ती वेगळी || ७१ || त्या अवस्थेस जाऊ आपण | तेव्हाच त्याचे परिपूर्ण ज्ञान | अद्गुरुरूपे करून
 होईल आपणा निःसंशय || ७२ || करावे जगाचे कल्याण | एवढीच इच्छा जाण | उरे अंतांलागून | त्या अळावरी
 देहधारणा || ७३ || अंकल्प देहत्यागाचा | ज्याक्षणी होई आचा | तेव्हाच अदेह अमाधीचा | नि चय त्यांचा झालासे
 || ७४ || जागा गर्ताअमाधीची | सुनिश्चित केली आची | मापे लांभी रुंदी खोलीची | काढून देती देसायांना || ७५ ||
 अघांतऱ्याच्या चळवळीत | अघामी होते कार्यरत | म्हणुनी अघदेशाच्या कायद्यात | आदर राखिती अर्पथा || ७६ || जशी
 अरकाची | परवानगी मिळेल आची | तैसा देह वा अरधीची | योजना करावी अमाधीअथळी || ७७ || अघामीनी
 निपडलेल्या जागेवरी | गर्ता खोदती अतपरी | करतो ध्यानअथळाची तयारी | ऐसे आंगती अर्पाना || ७८ || एपिल
 चौऱ्याहत्तरात | गर्तेचे काम पुरे होत | आता अघामीना वेध लागत | पुढच्या प्रवासाचे || ७९ || आमन्य प्रवासात
 तयारी करावी लागत | हा निजधामाचा प्रवास अत्यंत | त्याची तयारी निजांगे करती || ८० || जैसे दूरच्या प्रवासासाठी |
 अडिलांची अनुमती घेती | तैसी आता अघामीसाठी | अनुज्ञा आपश्यक || ८१ || ज्ञानेश्वर माय माळली | अघामीची अचिंतचि
 भली | तिची आज्ञा घेण्या भली | लिहिती काव्यमय पत्र || ८२ || जैसी ज्ञानेश्वर माळलीनी | णिनंती केली पांडुरंगचरणी
 | अमाधी घेण्या अंजीवनी | तैसे केले अघामीनी || ८३ || अतः आळंदीस जाण्याचे | आमर्ष्य गात्रा नव्हते आचे |
 म्हणुनी हस्ते अत्यवेणानंदांचे | अनुज्ञेचे पत्र लिहिती || ८४ || अरी आज्ञापिती त्यांशी | पत्र माळलींच्या अमाधीशी | आधी
 ठेणुनी मग पाचनाशी | पत्राच्या करावे || ८५ || माळलींची आज्ञा प्रमाण | असे अघामीलागून | म्हणून त्यांचा मनोदय
 जाणून | पुढची पावले उचलिते || ८६ || "अघामी निजधामी चालले | अंतरी निजनामी अंगले " ऐसे पत्री लिहून भले |
 निरोप घेती माळलीचा || ८७ || आपणा ओळविण्यासाठी | अद्गुरु असे अहोदर येती | त्यांची नावे लिहिती | पत्रात
 पुढे पहा || ८८ ||

॥ ॐ तत् सत् सोऽहं हं३ ॥

रुपामी निजधामी चालले / अंतरी निजनामी वंगले ॥ ध्रु. ॥
आदिनाथ गुरु हे शिवशंकर / आले आले नाथ मच्छंदर
आले गोवर्ध गहिनी भावर / वंगती सिद्धपुरुष पातले ॥ १ ॥
नाथ निपृती हे ज्ञानेश्वर / मुक्ताई सोपान सहोदर
पांडुरंगहि त्याजखोषर / देवहि निजभक्ता भाळले ॥ २ ॥
दिवकालाचे तुटोनि अंधन / जिथे लोपले तें मी-तूं पण
होऊनि वरये चिद्धन आपण / वरभाषे साक्षित्वाहि वंपले ॥ ३ ॥

रुपामीचे दिव्य काव्य | अमजणे सामान्यांशी अअंभाष्य | पाटेल कल्पनेचे दिव्य | प्रगटन अशेल ॥ ८९ ॥ किंवा जे
आपणा हवे | ते उतरे काव्यात वरभाषे | खरोखर देव अत्पुरुष अभाषे | हे असे वरभाषिक ॥ ९० ॥ परी अंत अस्त्य
भाषण | कदापि न करती हे जाणून | या काव्याकडे आपण | डोळभरणे पाहूया ॥ ९१ ॥ अस्त्य हे षटगुणांमध्ये आदि |
त्याचा आश्रय करती आधी | अस्त्याशी अंधी | न करती कधीही ॥ ९२ ॥ अंतजनांचा प्रयाणोत्सव | आजवा होई अदेव
| पविष्ठ पातळीवरी देव | सहभागी होती त्यात ॥ ९३ ॥ तैत्तिरीय सांप्रदायातील सिद्धमुनी | आपर्जन येती त्यावधानी |
सोहोळ्यात सहभागी होऊनी | आशीर्षच देती त्यां ॥ ९४ ॥ अंतांच्या मांदियाळीत | अत्पुरुष सामील होत | म्हणून
अंतुष्ट होत | अंतअज्जन सिद्धमुनी ॥ ९५ ॥ म्हणुनी ज्या देव अंतांची नाषे | रुपामीनी घेतली काव्ये | ते अर्थ
अवश्यभाषे | येती त्यांच्याखोषर ॥ ९६ ॥ ज्ञानेश्वरांच्या निर्वाणवेळी | ऐश्वर्य अंत मांदियाळी | पांडुरंगअमपेत सोहळी |
झाली असे सामील ॥ ९७ ॥ याचे अुरेख वरणन | नामदेवे ठेविले करून | ते पाचा मुळातून | अर्थ शंका फिटण्याशी
॥ ९८ ॥ साक्षित्वाचा लय होणे | ही अत्युच्च विधती जाणे | अर्थ खलिवदं अहम होणे | हे शक्य एखाद्याशीच ॥ ९९ ॥

साक्षी होण्यासाठी दोन | गोष्टींची आवश्यकता जाण | दुजे काही पस्तुमान | आवश्यक साक्षीद्वाराहून || १०० || अये
 पूर्णब्रह्म झाल्यावर | भाव मावळे आप-पर | मी एकटा एकला साचार | हा भाव राहातसे || १०१ || किंभुना मी
 एकला | हा भाव ही प्रिर्जिला | मायेचा अर्पही ब्रह्माला | जेव्हा नसे जाहला || १०२ || एकोहं पृतीपूर्वीची | ही
 अवस्था ब्रह्माची | जाणीवही एकाची | नसे त्या अवस्थेत || १०३ || एकी एक डबला | दुजा नाही देखिला | ऐशा
 परम अवस्थेला | पोचती अमी पहा || १०४ || ऐसी देवदुर्लभ अवस्था | अमीनी पावत होता | आनंदी आनंद अर्था |
 सिद्ध जनांसी झाला असे || १०५ || तोच आनंद करण्या भाजरा | देव अंत येती धरा | अमीचा अनुभव बरा |
 पहाण्यासी आतुरलेले || १०६ || हा सुखसोहळा अर्गी नाही | ऐसे प्रयाणोत्सवाचे वर्णन पाही | नामदेवे करून
 ग्याही | या आनंदाची दिली असे || १०७ || या शेषटच्या अवस्थेत | पूर्व जन्मांचे अमरण होत | या शेषटच्या टप्याप्रत
 | कैसे पावले ते दिवतसे || १०८ || जो असे जीवन्मुक्त | त्याचे प्रारब्ध क्रियमाण अंचित | देह ठेवता अंपून जात |
 पाशा नुरे कुठलाही || १०९ || आता त्याचा पुनर्जन्म | ईश्वरी कार्यासाठीच परम | अतःचे आगम निर्गम | नुरे लवमात्र
 त्याच्यासाठी || ११० || म्हणून अमीनी प्रतिज्ञोत्तर | आत्मपिश्वासाने साचार | केले अर्पामोर | उघडपणे || १११ ||

|| आज कालचे नहोच आम्ही ||
 “ माऊलीनेच आम्हाला इथं पाठवलं.
 दिलं काम तिच्याच कृपेने पूर्ण झालं.
 आता आम्हाला नाही कुठं जायचं ,
 इथंच आनंदात राहायचं
 आणि
 माऊलीनंच अन्यत्र पाठवलं
 आणि तिथं अपतीर्ण व्हावं लागलं
 तरी आता चैतन्य अर्पपांत
 इथं आमचं अखंड वास्तव्य आहेच ”

परमार्थीचे अत्युच्च स्थान | जिथे जीवाचे गमनागमन | नित्याचे थांबले जाण | स्वामी पोचले त्या स्थानी || ११२ || ऐसी
 परवानगी माळलीची | प्रस्थानाआधी घेती भाची | तृप्त मने पबुंधरेची | संगत ती ओडण्या || ११३ || परमेश्वराने
 दिलेला देह | त्याचेच मानुनी गृह | पापरला अद्वैत | त्याच्याच भाठी || ११४ || हे पंचमहाभूतांचे निधान | त्यांच्याच
 करावे स्वाधीन | अतिशय शुद्ध करून | ऐसे पाटे स्वामींना || ११५ || देह करण्या शुद्ध अपूर्ण | एकोणीस तासांचे
 अन्नशन | २८ जुलाई ७४ री करून | स्वामी राहाती अमाधीत || ११६ || देहरूपी चाकर ओढून | भूखनरमुनी जन |
 टाकती मळपून | ऐसे कधीच सांगतसे || ११७ || स्वामीसाखरे श्रेष्ठ अंत | चाकर करिती पूर्णपत | अर्पिती भगवंताप्रत
 | जशीच्या तशी || ११८ || “माझा पुढला प्रवास | सुरू झाला आहे ”खास | ऐसे अेपक पर्गास | म्हणती अकाळीच
 || ११९ || अमाधीगर्तेपर ठेवायची | पाट खघती त्या शिळेची | पारंपार चौकशी तिची | करती अेपकपर्गासी || १२० ||
 श्री ज्योतिषा डोंगरातून | योग्य मापाची शिळा शोधून | आणण्याची कामगिरी जाण | करती भक्तगण || १२१ || पास
 मंद चालला | न घेती अन्नपाण्याला | किंचितही हालचालीला | न करती निजांगे || १२२ || ऐसी स्थिती पाहून |
 लांबलांभून भक्तगण | येती काळजी लागून | घेण्या स्वामींचे दर्शन || १२३ || मधेच केव्हातरी | येती भानावरी |
 अेपकपर्ग अत्यरी | दूध पाणी देतसे || १२४ || खोळ अपुल्या देहाची | स्वामी पांघरती भाची | तोवरी काळजी तिची |
 घेणे अवश्य भक्तगणा || १२५ || काही भाग्यवंतांना | देऊनी अनुग्रहांना | त्याही अवस्थेत जाणा | देती साधनमार्ग
 || १२६ || देसाई कुटुंबातील लहानग्यांचे | कागद अनुग्रहाचे | करती स्वाधीन मोठ्यांचे | सांगण्या ओडहं प्रक्रिया
 || १२७ || काही दिवस योगनिदेंत | अतत पडून राहात | देहाचे व्यापार असत | अंद ठेपिती || १२८ || १४
 ऑगस्टला अंध्याभमयी | एक नवल वर्तले पाही | एक पानरपुंगव लवलाही | आला मुक्कामा कौलावरी || १२९ ||
 स्वामींच्या खोलीवरी | ठाण मांडिले अत्यरी | हाकलता फणभयृक्षावरी | अेतसे काही काळ || १३० || थोड्या वेळाने
 परतुनी | कौलावरी ठाण मांडुनी | अतसे निपांतपणी | कोणा त्रास न देता || १३१ || तो जावा तेथुनी | म्हणून
 फळाते आणुनी | देती त्यालागुनी | परी दुंकुनही पाहीना || १३२ || कपिराज कौलावरी | रात्रभर मुक्काम करी |
 स्वामींनी देह ओडल्यावरी | निर्गमन करी तो || १३३ || पानराच्या रूपाने | मारुतीराय येत | ऐसे पाटे मजप्रत |

नेण्या र्‍यामीना ॥ १३४ ॥ कलियुगीच्या रामचंद्राला | भेटण्यासाठी मारुती आला | पानरूपे भला | लुटण्या दर्श
 नानंद ॥ १३५ ॥ यानंतर त्याचे दर्शन | न झाले कोणालागून | खाण्याचे पदार्थ दुर्लक्षून | निघून जाई तेथुनी
 ॥ १३६ ॥ पंधरा आंगरट्या मुहुर्त | देहाची खोळ भोडण्याप्रत | ठरपिती निश्चित | राष्ट्रप्रेमी र्‍यामीजी ॥ १३७ ॥
 र्‍यातंत्र्य र्‍यूर्य हिंदुस्थानावरी | किरणकमलाने र्‍पर्श करी | तोचि दिवस निर्धारि | प्रयाणाची योजती पहा ॥ १३८ ॥
 सत्तेचाळीसाची र्‍यातंत्र्य मिळे | भारत देशाची भले | चौऱ्याहत्तराची र्‍यामी चालले | आकडे उलटुनी ॥ १३९ ॥ या
 देहाच्या खंदिवासातून | आत्मा तो अमर जाण | उत्सुक परमात्म्यालागून | भेटण्यासाठी पहा ॥ १४० ॥ शरीरातून
 प्राणाची | हळूहळू नि चयेची | काढीती आहेर परियेची | भोऽहं भाषे राहिला जो ॥ १४१ ॥ देहाचे चलन पलन |
 मापळले संपूर्ण | अहमबंधी श्वास कोंदून | आहेर काढती तिथुनी ॥ १४२ ॥ शरीरातून पंचप्राण | एकएक जाती निघून |
 आपापल्या घटकालागून | मिळती अंतरिक्षात ॥ १४३ ॥ पंचमहाभूतांचे दान | करती पृथ्वीलागून | सदेह समाधीच्या
 मिषानं | देह अर्पिती तिथेला ॥ १४४ ॥ जनसमुदाय अपार मिळाला | पावसव्यामाची भला | अंत्यदर्शन घेण्याला |
 नाथपंथाच्या सत्पुरुषाचे ॥ १४५ ॥ चाळीस वर्षे एका खोलीत | अजगर पृतीने राहात | लोकसंग्रहाचे प्रत | घेतले असे
 र्‍यामीनी ॥ १४६ ॥ जगाच्या कल्याणा | विभूति सतांच्या जाणा | हे पाक्य र्‍यरूपराणा | दाखवी खरे करुनी
 ॥ १४७ ॥ नाथपंथाची ध्वजा | उंच ऊभवी सद्गुरुसाराजा | लोककल्याणाच्या काजा | देह झिजवी आपुला ॥ १४८ ॥
 आपुल्या तीन शिष्यांना | अनुग्रहाचे अधिकार जाणा | देऊनी कृतार्थ जनांना | करण्याचे कार्य सुरू ठेवी ॥ १४९ ॥
 चोवीस तासार्पर्यंत | देह दर्शनाप्रीत्यर्थ | शिष्यगणांच्या समस्त | राखिती अतिआदराने ॥ १५० ॥ अंत्यदर्शन व्हावे
 सुकर | म्हणुनी प्यवस्था थोर | परिपहनाची साचार | करे र्‍यरूपानंद वेष्टा मंडळ ॥ १५१ ॥ र्‍यामीना सहजासनी
 शैसपून | मंगलस्नान घालून | सर्वांगा चंदनतेल लावून | शैसपिती अंगणात ॥ १५२ ॥ ॐ रामकृष्ण हरी | या नामाचे
 गजरी | दुमदुमे पावस नगरी | अखंडित ॥ १५३ ॥ र्‍यामीचे अंत्यदर्शन | घेण्याची श्रोते आतूर जाणून | पाहन
 प्यवस्था करावी म्हणून | विश्राम देतसे लेखणीची ॥ १५४ ॥ ती प्यवस्था होताच खास | आपण सर्प जाऊ दर्शनास |
 पवित्र पावस गावास | पिनापिलेख अत्यादरे ॥ १५५ ॥ पावसाच्या भूमिपरी | माथा टेकित्ता निर्धारि | कृतकृत्य आपण

सारी | होळ स्यामी दर्शने ॥ १५६ ॥ सारी आणुल्या मनाने | सथ चालणी प्रेमाने | पारी त्यास्री अंती जाणे | इच्छेने
राजाच्या ॥ १५७ ॥ तैवेच येथे झाले | राजाधिराज स्यामी भले | लगाम हाती दिले | कौतुकाने अमलभुताच्या ॥ १५८ ॥

इति श्रीमद् भक्तियानंद परमगुरु सरूपानंद कथापर्यंतशिवसुमालिकायां शिंशती शिवसुः ॥
श्रीमद् भक्तियानंद परम भद्रगुरु स्यामी सरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

रूपरूप दर्शन—शिखर एकविभाषे

श्री गणेशाय नमः | श्री महालक्ष्म्यै नमः | श्री शरवरूप्यै नमः | श्री शरद्वगुरवे नमः | श्री जाने पुराय नमः | ॐ श्री शर
मंगलकारकाय रूपरूपानंदाय नमः ॥

भक्तीमार्गाचे इंगित | प्रेम मिलन पिरह अशत | या तीन पायच्या शरशत | तर तम भाषाच्या ॥ १ ॥ पहिली पायरी प्रेम
अशे | जेव्हा उपाश्याचे लागे पिशे | शतत पिचार शरंदिपशे | त्याचाच अनिर्णय ॥ २ ॥ त्या शततच्या प्रेमाने | उपाश्या
पिरघळे मने | प्रेमाची परतफेड जाणे | करू लागे हळू हळू ॥ ३ ॥ उभयतांचे एकमेकापरी | निःशीम प्रेम अशे अंतरी
| एकमेकापिण क्षणभरी | दुजा पिचार न करती ॥ ४ ॥ शरंदिपश एकच ध्याश | केव्हा भेटीन शरद्वगुरश | जन्म
मरणाचा प्रशश | अश्वर शंशपिण्या ॥ ५ ॥ शरद्वगुरंश्याही मनात | ऐशच पिचार येत | कधी भेटेन शशिष्याप्रत | ऐशे
होई तयांशी ॥ ६ ॥ शर शंशप्रदायाची धुरा | शोपणेन, करीन हशतंतश | या अशश शंशश | पश करपिण्याशठी हो
॥ ७ ॥ ऐशे उभयता आतूर होती | एकमेका भेटण्या निचिती | या शंशशची गती | नीट चालापी म्हणून ॥ ८ ॥ या
पुढील पायरी | मिलनाची अशे शरी | गुरशिश्य निरुशी | भेटती एकमेका ॥ ९ ॥ त्या मिलनातील आनंद | जो केवळ
परमानंद | उभयता भोगिती शशानंद | अलौकिक अशे जो ॥ १० ॥ शशेच त्या प्रेमाची शरी | अनुभवीच जाणे शरी |
उपमा त्या दुशरी | नशेचि कोणती ॥ ११ ॥ आपली शर शान-भक्ती | ओती शिश्य हृदयप्रांती | एकापरी दुजी मेणशती
| जेपि लाषापी ॥ १२ ॥ दोघातही फरक नुरे | एकजिनशी होती अंतरे | दोन ओठ एक उरे | शशद दोघांशी ॥ १३ ॥
दोन हात एक कृती | दोन पदांनी चालाये निचिती | एकाच मार्गाने तपिती | ऐशे होई दोघांचे ॥ १४ ॥ परी या
मिलनाशी | देहाचे शंधन परिशे | जे गळून पडे एकदिपशी | काळाच्या ओघात ॥ १५ ॥ यददृष्टं तन्नष्टम् | हाच
जगाचा नियम | शशुशंतशी परम | धाम ळाटे गाठाये ॥ १६ ॥ देहाचे शंधन गळून जाता | येई पिरहाची अपशथा | जी
शरुत्तम शरुथा | शशशकार परिती ॥ १७ ॥ प्रेम आणि मिलन | या अपशथा कालाधीन | पिरह शरुकालीन | शहे
शिष्याच्या हृदयी ॥ १८ ॥ प्रेम आणि पिरहात | एक फरक अशत | पिरह शानोत्तर प्राप्त | होतशे शिष्याशी ॥ १९ ॥
शशमी शशमी ऐशे | लागतशे पिशे | प्रत्येक क्षण घालपितशे | त्यांच्या आठपणीत ॥ २० ॥ पिरह अपशथा उटकट |

प्रेम मिलनाहुनी श्रेष्ठ | गोकुळीचा पृत्तांत | आणा मनी आपुल्या || २१ || भद्रगुरूंच्या आठवणीत | शिष्य अर्पणा राहात
 | प्रत्येक क्षण जीवंत | होई पहा याच्याभाठी || २२ || म्हणून देहावसान | स्वामीचे झाले म्हणून | दुःख मानू नये
 जाण | स्वामी न गेले कोठेही || २३ || चैतन्य अक्षररूपत पावसेत | अव्यय अक्षर निचित | या माऊलीच्या वचनाप्रत
 | श्रद्धा ठेवावी नि चये || २४ || आता भक्तांच्या हृदयात | स्वामीचा आश निचित | राहिल अदोदित | हा दृढभाव
 धरावा || २५ || हाच अनुभव आमचाही | केवळ तीन वर्षांचा पाही | प्रत्यक्ष अहवाश लवलाही | लाभे भद्रगुरूंचा
 || २६ || परंतु आता हृदयात | भद्रगुरूमूर्ती अदोदित | मार्गदर्शन करीत | अहोरात्र || २७ || आता क्षणभराचा विश्वास
 भद्रगुरूंचा आचार | न पडे आठव अहोरात्र | त्यांचाच होतसे || २८ || ही अगम्य लीला | भाधे केवळ भद्रगुरूला |
 म्हणुनी त्यांच्या जाण्याला | अर्थ नसे काहीही || २९ || हम गया नहीं ही उक्ती | जिंदा है अमरपेती | अक्कलकोट
 स्वामी काढिती | त्याचे धर्म हेच असे || ३० || मार्गदर्शन अदोदित | त्यांचे लाभेल आपणाप्रत | हे ठेपु ध्यानात |
 जाताना पावसेला || ३१ || तिथे स्वामींच्या ग्रंथातील | जो एक पान उघडील | तो शंकेचे अमाधान पावेल | ही स्वामींची
 भाक || ३२ || म्हणून श्रोत्यांअमरपेत | जाऊ चला पावसेत | प्रयाणोत्सव अघण्याप्रत | पावसाच्या राजयोग्याचा || ३३ ||
 मागील शिखरी आश्वासन | पाहन व्यवस्थेचे दिले जाण | ती अर्थ व्यवस्था पूर्ण | झाली भद्रगुरूकृपेने || ३४ ||
 म्हणून आता उचलत्या पावली | पावसाची वाट धरू चांगली | जी अतपश्चि जाहली | भाषिक भक्तजना || ३५ ||
 पावसाच्या गौतमी तीरावर | उभाळे भक्तसागर | अकुटुंब अहपरिवार | अंतिम देहदर्शना || ३६ || मिळेल त्या पाहनाने
 | येती पावसावामाकारणे | अश्रु थोपवित नयने | जे आतूर पडण्या आहेर || ३७ || कंठ अदोदित होई | आरंवार
 भरून येई | अफुंदत पहा विश्वही | शिष्य भक्तगण अमरत || ३८ || विश्वकाने मनाला | अमजाषिती वेळोवेळा | परी
 त्या अंधनाला | न जुमानत नेत्राशू || ३९ || ज्या नेत्रांनी आतापर्यंत | पाहिले स्वामी अमर्थ | त्यांना अक्षरपट दिशत |
 गंगा यमुना न थांजती || ४० || एक आवरे दुःखाला | तो त्याचाच अंध कोअळे भला | कैसे आवसावे मनाला | हे
 कळेना कोणाशी || ४१ || ज्या देसाई कुटुंबात | स्वामी राहिले अतत | चाळीअ वर्षापर्यंत | एका खोलीत पडपीच्या
 || ४२ || त्यांना दुःख आवरण्याभाठी | क्षणही न मिळे विश्वांती | पुढील व्यवस्था ती | अघापी लागे त्यांनाच || ४३ ||
 अत्यंत कुशलतेने | हे ही शिष्यधनुष्य पेलणे | अदुःख आजूअ सारणे | आवश्यक देसाई कुटुंबियांना || ४४ || असेवा

मंडळाच्या कार्यकर्त्यांभमवेत | अग्रघी प्यवस्था पाहात | जणू मणाचे ओझे पाहात | उरात आपुल्या || ४५ || चंदनाच्या
परी | झिजले आयुष्यभरी | त्यांच्या देहा निर्धारि | चंदन तेल लापिती || ४६ || भुगंधीद्वये निरनिराळी | माखती अर्वा
'गा आगळी | कस्तुरी लापिती कपाळी | भूमध्य लखून || ४७ || शुभ्र पत्रे लेपिती | अहजाअनी छैअपिती | गळा
माळ पैजयंती | घालती अत्यादरे || ४८ || तेज अपार मुख्रापर | शांत मुद्दा शोभे फार | पाटे ध्यानमग्न आचार |
अपामी अक्षती छैअले || ४९ || जी शांती अनुभपिली | तीच मुख्रापर पक्षरली | तिला जाण्याअ नुरली | अन्य जागा
कोणती || ५० || हे अंतिम दर्शन | पुन्हा आणावे कोठून | हे जाणून भक्तगण | लोटला अपार दर्शना || ५१ ||
रामकृष्णहरी गजर | अये अपामीचा जयजयकार | करिती अर्थ पारंपार | भरून ऊर प्रेमाने || ५२ || पैदिकांच्या
आग्निध्यात | शास्त्रपिधी अुरू होत | अर्थ पिधी आरत | आदरे अत्यदेवानंद || ५३ || अपामी अमलानंद माधवनाथ |
अये डॉ.मिश्राशी अक्षत | देसाई कुटुंबियांभमवेत | अक्षती रा.य.परांजपे || ५४ || या परांजप्यांनी | अपामी चरित्र
लिहनी | ठेपिले उपकार करूनी | आपणा अर्वापर || ५५ || या वंथा मुख्य आधार | तोचि अक्षे आचार | अपामी
पक्षंतीची मुद्दा ज्यापर | अक्षे उमटलेली || ५६ || अपामीचा जन्म ज्या घरात | गोडभोल्यांच्या अक्षे होत | शेवटी तिथे
आणत | गजरात पाघांच्या || ५७ || जन्म झाला ते अथळ | जनमानसा पावन केवळ | ज्याने पाहिले दोन्ही काळ |
जन्म आणि मृत्यूचे || ५८ || दोन्हीचे आक्षी अनून | राहिले ते पुण्यपावन स्थान | आता देहालागून | अमर्पावे पृथ्वीक्षी
|| ५९ || म्हणून धुरीणांनी | देह हलपिला तेथुनी | गर्तेत ठेपावा म्हणुनी | उपचार शेवटचा || ६० || पवित्र दर्भाचे
आक्षनी | अपामीना पचिमाभिमुख छैअपुनी | अक्षंग ज्ञानेश्वरी अमोर ठेपुनी | ठेपिती अन्य पत्रु त्यांच्या || ६१ || श्री
रामनामे अलंकृत | काषाय शाल पांघरत | जी अज्जनगडाहून आंप्रत | आणिली प्रसाद म्हणुनी || ६२ || अफटिकशुभ्र
मिठाचा थर | घालती अक्षोपर | त्यापर भुगंधी चंदनाचा थर | घालती अती आदरे || ६३ || गर्तेमधे चाललेले पिधी अर्थ
| लोकांना अमजावे आचार | म्हणुनी आपटशास्त्री थोर | करिती पृत्तभाष्य || ६४ || मीठ चंदनाची पूड | त्याला
कापुत्राची जोड | केशर कस्तुरीचा जाड | थर देती त्यापरी || ६५ || भुगंध ज्यांच्या कीर्तीचा | पक्षरला दशदिशात
अदाचा | देहापर भुगंधी द्रव्यांचा | थर देती पिमल || ६६ || अर्थ गर्ता भुगंधी द्रव्यांनी | पुरेपूर भरूनी | शेवटी
मृत्तीकेचा थर देऊनी | गर्ता अुजपिती पिषादे || ६७ || त्यापरी ज्योतिषाच्या डॉंगरातून | जी शिळा आणिली शोधून |

तिला करिती स्थापन | शुभ अँकार काढुनी ॥ ६८ ॥ यथायोग्य प्रकाराने | तज्ञांच्या मार्गदर्शनाने | गर्ता योग्य तप्येने |
 भुजविली शोण्टी ॥ ६९ ॥ रामकृष्णहरी गजरात | स्वामींचे गमन होत | अक्षयीच्या वास्तव्याप्रत | इथे देह ठेवुनी
 ॥ ७० ॥ त्यांची चैतन्यमूर्ती बदाची | आता इथेचि राहायाची | अखंड मार्गदर्शनाची | भोय लापित भक्तांच्या ॥ ७१ ॥
 आधावरुड अर्थ भक्तांचा | निरोप घेई बदाचा | त्या कारणे दुःखाचा | डोंगर कोसळे अर्वावर ॥ ७२ ॥ परी ज्या जगी
 भुष्ट नांदती | तिथेच दुष्ट जन्म घेती | नशते उपद्रवाप करती | हा न्याय जगाचा ॥ ७३ ॥ आपण धर्मज्ञाते केवळ |
 ऐसा दुराग्रह बळ | पागपिती मनात बकळ | करती निरर्थक पादपिपाद ॥ ७४ ॥ पेदांचा अर्थ खरा | आम्हाभीच
 ठावा भारा | धर्माधर्माचा पक्षारा | ठावके आम्हाभीच ॥ ७५ ॥ ऐशा दुराभिमानाने | आणि पचंड अज्ञानाने | स्वामी
 समाधी संशंधाने | घेती आक्षेप बहुपक्ष ॥ ७६ ॥ हिंदु धर्म शास्त्राप्रमाणे | गृहस्थाचा देह जाळणे | संन्याशांना समाधी
 देणे | हेच अक्षे उचित ॥ ७७ ॥ या भ्रष्टाचाच्यांनी | धर्म भुडविला अधर्माने | स्वामींना समाधी देणे | अयोग्य अक्षे अर्थ
 था ॥ ७८ ॥ स्वामी अधर्म सांगती | हे पेडे त्यानुसार पागती | उगीच उढे उढे करती | परमहंस म्हणून ॥ ७९ ॥
 पिधिपत संन्यास | स्वामींनी घेतला नसे खास | म्हणुनी अदेह समाधीस | घेणे हा पेडेपणा ॥ ८० ॥ ऐसा हा
 अनाचार | जगी माजल्या साचार | अधःपतन खरोखर | होईल धर्माचे ॥ ८१ ॥ म्हणुनी धर्मरक्षणासाठी | पुढाकार
 उठाउठी | घेऊनी शोण्टी | ठरपिती ऐसे ॥ ८२ ॥ स्वामींची समाधी तोडून | त्यांचे शव आहेर काढून | त्यावरी
 अग्नीसंस्कार करून | धर्म पाचवू आपण ॥ ८३ ॥ परी यासी जनाधार | न सापडे थोर | म्हणुनी हा अनाचार |
 कृतीत येत नसे ॥ ८४ ॥ ऐसी करण्यासी कृती | नव्हती त्यांच्या जवळ धृती | निवळ तोंड पाटीलकी करती | आपला
 दावण्या मोठेपणा ॥ ८५ ॥ परी अर्थसामान्यांच्या मनात | अकारण किंतु निर्माण होत | परी स्वामींवरिल श्रद्धा शांत |
 करीतसे त्यांना ॥ ८६ ॥ धर्मापिरुद्ध वर्तन | न होई स्वप्या संतांकडून | हे मनोमनी जाणून | शांत करिती स्वमना
 ॥ ८७ ॥ शास्त्री पंडितांची | धर्मचर्चा होई साची | परी निर्णय न लागेचि | या गहन पिषयाचा ॥ ८८ ॥ या साठी
 शास्त्राधार शोधिती | ज्यांची पुण्यपावन मती | ते हि याचे चिंतन करती | खरे जाणण्यासाठी पहा ॥ ८९ ॥ त्यामधे
 अवगण्य पंडित | जोग उपनिषद्दीर्घ | त्यांना या घटनेचा शास्त्रार्थ | जाणावा ऐसे वाटतसे ॥ ९० ॥ ध्यान धारणेत
 प्रगत | अतिशय होते जोगपंडित | ध्यानामधे शंकराचार्य येत | कामकोटी पीठाचे ॥ ९१ ॥ परी त्यांना ऐसे वाटत | या

प्र नाची उकल भांप्रत | अक्षरूपानंदामार्फत | करून घ्यावी आपण ॥ ९२ ॥ म्हणून ध्यानाप्रस्थेत | अक्षरूपानंदा
 आवाहत | कृपा करूनी त्वरित | उकल प्र नाची करावी ॥ ९३ ॥ अमाधी पैधतेचा मुख्य प्र न | होण्या त्याचे
 निरसन | अणामी अणये प्रगटून | शंकराचार्या आमंत्रिती ॥ ९४ ॥ या प्र नाचे अमाधान | करणिती शंकराचार्याकडून | ते
 आता ऐकू आपण | निरसन होण्या शंकेचे ॥ ९५ ॥ गृहस्थाचे करावे दहन | या धर्माज्ञेलागून | अपणादा अंशंधाने |
 आंगती आचार्य ॥ ९६ ॥ एकाच जागी अजगर पृत्तीनं | राही चोपीअ षष्ठे ध्यानमग्न | करीत अतत आत्मचिंतन | त्याचा
 अपणाद करावा ॥ ९७ ॥ टाकलेल्या कातीचे आकर्षण | जैअे नभते अर्पालागून | तेथि देहाहंकारा त्यागून | जो राही
 आत्मलक्ष्मी ॥ ९८ ॥ त्यांनाच अमाधी अधिकार | अने पहा खरोखर | अणामी अक्षरूपानंदांचा अधिकार | अने याप्रकारचा
 ॥ ९९ ॥ ऐशा पिषेचने अमाधान | जोगांचे होई पूर्ण | ते अत्यानंदे देखायांना आंगून | पडदा टाकिती पादावरी
 ॥ १०० ॥ याला शास्त्राचा आधार | निर्णयनिंधूमधे आपडे थोर | तो अपलोकू आचार | शंका अमाधानासाठी ॥ १०१ ॥
 जीवन्मुक्तालागून पिथी-निषेध नने जाण | तो अण्यंथ निर्माण | करितने आपुला ॥ १०२ ॥ रत्नागिरी रहिवासी |
 पुरुषोत्तमशास्त्री फडके परियेसी | त्यांनी निर्णयनिंधूमधील लोकासी | केले उजागर आपल्यासाठी ॥ १०३ ॥ तो लोक
 अंशयनिपृत्ती | करितने उत्तमरिती | जे शंकराचार्ये ध्यानरिथती | आंगितले पंडित जोगांसी ॥ १०४ ॥

अर्धभागपिमुक्तय ध्यानाप्रस्थितचेतनः /

न तय दहनं कार्यम् ना शौचं नोदक क्रिया ॥

जो अर्धप्रकारच्या इच्छांपाभुनी | पिमुक्त झाला अने मनी | ध्यानाप्रस्थित आत्मज्ञानी | त्यासी नभती पिथी-निषेध
 ॥ १०५ ॥ पूर्ण मीमांसेहुनी | उत्तर मीमांसा श्रेष्ठ जाणी | अने कर्मकांडाहुनी | ज्ञान मोठे ॥ १०६ ॥ ऐशा महात्म्यासी |
 दहन नने नि चयेसी | और्ध्वदेहिक कर्मकांडासी | तो नने आंधलेला ॥ १०७ ॥ त्याला देव पितृलोकासी | न जाणे
 नि चयेसी | तो पोचला अहमलोकासी | अणये अहम होऊन ॥ १०८ ॥ त्याचे नने अनल पाहन | तो निजांगे अण्यंपूर्ण |
 या कुश्टयांची त्यालागून | न लागे जरूरी ॥ १०९ ॥ तो पिहंगाप्रमाणे | लक्ष्मी अहमफल पेंगाने | पिपीलिका मार्गाने |
 त्यासी जाणे नने ॥ ११० ॥ ऋषिपर्य दधीची प्रमाणे | देहाचा उत्तम उपयोग करणे | लोकांच्या अभ्यूढ्या कारणे | हेच
 ते जाणती ॥ १११ ॥ आधुंच्या अमाधीतून | दीप्ती शलाका आहेर पडून | आधकांसी करती ध्यान | धारणेसी मदत

॥ ११२ ॥ गंगेची पवित्रता | ऐशा बथळा प्राप्त होता | लोकांच्या उन्नतीकरिता | ती पडे उपयोगी ॥ ११३ ॥ अन्यथा
 ब्रह्मदेहाचे आकर्षण | ब्रह्माग्नीना नव्हते देहात अन्नून | म्हणून देहा बक्षून | आधणे नसे काहीही ॥ ११४ ॥ केवळ
 लोकांचे भले व्हावे | म्हणुनी देहाचे बक्षण करावे | ऐसी आभना ब्रह्मभावे | ब्रह्माग्नीच्या चित्तात उदेली ॥ ११५ ॥ त्याग्नी
 वेगळे वळण | कर्मद्विद्धी देती जाण | पत्नी ही इष्टापत्ती मानू आपण | तथ्य भ्रमजण्यासाठी हो ॥ ११६ ॥ एरवी
 ब्रह्माग्नीचे मोठेपण | न भ्रमजते आपणाकारण | वादे जायते तत्त्वबोध म्हणून | पाहू आपण याकडे ॥ ११७ ॥ अमाधी
 मंदिर ब्रह्माग्नीचे | अत्युत्कृष्ट व्हावे आचे | म्हणून ज्ञानाधाराचे | प्रमाणे अमाधी मंदिर उभारिती ॥ ११८ ॥ धर्मभिंधू
 गंधात | आदर्श अमाधिची मापे ग्रथित | त्यानुसार आंधकाम करित | उत्तम आमग्नीने ॥ ११९ ॥ अष्टकोनी मंदिर | भव्य
 काम खरोखर | नाथपंथानुसार | उभारणी केली असे ॥ १२० ॥ ओळा खांश मनोहर | त्यावरी नाथभिद्धांच्या मूर्ती
 सुंदर | पाहता मन मंदिर | अपूर्ण सुखे भरतसे ॥ १२१ ॥ ध्यान मंदिर ज्ञान पवित्र | अमाधीच्या अमोर | तिथे शैवता
 अपार | ज्ञान्ती सुखाचा लाभ होई ॥ १२२ ॥ मूळ गोडशौल्यांचे घर | चौओपि वाडा सुंदर | त्या शेजारी पवित्रतम
 मंदिर | ब्रह्माग्नीच्या अमाधीचे असे ॥ १२३ ॥ आतावरणात ज्ञान उदात्तता | भरून राहिली तत्पता | नाथपंथीची पवित्रता |
 आतावरण भारलेले ॥ १२४ ॥ प्रवेश करिता मंदिरात | जणु कायाकल्प होत | मन होई आनंदभरित | चित्तवृत्ती उल्लासे
 ॥ १२५ ॥ प्रपंचाचा अपूर्ण विभार | पाडण्याचे आमर्थ्य थोर | अमाधी मंदिराचे प्रवेशद्वार | माहेर असे भक्तीचे ॥ १२६ ॥
 ज्ञान भक्तीचा मनोहर | अंगम तेथे होई थोर | मन होई आनंदविभोर | अमाधीच्या दर्शने ॥ १२७ ॥ मी माझे ही वृत्ती
 | मावळे जेथे अत्वरगती | ऐसे अधान भूमिवरती | अत्यंत विरळा ॥ १२८ ॥ ध्यानधारणेची | उत्तम अधान परिवेची |
 जागृती ओडहं आवाची | येई पहा आपन्नूक ॥ १२९ ॥ अभामंडपात अभंग ज्ञानेश्वरीचे | पठण होई नित्य आचे | अभंग
 अमृतानुभावे | वाचन अदोदित ॥ १३० ॥ ब्रह्माग्नीचे नाना गंध | पठणासाठी उपलब्ध | अेवामंडळ ठेवित | अतिशय
 अल्प दराने ॥ १३१ ॥ कोकणचा निभर्ग सुंदर | त्यावरी हे अधान मनोहर | पाहता मनमोर | आनंदे नाचे शुईशुई
 ॥ १३२ ॥ वर्षानून एकदातरी | अहकुटुंष करावी वारी | अदभक्तांनी खरोखरी | या पवित्र बथळाची ॥ १३३ ॥ आधुनिक
 काळातील | नाथपंथाचे फुले कमळ | ओडहं अरोवरी निर्मळ | पावस वामाची ॥ १३४ ॥ ब्रह्माग्नीच्या कृपाघातेत | आपण
 राहावे अदोदित | ऐसे श्रोत्यां विनवित | अमलभुत नम्रपणे ॥ १३५ ॥ जीवननौका आपणा अर्वाची | पैलितरी लावारी

'भाची | हीच प्रार्थना 'वर्षात्मकाची | अमलश्रुत करीतसे ॥ १३६ ॥ आता वंथाची अणतवणिका | 'सांगतो 'श्रोते तुम्ही ऐका |
 वंथपठणाचा आनंद निका | या कथने मिळो तुम्हा ॥ १३७ ॥ जे'सा खीजामधे वृक्ष 'सामाये | ते'सा अणतवणिकेमाजी वंथ
 अणभाये | अणतवणिकेच्या पठणे नित्यनये | अंदर्भ ध्यानी येतील ॥ १३८ ॥ हिमालयाची उतुंग शिखरे | त्यावरी
 'वामीची चरित्र मंदिरे | उभणिलीसे मनोहरे | त्यांच्याच कृपेने ॥ १३९ ॥ म्हणून प्रत्येक प्रकरणासी | शिखर नाम
 अति हर्षी | दिलेसे जाणावया महतीसी | त्यांच्या अनुपम चरित्राच्या ॥ १४० ॥ प्रथम अर्थ शिखरासी | वंदन केले देव
 गुरूसी | छेडेकर कुलाच्या ईश्वरासी | जानेश्वर नामे प्रसिद्ध जो ॥ १४१ ॥ ज्या महानुभावांनी | चरित्रपाचन केले
 प्रेमानी | त्यांच्या असे शंका मनी | जानेश्वर नामाविषयी ॥ १४२ ॥ छेडेकर कुलोत्पन्न | अनिल नामाभिधान |
 जयरामपंतांचे अंतान | कमला माता जयाची ॥ १४३ ॥ अमलानंदांचा पुत्र म्हणून | विद्यावंशी नामाभिधान | घेतले
 अमलश्रुत म्हणून | त्यांच्या परमकृपेने ॥ १४४ ॥ त्यांची आशीर्वादासह मान्यता | या नावा मिळता | अतीव आनंद
 तत्पता | झाला मनमानसी ॥ १४५ ॥ गुरुपरंपरा प्रथम शिखरी | वणिली 'साजिरी गोजिरी | आदिनाथ महीवरी |
 नाथपंथ अथापितसे ॥ १४६ ॥ माझे अद्गुरुक अमलानंद | तेवि परमगुरु अवरूपानंद | देऊनी आशीर्वाद | कथनानंद
 वाढविती ॥ १४७ ॥ 'वामीच्या आजी गंगाबाई | पतिव्रता भुलक्षणी पाही | त्यांची कथा लवलाही | वणिली प्रथम
 शिखरी ॥ १४८ ॥ 'वामीच्या जन्माची कथा सुरस | वणिली द्वितीय शिखरास | 'साम्य ज्ञानेश्वरांच्या जन्मास | कैसे ते
 कथियेले ॥ १४९ ॥ सुरवात तृतीय शिखराची | वणी महती गुरुशरण्याची | मुंछईच्या वास्तव्याची | कथा असे अनुपम
 ॥ १५० ॥ 'वामीच्या मनाची जडण घडण | राष्ट्रप्रेमे भारले मन | देशाभाठी पंचप्राण | वाहण्याची तयारी करती
 ॥ १५१ ॥ चतुर्थ शिखरी वणन | क्रममार्गाचे केले जाण | गुरुशिष्य अंखंध लक्षण | केले मार्गदर्शना ॥ १५२ ॥ अंपूर्ण
 अणदेशीचे व्रत | चालविती अणवलंखन आश्रमाप्रत | 'समाजशिक्षणाचे कार्य त्वरित | घेती अणयंअणुर्तीने ॥ १५३ ॥ अर्थ
 शास्त्र कला शिकून | न फेडी 'समाजकरण | त्याचे व्यर्थजीवन | ऐसा ठाम नि चय होई ॥ १५४ ॥ मायाअहमाचा
 विचार | पंचमशिखरी केला थोर | त्यातून पाचविती अद्गुरुवर | कैसे ते आंगितले ॥ १५५ ॥ रामचंद्रा नाथपंथानुग्रह |
 दिला गणेशनाथे कृपेसह | त्याचे वणन याच शिखरास | 'वामीकृपे झालेसे ॥ १५६ ॥ अश्याभाची महती | याच
 तरंगास आंगती | गणेशनाथ निचिती | अोध करण्या रामचंद्रा ॥ १५७ ॥ एका पोपटाची | गोष्ट अणतंत्र्याची | अष्ट

शिखरी षण्णिली ढाची | जागणिल्या ढाधकांना ॥ १५८ ॥ ढोऽहं प्रक्रियेचा शुभारंभ | रामचंद्रांचा होई सुभग | मन
 पवनाची गांठ सुलभ | घालती ते ढत्परी ॥ १५८ ॥ कर्म आणिले ज्ञानाचा | ढमनवय घालावा ढाचा | परमार्थ आणिले
 प्यवहावाचा | मार्ग होई सुलभ ॥ १५९ ॥ याच जाणिलेतून | पुण्यास येती निघून | पिघार्यांना घेऊन | ढप्तम शिखरी
 रामचंद्र ॥ १६० ॥ पुण्यातील पिघिघ घटना | ग्रथित केल्या अढती जाणा | नित्य ढहवाढात ढदगुरुवाणा | उपदेश
 करित रामचंद्रा ॥ १६१ ॥ रज्जु आणिले ढर्पाचा | घोळ अढे मनाचा | त्या पिघरीच्या कथेचा | ढमावेश अष्टम शिखरी
 ॥ १६२ ॥ पोथी ज्ञानेश्वरीची | जीर्ण होता ढदगुरुकंची | ढपहढते लिहून ढाची | रामचंद्र अर्पिले गणेशनाथा ॥ १६३ ॥
 ष्टमढत्राचे आयोजन | याच शिखरी षण्णिले जाण | नाथपंथानुग्रहालागून | गुह्य प्रकट केलेढे ॥ १६४ ॥ प्रचिती शाढत्र
 आणिले गुरुची | तैसी उकल अंधशुद्धेची | नवम तरंगी केली ढाची | ढदगुरुकंच्या कृपेने ॥ १६५ ॥ मित्रप्रेमाची कथा
 रामचंद्रांची | याच शिखरी षण्णिली ढाची | याने नवम शिखरीची | ढांगता होतढे ॥ १६६ ॥ आध्यात्मिक कार्याखरोखर |
 ढयांतत्र्य ढंगामाचे कार्य थोर | ढत्याग्रही खरोखर | करती अघिचल शुद्धेने ॥ १६७ ॥ रडतढाऊढ घोडयावर | रामचंद्रे
 षढपिले ढत्पर | हा कथाढाग मनोहर | दशम तरंगी कथिलाढे ॥ १६८ ॥ प्रपंच ढोडुनी मांजरीचा | ढाधून लळा
 लागला ढाचा | पेर्यर्थ ढंढार त्यागाचा | कथिला एकादश शिखरी ॥ १६९ ॥ नवरत्नहार काव्याचा | ढमर्पिला
 गणेशनाथा ढाचा | जो अढे ढप-प्रचितीचा | रामचंद्रांच्या अनुपम ॥ १७० ॥ ढदगुरुकंच्या पूर्णकृपेचा | याच शिखरी लाभ
 ढाचा | अनुभव पूर्णत्याचा | आला रामचंद्रांढी ॥ १७१ ॥ ढपकृपाढंद नामाभिधान | ढांप्रदायिक देऊन | गौरविला
 शिष्याकारण | गणेशनाथे याच शिखरी ॥ १७२ ॥ कथा सुवढ आवापे शिखरी | शिष्य-पार्वतीची कथिली ढारी |
 आध्यात्मिक घटना षण्णन करी | रामचंद्रांच्या आढतीत ॥ १७३ ॥ अचानक घाला प्रकृतीवरि | पडे रामचंद्रांची गात्रे ढारी
 | होती सुन्न खरोखरी | त्यातून न ढावरती कधीही ॥ १७४ ॥ त्याही षिकट परिस्थितीत | काव्याची रचना करित | जी
 मार्गदर्शक होत | ढदढक्तांढी ढर्षदा ॥ १७५ ॥ शांत निषांत निवर्त | जीवन जगण्याचा प्रयत्न करित | पिघेक पिघारा
 जागृत | ठेपिले अहर्निश ॥ १७६ ॥ देढायांच्या घरी आगमन | प्रकृति मिषे करून | परी ढर्षदा राहती निमग्न |
 ध्यान ढमाधीत ॥ १७७ ॥ ऐशा कथा सुषोध | त्रयोदश शिखरी केल्या ग्रथित | घडण्या मार्गदर्शनाप्रत | ढाधकांना
 अखंडित ॥ १७८ ॥ एका भिकाऱ्याच्या गोष्टीनं | कल्पनाढारिद्वय षण्णन | केलेढे तत्पमढि षोधे करून | मार्गदर्शना

साधकांच्या ॥ १७९ ॥ ही पालटण्या स्थिती | अनुग्रह देण्या सुरवात करिती | उच्चाराया जनाप्रती | नाथपंथानुसार ॥ १८० ॥
 साधकांची अंतर्निरीती जाणून | देती अनुग्रहालागून | कडक परिक्षा घेऊन | मग स्वीकार करिती त्याचा ॥ १८१ ॥
 चतुर्दश शिखरांनी | ऐशा कथा अतिहर्षी | सांगितल्या शुधहो साधकांनी | दृढ भाव करावया ॥ १८२ ॥ नाथपंथाचे
 महिमान | पंचदश शिखरांनी जाण | केले आत्मियतेनं | साधका मार्ग दाखिण्या ॥ १८३ ॥ महत्त्व गुरुकृपेचे | साकल्ये
 उठिले साचे | पितृयान देण्यान पंथाचे | पैतृय येथे उठिलेले ॥ १८४ ॥ भक्ती आणि ज्ञान | एकाच नाण्याच्या आजू दोन
 | त्यांचे महत्त्व उठण | केले सोळाव्या शिखरांनी ॥ १८५ ॥ पिष्टू दर्शनाचा ध्यास | कैसा लागला स्वामीस | कैसे
 पावले पिष्टू दर्शनास | याचे उठण ग्रथित असे ॥ १८६ ॥ भूत भविष्य वर्तमान | नसे भगवंतालागून | याचे केले
 पिष्टेचन | अतस्वीच्या मधुर तळी ॥ १८७ ॥ अतस्वी लाभाची महती | अमलानंद भेटीने त्याची पूर्ती | उठिली याच
 शिखराप्रती | अंतोषण्या भाषिकजना ॥ १८८ ॥ अठरावे शिखर सुंदर | अभाग ज्ञानेश्वरीची रचना थोर | स्वामी करिती
 मनोहर | तोषण्या भाषिकजना ॥ १८९ ॥ साधवाराव गोळवलकरादि | देशभक्त भेटीस येती | त्यांच्या कार्यासाठी |
 आशीर्वाद देती स्वामीराव ॥ १९० ॥ नाथपंथाच्या अनुग्रह पद्धती | एकोणिसाशी ग्रथित असेती | काही साधकांच्या
 अनुभवाप्रती | उठिले साकल्ये ॥ १९१ ॥ मुख्यमंत्री गोण्याचे | अनुग्रहे तुष्ट साचे | पिस्ताव्या शिखरीचे | हे असे
 कथानक ॥ १९२ ॥ पत्ररूपे अनेकांना | करिती मार्गदर्शना | त्या अमोल पत्रांना | स्थान पत्रमंजुषेत ॥ १९३ ॥ नेत्र
 लागले पैलतीरी | ऐसी स्वामींची अवस्था खरी | त्याचे उठण पिस्ताव्या शिखरी | झाले असे अदभूत ॥ १९४ ॥ श्री
 ज्ञानेश्वरांच्या आज्ञेने | देह ठेविती अलिप्त पणे | अदेह समाधीने | करिती अवतार समाप्ती ॥ १९५ ॥ १५ ऑगस्टचा
 मुहूर्त | ठरविला समाधी घेण्याप्रत | देहाची खोळ सोडण्याप्रत | राष्ट्रप्रेमी स्वरूपानंद ॥ १९६ ॥ आर्ततेने स्वामी
 समाधीचे | उठण केले दुःखे साचे | एका क्षुद्र वायटळीचे | परिमार्जन स्वामी करिती ॥ १९७ ॥ हा अर्थ कथाभाग |
 एकपिस्ताव्यांनी असे सुभग | आता ग्रंथ समाप्तीचा भाग | आला श्रोतेजन हो ॥ १९८ ॥ आता पर्यंत अतीव आनंदाने |
 साध दिलीत निजमने | ऐसाच कृपालोभ सुजने | ठेवावा अमलसुतावरी ॥ १९९ ॥ धन धान्य ऐहिक संपत्ती | आवश्यक
 ती मिळो तुम्हाप्रती | उरी परमार्थाचा लाभ निश्चिती | मिळो स्वामीकृपेने ॥ २०० ॥ साधक मनुष्यदेहाचे | सायुज्य
 मुक्तीने होते साचे | त्यासाठी परिश्रमाचे | श्ल देवो स्वामीराव ॥ २०१ ॥ तत्त्वमसि शोध गुरु करिती | सोडहं शिष्याची

अनुभूती | याचा लाभ घडो निचिती | तुम्हा आम्हा रूपामीकृपे ॥ २०२ ॥ रूपामी द्वयांची कृपा थोर | आहे अमलभुतापर |
महणून हिमालयाचे अत्युच्च शिखर | पादाक्रांत केलेले ॥ २०३ ॥ परी श्रोते पाठिंछा तुमचा | लाभला अमलभुता नेहेमीचा
| त्यामुळे पर्षाण कौतुकाचा | आलकापरी झालासे ॥ २०४ ॥ शांती शांती त्रिपार शांती | असो श्रोत्या-पक्त्याप्रती | ऐसे
पिनपुनी ग्रंथ अमाप्ती | अमलभुत करितसे ॥ २०५ ॥
इति श्रीमद् अचिदानंद परमगुरु रूपरूपानंद कथापर्यंतशिखरमालिकायां एकविंशती शिखरः ॥
श्रीमद् अचिदानंद परम अद्गुरु रूपामी रूपरूपानंदार्पणमस्तु | शुभं भवतु ॥

श्री गणेशाय नमः | श्री महालक्ष्म्यै नमः | श्री अरूपय्यै नमः | श्री अद्गुरवे नमः | श्री जाने पराय नमः | ॐ श्री अर्प
मंगलकारकाय रूपरूपानंदाय नमः ॥

श्री.साढानंद कबंदीकरकृत रूपामी रूपरूपानंदाने यथोचित वर्णन करणारे अभांगाष्टक

अनंत निपासी ऐसुनि एकांती ऐपिती ते शान्ति अखंडित	॥ १ ॥
कनक चंपका अम द्विभे कान्ती शांतिची पै शांती मुद्रेपरी	॥ २ ॥
राजीपलोचनी भरले कारुण्य केवल दर्शन भाव्याचे ते	॥ ३ ॥
अहज श्वाभांत ओऽहं ऐसा नाद अंकाराची भाद निरंतर	॥ ४ ॥
मोजके ओलोन हलुपार ओल ठाप घेती खोल भाषिकाचा	॥ ५ ॥
पापस वामासी भरले चैतन्य घेई अंजीपन अमाधीसी	॥ ६ ॥
जापोन पावसी अमाधी दर्शन फुलपी चैतन्य अंतर्यामी	॥ ७ ॥
दास म्हणे ऐसा असे ओऽहं सिद्ध रूपामी जे पदद रूपरूपानंद	॥ ८ ॥

॥ गुरु-शिष्य परंपरा ॥

आदिनाथ भिखू आदिगुरु थोर | त्याभी नमस्कार भक्तीभाषे
तयाचे पाभून शिष्यशक्तीभीज | लाधले बहज मत्बर्येंद्राते
मत्बर्येंद्राने दिले गोरक्षालागून | गोरक्षे गहिनी धन्य केला
गहिनीनाथे ओध केला निपृत्तीभी | निपृत्ती उपदेशी ज्ञानदेवा
ज्ञानदेव शिष्य देव चूडामणि | पुढे ज्ञाले मुनि गुंडारख्यादि
रामचंद्र महादेव रामचंद्र | प्रभिखू मुनिंद्र पिश्वनाथ
योगभार ऐभे परंपरा प्राप्त | भद्रगुरु गणनाथ देई मज
रूपामी म्हणे ज्ञाले कृतार्थ जीवन | भद्रगुरु चरण उपासिता

॥ १ ॥
॥ २ ॥
॥ ३ ॥
॥ ४ ॥
॥ ५ ॥
॥ ६ ॥
॥ ७ ॥
॥ ८ ॥

भद्रगुरु भयामी कृपाळू भमर्थ | बेणेनि कृतार्थ अमलानंद

॥ ९ ॥

देव आणि भंत होते प्रार्थियले | भद्रगुरुच्या पायी मन अर्पियेले
भांगता तयाचि झाली पेणेनी | ओधता अमलानंद अनिलानी

॥ १० ॥

प.पू. रूपायी रूपरूपाणंदांनी रूपाकांना मार्गदर्शनपर अनेक गद्य पद्य पत्रे लिहिली. अर्थरूपाण्य माणूस रूपाधनामार्ग निपडतांना कशा गोंधळात पडतो; परमार्थ मधील जपळचा मार्ग शोधताना कशी दमछाक करून घेतो आणि गुकला शरण गेल्याशिवाय कुठलाच रूपाधनामार्ग फळत नाही; याचे अुरेख दिग्दर्शन या काव्यात केले आहे; म्हणून अर्थरूपाण्य रूपाकांसाठी हे पत्र मुद्दाम मुद्दित केले आहे. नाथरूपदाय हा गुकमार्ग आहे. केवळ अखेने रूपाधीला माळकागद लावून अनुग्रह घेण्याची कल्पना रूपदायाला मान्य नाही. अशा अनुग्रहामुळे कदाचित् व्यापहारिक फायदे उदा. दाख सुटणे यगैरे दिभतीलही परंतु अध्यात्मिक उन्नती रूदगुंरने प्रत्यक्ष अनुग्रह देऊन शिष्याची जषाषदारी रूपीकारल्या शिवाय होत नाही; हे भाषिकांनी ध्यानात ठेवावे. तत्त्वमसि षोध हा रूदगुंरनी रूमक्ष केल्याशिवाय त्याचा अनुभव येणे अरूभाष्य आहे; कारण गुक अनुग्रहाद्वारे शिष्यामध्ये परंपरेची शक्ती अंकमित करतो. अन्यथा “ये हृदयीचे ते हृदयी घातले ” हे घडणारच नाही आणि रूपाकांची फरगत होईल.

॥ जय माताजी ॥

अरूख्यात नरुनारी |
प्राणी गुंतले अरूनारी |

गृह सुत धनादि परिपारी |
लक्ष ईश्वरी न ठेपिती || १ ||
मायायी हे प्रपंचरचना |
खेळ नाना दापितने || २ ||
तेथे रंगले अरूज जन |
रूप-रूपरूपाते पिभरोन |
धांपती मृगजळामागोन |
परम रूमाधान पाओ म्हणती || ३ ||
क्षितिजाभ लाओ जाती हात |
तंय तंय ते दूर जात |
सुख सुख म्हणोनि प्यर्थ शिणत |
दुःख अपरिमित भोगिती की || ४ ||
क्षणिक सुखे सुख पापती |
दुःखे मागुते कष्टी होती |
क्षणि हसती क्षणी रूडती |
ऐने झळंथती भय-डोही || ५ ||
न दिने चरितार्थ रूाधन |
परमार्थरू पुरे कोण ? |
प्राणी पापरी अंधारमान |
यातना दाकण भोगिती || ६ ||

भगुण रूप आठवी अंतरी |
 नाम-घोष गर्जे पैखरी |
 नाचे डोले उड्या मारी |
 दूर भारी देहभाण || १७ ||
 परी तोहि आवेग ओभारे |
 निघोनि गेले भक्तीचे पारे |
 नाचरे मन फिरे माघारे |
 अखंड न मुरे भगुणरूपी || १८ ||
 पृतीभ आली चंचलता |
 म्हणे कुंडलिनी जागृत न होता |
 आकाशमार्गे न चालता |
 'प्रकाश' तत्पता न दिक्षेचि || १९ ||
 म्हणोनि करी योग भाधन |
 परी तेथेहि न धारे मन |
 मग भद्रगुरूषी रिघोनि शरण |
 कृपादान मागतसे || २० ||
 उदार भद्रगुरू होती प्रसन्न |
 शिष्याभ भन्मुख छेभोनि |
 दापिती ब्रह्मानुभावाची खूण |
 अंशय निरसन जेणे होय || २१ ||

तैं भ्रांतीचे मझैरे फिटे |
 बुद्धीभ न फुटती फाटे |
 अंकल्प विकल्पांचे काटे |
 होती पाटेपेगळे गा || २२ ||
 दिक्षे चैतन्याची ठेण |
 तेथे चित्त घेई धांण |
 प्रकट होता ओऽहं भाण |
 नुरे नांण अहंतेचे || २३ ||
 भगुण आणि निर्गुण |
 एकरूप पाहे अंपूर्ण |
 शरण मनन निदिध्यासन |
 भाधन परिपूर्ण जाहले || २४ ||
 मग पाहे अथवा न पाहे |
 परी अणघे तद्रूप आहे |
 एणं अर्थप्रचित लाहे |
 अखंड राहे आत्मविधती || २५ ||
 श्री गुरुपदी ठेवोनि भाण |
 शक्त्यनुभार पुजावा देण |
 कृपा प्रभावे ब्रह्मानंद पैभण |
 सुखे भदैण पावाल || २६ ||

--	--

रूपरूप- दर्शन

- 154 -

शिखर

